

**БАНАТСКИ АЛМАНАХ
2024.**

www.dbsr.ro

Савез Срба у Румунији

Посебна издања
Алманаси и календари
Књига 14

БАНАТСКИ АЛМАНАХ

За издавача:

Директор:

Рецензенти:

Уредник:

Технички уредник:

Издавачки саветник:

Огњан Крстић

Саша Јашин

Златиборка Марков, Славомир Гвозденовић

Љубинка Перицац Станков

Сенадин Крстић

Славомир Гвозденовић

www.dbsr.ro

ССР

ISSN 2069-5845

БАНАТСКИ АЛМАНАХ 2024.

Савез Срба у Румунији
Темишвар 2024.

Ова се књига објављује уз финансијску помоћ
Владе Румуније / Департман
за међуетничке односе

Această carte este tipărită cu sprijinul financiar
al Guvernului României / Departamentul Pentru
Relații Interetnice

Бесплатан примерак

Exemplar gratuit

www.dbsr.ro

Прилози за **Банатски алманах** преузети су од аутора сарадника,
као и из садржаја књига које је задњих година објавио Савез Срба у
Румунији, из недељника "Наша реч" и часописа "Књижевни живот".

СЛАВА РОЖДЕСТВА У НАШИМ ЦРКВАМА

Сваки онај који своју веру и традицију чува, као вековно наслеђе јачих и племенитијих предака, заслужује да се назива народом. Наш српски, страдалнички род је на ломачи пролазности увек доследно и неуздрано славио Христа Бога, Његово Рождество и Васкрсење.

Српски божићни обичаји, на овим просторима, трају већ stoleћима, иако се, делимично, разликују од насеља до насеља. Без обзира на све те „мале“ разлике, једно је сигурно, Срби у Румунији свесни су да једино чувајући оно што је само њима својствено, а што их чини различитим од других народа и етничких заједница, могу остати оно што јесу, јер црпе вечност из своје духовности. Чак ни најстрожи режими власти, нити разне болести и ратови, нису успели да „заледе“ Божићне обичаје.

Наш српски верни народ у Епархији темишварској, сабрао се на богослужењима да, предвођен свештенством, узнесе молитве благодарја и измоли долазак безбрижнијих времена. Бадњи дан и Бадње вече који најављују Божић, наши православни верници су обележили празничним бденијима и паљењем бадњака. Тако је било у свим Црквеним општинама архијерејског намесништва арадског, темишварског и соколовачког.

Са пуно радости у душама и пуних срца, окупили су се српски верници у предвечерје најрадоснијег хришћанског празника – Божића, и у саборном храму Вазнесења Господњег у темишварском кварту Град, као

уосталом и свих пређашњих година. Након великог повечерја са петохлебницом, којег су обавили богослужитељи Вазнесењског саборног храма у садејству Хора Православне Српске Саборне цркве, уследило је благосиљање и налагање бадњака, симбол загрејане пећине у којој се родио Исус Христос, да би хиљаде и хиљаде искрица, симбол благостања, осветлиле небо над портом па и целим кварталом. Затим је уследио пригодан дечији програм посвећен рођењу Христовом, којег су приредили ученици припремног, првог, другог, трећег, осмог, деветог, једанаестог и дванаестог разреда наше Српске гимназије „Доситеј Обрадовић“. Децу је на лицу места, са пакетићима, обрадовао Божић Бата и обећао им да их они поклони којих нема овде, сигурно чекају код куће. Присутни су једни другима честитали празник, чуло се на све стране: „Христос се роди! Ваистину се роди!“, а портом и храмом осећао се непоновљиви одисај заједништва и припадности једном народу, који је успео да сачува своју самобитност, своју веру, језик и обичаје.

Као и претходних година, у храму Преноса моштију Светог оца Николаја темишварског, у кварту Мехала, верни народ се окупио да молитвено прослави Бадње вече и подели радост ишчекивања празника рођења Богомладенца Исуса Христа. У порти мехалског храма све је било спремно за паљење бадњака, симбола загрејане пећине у којој се родио Исус Христос, да би хиљаде варница осветлиле небо старог темишварског кварт. А старешина мехалске цркве, протојереј-ставрофор Стојан Петровић,

Мачевић

Улбеч

архијерејски намесник темишварски, и чланови Црквене општине, потрудили су се и ове године да млађима обезбеде и пригодне божићне поклоне. Речима се не може дочарати, радост у очима малишана, када су од Божић Бате примили дарове. Духовно расположење празновања Спаситељевог Рождества је анђеоским гласовима употпунио Мешовити хор „Зора“ Српске православне цркве у Мехали под руководством Меланије Чоран.

У Српској православној цркви Светог Георгија, у темишварском кварту Фабрика, те предбожићне вечери, окупили су се верници на традиционалном вечерњу. У лепо уређеном светом храму одисала је свечана и претпразнична атмосфера, као и свих претходних година, а присутни су, те вечери, са радошћу пропратили припремљени програм посвећен празнику рођења Богодетета Христа. Овај празнични амбијент употпунили су чланови парохијског хора, духовно и умилно изведеним коледама под управом Веселине Ђурковић. Било је то вече радовања, и великих и малих, и сусретања, кад се свако своме ближњем обраћа с радошћу, јер Божић и јесте празник љубави и праштања.

Празник рођења Господа Исуса Христа су обележили, у Темишвару, у све три Српске православне Црквене општине, и наши ђаци Српске гимназије „Доситеј Обрадовић“. Ђаци су дирљиво и свесрдно припремили изведбу обичаја вертепа и коринђања, под упутством учитељица Маре Малимарков, Вере Жупунски, Славене Пејанов, Златиборке Чокров, Оливере Рака, професора Јоце Бугарског и вероучитеља Лазара Станковића, уз велику подршку наставнице Александре Стојков, директорке наше Српске гимназије.

Широм Баната, Дунавске клисуре и Пољадије, у насељима са српским живљем и српским парохијама, на најлепши начин, по старој традицији и Православним обичајима, прослављени су Бадњи дан и Божић.

Тако је дочекан велики празник Рождества Господа и Спаситеља наше-

га Исуса Христа, јер вели Његош „Нема дана без очнога вида, нити праве славе без Божића!“

**Горан Гога
Пантин**

Темишвар Мехала

СРБИ И РУМУНИ

Народи венчани пријатељством

У петак је пут из Темишвара водио ка Опленцу. Једном од најважнијих места српске историје, где је сахрањено шест генерација краљевске породице Карађорђевић. Пошли смо храму Светог Ђорђа и маузолеју династије Карађорђевић, монументалне грађевине аутентичне лепоте, доминантне позиције, рафиниране орнаментике и снажне тектонике, подигнутом на самом врху стеновитог брда Опленац. Околни парк, царство топола и плаветнило неба приказали су нам савршен склад наглашавајући сву ту белину архитектонског плашта.

У унутрашњости храма влада исто такав приказ неумерене лепоте. Тишину поштовања изазвале су на самом почетку гробнице Карађорђа, оснивача династије и Краља Петра Првог, ктитора храма, а елегантном, свечаном и уједначеном утиску нашим захтевним чулима, допринели су раскошни мозаици, очарљиви и грациозни мермерни под као и 40 милиона декоративних камених плочица у 15 хиљада различитих нијанси.

Лепота у својој пуној форми једног од најлепших храмова у православном свету крије се и у подземним просторијама.

У крипти се налази 39 гробница са надгробним плочама од дечанског оникса. То су људске судбине које сада ћуте, али су својевремено подизале мостове између Срба и Румуна, као вечита и незасићена жеља да се повеже и споји.

Историја ове владарске породице незамислива је без Румуније, нарочито Темишвара. Његовим стазама ходали су многи чланови владарске породице Карађорђевић. Заправо, Темишвар и Румунија су место где се данас крије богата историја владарске породице Карађорђевић.

Бритка сабља Карађорђа чува се данас у Националном музеју Баната. Посебно постоји историјска личност која својом судбином повезује два народа и две земље. То је кнез Александар Карађорђевић, најмлађи син Карађорђа и отац краља Петра Првог. Он је био владар Србије од 1842. до 1858. године. Међутим, након абдикације долази у Темишвар. Проводио је последње дане у кварту Јозефин у миру и спокоју.

Темишвар је и место рођења Арсена Карађорђевића, једног од најодликованијих српских официра. Родио се 1859. године у граду на Бегеју.

Сви они данас вечним сном леже у крипти, као и брачни пар краљ Александар и краљица Марије Хоенцолерн Зигмаринген Карађорђевић, румунска принцеза.

Браком између краља Александра и краљице Марије у Београду 1922. године, тачно пре сто година, десило се право венчање српског и румунског народа. Тада су се симболично два народа коначно нашла у симбиози након дуге традиције преплитања. У раскошно белој венчаници са дугачким шлепом, изашавши из кочија, тадашња принцеза Румуније Марија Хоенцолерн Зигмаринген је 8. јуна 1922. године на питање узима ли краља Александра за мужа на српском језику одговорила „Хоћу, да“.

Сто година касније, у знак заједништва и јачања пријатељства између Румуна и Срба, делегације редакција српског недељника „Наш реч“ из Темишвара и румунског листа „Либертатеа“ из Панчева, положили су прошлог петка венце на њихове гробове.

Тај брак је представљао симбол пријатељства наша два народа, слажу се и Маријана Стратуат, директорка новинско-издавачке куће „Либертатеа“ из Панчева као и Валентин Мик, главни и одговорни уредник истог листа.

Марија Хоенцолерн је, иначе, била кћерка румунског краља Фердинанда (1914-1927). Иако је реч била о „уговореном браку“, каже се да је принцеза пристала чим су јој показали фотографије краља Александра. Марија је одмах почела да учи српски језик и до тренутка поласка за Београд, већ је владала основама и могла је да се споразумева. Пошто је дипломатским путем све било утаночено, 20. фебруара 1922. године у дворцу Котрочењ, у Румунији, обављена је веридба Марије и Александра. Свадба је заказана у

релативно кратком року у Београду. Краљици Марији није требало пуно времена да својим елегантним одевањем и префињеним укусом стекне титулу прве даме Београда. Имала је три сина са краљом Александром: Петра, Томислава и Андреја.

„Од краља Александра је моја бака краљица Марија добила љубав према нашој земљи и нашем народу, која је заиста била обострана“, казао је недавно престолонаследник Александар Карађорђевић.

Краљ је погинуо у Марсеју 1934. године, тако што је извршен атентат на њега. Када су јој саопштили трагичну вест, краљица је само склопила очи и уздахнула. После лаке несвестице и узетих капи за смирење, одлучно је рекла: „Умро је на дужности, а то је смрт које је он достојан.“

Венци су прошлог петка симболично положени на дан рођења краља Александра, 16. децембра. У знак вечног пријатељства између румунског и српског народа.

Никола Лакић

ТЕМИШВАР ЈЕ ОД НОВОГ САДА ПРЕУЗЕО ТИТУЛУ ЕВРОПСКЕ ПРЕСТОНИЦЕ КУЛТУРЕ

Главни град Војводине – Нови Сад, предао је у петак, 13. јануара, штафету Европске престонице културе, граду на Бегеју – Темишвару. Прелазак у нову годину по старом календару, обележен је церемонијом уручења почасног звања, уз више од 40 догађаја, концерата и уметничких изложби, организованих широм града на Дунаву.

Град Нови Сад је био Европска престоница културе заједно са Ешом из Луксембурга и Каунасом из Литваније, а манифестације одржане у оквиру програма донеле су више посетилаца него у годинама пре пандемије, према прелиминарним статистикама. То је био напоран рад за остварење целокупног програма, током целе године, али и током година припрема, јер иза пројекта стоји непрекидно ангажовање.

Организатори желе да подрже комшије из Темишвара, својим присуством и искуством стеченим у току прошле године – рекла је на конференцији за штампу, темишварским новинарима, Сара Вулетић, директорка програма Фондације „Нови Сад 2021 – Европска престоница културе“. Она поручује Темишварцима да буду јаки и храбри, да увек имају резервни план и да увек подрже тим на зачелју, јер ће то бити захтевна година:

„Као савет за Темишвар, охрабрите свој тим да заједно прође кроз то, јер је то изазован пројекат. За разлику од нас, ви сте имали више времена

да припремите програм. Веома сам уморна, јер то није обичан пројекат, то је посао 24/7, не само ове године, већ су и године када смо припремали програм биле веома исцрпљујуће, пошто смо морали да спојимо све процедуре и припремимо цео програм. Уморна сам, али то је добар умор, јер сам веома поносна на све што смо постигли. Наставићемо да промовишемо Темишвар и убудуће“ – рекла је Сара Вулетић.

Такође, Ђула Рибар, руководилац за међународне односе у оквиру Фондације, навео је да је у години када је Нови Сад носио титулу Европске престонице културе дошло до повећања броја посетилаца за приближно 40%. Реч је о туристима који су из целог света долазили да посете српски град. Организатори сматрају да је најважнија заоставштина ове титуле – шанса и прилика, да га бројни странци који су посетили Нови Сад, сагледају у другом светлу и промене утисак о граду, јер је овај европски град доказао да може да се препороди после НАТО бомбардовања са краја прошлог века. Истовремено, успостављене су значајне сарадње са уметницима из других земаља, које граду доносе већу отвореност и могу уприличити бројне погодности, посебно важне за младе људе, који су стекли искуство и полазну основу, да и даље наставе започете измене.

На церемонији затварања манифестације, међу онима који су узели пулс Европске престонице културе из Србије, поред четрдесетак новинара, били су и представници удружења „Темишвар – Европска престоница културе 2023“ – Овидију Меган, извршни директор и Хосе Мигел Виналс Арино, почасни конзул Шпаније у Темишвару и члан управног одбора удружења.

Ватромет је крунисао прелазак у нову годину и завршетак једногодишњег маратона Новог Сада, Европске престонице културе у 2022. години.

Након двогодишњег одлагања, због пандемије корона вируса, 17. фебруара текуће године, град на Бегеју ће званично бити проглашен за „Европску престоницу културе 2023. године“. Заједно са Темишваром, град Елефсина, у Грчкој и мађарски град Веспрем ће такође носити титулу „Европске престонице културе“.

Пројекат „Европска престоница културе“ креиран је да би се искористила и приказала разноликост култура народа који чине Европу, али и да би се ојачале међусобне везе Европљана.

Горан Гога Пантин

НОВОГОДИШЊИ КОНЦЕРТ ТАМБУРАШКА СИНЕРГИЈА ТЕМИШВАРА И НОВОГ САДА

Укусно хармонизована мелодија љубави манифестовала се у суботу, 14. јануара, на Новогодишњем концерту поводом Српске православне нове године у Културном центру Савеза Срба у Румунији, приређеним од младих чланова Градског тамбурашког оркестра „Васа Јовановић“ из Новог Сада, под диригентским упутством Зорана Бугарског Брице, и Дечијег оркестра „Темишварски тамбураши“, махом ученици Српске гимназије „Доситеј Обрадовић“, чији је оснивач и упућивач такође Зоран Бугарски Брица,

неуморни тамбурашки прегалац. Током вечери, на својеврсно тамбурашко путовање публику је водио Бранко Ракић.

Била је то апотеоза тамбури. Вече узвишености и поетичности у кристалној јасноћи изражајности младих тамбураша из Новог Сада и Темишвара. Два града, две Европске престонице културе, наизглед као јединствени културни простор у којем тамбурашка музика битише као непресакхла традиција. Заиграло је срце не само у примаша, него и међу стотинак гледалаца у тесној сали.

На млађима тамбура остаје, која је „друштвено биће“. Пресудни су ентузијазам, пожртвовање, пријатељство, готово породични дух који тамбурашку културу чине виталном на овим просторима захваљујући младим „Темишварским тамбурашима“, под диригентским упутством Зорана Бугарског Брице. Уз наглашени музички колорит, сву складност, лепоту и раскош тамбурашке музике први су представили они, махом ученици српске темишварске гимназије „Доситеј Обрадовић“, са вокалним извођењима Катарине Панић, Наде Лукин, Игора Фењца и дуета Тање Петров и Снежане Мишков.

Тамбурашки новогодишњи концерт наставили су да украшавају млади тамбураши новосадског ансамбла „Васа Јовановић“, под вођством диригента Зорана Бугарског Брице и концертмајстора Марка Коловића, чија је мисија да развијају и афирмишу богатство културе и културног наслеђа тамбурашке музике, негујући традицију и прожимање културног наслеђа српског и других народа и нација Европе и света.

Најпре су представили тамбуру у свету класичне музике. Начинили су својом умешношћу златни мост тамбураштва. Моцартов „Турски марш“, Тоселијева „Серенада“, опус Бетовена, итд. чули су се посредством тамбуре, божанског проводника заводљивих, отмених, префињених и заносних мелодија. Иначе, многи тамбурашки ансамбли који су почетком XX века били популарни и гостовали у Средњој и Западној Европи, изводили су оперске увертире, арије, популарне „нумере“. Још је Иван Зајц поставио тамбуре на концертни подијум 1897. у својој композицији „Кончертино за клавир и оркестар“, при чему је својеручно на партитури написао да се подразумева тамбурашки оркестар.

Затим су се чула дела Васе Јовановића и Максе Попова који представљају важну фигуру у историји тамбурашке праксе, посебно у аспекту развоја институционализованог свирања – конкретно кроз деловање и педагошки рад у културно-уметничким друштвима, као и кроз активности са тамбурашким оркестрима. За њих важи да су били испред свога времена када је у питању начин на који су писали музику, односно оркестрирали дела за тамбурашке оркестре. Публика је то посведочила када се засвирао „Дунафалви“ Васе Јовановића или „Дунда коло“ Максе Попова.

Концерт је настављен као тамбурашко искуство дефинисано временом,

простором и метафорама. Слушale су се нумере које завређују вечност.

Пријатно изненађење вечери била је солисткиња Мара Ракић из Беочина. Уз пратњу оркестра њен диван и снажан глас, са великим природним потенцијалима лирског израза, сцена је изгледала величанствено током извођења староградских песама. У наставку вечери суверено владање сценом је преузео и Зоран Бугарски Брица. Осим његове виртуозности на тамбури и умешности диригентског вођства, чуо се и његов дубок глас као јастук, лирски тенор, са свим моћима поетике староградске песме. Глас по мери правих песама. Вече се завршавало отмено, суптилно, уз господско држање староградских манира.

Новогодишњи концерт је завршен уз поруку да је тамбурашка музика људски организовани звук. На сцени су се заједно нашли млади чланови новосадског тамбурашког оркестра „Васа Јовановић“ и чланови Дечијег оркестра „Темишварски тамбураши“. Заједно су одсвирали „Мало коло“. „Увек је врло забавно да свирамо са Новосађанима“, прокоментарисао је Игор Фењац.

Била је то права тамбурашка синергија. Здружена полетност младости, акустика равничарске уметности и гласна традиција тамбурашке културе.

Никола Лакић

СРПСКЕ РАТАРСКЕ ЧИТАОНИЦЕ У ПОМОРИШЈУ

На просторима, где живе од раног средњег века, Срби су подigli велики број уметнички вредних и историјски значајних споменика, као што су цркве и манастири, оснивали су школе, читаонице и друге културне установе, које су имале и националну функцију.

Неки од тих споменика, током времена, су пропали или били уништени, али је велики део и до данас сачуван.

У овом чланку прибележила сам неколико података о српским читаоницама у мојем окружењу (Љ. Церовић, *Срби у Румунији од раног средњег века до данашњег дана*, БГ, 1997).

У Варјашу – *Српска читаоница* помиње се као активна још 1904. године.

Српска читаоница Касина, основана је 1930. године – председник Миша Лукин.

Варјашка Српска Штедионица – *деоничарско друштво*, основана је 1905. године – управитељ Младен Ћирићан, благајник Радован Бељин, књиговођа Станимир Милутиновић.

У Великом Семиклушу – *Српска читаоница*, основана је 1893. године (!) – председник Јован Ђорђевић, потпредседник Душан Керпенишан, тајник

Александар Јанковић, благајник Драгутин Васић, деловођа В. Павлов и књижничар Лаза Обрадов.

У Чанаду – *Српска читаоница* основана је била 1890. године (!), имала је 54 члана – председник Љуба Унчански, перовођа Иван Ракић, књижничар Стеван Поповић.

Године 1910. оснива се друга читаоница са називом *Српска ратарска читаоница*, која броји 78 чланова – председник Светозар Влашчић, перовођа Јоца Недељков, књижничар Бранко Живанов.

У Сараволи – *Српска читаоница* бројала је 104 члана – председник Цвета Барачков, деловођа Маринко Грбић.

У Нађфали – *Српска читаоница* основана је 1923. године са 50 чланова. Правила има (стоји написано). Председник Арса Чекић, деловођа Миша Видицки.

Сва нађфалска удружења смештена су у *Српском народном дому*, основаном 1924. године.

У Кетфељу – *Српска ратарска читаоница* основана је 1921. године са 48 чланова – председник Милош Степанов, почасни председници Милан Николић и Паја Жикић, часник Иса Ненадов.

Деценију после оснивања читаонице настаје заједничка слика. (Пронашла сам је у кући Љубомира Степанова, а чува је најстарија ћерка Јустина Нина Чоков).

Не би било на одмет да се сада присетимо драгих нам ликова (а мени их је обелоданила Крецика Степанов, када је превалила девету деценију), а то су били, с лева на десно почевши од седећег става:

1. Љупко Стојин (Татамошу), иначе стриц задужбинара Мирчете Стојића
2. Милан Симеонов (Чутура)
3. Милоја Жикић
4. Добромир (Добрић) Јанков
5. Илија Жикић (Вишин)
6. Сава Жикић
7. Душан Ненадов
8. Драга Станков (Решку)
9. Влада Барзин (Троњик), иначе деда песника Владе Барзина
10. Милош Степанов (Гавра), председник читаонице
11. Милан Остојин (Ђуриш)
12. Милан Николић (прота Милан)
13. Кранислав (Кана) Јоргован (Кача)
14. Светозар Росић (родом из Варјаша)
15. Гуњев (обермилер кетфељског млина, Словак)
16. Миша Марић
17. Чеда Јоргован (Борборја)
18. Светозар Петров (Стрелац)

19. Рада Степанов (Мајстор Мишин)
20. ?
21. Милан Павлов (Зуцу)
22. Велко Перин (Баћелупу)
23. Сава Ердељан (Милондрин)
24. ?
25. Миливој Лазић
26. Лаза Субин (Тарану)
27. Спасојко Павлов (Мајстор)
28. Васа Степанов (Лоја)
- 29, 30, 31, 32?
33. Велко (Веља) Михајлов (Марлучан)
34. Паја Ненадов (Дрембош)
35. ?
36. Милан Ончин (Шнајдер)
37. Бранко Рајак (Ждронца)
38. ?
39. Иса Ненадов (Пипалака)
40. Стефа Ненадов (Пипалака)

Закључујемо да су те читаонице биле и те како установе за културу где се гајио језик наш, српски. Наши су се ратари надметали у правилном изговору а и поносили су се познавањем страних језика. Реткост је била да неко од наших не говори бар два, три језика.

Подсетила бих оне који су још чули да се стари кнез Влада Барзин надметао са малим кнезом, Немцем Хансом Штефаном у познавању немачког језика и однео победу. Милан Павлов и Лаза Субин правилно су говорили мађарски, Васа Степанов руски, а већина њих је добро познавала швапски дијалект.

Да не заборавимо да је у инвентару тих читаоница било и немачких, румунских и мађарских наслова.

Кетфељска читаоница је деловала у једној сали *бирца (Код Катике)*, у центру села. Знам да је и најмлађи син бирташице, Штефан (Пићу) Јереб, Немац, читао ћирилицу као дечак и много касније (била сам на факултету са његовим сином, Робертом) питао ме је о Ђури Јакшићу и *Сиротој Банаћанки!*

Ћирилично писмо је у данашњици овде постало као *елитно српско*. Заблуда је велика око исписивања (поготову) наших савремених имена јер користимо ону *југословенску латиницу*, а то није правилно латинично писмо.

Примера ради, бар овде у Румунији да би доказали своју припадност, овдашњи Срби пишу овако Dunja, Srdjan, Sanja, Maja, Sladjan, а не Dunia, Srgian, Sania, Maia, Slagian па се чита румунски: Дунжа, Срджан, Санжа,

Мажа, Сласжан... А све је из незнања и скромног, врло скромног познавања српског језика, ћириличног и латиничног писма.

Потрудимо се да не грешимо и не огрешимо се о децу нашу јер...читаонице су давно нестале... а ћирилица постаје реткост.

ЈАВОРКА МАРКОВ ЈОРГОВАН

БОГОЈАВЉЕЊЕ НА НЕРИ – ВЕРА БЕЗ ГРАНИЦА

Након две године паузе због пандемије, на обалама „банатског Јордана“ поново је одјекнуо богојављенски радосни поздрав – Бог се јави!

Петнаестак одважних момака скочило је у набујалу, мутну Неру која у свом доњем току већ читаво столеће представља државну границу и дели, не само две земље, већ и српски народ који одвајкада живи у овом делу Баната.

Прошлонедељном освећењу у воде и пливању за часни крст присуствовао је велики број верника из Србије и Румуније, а догађај, јединствен у целокупном српском расејању, шаље снажну поруку.

„Наравно да је ова акција за нас веома важна, јер ми смо не само братски народ, него смо и родбински много повезани са суседним селом, Врачев Гајем“ – истиче наставник у пензији Томислав Стефановић.

Према његовим речима, обичај има двоструки значај, „како црквени, тако и грађански“ и лепо би било, сматра Соколовчанин седе косе, „да то траје што дуже“.

Пливању је претходила литургија коју је, с почетком у 10 часова, у соколовачкој цркви служио владика Лукијан, а саслуживали архијерејски заменик протојереј-ставрофор Маринко Марков, парох соколовачки Перица Живановић, игуман златичког манастира Герасим (Милић) и епархијски ђакон Миодраг Јовановић.

„Битно је да одржавамо традицију и ако одржавамо традицију и народне обичаје, значи да постојимо. И то је будућност. Док има ових обичаја и традиције, биће и нас Срба на овим просторима“ – мишљења је предузетник Јавор Радованковић, који је специјално за ову прилику допутовао из Темишвара.

А после свега виђеног и доживљеног, Темишварац утиске сажима у једној јединој речи – „фантастично“.

По завршетку литургије, у цркви посвећеној празнику Преноса моштију Светог оца Николаја, освећена је водица у великим пластичним посудама и раздељена верницима.

Председници општине Соколовац Олгици Гица црквена општина поклонила је стари антимијс уз жељу, како је нагласио викар Маринко Марков, „да је Господ држи у здрављу, да јој подари снаге да и даље у вери служи своме народу овде у Соколовцу, а и својој светој цркви.“

Сусрет верника и свештенства на реци Нери био је заказан за 13 часова. Колону са леве обале предводио је владика Лукијан, а са десне, епископ банатски Никанор. По снажној кошави вијорили су се црквени барјаци и тробојке.

Крај водене међе чија је ширина двадесетак корака, потомци оних који су дочекали Светога Саву када је на овом рубу српства подизао манастире, довикивали су се и махали једни другима, радујући се празнику и новом сусрету.

Весели жагор и хук набујале реке која спаја и раздваја, надјачали су поздрав и отпоздрав двојице епископа: „Бог се јави – Заиста се јави“!

Часни крст бацио је у воду свештеник Перица Живановић, а први је до њега допливао Стева Јанковић из Соколовца.

Млади Пољадијац фотографисао се са осталим момцима на левој обали, па препливавши реку, предао крст владици Никанору.

Богојављење је и једини дан у години када је пливачима дозвољено да пређу границу без пасоша. Крст се наизменично чува једне године у Соколовцу, а друге у Врачев Гају.

Богослужењу и догађајима на Нери присуствовали су 19. јануара посланик српске мањине у Парламенту Румуније, уједно и председник Савеза Срба Огњан Крстић, председнице општина Соколовац и Пожежена, Олгица Гица и Мира Радованковић, генерални конзул Републике Србије у Темишвару Владан Тадић.

„И ове се године наставља традиција пливања за часни крст на реци Нери, на граници између Србије и Румуније. Велика част и задовољство. Велика срећа да се људи окупе на овај велики празник и све честитке младим момцима, који су се осмелили да по овако хладном, ветровитом времену и набујалој Нери, пливају за часни крст и тиме испуне своју мисију“ – изјавио је за наш недељник генерални конзул Владан Тадић.

Као и претходних година, „Богојављење на Нери“, један од најзначајнијих догађаја за српску мањину у Румунији, којим се надограђује духовни мост, подржао је и Савез Срба.

Радост што је поново дошло до братског окупљања на реци изразила је и председница општине Бела Црква Виолета Симић, додајући: „Али није ми драго што смо са друге стране и што нисмо у прилици да се данас као браћа изљубимо и честитамо једни другима овако велики празник. Надам се да ће време пред нама донети мудрости да се неком приликом видимо, изљубимо и једни другима пожелимо свако добро и од Бога здравље“.

Предраг Деспотовић

ПОЉОПРИВРЕДА И БИОМАСА

Биомаса је далеко највећи енергетски ресурс у Румунији, како са становишта потенцијала, тако и са становишта могућности коришћења. Она представља 65 одсто потенцијала обновљиве енергије.

Пре свега, производња биомасе у Румунији представља развојни правац пољопривредног сектора са високим профитабилним потенцијалом, са значајним економским и еколошким предностима. Студије откривају да је биомаса једини обновљиви енергетски ресурс, који може да замени не-обновљиве ресурсе, који се тренутно користе у Румунији за производњу електричне енергије – дакле, као алтернатива за обезбеђивање стабилности националног енергетског система, а такође и шанса за рурални развој, кроз стварање нових радних места, јер за садњу, сечу и продају, потребна је радна снага.

Међутим, тренутно, биомаса учествује са само око 3 одсто у енергетском миксу, у нашој земљи.

Суштински гледано, децентрализација и демократизација производње енергије са ниским емисијама штетних гасова представља захтев садашње геолошке ере. Императив је смањење енергетског интензитета привреде, ради смањења утицаја на климатске промене и подстицања коришћења обновљивих извора енергија. Једини „зелени“ ресурс који може значајно допринети „зеленој“ будућности, јер може значајно смањити емисију штетних гасова из систем грејања, јесте биомаса. Са друге стране, диверсификација снабдевања енергијом чини да економија постане енергетски безбеднија.

Када цена дрвета све више „скаче“ и постаје неприступачна за ђепове многих грађана, услед тренутне енергетске и гасне кризе, др Александар Деђански је у Ђулвезу, на пољопривредној фарми којом управља, засадио плантажу енергетских топола за производњу биомасе на површини од 300 хектара као и „завесе“ на још две хиљада хектара, ради заштите земљишта од ветрова и ерозије, као и очувања биодиверзитета.

„Култура биомасе појавила се код нас на пољопривредној фарми као потреба да искористимо мање обрадиво пољопривредно земљиште, јер нисам за тим да се биомаса производи на плодним обрадивим површинама“, истиче овај млади пољопривредник, пореклом из Рудне, који од

недавно носи и титулу доктора пољопривредних наука.

Деђански сече енергетске тополе у циклусима. Просечно се на газдинству „жање“ између 50 и 60 хектара годишње. Испада да је „берба“ сваких пет година. Међутим, тако је понуда стално обезбеђена.

„Тржиште за биомасу је готово незасито. Увек је мало колико имате. Купци су највећи потрошачи енергије, фабрике цемента, металургија, хемијска индустрија и све оне фирме које плаћају зелене сертификате“ – наводи др Деђански и додаје: „Они нису само форсирани из еколошких разлога, него је биомаса четири пута јефтинија од гаса и три пута јефтинија од угља.“

Иначе, са једним хектаром засађене тополе може се осигурати грејање пет домаћинстава, за период од 15 година, по врло повољној цени. Све што је потребно су посебне централе.

Према речима Деђанског, биомаса тренутно обезбеђује врло стабилан доходак који осигурава такође и предвидљивост. У случају суша или других метеоролошких непогода, које могу да негативно утичу на приносе јесењих и летњих пољопривредних култура, биомаса нуди значајну и стабилну алтернативу због своје природне отпорности.

Пре свега, биомаса је пољопривредна култура. За њу се добијају субвенције од АПИА као и за остале културе, тачније пшеницу. „Шта год да се догоди у једној пољопривредној сезони, у случају да изгубимо приносе жита или кукуруза, енергетска топола остаје ту, њој ништа не може да буде, само може да покрије потенцијалне губитке“, каже Деђански.

За један циклус од пет година, трошак за узгој једног хектара биомасе износи 5 хиљада евра. Зарада је, након пет година, 15 хиљада евра.

Такође, за сађење, узгој, сечу и продају енергетских топола, потребна је локална радна снага. Тиме биомаса ствара шансе за запошљавање, рурални развој, смањење токова миграције из руралних у урбане средине и зауставља депопулацију, а све то психолошки позитивно утиче на млађе генерације.

Штавише, биомаса има најтрајнији економски утицај током једног животног циклуса пројекта, јер осим директног запошљавања, индиректно ствара услове за услуге из сектора транспорта, пољопривреде и шумарства.

То је другачији, иновативнији, пословни приступ пољопривреди, а Александар Деђански се бави пољопривредом другачије – иновативно. Његов начин приступања раду у пољопривреди може у великој мери да допринесе ефикаснијој експлоатацији румунског пољопривредног потенцијала.

Једно је сигурно – биомаса је енергија будућности!

Никола Лакић

САВЕЗ СРБА ОБДАРИО И ОБРАДОВАО НАШЕ НАЈМЛАЋЕ ПОВОДОМ САВИНДАНА

Поводом прославе Светог Саве, заштитника српске деце и ученика, Савез Срба, кровна организација Срба у Румунији, поконио је 1700 пакетића најмлађим припадницима наше српске заједнице – од вртића, до забавишта, од ученика српских одељења и школа, где се српски језик учи као обавезни наставни предмет или факултативно, до ученика наше једине Српске гимназије „Доситеј Обрадовић“, као и најмлађим члановима културно-уметничких друштава и школица фолклора – од Поморишја до Дунавске клисуре, показавши колико сви ми волимо и ценимо наше младе и најмлађе нараштаје, будућност наше заједнице у Румунији. То је исказана љубав према српству изражена кроз симбол пажње.

У том смислу, први човек Савеза Срба и посланик у Парламенту Румуније Огњан Крстић, у поруци која је пратила поклон-пакетиће, назначио је, уз најбоље жеље, да деца и ученици истрају на путу очувања језика, ћириличног

писма, вере и српских обичаја – „Радујући се сваком вашем успеху, срдечно вам честитам школску славу Савиндан“ – стоји у поруци, уз завршне речи председника Крстића – „Позивам вас да заједно делујемо у светосавском духу, да као такви будемо мудри и достојни светосавског завета, на радост родитеља и учитеља, а на корист српском роду, јер Светосавље је једини пут даљег усавршавања српског рода.“

Око 1700 деце из Арада, Фенлака, Чанада, Сараволе, Великог Семиклуша, Дете, Немета, Ченеја, Дињаша, Српског Семартона, Улбеча, Крају Ноуа, Фења, Петровог Села, Станчева, Кетфеља, Великог Сенпетра, Варјаша, Белобрешке, Дивића, Пожежене, Радимне, Луговета, Соколовца, Златице, Љупкове, Мачевића, Старе Молдаве, Решице и Свинице, било да су полазници вртића, забавишта, ђаци српских одељења или који уче српски језик факултативно, ђаци Српске гимназије „Доситеј Обрадовић“, или најмлађи чланови српских школица фолклора, добили су пакетиће са традиционалним српским производима – еурокремом, наполитанкама, чувеним баница чоколадама, бисквитима, вафлама, и слично, који су пробудили лепе и топле емоције радости и захвалности.

Највише поклон-пакетића, њих 204, отишло је малишанима из српских одељења темишварских забавишта бр. 9 и 14 у Темишвару, као и свим ученицима, свих узраста, Српске теоретске гимназије „Доситеј Обрадовић“ у Темишвару, од припремног до завршног разреда.

У име Савеза Срба у Румунији, поклоне је уручио Дејан Попов, потпредседник ССР и председник МО Темишвар. Тако је, и ове године, поводом Савиндана, када славимо духовног заштитника просветних установа и свих оних који уче и раде у њима, Савез Срба показао да стоји као главни стуб и заштитник српске заједнице.

Никола Лакић

АРНО ГУЈОН У ПОСЕТИ САВЕЗУ СРБА

Директор Управе за сарадњу с дијаспором и Србима у региону, Арно Гујон, боравио је у Темишвару поводом Савиндана, посетивши српску заједницу. У дводневној посети, након обиласка Српске гимназије „Доситеј Обрадовић“ у Темишвару и присуства на Светосавској академији, Гујон је посетио и Савез Срба у Румунији, у суботу, 28. јануара, где је разговарао с народним послаником у Парламенту Румуније и председником Савеза Срба у Румунији Огњаном Крстићем и осталим члановима руководства кровне

организације Срба у Румунији.

Сусрет је прошао одлично и током једночасовне дискусије, покренуто је много конкретних тема.

Једна од њих је свакако тема образовања. Арно Гујон је представио план да ускоро, у Србији, организује летње образовне кампове за српску децу из региона. „Наша жеља је да ове године поставимо темеље система кампова који ће омогућити да свако српско дете из региона посети и боље упозна своју матицу“, казао је Гујон. Он је истакао и да, када је посебно реч о образовању, односно доласку наставног кадра из Србије, Управа за сарадњу с дијаспором и Србима у региону може да буде посредник између српског и румунског министарства просвете и спољних послова.

– Радује ме да смо у начелу почели преговоре о даљој сарадњи и како да се што више искористи могућност упознавања Србије преко пројеката и програма које Управа нуди. Ја веома ценим активност господина Гујона и захвалан сам му што је увидео потребе српске заједнице и конкретно делује у остваривању циљева и планова. Један од главних су кампови за наше ученике који ће омогућити нашој деци да боље упознају Србију, да буду део матице која јесте њихова – поручио је након састанка први човек Савеза Срба и посланик у Парламенту Румуније, Огњан Крстић.

На састанку се такође разговарало о завршеном попису становништва у Румунији, о ситуацији у Српској гимназији „Доситеј Обрадовић“, као и о даљој сарадњи на свим пољима важним за српску заједницу у Румунији, попут културе и образовања.

30 ГОДИНА ЧУВАЊА ТРАДИЦИЈЕ

Ко год је чуо да постоји Културно-уметничко друштво „Свети Сава“, зна и да им је слава Савиндан. Као свих претходних година, доследно и свечано је ове године обележено тридесет година постојања КУД „Свети Сава“. Семиклушани и њихови гости испунили су до последњег места пространу салу темишварске Дворане „Капитол“. Овим масовним одзивом да присуствују Славском концерту српског културно-уметничког друштва, који носи име највећег српског светитеља и просветитеља, Светог Саве, учесници и гости на овој манифестације су показали и доказали да још увек знају и желе да испоштују своје наслеђе као припадници српске заједнице на овим просторима.

Када су се пре 30 година, на иницијативу тадашњег месног пароха, проте Огњана Плавшића и учитељице Наталије Мандран, окупили први чланови друштва, да би увежбали извођење српских народних игара, у пратњи врсног музичара Георгеа Мандрана, нико није слутио у шта ће друштво израсти после три деценије упорног рада, залагања и озбиљности. Вредело

је, ван сваке сумње. Све су нам учесници, са великим поносом, то приказали, песмом и игром током трочасовне приредбе.

Химном о Светом Сави и духовном песмом „Молитва“, дечји хор КУД „Свети Сава“ започео је славље у духу наде и поноса. Затим је водитељ програма Борко Илин, поздравио најугледније госте, који су увеличали прославу, а то су били: Владан Тадић, генерални конзул Републике Србије у Темишвару, Огњан Крстић, председник и посланик Савеза Срба у Румунији, Дануц Гроза, председник Општине Велики Семиклуш, секретар Савеза Срба у Румунији Златиборка Марков, Борко Јоргован и Дејан Попов, потпредседници ССР, представници и часни оци наших цркава, представници градске општине и градског одбора Велики Семиклуш, представници Месних организација Савеза и представници културно-уметничких друштава.

Након тога је водитељ гледаоце водио кроз богат културно-уметнички програм и позвао на сцену генералног конзула Владана Тадића и председника и посланика Огњана Крстића, који су одабраним речима поздравили присутне и честитали семиклушком друштву празновање.

Како се трудимо и успевамо да сачувамо обичаје и народно благо од заборава, показали су нам најмлађи чланови Школице фолклора КУД „Свети Сава“, под управом Наталије и Георгеа Мандрана и Алине Петрашку. Они су извели игре које се „код нас“ играју, наше традиционалне народне игре из Баната, као и лепу песму коју су отпевале млађане сестре Наташа и Драгана Рајчић, Алесија Лавренски и Нада Лукин, а млади солисти Саша Ђаковић, Јонуц Ценц, Евелина Сас, Раул Мирауца, Младен Марков,

Адријан Богдан и Богдан Ердеј, поносно настављају традицију свирања на хармоници.

Док је мала група изводила наше банаћанске игре, средња група играча нам је дочарала разноврсност српских народних игара извођењем игара из Шумадије, под упутством Адријане Лукин.

Славску приредбу обележио је извођачки састав КУД „Свети Сава“ са још једном кореографијом коју је сценски поставила Адријана Лукин, а то су биле Српске игре из Поморишја.

Након фолклорне рапсодије народних игара у раскошним народним ношњама, срце присутних дотакла је гошћа вечери Јасмина Фењац, као и ВИС „Бисери“ под руководством Дарка Влашчића, који су својим живописним гласовима донели грациозност слављу.

После чега су се на сцену попели гости. Гости Семиклушана, те вечери, били су чланови Фолклорног ансамбла „Дојна“ из Великог Семиклуша, прве комшије и дугогодишњи сарадници, који су својим наступом улепшали светковину.

Тамбурашки оркестар „Батини бећари“ био је следећи извођач на овој богатој културној приредби. „Батини бећари“ настављају дугогодишњу традицију тамбурашке музике у Поморишју. Поред инструменталног извођења, пратили су нама већ познате солисте Мају Мирковић и Зорана Радића.

Те суботње вечери поново се зачула песма. Овога пута су Тања Влашчић и Александра Лукач, извеле пар песама српског богатог мелоса, а посебни гости вечери, наши познати и истакнути вокални извођачи Десанка Лалић и Пера Тодоровић, су отпевали неколико српских мелодија, а публика је то знала да цени, па их је наградила великим аплаузом.

Крај приредбе обележило је КУД „Свети Сава“ још једном кореографијом, а то су биле игре из Неготинске Крајине, назване „Неготински вашар“. Дивно и лепо су деловали, девојке и момци овог друштва, на сцени „Капитола“, а за похвалу је чињеница да је број чланова дружине у сталном порасту, тако да је сцена деловала премала за све извођаче.

Културно-уметничко друштво „Свети Сава“ из Великог Семиклуша у суботу је песмом и игром, са великим поносом, обележило свој јубилеј и прославило тридесет година постојања. Развојни пут друштва усмерен је ка очувању богатог културног наслеђа, обичаја и негу народног мелоса и звука. Веза са традицијом је снажна, а три деценије представљају за КУД „Свети Сава“ времеплов испуњења.

ИЗДАВАЧКИ САВЕТ НАЈАВИО НОВЕ НАСЛОВЕ

Књиге су потребне, живот је неопходан. Једно не треба одвајати од другог. Оно што је главно, да књига буде у служби човека, било да га приказује у сложеним приликама, било у прошлости, зато, увек блиска људима. Такво је издаваштво Срба у Румунији.

Заправо, књига је за Србе на овим просторима утиснута у генетику сазнања. Још је цетињски штампар Макарије основао прву румунску штампарију почетком 16. века у Трговишту. У њој су штампане три богослужбене књиге на старословенском језику.

Данас, у Румунији, Савез Срба има богато издаваштво. Протеклог петка одржан је Издавачки савет на којем су се чули нови наслови, који ће у наредном периоду бити објављени. Предлози издавачкој комисији крећу се од научне литературе, монографије, поезије до фото албума.

Пре изношења издавачког плана, др Саша Јашин, директор Издавачке делатности Савеза Срба у Румунији, известио је присутне о библиотекарској размени књига са Матицом српском, Народном библиотеком Србије, Библиотеком Универзитета у Букурешту, Западним универзитетом у Темишвару и АДЗНМ „Гусле“ из Кикинде. Навео је да је издаваштво Савеза Срба било присутно на сајму књига у Букурешту и Сибиу. Организовани су и разни састанци намењени промовисању културе Срба у Румунији, попут Дана српског језика, Мини сајма српске књиге и књижевни конкурс „Плави круг“, који ће у наредном периоду посебно бити посвећен младима, ученицима Српске гимназије и студентима Катедре за српски језик на Западном универзитету.

Ове године, по свој прилици, биће изузетна издања. Предложени су наслови Мирослава Алексића „Лишће увелих сећања“ – превод песама

приредио Иво Мунђан, који је припремио и своју збирку песама поводом осамдесетогодишњице, као и „Речи за под небом“ – подсетник на теологе с пером у руци, „Чекају да дођу по њих“ – рукопис поезије Милана Мицића, који садржи поетско поимање историјске и људске судбине Срба у румунском Банату, изабране колумне Љубинке Перинац Станков – „Последња рупа на свирали“, „Монографија места Радимна“ – др Саше Јашина, такође и његова монографија „Племство и Срби у Румунији“, „Наука о животу – теорија и пракса“ Ксеније Глишић – књига која треба да послужи ученицима, „Српска црквена музика у Банату“ Адријана Калина Бобе, која нуди преглед утицаја српске црквене музике на развој румунске црквене музике, „Срби у Румунији – Лингвистичка и етнолошка истраживања карашевског живља“ Михаја Радана и Миљане Ускату, „Срби у Румунији – Етнолошка истраживања Банатске Црне Горе“ Биљане Сикимић, као и аутобиографија са поезијом др Славомира Гвозденовића, поводом његове седамдесетогодишњице, и превод поезије Гојка Божовића.

Најављени су наслови посебно добрих, разноликих и интересантних књига, а добре су књиге – посебан догађај у животу! Да се памти!

Никола Лакић

ВЕОМА, ВЕОМА ДОМАЋЕ!

Мраз у комбинацији са ветром претворио је град у хладни вртлог, који витла све пред собом, од непокупљеног уличног смећа, до пластичних кеса и дамских фризура.

Људи се погребљено и прозебло пробијају кроз мећаву, јер им се мора. Неко мора на посао, неко са посла, неко по дете, неко по намирнице. Сви погребљени, сви мрзовољни, осмеха ни за лек.

Треба ми спанаћ и зелена салата, можда и неко воће. Пробићу се већ некако до пијаце, не иде ми се у маркет. Од оне њихове „ајсберг“ жуте салате сва се оспем. Горка је као жуч, а фотосинтеза је за ову врсту „зелениша“ непознат појам. То расте по мрачним кутијама.

Иако све врви од препродаваца, на пијаци није иста прича. Ту производи стижу буквално са њиве. Добро, де, у фебруару није са њиве, али су бар из стакленика, на који километар од града. Млеко је из јутарње муже и нема укус лепка, сухомеснати производи миришу на пушницу, лист першуна је тамно-зелен и мирише онако како би требало да мирише, а не на суво сено, ономлане кошено.

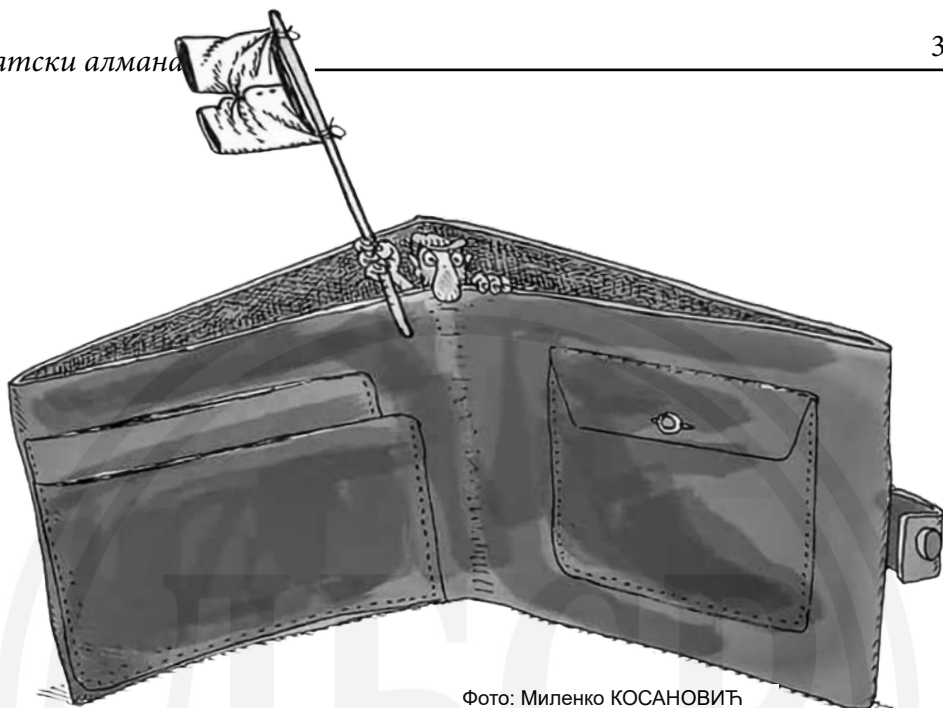

Фото: Миленко КОСАНОВИЋ

Ма, знам шта ћете рећи, воће је исто оно из маркета, увозно, јер по овом мразу у Банату ништа не зри, али опет, нађе се и понешто домаће. Дођу сељанке са мушмулама, орасима, лешником и сувим шљивама. Њих обично нађеш на степеништу, јер за тезге немају пара.

У приземљу пијачне хале поврћа има у изобиљу, разноврсно је и све добро наквашено, од шаргарепе и ротквица, до коприве и кеља, иако је напољу „спарина“ од -10. Ако сте мислили да је цака заливања у сјају и свежини, преварили сте се. Цака је у вагању. Вода додаје сваком килограму спанаћа бар 100 грама више, а 100 по 100 ето за час новаца из ваздуха. Пардон, из воде.

Продавци цупкају у месту од хладноће и трљају руке. Криза гризе ли гризе. Мерчендајзинг душу даје за маштовитост. Код сваке тезге стоји електронска вага и малтене свака оставља утисак да је тек купљена, јер је (ама баш на свакој) намерно заборављена заштитна фолија која покрива екран. Истина, мало је изгребана, чак и помало прљава и попрскана, са осигураним „сфумато“ ефектом, таман да се баш и не види колико вага мери. И као сасвим случајно увек је ту нека кеса, исто у правцу екрана, да употпуни маркетиншку тезгарошку абецеду што мање видљивости.

На другом спрату пијачни адвертајзинг је картонског типа, односно, ту се продаје воће са поруком исписаном фломастером на картону.

Нисам се ни приближила тезги са мандаринама, а продавац је већ кре-нуо да љушти једну и да ми нуди да пробам. Да буде што уверљивији, трпа у уста кришку мандарине, и прстом показује према картону на ком пише: „слатке“ – из Португала. Мало даље ме дочекује друга порука. Ту мандарине нису само слатке, него веома, веома слатке. Не пише одакле су.

Поруке на картону су модни пијачни тренд, и углавном су у клот суперлативима, али има и креативнијих тезгароша. Тако су исте мандарине негде

„слатке као мед!“ (компаративно усклична варијанта), негде „ВВ слатке“ (чат-месенџер варијанта), а негде „до бола укусне“ (песничка варијанта).

Нико да напише да је нека поморанџа кисела, или мање слатка, бар дијабетичарске жеље ради. Чак је и грејпфрут „веома, веома слadak“, док су крушке и јабуке „праве“.

Пазар за оне који не смеју слатко воће, стаје код кивија и лимуна. Ту је порука јасна - „веома, веома сочно“.

И док одустајем од последњег спрата са сухомеснатим производима, јер мој кризни „новчаник“ после веома, веома егзотично-сласне куповине, увелико маше заставом у знак предаје, схватам да сам заборавила на оно по шта сам дошла.

Купујем у приземљу кило спанаћа и једну салату. Низ чизму осећам како ми се слива мајушни млаз воде. Толико је поврће мокро, да за мном цури из кесе. И то је веома, веома домаће.

Љубинка Перицац Станков

СРБИ ИЗ РУМУНИЈЕ НА НАЈВИШИМ ДРЖАВНИМ ПОЗИЦИЈАМА У СРБИЈИ

Све до почетка 18. века још није било на српском језику штампане књиге, а све до појаве прве Доситејеве књиге 1783. године, није било више од сто књига на језику који је био мешавина руског црквеног и српског језика. Центар српске духовности налазио се у панонском простору. Замах просветитељских идеја, које су од Француске револуције прожимале читав европски континент, коинцидирало је са економским и културним уздицањем Срба у Хабзбуршкој монархији. Са друге стране, у данашњој Србији, духовно задремала српска нација у вековној борби за голи живот под отоманском империјом, нашла се у „празан период“ политичког мишљења и практиковања, док међу Србима преко Дунава почиње да се формира грађанство које тежи да изрази дух новог реформаторског времена. Први чије су књиге стигле до народа и тиме закорачиле у просветитељску мисију, био је Димитрије Обрадовић (1739-1811), у калуђерству Доситеј. Рођен у Чакову одакле одлази у калуђере, па постаје немачки студент, писац и просветитељ, а на крају и први политички саветник и министар просвете првог српског нововековног владара Карађорђа.

На Доситеја је подсећао и Јован Стејић. Овај Арађанин рођен 1803. године као будући одличан ђак, добио је стипендије Саве Текелије за највише

образовање. Пред крај студија медицине у Бечу, о њему се већ говорило у највишим круговима. Јеврем Обреновић је предложио Стејићу да га до краја студија материјално помаже, а заузврат да након дипломирања Арађанин пређе да служи у Србију. Једно време Стејић је радио као лекар по Србији, потом био лични лекар Јеврема Обреновића, касније и кнеза Милоша Обреновића. Потом су му наметнути већи и тежи задаци. Стејић је стекао заслугу оснивача грађанског санитета у Министарству унутрашњих дела. Одгојен у култу разума, једноставно је донео у српском народу светлост одржавања душевног и телесног здравља. Године 1845. постављен је за главног секретара највишег управног политичког тела Државног савета. Над његовим отвореним гробом током сахране 1853. године, неко је рекао: "Неће се више у Српству родити други Стејић".

Заслуге Срба „пречана“ су велике за успостављање модерне српске државе и за увођење новог грађанског „реда и поретка“ у патријархалну и окошталу Србију. Почетком 19. века образовани људи представљали су праву реткост у тадашњој новоослобођеној Србији. Држави која се тек почињала стварати тридесетих година 19. века, били су потребни образовани људи. Срби „из прека“ почели су заузимати готово све најзначајније положаје у кнежевини. Такав је био и Алекса Јанковић, српски државник из Темишвара.

Рођен је 1806. године у граду на Бегеју у породици сиромашног абације. Неочекивано на препоруку Савке, ћерке Милоша Обреновића, тада удате у Рудни за барона Николића, прелази у Крагујевац где се запослио као писар

у окружном суду, а касније прелази у канцеларију Милоша Обреновића. Помагао је кнезу и Авраму Петронијевићу да се 1834. године шест раније одузетих нахија припоји Кнежевини Србији. Тако је почело његово долажење на високе чиновничке положаје. Био је брз, оштар и бритак, а поред великих канцеларијских способности, брзо је и бистро схватао, брзо се оријентисао, а имао је и велики дар комбинаторике, писао је о њему Слободан Јовановић.

У сукобу између Обреновића и Уставобранитеља, стао је ипак на страну Томе Вучића Перишића и кнеза Александра Карађорђевића.

Постао је изузетно утицајна личност у њихово време владавине од 1842. до 1858. године. Био је председник владе и неколико пута министар. Постао је уметник суптилне политике. Политика је за њега била нужно зло. Као аустрофил и неко ко је управљао важним државним пословима, састао се у Петроварадину 1852. године са аустријским царем Францем Јозефом, припремивши приближавање између Србије и Аустрије, као и сусрет цара и кнеза у јеку избијања Кримског рата. Између кнеза Александра Карађорђевића и Државног савета постојало је стално трвење, а након Кримског рата кнез се оштро окренуо аустрофилској политици, вежући се за Аустрију и спречавајући русофиле да буду министри. Алекса Јанковић је био један од ретких на које је кнез могао да рачуна.

Након смене династија 1858-1859. године, Милош Обреновић се вратио у Србију, па је своје противнике, кнеза Александра Карађорђевића и Алексу Јанковића, протерао са престола и отпустио из службе. Био је то крај лукавства практичног ума. Кнез Александар Карађорђевић је „побегао“ у Темишвар, док Алекса не добијајући чак ни пензију, последње године живота проводи повучено у Панчеву и Београду, као последица „проклетства“ подела у српском народу.

Слична судбина задесила је још једну личност из данашње Румуније. У Лесковици, селу које се налази на левој обали Нере у општини Најдаш, рођен је 1880. године Раденко Станковић, који је ту живео до касног детињства. Познат је као отац модерне кардиологије у Србији, многи га наводе и као оснивача Медицинског факултета у Београду.

Међутим, најпознатији је као министар просвете и намесник малолетног краља Петра Другог, поставши то након атентата на краља Александра Карађорђевића у Марсеју 1934. године. Била су то турбулентна времена за тадашњу Југославију, која се налазила између Сциле и Харидбе. На шаховској табли Балкана тада су се грубо и немилосрдно секли утицаји Немачке, Велике Британије, Француске и Совјетског Савеза. Као противник потписивања Тројног пакта после капитулације Краљевине Југославије 1941, интерниран је у Беч, где су покушали да га наговоре да формира српску владу, што је он одбио. У Београд се вратио 1943, где је дочекао и крај рата. По доласку комуниста на власт, политички је осуђен као државни непријатељ

и послат у затвор на 12 година уз конфискацију целокупне имовине. Умро је неколико месеци након пуштања на слободу.

Иако селу Лесковици остаје само да се дичи податком да је у њему рођен Раденко Станковић, инђијско село Чортановци може да се подичи културно-историјским спомеником “Вила Станковић”, коју је 1930. године сазидао управо Раденко Станковић. Подигнута на прелепом месту са кога се пружа величанствен поглед на Дунав, Банат и Бачку, то је једна од најлепших летњих резиденција у региону. Захваљујући др Станковићу, мештани Чортановаца добили су железничку станицу, пут и струју, због чега су га веома ценили, поштовали и волели.

Можда последњи Србин са територије данашње Румуније, као и сви претходни, уносио је дух модерности у један надасве оријентални амбијент. Заправо, све личности родом из Темишвара или Арада које су обележиле српску политику, красио је тај поглед ка будућности. Били су то људи напредних и нових идеја. Изгледало је као да нису припадали тадашњем времену у Србији. Нажалост, данас све малобројнији Срби у Румунији егзистенцијално зависе од решења матице у погледу њиховог опстанка. Некада су Срби прецани градили српску државу, а сада се они као народ разграђују и нестају.

Никола Лакић

ТЕМИШВАРСКО ОБЕЛЕЖАВАЊЕ ДАНА ДРЖАВНОСТИ СРБИЈЕ

Срби у Румунији су и ове године свечано прославили Сретење. Као православни хришћани, Срби обележавају један од најзначајнијих празника посвећен првом сусрету Богочовека са људима и као свој историјски празник у спомен „Српске револуције“, како је чувени немачки историчар Леополд Ранке назвао устанак српског народа против Отоманске феудалне империје, започет 1804. године, на Сретење, и завршен 1835. године доношењем модерног либералног „Сретењског устава“, који чини темељ модерне српске државе и извориште демократских потенцијала и импулса.

У понедељак, 13. фебруара, у Владичанском двору у Темишвару, обележен је Дан државности Републике Србије у духу потврде добросуседских и дипломатских односа између Румуније и Србије, две земље које имају традиционалну повезаност и плодну сарадњу у многим доменима. Присуство митрополита банатског Јоана Сележана, представника локалних

и жупанијских власти, као и представника градова и општина широм Баната, доказ је снажних и ефикасних веза две комшијске земље. То су, заправо, привилеговани односи у којима су укорењени разумевање, поверење, сарадња и пријатељство.

Позиву генералног конзула Републике Србије у Темишвару, Владана Тадића са супругом, да се придруже овој значајној прослави земље Србије, одазвао се велики број званица, што само потврђује чињеницу колико је Србија уважавана и цењена на овим банатским просторима у Румунији. Били су присутни највиши званичници жупаније Тимиш и града Темишвара, Високопреосвећени Митрополит Банатски Јоан Сележан, председник Савеза Срба у Румунији и посланик у Парламенту Румуније Огњан Крстић, архијерејски заменик Српске православне Епархије темишварске, протојереј-ставрофор др Маринко Марков, уважено свештенство Митрополије Баната, директорка Српске гимназије „Доситеј Обрадовић“ Александра Стојков, представници Савеза, представници конзуларних мисија акредитованих у Темишвару, челници темишварских културних, привредних и образовних установа, представници жупанијских и локалних власти из Арада, Караш Северина и Мехединца, представници свих српских установа у Банату, челници верских заједница, оци наше Српске православне цркве и многе друге личности културног, привредног, политичког живота са ових простора, као и представници институција из Србије.

Прво су водитељи свечаности Саша Марков и Наташа Војновић поздравили присутне званице, након чега су интониране химне пријатељских држава Србије и Румуније. Потом су се уваженим гостима обратили заменик префекта жупаније Тимиш Сорин Јонеску, потпредседник Жупанијског савета жупаније Тимиш Александру-Константин Протеаса и градоначелник Темишвара Доми-ник Фриц.

Да су односи између Србије и Румуније модел добросуседства, нагласио је Сорин Јонеску, заменик префекта жупаније Тимиш. Јонеску је казао да су Румунија и румунски грађани осведочени пријатељи српског народа, који су током свих година искушења и изазова, пружали безрезервну и искрену подршку Србији, поштујући и бранећи све тековине богате историјске, културне и духовне баштине Срба. Добри односи сарадње између двеју земаља, везе ојачане временом, чине да сада и између жупаније Тимиш и Републике Србије постоји привилегован однос пријатељства. Заменик префекта жупаније Тимиш изјавио је да се поноси српском заједницом у жупанији Тимиш, али и њеним доприносом економском и културном развоју жупаније.

Србија и Румунија представљају модел добросуседства у региону, а то се огледа у одличним односима двеју земаља и два пријатељска народа. Српска заједница била је и биће увек важан део мултиетничког и мултикултурног Темишвара, подвукли су и потпредседник Жупанијског савета Тимиш и градоначелник Темишвара, Александру-Константин Протеаса и Доминик Фриц.

Потом су званице, представници власти, дипломате, свештенство и представници мањинских организација, као и бројни гости из Србије, имали прилику да чују младог и талентованог пијанисту Милана Илића, који је, са само 10 година, већ имао значајне наступе и успехе. Он се представио са по једном кратком композицијом Фредерика Шопена и Џорџа Гершвина.

Свечаност обележавања државног празника Републике Србије у Темишвару закључио је Његова екселенција др Владан Тадић, најпре захваљујући свима који су се одазвали позиву, да и на овај начин заједно обележе један од највећих државних празника Републике Србије – Дан државности. О самом празнику и његовом значају за српски народ, о одличној сарадњи Генералног конзулата Републике Србије у Темишвару са локалним и жупанијским властима у румунском Банату и са другим жупанијама у западном делу Румуније, као и доброј сарадњи са Савезом Срба у Румунији, Српском православном Епархијом темишварском, г. Владан Тадић је рекао и следеће: „У оквиру европске породице народа, Србија настоји да има добре односе са свима, нарочито са суседним земљама и народима. Од свих суседних земаља, односи Србије са Румунијом се у позитивном смислу издвајају у више сегмената и обележени су сталним продубљивањем и учвршћивањем.“

Генерални конзул г. Тадић је навео да поред историје и културе, које се

у многим сегментима прожимају и преплићу, основа за добре односе и разумевање је и духовна блискост два православна народа. Он је искористио прилику и захвалио руководиоцима и представницима свих институција у Републици Румунији на одличној сарадњи за коју је сигуран да ће бити у будућности још боља. „Србија и Румунија су још пре 144 године успоставиле званичне дипломатске односе отварањем дипломатских представништава у Београду и Букурешту, а Генерални конзулат у Темишвару ће ове године прославити мали јубилеј, с обзиром да ће се 2023. године напунити 50 година од како је давне 1973. године отворен у Темишвару, и све до 1990. године, био једино дипломатско представништво у граду који данас броји 20 конзулата и чије представнике вечерас за задовољством поздрављамо. Посебне изразе захвалности упућујем и Његовом преосвештенству Владики Лукијану, што нам је и вечерас, као и претходних година, широм отворио врата овог прелепог здања, и омогућио да сви заједно проведемо пријатне тренутке у овом историјском објекту насталом пре непуне три века, објекту изузетно вредном и важном за српски народ овде у Румунији али и за сам град Темишвар који ове године са поносом носи титулу Европске престонице културе“, додао је генерални конзул Тадић.

Након програма свечаност је завршена разгледањем поставке музеја Епархије, послужењем и дружењем, као што је примерено за овакве прилике.

Горан Гога Пантин

У својој поздравној поруци, Његова екселенција г. Стефан Томашевић, амбасадор Републике Србије у Букурешту је поручио: „Организованим отпором у циљу ослобођења од турских дахија, након сече кнезова, као покушаја застрашивања устаника, Срби су се на Сретење 1804. године окупили у Орашцу и донели одлуку о подизању Првог српског устанка на челу са вождом Карађорђејем. Овај датум представља рађање модерне српске државе, почетак борбе за слободу и културно и економско уздизање. На тај начин започет је период револуције, који је низом догађаја резултирао ослобођењем и укидањем феудализма. Један од значајних догађаја током борбе за ослобођење представља и доношење првог Устава Кнежевине Србије – Сретењског устава, 1835. године. Сретењски устав, по узору на француске уставне повеље, предвиђао је ограничавање апсолутизма, увођење парламентарне монархије, као и поделу власти на извршну, законодавну и судску. Један од најдемократскијих устава тог времена, између осталог гарантовао је и неприкосновеност личности, право на законито суђење, слободу кретања и настањивања, неповредивост стана, право на избор занимања.

Као што видимо, Сретење обухвата најважније идентитетске вредности нашег народа. Као православни хришћани обележавамо један од најзначајнијих празника посвећен првом сусрету Богочовека са људима. Поносни на своју слободарску традицију, прослављамо дан када је подигнут Први српски устанак 1804. године, али и донет први српски Устав, по свом садржају напредан и европски. Прослављајући овај важан датум, наставимо уздигнуте главе путем Светосавља, наших храбрих предака, достојни њихових дела, учећи потомке да чувају свој језик, писмо, обичаје, веру и културу, да поштују, воле и чувају своју Србију, одважно и непоколебљиво.

Користим прилику да свим припадницима нашег народа у Румунији честитам Дан државности Републике Србије. Вазда славили у миру и здрављу, окружени пријатељским и братским румунским народом.

Слога је ваистину Србима спас.“

ТЕМИШВАР ЕВРОПСКА ПРЕСТОНИЦА КУЛТУРЕ 2023.

Ако треба да се нагласи богатство и различитост европских култура, ојачају културне везе међу Европљанима, споје људи из различитих европских земаља, упознају друге културе, промовише узајамно разумевање и ојача осећај „европејства“, онда ће то несумњиво успети Тимишвару, који је свечаним отварањем програма у петак, 17. фебруара, званично понео ласкаву титулу „Европска престоница културе“. Међутим, Тимишвар је одувек био истински пример богатства и разноликости културе, језика, нација и вера – Европа у малом. Вековима је град на Бегеју парадигма интеркултуралности. Мултиетничност је овде онтолошка стварност. „Хармонија у различитости“ је зато постала синтагма која се најчешће везује за наш град.

Манифестација „Европска престоница културе“ датира од 1985. године. Мелина Меркури, министарка културе Грчке, и француски министар културе Џак Ланг су 1985. године дошли на идеју да се једном годишње бира „Европска престоница културе“ са циљем да се повежу људи у Европи и да се повећа свест о заједничкој историји и заједничким вредностима. Још исте године пројекат је покренут резолуцијом министара културе ЕУ. Ова иницијатива је убрзо постала један од најпрестижнијих догађаја у Европи.

ШТА ЈЕ ТЕМИШВАР 2023?

Пре свега, град у коме преовладава културна изврсност. Истинска европска престоница културе. Банат је вековима формирао разнолику културну палету. Овде су 1771. године штампане прве новине на немачком језику у Централној и Југоисточној Европи – „Temeswarer Nachrichten“. Прва књига на модерном реформисаном српском језику појавила се у Темишвару 1827. године – „Банатски алманах“ Димитрија Тирола. Најстарији хор у васколиком српству настао је у Темишвару 1836. године. Овде су се појавиле прве јавне библиотеке, прве филмске пројекције и тренутно град има три државна позоришта на три различита језика (румунски, мађарски и немачки). Између 1880. и 1914. године Темишвар је био најважнији индустријски, комерцијални, финансијски и културни град у региону, коме су се приписивали узвишени атрибути због уметничке изврсности у музици, књижевности, сликарству, вајарству и архитектури. А 1884. године, Темишвар је постао први град у Европи са електричном уличном расветом. Због тога главна идеја програмског наратива „Осветли град кроз себе“ има за циљ да подстакне грађане да слободно изразе своје вредности и ставове, метафорички описане као „унутрашње светло“, а са друге стране, да помоћу овог светла отерају таму и пасивност око њих, кроз културолошки процес заједничког хармоничног живљења у заједници различитости.

ПРОЈЕКАТ ЗА ЧИТАВУ ЗЕМЉУ

Свет је несумњиво сазнао о Темишвару. Енергија Темишвара ће се ширити по целој земљи и ван ње. Отварање програма „Европска престоница културе“ окупило је прошлог петка посланике из Парламента Румуније и Европског парламента, амбасадоре и конзуле из преко 50 земаља, министре и државне секретаре из Румуније, Словачке, Грчке, Словеније, Пољске, Црне Горе, Мађарске и Србије, преко 200 страних и домаћих новинара. У престоницу Баната стигло је и на десетине градоначелника из земље, али и из братских градова, као и из бивших и будућих европских престоница културе. Штавише, Адина Валеан, европски комесар, дошла је у Темишвар и уручила градоначелнику Темишвара Доминику Фрицу награду „Мелина Меркури“ у вредности од 1,5 милиона евра, која се додељује градовима који су испунили своје обавезе у програму „Европска престоница културе“. „Ово је историјска шанса за целу земљу, не само за Темишвар“, прокоментарисао је Доминик Фриц, градоначелник Темишвара.

У Темишвар је стигао и премијер Румуније Николаје Чука. Пожелео је успех Темишвару и Темишварцима у њиховом континуираном доприносу румунској и европској култури.

Премијер је одржао говор у Палати културе на свечаном отварању програма,

где је напоменуо да наш град представља мост између културних заједница у Европи.

– У тренутно сложеном геополитичком контексту, кроз који пролазимо усред рата Русије против Украјине, вредности јединства, солидарности и сарадње међу народима су све драгоцености. Култура их оснажује као универзални облик изражавања свести просветљене жељом за слободом изражавања и миром. У том контексту и на основу свог доследног искуства у прихватању и пружању помоћи украјинским избеглицама, Темишвар је још једном показао да је град-тврђава, пример у промовисању међукултурне сарадње – назначио је премијер Чука.

ЕВРОПА, ДОМАЋЕ ИЛИ САМО ЛОКАЛНО?

Отварање програма „Европска престоница културе“ трајало је три дана уз владање изванредног жара. Темишвар је био и биће прави магнет за посетиоце. Прве бројке показују више од 60.000 посетилаца из свих крајева Европе

и света. Одржано је 130 догађаја током викенда на 32 локације: представе, изложбе, концерти, плесне радионице, предавања, итд. Једну од атракција представља и „Расадник – 1306 биљака за Темишвар“. У питању је вертикална урбана башта постављена на Тргу победе, са чијег се врха види центар Темишвара. Овај својеврсни „видиковац“ стајаће тамо наредних осам месеци.

Гласови критичке јавности нису „високо“ оценили „инаугурални“ концерт на Тргу уједињења поводом отварања програма. Разноврсност стилова, од техно музике, хип-хопа, рока, тарафа, до електронске музике, заталасала је јавно мњење. Неки су у музичком избору желели више „Темишвара“, а други „Европу“. „Тараф де Калију“ је свакако допринео раздору у јавном простору. Музичари из Клежања, где почивају кости капетана Мише Анастасијевића, чувеног „Ротшилда са Дунава“, последња су генерација „леутара“ која наставља традиционалну музику са југа Румуније. Иако су мајстори „протома-нела“ један од најцењенијих циганских бендова на свету, многи су ипак њихов наступ у Темишвару поводом отварања програма „Европска престоница културе“ оценили као непотребан због свирања без концепције и јасноће. Ипак су се, ови „музички хајдуци“, посебно посветили на сцени градоначелнику Темишвара, удваравши му се, и на крају су изјавили да воле Темишвар, да је „као Мексико“. Темишвар је свакако одувек био уједињен у различитости.

Не треба заборавити како је говорио некада Рихард Ошанички, највећи џез композитор у Румунији икада, који је био пореклом управо из Темишвара – „Не морамо да правимо никакву разлику између класичне музике, лаке музике, народне музике или џеза. Свака музика може бити добра или лоша - и то је то“.

„Свако има своју листу музичких жеља, али се већина сложила да није био баш најбољи избор, па сам тако често чуо коментаре да је на сцени требао бити један веома популаран бенд из Србије, затим из Мађарске, онда један познати инострани бенд, и наравно да буде нешто румунско специфично“, прокоментарисао је за наш лист др Мимо Обрадов.

Последњи концерт викенда поводом отварања манифестације „Темишвар – Европска престоница културе“, одржан је у недељу у препуној сали „Капитол“ Банатске филхармоније. Гости вечери били су Лајко Феликс и Пољаци из Волошија. „Паганини 21. века“, како га називају, Лајко Феликс је композитор и виолиниста из Бачке Тополе, из мултикултурне Војводине, из Србије.

ТЕМИШВАР – ЕВРОПА У МАЛОМ

Темишвар као „Европска престоница културе“ за 2023. годину биће у правом смислу европски, пошто ће град на Бегеју овај пројекат остварити сарађујући највише са институцијама из Србије, Немачке и Француске.

Већ у понедељак, у оквиру пројекта „Темишвар – Европска престоница

културе“, у Народном позоришту „Михај Еминеску“ изведена је тројезична представа – на српском, мађарском и румунском језику, под називом „аТМосфера“. Текстови су настали у драмској радионици „Банат у Европи“ заједничким радом драматурга: Николе Станишића из Вршца, Ане Варшањи из Сегедина и Андреја Урсуа из Тимишвара. Заједничко свим причама у представи је да повезују регион. Три животне приче, свака се својим гласом сукцесивно преплиће са другом, исцртавајући исте обресе, мењајући само боје и тонове. Таква је заправо атмосфера и у Тимишвару. Зато и јесте „Европска престоница културе“.

Никола Лакић

О ЗГРАДИ КОЈА ЈЕ ИМАЛА ДУШУ

После дужег времена, у централном делу Арада на раскршћу улица Михај Еминеску и Штефан Чичо Попа, завршени су рестаураторски радови Фелдешове палате, зграде познате по имену некадашњег власника Келемена Фелдеша (Földes Kelemen). Када су скеле уклоњене, једна од репрезентативних арадских зграда заблистала је пуним сјајем.

Келемен Фелдеш био је надалеко чувен арадски апотекар и успешан предузетник. Његови оригинални козметички производи имали су велику потражњу широм Европе, у Бечу, Паризу, па чак и у Америци. Ради даљег развоја пословања, имућни припадник арадске грађанске елите наручио је, код познатог арадског архитекте Милана Табаковића, изградњу двоспратне породичне палате, са апотеком и лабораторијама за производњу козметичких и других

фармацеутских препарата у приземном делу зграде. За само две године (1899-1900), Милан Табаковић је пројектовао и изградио модерну велелепну зграду. У Европи се управо тада, крајем XIX века, појавио нов правац у ликовним уметностима, па и у архитектури, познат под називом Сецесија, (Secession) или Арт Нуво (Art Nouveau). Овим својим неимарским делом, Милан Табаковић је прокрчио пут новом архитектонском правцу у урбанистичком развоју града на Моришу, као последица тада снажног индустријског замаха.

Објекат је угаоно здање са два, по дужини неједнака, крила. По жељи наручиоца, у приземљу на зарубљеном углу је апотека, главни део зграде, на бочним крилима – лабораторије апотеке и пословне просторије за разне намене, а на првом и другом спрату – стамбене просторије. Фасаде оба крила зграде украшене су богатим флоралним орнаментима, украсним апликацијама на слободним деловима фасаде – изнад и између високих правоугаоних прозора. Три прозора на првом спрату су избочена, а изнад њих и изнад апотеке су балкони са оградом од кованог гвожђа. Фасаду изнад апотеке красе медаљони личности из старогрчке медицине и митологије: Хипокрита, утемељивача медицинске науке, Ескулапа, бога лекарства, и Хигије, богиње здравља и заштитнице лекара.

На крову, на месту где се спајају два крила зграде, на правоугаоном постољу је ротонда са високим уским прозорима, покривена куполом и украсним детаљем на врху у виду пупољка, ваљда, као симбола процвата пословања успешног предузетника апотекара Фелдеша.

Архитекта Милан Табаковић пројектовао је и посебан намештај апотеке, право резбарско ремек-дело. Под је, такође, по његовом пројекту, поплочан украсним керамичким плочама.

Чувена арадска апотека више од стотину година била је део арадске историје. После рестаураторских радова, карактеристична ознака за апотеку са знамењем крста и натписом Апотека уклоњена је. На вратима је истакнут оглас којим се обзнањује да су просторије старе апотеке на продају или изнајмљивање. Најзад, за покривање дела трошкова рестаураторских радова, изузетно вредан намештај апотеке продат је купцу у Немачкој. Тако је, од недавно, прелепа палата остала без старе, јединствене у граду, апотеке. О томе, под насловом пуним снажног емотивног набоја „Зграда која је продала своју душу“ (Clădirea care și-a vândut sufletul) извештава арадски дневни лист Арадски Часопис (Jurnal Arădean), у броју од 4. јануара.

Нестанком апотеке, заштитног знака и узрока настанка и постојања саме зграде, обесмишљена је и симболика – медаљони са античким боговима – која краси главну фасаду. Тешко је наћи оправдање толикој небризи за очување вредног историјског наслеђа.

Божидар Панић

ФЕСТИВАЛ ВИНА ЖУБОР РАДОСТИ И ВРЛИНА

Последња субота месеца фебруара протекла је у Белобрешки у знаку вина – изложба вина, такмичење за најбоље бело и црно вино, стихови о вину, пословице и цитати великих умова о вину, шале и народне песме о вину, старе књиге о вину и виноградарству.

Жубориле су на левој обали Дунава речи, боје и ноте у славу „божанског пића“, а чашама пуним радости наздрављали су Белобрешчани како гости-ма из матице Србије, тако и онима из Темишвара и околних места Дунавске клисуре и Пољадије.

Друго по реду издање Фестивала вина, одржано 25. фебруара, привукло је „код белог брешка“ много више посетилаца него прво, а после тридесетак година паузе, у малом српском селу, чуле су се поново и гусле.

„Вино је највиши облик течности, јер вино радује душу. И када попијемо неку чашицу у лепом друштву, оно раздваја нагоне од оних правих емоција и радости живота које нам је Господ подарио“ – казао је Драго Вулиновић, писац и новинар.

Поред песника, музичара, глумаца аматера и младих фолклораша, пуне руке посла имали су и оцењивачи вина, који су на посао прионули још пре подне.

Двадесетак произвођача вина из места пријавило се за такмичење, а победницима су додељене дипломе и новчане награде.

Сва дешавања одвијала су се у просторијама Месне организације Савеза Срба у Белобрешки, а организатори су испред зграде дочекивали посетиоце црвеним, куваним вином.

КУД БЕЛОБРЕШКА – школица фолклора

„Свака част Белобрешчанима! Овако нешто не може данас да направи ни једно наше српско село“ – изјавио је за наш недељник Живота Белодедић из Соколовца, задовољан програмом и квалитетом садржаја.

Организатори и покровитељи овогодишњег издања, као и претходног, били су Савез Срба у Румунији, Месна организација у Белобрешки у партнерству са општином Пожежена.

Виноградарством се Белобрешчани вековима баве, а 1784. године, црква је од продаје 25 акова вина, остварила приход од 25 круна, наведено је у монографији села.

У књизи коју је 1987. објавио Борислав Крстић, записано је и да су мештани почели да гаје винову лозу по угледу на белоцркванске виноградаре.

Изложба вина од белих и црних сорти грожђа била је заказана за 17:30 часова, а поред излагача из Белобрешке, нашли су се и они из Мачевића и Луговета.

Између два рата, у Белобрешки је „240 хектара земљишног фонда“ било под виновом лозом, говоре писани подаци, али данас је ова површина неупоредиво мања.

Сељани вино производе превасходно за потребе својих домаћинстава, док су раније вино продавали по многим местима жупаније Караш-Северин, па и даље.

Културно-уметничку приредбу отворио је хор Српске православне цркве у Белобрешки под управом Славице Радосављевић, а Химну Светом Сави публика је дочекала на ногама.

Двочасовни програм био је посвећен, како смо чули, винограду Светога Саве који је манастире утемељивао и на левој обали Дунава, белобрешчанским виноградарима и вину – „вину у путиру, вину у здравици кнеза Лазара, вину у златном кондиру Косовке девојке, вину у савременој поезији, вину у клисурским бурадима и чашама“.

Дајући благослов, месни парох Сава Станковић говорио је о вину у Новом Завету, о Христовој крви, о причешћу.

„Грех није у вину, грех је у опијању, у човеку, јер не зна када је доста, не зна своју меру. Господ је себе назвао чокотом, а нас лозом и докле год је лоза на

чокоту, има јој живота“ – по(р)учио је свештеник.

У уводном делу, присутнима се обратио и почасни председник ССР Славомир Гвозденовић, преносећи поздраве Огњана Крстића, председника кровне организације Срба и посланика српске мањине у Парламенту Румуније.

„Нека чаша клисурског вина из овог места и у овом месту буде ове вечери звезда водиља нашег дружења. Нека нам вино светли кроз радост, весеље и најлепше жеље“ – поручио је Гвозденовић.

Програму су присуствовали представници општине Пожежена и месних организација Савеза Срба Љупкове, Старе Молдаве, Радимне, Луговета.

Белобрешчани радо пију вино и радо говоре о њему, показао је прошлонедељни фестивал, али о вину и радо певају и то још од малих ногу.

„Ко-па цур-ра виноград...“, певала је млада Наташа Радованковић без трунке треме пред бројном публиком, а заједно са њеним вршњацима приказала и сплет народних игара.

Глумци аматери Србобран Милошевић и Сафет Радованковић читали су надахнуто песме о вину, одломке, пословице и шале, а своје стихове говорио је књижевник Славомир Гвозденовић.

Вино и поезија нераздвојни су, а о вину подједнако лепо говоре и гусле. Њихов звук је из Београда Белобрешчанима донео Жељко Чуровић, председник Савеза гуслара Србије, Савеза који окупља 32 гусларска друштва.

„Гусле су те које су допреле до нас из Библије. И цар Давид у својим Псалмима помиње гусле на 10 места“ – назначио је Чуровић.

„Српски народ је гусле преузео за себе, носио их кроз векове. И онда кад су нам рушили цркве, кад су прогнали свештенике, кад смо поред пута чекали да се камџија турска замота око нашег врата, нисмо одустајали. Кад нисмо имали учитеља, тада је постојао гуслар. Окупљао је народ у горама, у шумама, у пећинама и причао. Приповедао о највећим јунацима, бодро је храбре и храбрио оне друге да истрају у борби за слободу. То је слободарски инструмент“ – подсетио је председник Савеза гуслара Србије.

Није познато када је човек попио прву чашу вина, али многи ово пиће сматрају божјим даром. Белобрешчанско бело вино направљено од старих сорти грожђа, високо су оценили гости и учесници фестивала.

„Пробао сам ваша вина и осећај је фантастичан. Невероватан укус који нисам имао прилике да осетим у другим крајевима“ – истакао је Драго Вулиновић, представљајући књигу „Савршени виноделац“, чији је приређивач и која је из штампе изашла „пре месец дана“ у Београду.

Поред практичних савета и упутстава који могу бити од користи сваком виноградару, приручник има и историјски значај.

„Савршеног виноделца“ написао је Прокопије Болић, својевремено архимандрит манастира светих врачева Раковца, а рад је штампан 1816. као издање Краљевског свеучилишта Пештанског.

КУД „Белобрешка“, велика група, коју води Горан Стефановић, приказала је два сплета српских народних игара, док је народне песме о вину певао и солиста Драган Марку.

Било је речи и о „Тајнама вина“, фототипском издању које је приредио Драго Вулиновић према књизи „Искусни подрумар“ Захарија Орфелина, која је објављена 1783. године у Бечу.

Уз песму, игру и књигу, време је за трен пролетело, а публика је са великим нестрпљењем дочекала и проглашење победника у такмичењу за најбоље вино.

По једну специјалну награду организатори су доделили Зорану Милосављевићу и Славку Ђорђевићу.

У такмичењу за најбоље бело вино треће место освојио је Иван Стојковић, друго Јон Маришеску, док је титулу победника понела Борислава Јанковић.

Најбоље црно вино, према одлуци тројице оцењивача – Мирослава Несторовића, Томислава Радованковића и Радослава Миленковића – направио је Радивој Симоновић, друго место припало је Првославу Стојковићу, а треће Божидару Божићу.

Предраг Деспотовић

СЕДНИЦА РУКОВОДЕЋЕГ САВЕТА САВЕЗА СРБА

Четвртог дана марта, у суботу, одржана је, у седишту кровне организације Срба у Румунији, седница Руководећег савета Савеза Срба у Румунији. Седница је била статутарна и валидна у хибридном формату – 23 члана савета су били физички присутни, а три члана у онлајн формату, од укупно 39 чланова. председавао је Огњан Крстић, председник Савеза Срба и посланик у Парламенту Румуније.

Прва тачка на дневном реду била је – разматрање и усвајање реализације буџета прихода и расхода за 2022. годину. Извршена је синтеза свих разматрања буџетских расхода и прихода на основу анализе инвестиционог плана, програма плана активности, издавачке делатности, итд. Констатовано је да је највише средстава у протеклој буџетској години издвојено за инвестиције, примања запослених и акције. Из консолидованог буџета за 2022. годину, премештено је у овогодишњи буџет преко 3 милиона леја. Међутим, реализација буџета је усвојена начелно, коначну реч ће имати Генерална скупштина Савеза Срба, која усваја реализацију буџета.

Затим се на дневном реду нашло разматрање и усвајање календара активности за текући месец март. Секретар Савеза Срба Златиборка Марков је известила да ће Савез подржати четири активности у текућем месецу: манифестацију „Коло на дар“ – обичаји и традиције Срба из Поморишја, Олимпијаду матерњег језика (Жупанијска фаза), Сусрет европских гимназија, на којем ће у Скопљу гостовати Српска гимназија „Доситеј Обрадовић“ из Темишвара и пројекат „Чувари традиције“ за руководиоце културно-уметничких друштава. За март месец припремљена су и три наслова за штампање.

НОВИ БУЏЕТ, ВЕЋЕ РАЗВОЈНЕ АМБИЦИЈЕ

Разматрање оквирног предлога нацрта буџета за 2023. годину, била је четврта тачка дневног реда. Буџет за текућу фискалну годину износи 9.372.140 леја, али са премештеном сумом од преко 3 милиона леја, консолидовани буџет за 2023. годину износиће преко 12 милиона леја. Наставиће се са издвајањем највећег дела из структуре буџета за инвестициони план, куповину и улагање у седишта и културне центре у Араду, Великом Семиклушу, Старој Молдави, Ланговету, Великом Сенпетру и Темишвару. Потпредседник Савеза Срба Адријан Мојсеш је предложио да се размотри и обезбеђивање седишта за Месну организацију Савеза Срба у Радимни, пошто тренутно организација користи просторије месне школе.

Изнесена је и пројекција програма и плана активности за издавачке делатности, периодике, итд. Од председника Огњана Крстића се чуло да детаљан извештај предлога буџета треба да буде припремљен до Генералне скупштине, како би се на њој усвојио.

ДЕМОГРАФСКА СЛИКА СРБА У РУМУНИЈИ

Председник Крстић је, у наставку седнице, изнео извештај у вези са прошлогодишњим пописом становништва и домаћинстава.

Подаци прошлогодишњег пописа говоре да у Румунији живи 12.026 Срба.

За њих 10.058, матерњи језик је српски, а 8.933 декларисана Србина изјаснило се да у верском смислу припада Српској православној цркви. Срба је мање за 33 процента у односу на прошли попис становништва из 2011. године. Према речима Огњана Крстића, очекивао се „благи“ пад броја Срба на овим просторима, али никако такви резултати. Лично сматра да ово није права слика бројчаног стања Срба у Румунији. Податак да се 2,5 милиона грађана није изјаснило о националној припадности и матерњем језику, као и чињеница да се 2,7 милиона грађана није изјаснило о верској припадности, доводе нас до закључка да са правом сумњамо у веродостојност резултата пописа.

Мањинска посланичка група у Парламенту Румуније је, током припреме и пробног периода пописног процеса, у више наврата скретала пажњу Националном институту за статистику у вези недостатака софтвера и аномалија у пописном обрасцу, поготово оних везаних за националност, вероисповест и матерњи језик, да није у реду да цео тај блок питања буде опционалан, односно да пописни образац буде прихваћен, иако ти подаци недостају, јер нису попуњени. Нажалост, нису наишли на разумевање и није било политичке воље и спремности да се ови проблеми реше, уз образложење да је то стандардни образац Светске банке и, као такав, примењује се свугде.

Према коментарима присутних, ово је почетак убрзане природне асимилације. „Морамо да се помиримо с тим“, истакао је др Славомир Гвозденовић, почасни председник Савеза Срба.

Ипак, како је навео председник Огњан Крстић, сва права, које је српска заједница стекла и за њих се изборила, остају иста, статус нам се неће мењати, угрожава нас једино то што нас је све мање и прети нам да нестанемо у неким местима. Статус и положај српске заједнице су загарантовани најдемократскијим решењима у румунском законодавству. Бројчано стање заједнице негативно ће да утиче једино на остваривање права у сегменту локалних администрација и државних институција, у смислу коришћења матерњег језика у правосуђу и институцијама локалне власти, двојезичним написима на зградама институција и у називу места.

Административно-организацио-ни проблеми су се нашли као последња тачка на радној агенди седнице. Наведено је да се у складу са одредбама Статута Савеза Срба, поглавље 3, члан 21, у вези одузимања права чланства и предвиђања да се „члановима који чине поновљена одступања од одредаба статута или аката посебне тежине који штете Савезу Срба у Румунији, опозива се (одузима) њихово чланство у ССР од стране Руководећег савета“, размотри предлог одузимања права чланства у ССР, Слагољубу Аднађу, због непоштовања и непримењивања одлуке већине, изношења јавних ставова противних званичним ставовима ССР, због непоштовања одлука централних руководећих органа ССР и због активности

против интереса Савеза. Са четири гласа против усвојен је предлог за одузимање Славољубу Аднађу права чланства у Савезу Срба у Румунији. На крају, једногласно је усвојен и предлог председника да се Златиборка Марков именује на плаћену позицију саветника председника Савеза Срба у Румунији.

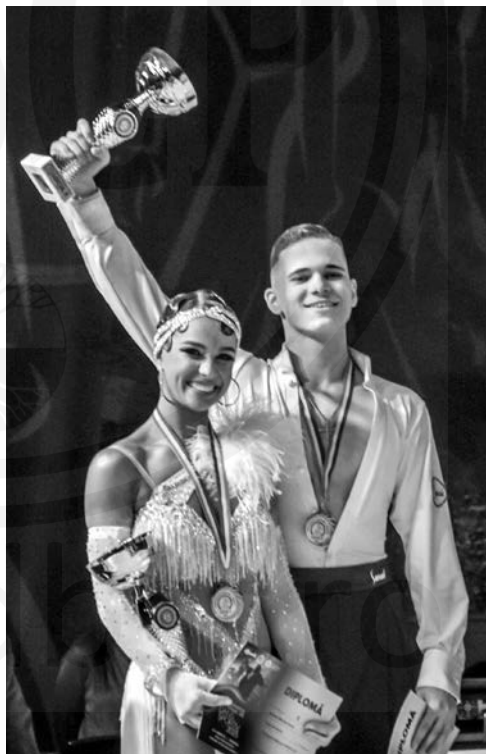
Никола Лакић

ЈОВАНА ЈОРГОВАН – ВИЦЕШАМПИОН РУМУНИЈЕ

Прошле суботе, на Националном првенству у спортском плесу у Орадеји, напор духа, снага младости, јачина лепоте и сила уметничке страсти начинили су Јовану Јоргован, ученицу деветог разреда Српске гимназије „Доситеј Обрадовић“ у Темишвару, вицешампионом Румуније у модерном плесу. Након небројених успеха, Јована је сада достигла највише националне висине. Освојила их је заједно са својим плесним партнером Николасом Данијелом Барбосуом, у категорији 16-18 година, такмичећи се у категорији латино плесова.

Овај млади плесни пар успео је да импресионира жири и публику својим заводљивим, неспутаним извођењем „јужноамеричког валцера“ и тако добије звање вицешампиона државе.

„Имајући у виду да је ово национално првенство, на које долазе најбољи играчи из целе Румуније, за нас је то велики успех. Ми смо се спремали за ово такмичење још од прошле године. Учествовали смо у међувремену на бројним међународним такмичењима, да би стекли веће искуство. Припреме су почеле још од јануара на разним камповима и тренинзима – не само са

нашим тренером, него смо тренирали и са познатим интернационалним тренерима. Могу рећи да смо, од јануара, скоро сваки дан тренирали три до четири сата, а радила сам и кондиционе тренинге по два, три пута недељно“, изјавила је након великог успеха Јована Јоргован, ученица С. гимназије „Доситеј Обрадовић“, не заборављајући да напомене колико је уживала на паркету док је играла са својим плесним партнером, а и публика је била фантастична. „То је доживљај који ћу да памтим целог живота“, каже Јована.

Након успеха на државном првенству, Јована ће представљати Румунију, на пролеће, на Европском првенству, а потом, на јесен, на Светском првенству. Ово достигнуће је понос не само за младу талентовану плесачицу и њене родитеље, већ и за Српску гимназију „Доситеј Обрадовић“.

Европско првенство у априлу доста је близу, Јовану чека тежак период припрема. Како каже, трудиће се да још више усаврши стил играња.

„Мени се снови полако остварују. Прошле године смо успели да будемо у финалу националног првенства, имали смо прво учешће на европском и светском првенству, где смо успели да стигнемо до полуфинала, а имали смо запажене резултате и на иностраним такмичењима... Сан ми је био, одувек, да уживам у плесу, а тај ми се сан остварује“, прича са узбуђењем Јована Јоргован.

Брза, покретна, темпераментна, безбрижна, освајајућа, пуна животне енергије и веселја, Јована Јоргован, док своје снове остварује, чини и своју заједницу поносном. Многима је срце заплесало кад је ученица „Доситеја“ постала вицешампион Румуније.

Никола Лакић

ТЕМИШВАРСКА НЕДЕЉА ПРАВЕ ВЕРЕ

По већ устаљеном обичају, и ове године, на самом почетку Часнога поста, његове прве недеље, прослављена је Недеља православља. На овај дан, наша Света православна црква обележава успомену на једну од њених великих победа. Победа над иконоборцима и над свим непријатељима православне вере.

Прослава овог молитвеног спомена потиче из времена Византије (IX века), а настала је у знак сећања на коначну победу Православне цркве над свим јеретичким учењима, особито над иконоборачким учењем, које је осуђено на Седмом васељенском сабору (787. године). На овај недељни дан сећамо

се и званичног враћања икона у свете храмове за време благоверне и христољубиве царице Теодоре и цариградског патријарха Методија, 843. године. Те 843. године састављен је познати спис под називом Саборник или Синодик православља, који се на овај дан од тада до данас чита у свим Саборним храмовима.

У Темишвару је ова велика светковина наше вере обележена прошле недеље, 5. марта, у Световазнесењском саборном храму, где су православни верници присуствовали Светој архијерејској литургији, којом је началствовао Његово преосвештенство епископ будимски и администратор темишварски г. Лукијан, уз саслужење викара наше Српске православне Епархије темишварске протојереја-ставрофора др Маринка Маркова, протојереја-ставрофора Мирослава Стојкова, протосинђела Варнаве (Кнежевића), игумана Јустина (Стојановића), протојереја Јоце Несторовића, протођакона Миодрaга Јовановића, ипођакона Зорана Благојева и чтеца Перице Орбишора, а Хор Православне српске саборне цркве у Темишвару, којим управља професор Јоца Бугарски, је својом духовном песмом одговарао на служби Божјој.

Поред верног народа, који је у великом броју приступио Светој тајни причешћа, на Светој литургији својим присуством догађај су увеличали: делегација Управе за сарадњу са црквама и верским заједницама Владе Републике Србије на челу са директором др Владимиром Рогановићем, Његова екселенција Владан Тадић, генерални конзул Републике Србије у Темишвару и Огњан Крстић, председник Савеза Срба у Румунији и српски посланик у Парламенту Румуније.

За време причасна, присутнима се беседом обратио и поздравио високе госте викар Маринко Марков, који је нагласио да је Недеља Православља победа Цркве као целине и првенствено прослављамо Бога који је помогао да се сачува православна вера али и да победимо иконоборство. Отац Маринко је истакао и значај данашње борбе наше Цркве на овим просторима за очување православне вере и националног идентитета српског народа. После отпуста, одслужен је и „Чин православља“.

Истог дана, са почетком у 13.00 часова, у свечаној сали и неколико просторија Епископског двора, уз пратећи програм, уприличена је изложба фотографија српских манастира, дело уметника из Београда г. Миодрага (Мише) Бранковића, под називом „Светиње роду у походе“, као и део икона из опуса уметничке радионице Ихтис из Београда, коју је представио г. Ратко Шкобић.

Овом догађају, поред горепоменутих званица, представника српског и румунског свештенства и многих Темишвараца, присуствовала је и поклоничка група из Београда, као и представници медија. На отварању изложбе присутнима су се, поред водитеља програма богослова Васе Мозе, обратили епископ Лукијан, уметник Миодраг Бранковић, као и високи гост, Његово преосвештенство Владика Пајсије, викарни епископ темишварске Архиепископије Румунске православне цркве, који је присутнима пренео братске поздраве Његовог високопреосвештенства митрополита банатског Јоана Салажана и свима честитао празник.

У понедељак, друге недеље Часног поста, 6. марта, у темишварској Сабornoј цркви, сакупило се сво свештенство и монаштво Српске православне Епархије темишварске на још једно братско сабрање. Након молитве свете тајне покајања и исповести, којој је присуствовао и директор Управе за сарадњу са црквама и верским заједницама Републике Србије др Владимир Рогановић са својим сарадницима, служени су великопосни часови и Света архијерејска литургија пређеосвећених часних дарова, свештеници су по распореду приступили овој светој тајни. После заједничког светог причешћа и групног фотографисања, уследио је својеврстан литијски вход по Тргу уједињења, а затим у свечаној сали Епископског двора одржан је братски састанак.

Православље је у Недељу православља доживело велику победу. Временом и у времену живимо православљем и стално побеђујемо. Победа православља означава и велики венац победа којим се кити наша Црква кроз вековну борбу за веру праву и слободу златну.

КОЛО НА ДАР

Српски фолклор је у пуном сјају заблистао прошлог петка у Араду. У питању је „Коло на дар“, посебан пројекат културно-уметничког друштва „Коло“ из Арада припремљен за љубитеље српске народне игре и песме. Програм је премијерно изведен у Националном позоришту „Јоан Славић“ у Араду, али замисао руководиоца друштва и идејног творца Дарка Воштина-ра је да се дође до сваке средине у којој битише све малобројнија српска заједница у жупанији Арад и шире у Поморишју, где Срби своје постојање рачунају још од средњег века.

За почетак, у препуној Студијској сали Националног позоришта, 150 срца из публике куцало је уз ритам српске народне игре и песме. Лепота, радост, младост и аплаузи су се спојили на сцени. Уживало се у разноврсности музике, традиционалних ношњи, игара, песама и обичаја. Још једном је победила праисконска лепота српског народног кола. Носио га је ритам младалачке ноге, а чувала га је љубав устрепалог срца. Топли стваралачки

нагон богате народне душе и маштовит фолклор пребогатог играказа, показао се пред очима публике, и низале су се сјајне изведбе динамичних и темпераментних игара из околине Београда, Кумановског поља, Врањског поља и Крајишта, као и кристално бистро вокално извођење српских традиционалних песама од стране Вокалне групе „Коло“.

Међутим, било је то вече више од игре и песме. Програм је осмишљен мултидимензионално, да, поред народне игре и песме, уз видео пројекције са румунским преводом, вишенационалној публици буде додатно објашњено лице и наличје сваке игре, смисао ношњи, као и историја, односно порекло и место извора сваке народне игре. Публика је, такође, кроз видео прилоге након сваке приказане народне игре сазнала више и о дубоким српским коренима у Араду и Поморишју, шта су значили Срби за изградњу Арада од Саве Текелије, Стефана Тенецког, Евстахије Арсић, Николе и Стевана Алексића, до Милана Табаковића, који је најлепше архитектонске бисере даровао граду на Моришу. Чуло се и колико су вера, односно манастири и цркве, одржали Србе на овим просторима, као и које је најстарије певачко друштво у Поморишју. Присетило се и оних најодговорнијих за оснивање, развој и данашње постојање КУД „Кола“, оснивача Драгана Воштинара који је још 2010. уз великодушну помоћ Огњана Крстића, садашњег посланика у Парламенту Румуније и председника Савеза Срба, са пуно ентузијазма поставио темеље садашњег културно-уметничког деловања.

Иако је српска заједница мала, показала је и овога пута да има велику душу. Нема пуно деце Срба, али млади који активирају у „Коло“, било да су Румуни или Мађари, који долазе према српском наслеђу, топло осећају и прихватају српско народно стваралаштво. У овом српском друштву из Арада су utkани велика посвећеност, пријатељство, љубав и искреност. То се још једном приметиле прошлог петка. У тој њиховој заједничкој страсти гори пламен истинског мултикултурализма.

– Био је то пројекат посебно осмишљен за љубитеље фолклора и српске музике. Пратимо да стигнемо до свих српских локалитета у арадској жупанији, али и шире. Као и сваки пут, уживали смо у топлини наше публике. Драго ми је да су изградњом новог седишта у Араду испуњени многи наши захтеви, али и повећане обавезе – рекао је након концерта руководилац „Кола“ и потпредседник Савеза Срба Дарко Воштинар.

„Коло“ је данас фактор очувања српског идентитета у Поморишју. Што је мање Срба, а свега је око 500 српских душа у жупанији Арад, то су веће обавезе.

Никола Лакић

ВЛАДИМИР РАДИН РАЂАЊЕ ФУДБАЛСКЕ ЗВЕЗДЕ

Из кремена се рађа искра, из вредног човека рађа се вредан син. На олтару судбине петнаестогодишњег Владимира Радина, стоји пуно одрицања и жртвовања његовог оца Милана Радина, некада успешног економисте који говори седам језика, данас плодног писца са насловима књига „Били смо нико и ништа“, која описује његово бекство из Румуније 1989. године и причом о легендарном спортисти Хелмуту Дукадаму „Голман“.

Његов син Владимир већ сада говори пет језика и не припада генерацији која је била „нико и ништа“. Не постоји више потреба да се било где бежи. За разлику од Милета Белодедића, који је морао то да уради, како би обукао дрес београдске Црвене звезде, Владимир Радин носи од недавно црвено-бели дрес ОФК Вршца у Првој лиги Србије као званично први дечак у историји Румуније, чије је играње у лигама Србије одобрила Светска фудбалска федерација ФИФА.

Овај „Меси“ из Дињаша, који је дао велика фудбалска имена као што су Мирослав Мима Ђукић, браћа Ромарио и Данијел Бензар, Каталин Трифон и Александру Жива Мартинов, најновији је «производ» села који већ прави сензацију у Србији.

Влада Радин, некадашњи ученик Српске гимназије „Доситеј Обрадовић“ и играч Хајдука из Дињаша, дебитовао је за кадете ОФК Вршца голом и асистенцијом у првој зимској пријатељској утакмици, а такође је постигао и гол против чувеног Партизана из Београда у стилу великих играча. Спектакуларни гол Партизану је већ стигао до шпанске Валенције, која је ставила Владимира под радар интересовања.

„Остало је још и Звезди да дам гол“, каже Владимир, који од 6. новембра и живи у Вршцу, где похађа Гимназију „Борислав Петров Браца.“

„Допали ми се клуб, услови у Дому ученика, као и другови из Гимназије, а Вршац је леп мали град, који је такође и близу куће у Румунији“, наводи млади таленат из Дињаша.

Шампиони се не стварају на теренима или у теретанама. Шампиони се стварају од нечега што имају дубоко у себи, а то су – жеље, визије и снови. То све држи у себи Владимир. Тих, васпитан и пристојан момчић.

Током пандемије провео је више месеци на Фудбалској академији Војводине из Новог Сада, а играо је и на турнирима по бившој Југославији. Тренирао је последњих година у Академији Дејана Станковића, ФК Црвеној звезди, ТСЦ Бачкој Тополи и ФК Чиксереди. Такође, учествовао је на многим другим међународним фудбалским камповима у Италији и Аустрији.

У последње три године бави се и атлетиком, и то на такмичарском нивоу, учествујући у дисциплинама 60, 100, 200, 300, 400 и 800 метара. Ипак, најважнију трку сада води на фудбалским теренима, маштајући да једнога дана обуче дрес, прво Белодедићеве Црвене звезде, а онда Барселоне и да освоји Лигу шампиона.

Наступио је и за репрезентацију Србије до 17 година, састављену од играча из Европе и света. У децембру је по трећи пут учествовао на обуци у Старој Пазови уз омладинце српског порекла из ПСЖ-а, Дортмунда, Лајпцига, Салцбурга, итд. Спавао је у собама у којима одседају репрезентативци Србије Влаховић, Митровић или Тадић. Увелико се већ кали за велики калибар.

„Први пут када је био тамо у Спортском центру Фудбалског савеза Србије у Старој Пазови, као десетогодишњак, стручњаци су ми показали и предочили на основу анализа и тестова да Владимирови физички параметри премашују европски просек“, приповеда отац Милан Радин и каже да су му само поручили – „Држите се њега, има генетске предиспозиције за великог играча, које не могу да се тренирају“.

Иза свега овога стоји пуно пожртвовања и одустајања од угодности и комфора. Владимир, пре свега, живи сам у Вршцу, без родитеља и тоpline

своје породичне куће. Уз то, пуно улаже себе и његов отац Милан, који га је одвозио, пратио и чекао на готово свим ранијим фудбалским камповима и тренинзима. Потребно је много љубави и ресурса за такву бригу према детету. Увек ће најбољи тандем бити, ипак, отац и син.

Никола Лакић

СИМПОЗИЈУМ ДИРЕКТОРА ШКОЛА СРБИЈЕ У ТЕМИШВАРУ

Прошле недеље од 15. до 17. марта, Темишвар је био домаћин Симпозијума директора Србије. Тим поводом, директори школа из Србије посетили су и Српску гимназију „Доситеј Обрадовић”.

У циљу унапређења наставе, размене искустава и добре праксе, једина Српска гимназија у Румунији – „Доситеј Обрадовић” – у Темишвару, која је и једна од ретких српских гимназија у региону и дијаспори, постала је снажније стратешки оријентисана ка сарадњи са школама из Србије.

Нашу Српску гимназију у Темишвару посетила је група од близу 70 руководица образовних установа из Србије, који су боравили на тродневном студијском путовању у банатској престоници и притом изразили жељу да упознају ову угледну установу.

Групу директора, односно руководица образовних установа из градова и насеља Србије, дочекали су и пожелели добродошлицу у нашој Српској гимназији директорка Александра Стојков, генерални конзул Републике

Србије у Темишвару Владан Тадић, Огњан Крстић, председник Савеза Срба у Румунији и посланик у Парламенту Румуније, као и представници Школског инспектората Космин Хоџеа, заменик генералног школског инспектора и Жељко Станков, школски инспектор за информатику и наставу на српском језику.

Приликом овог сусрета, организована је размена информација у оквиру једне стручне дискусије. Овом приликом директорка Александра Стојков је представила Српску гимназију „Доситеј Обрадовић“, а гости су у кратким цртама говорили о раду њихових центара за стручно усавршавање.

„Ми се данас боримо да упишемо што више ђака, другим речима да опстанемо, како би сачували језик, културу и наше српско битисање, пошто су нам се школе на овим просторима редом гасиле и наша гимназија је једина преостала српска образовна установа“, рекла је на састанку Александра Стојков, директорка Српске гимназије у Темишвару, и посебно је нагласила да очекује интензивну сарадњу са школама из Србије.

Групу из Србије је водила др Данијела Ђурковић, извршни директор издавачке куће „Дата Статус“, иначе, координатор студијског путовања и главни организатор међународног симпозијума директора, чији је назив био „Значај директора као лидера у развоју образовно-васпитне установе“. Сврха међународног симпозијума руководилаца образовних установа је да оснажи директоре и стручне сараднике за унапређење процеса рада образовних установа Србије, размене позитивних образовних искустава и примера добре праксе, као и иновација у раду и унапређивању установе.

Учесници тродневног студијског путовања, осим Темишвара, посетили су Арад, Српску Црњу, где су обишли Спомен-музеј Ђуре Јакшића и Дворац Нојхаузен, а затим су посетили Идвор и родну кућу Михајла Пупина.

Горан Гога Панти

КОЈИ ЈЕ ИЗБОР ФАКУЛТЕТА ГИМНАЗИЈАЛАЦА?

Према резултатима истраживања које сам спровела међу колегама, 90 одсто младих има последњу реч у избору универзитета, а на другом месту су родитељи. Иако родитељи и даље имају улогу да усмеравају своје дете у његовом образовању, покушавајући да утичу на његов избор, млади су развили зрелост неопходну да сами донесу тако важну одлуку за своју будућност.

Исти извештај мог истраживања показује да је у избору факултета битан

модеран кампус, „који им обезбеђује најновије лабораторије и технологије”. Будући студенти такође желе да имају користи од стипендија и да се нађу на листи за бесплатно студирање. Када је реч о критеријумима који се односе на професионални успех, који доноси факултет на ком желе да студирају, младима је и даље најважније „да имају велике шансе за запослење одмах по завршетку студија“, а затим „да имају партнерске односе са компанијама које нуде приправнички стаж“. Тако, за више од 60 одсто испитаника, лични критеријум при избору факултета јесте „да буде у граду са професионалним потенцијалом“.

Одлука остаје на младима, али процес идентификовања њихових способности, њиховог развоја, подстицања изражавања опције, објективно, није баш једноставан и представља одређени ниво сложености. Изузетно је важно да млади људи следе свој позив, своје жеље, како би касније могли да наступају у својим професионалним каријерама.

За моје колеге и мене постоје избори као што су: Факултет електронике, телекомуникација и информационе технологије, Машински факултет на Политехничком универзитету, Медицински универзитет, Факултет филологије, историје и теологије при Западном универзитету у Темишвару.

За Спаска Михајловића, ученика дванаестог разреда Српске теоретске гимназије “Доситеј Обрадовић”, студирање медицине јесте одлучен пут: „У наставку хтео бих да упишем факултет медицине овде у Темишвару. Одлучио сам да упишем медицину, зато што ме је увек привлачила анатомија. Увек ми се чинило занимљивим да студирам и да што више научим о мом телу. Наравно да су на мене утицали и моји родитељи, који ме никад нису терали да их наследим; угледао сам се на њих, па су ми од малена били пример у свом животу. Хтео бих једнога дана, уз Божију вољу, да постанем ортопед и да помогнем што више људима, који имају здравствене проблеме и надам се да ћу и успети да то остварим“.

Перспектива Саше Маркова, ученика дванаестог разреда Српске теоретске гимназије “Доситеј Обрадовић”, јесте следећа: „Што се тиче факултетских студија, не могу да кажем да сам сигуран у свој избор. Факултет је корак према животу, који желим да живим, није избор живота. У принципу, волео бих да радим у страним државама, и да посетим свет, такође желео бих да живим слободан живот. Први мој избор је био факултет историје, али данас сам заинтересован и за политичке науке“.

Дејана Вуксановић, ученица дванаестог разреда Српске теоретске гимназије “Доситеј Обрадовић”, каже: „Даље бих желела да упишем Факултет физичког васпитања и спорта, јер сам од малена волела спорт, посебно фудбал, и желим да постанем најбоља тренерка и зато што само спорт може да ми донесе мир, који ми је потребан“.

Петар Драгош Васиљев, ученик дванаестог разреда Српске теоретске гимназије “Доситеј Обрадовић”, овако види наставак свога пута: „Даље желео бих да упишем студирање модерних језика на Западном универзитету у Темишвару, али сам такође заинтересован за Филолошки факултет у Београду. Желим да студирам на једном од дотичних факултета, јер они ми пружају прилику да остварим моје снове, и да истовремено уживам у ономе што ја стварно волим“.

Оливер Матеовић, ученик дванаестог разреда Српске теоретске гимназије “Доситеј Обрадовић”, тврди да су рачунари његова будућност: “Ја сам љубитељ рачунара, сваки програм ме занима, да разумем како он у ствари функционише. Обожавам истраживање дотичног кода, који омогућава рад програма којег користимо свакога дана. Желим да упишем Факултет електронике, телекомуникација и информационе технологије на Политехници, у Темишвару. Верујем да само тад сва моја питања би добила најбољи одговор и једнога дана успећу и ја да креирам програм, који ће цео свет користити доживотно“.

Перспективе данашњих младих веома су разнолике. Али, са сигурношћу знају шта желе.

Ивана Јовановић

ЕВРОПСКИ СУСРЕТИ ГИМНАЗИЈА У СКОПЉУ

Сусрету у Скопљу су присуствовали, представљајући Српску гимназију „Доситеј Обрадовић“ у Темишвару, директорка установе проф. Александра Стојков, као и проф. Саша Малимарков, који је припремио ученике Дарка Тодоровића, Ерика Ковача и Наташу Војновић. Поред наше гимназије, учествовале су и „Земунска гимназија“ у Београду, „Никола Тесла“ у Будимпешти, „Јован Дучић“ у Требињу, „Шкофја Лока“ у Словенији, Гимназија у Гњилану, на Косову и Метохији, као и Гимназија у Вараждину, Хрватска, која ће бити домаћин следеће године.

Првог дана сусрета приређено је упознавање државе, града и школе одакле потичу учесници.

Затим су уследиле радионице са психолозима и педагозима, о препознавању облика насиља, као и методама сузбијања ове појаве, такође и приказивање резултата упитника за ученике и професоре на тему вршњачког насиља који су попуњени у свим овим школама непосредно пре доласка у Скопље. По резултатима анкета, ситуација је слична у свим школама. Најприсутније је вербално и социјално насиље – најчешће у просторијама школе и у дворишту – које укључује вређање, понижавање, клеветање, односно уверавање друге деце да се не играју и/или не друже са конкретним дететом – метом насиља.

Према речима директорке „Доситеја Обрадовића“, проф. Александре Стојков, ово је било добро искуство размене примера добре праксе.

„Ово јесте интересантна и актуелна тема, сви професори у свим школама се боре са међувршњачким насиљем, али морам да напоменем да ми у нашој Српској гимназији имамо мање искуства са овом појавом, наша је школа здрава средина, јер се сви у заједници међусобно познајемо“, истакла је директорка Александра Сања Стојков.

Ученицима из Српске гимназије није недостајало занимљиво искуство са ових сусрета. Према речима Наташе Војновић, ово гостовање је било веома важно за њу и њене колеге, због развијања нових идеја и мишљења.

„Мени, лично, се допало веома пуно да будем укључена у овај пројекат, јер сам стекла нова пријатељства, а и много сам научила како са потенцијалним насиљем да се суочавам“, казала је Наташа.

„Било је јако корисно, променио сам мишљење о особама које врше насиље, научио сам да и онима који врше насиље треба помоћи, зато што је то врста насиља без разлога“, навео је Дарко Тодоровић и додао: „Било је важно да слушамо о овој теми и мислим да би требало да се одржи бар један час годишње на ту тему, у свакој школи“.

Дружење, међусобно упознавање и повезивање међу учесницима, односно ученицима, јесте засигурно највећа вредност оваквих сусрета. „Било је јако корисно, пошто смо се дружили са вршњацима из различитих култура и земаља и о свакој смо понешто ново научили“, нагласио је Ерик Ковач.

Обилазак велелепног и питорескног Скопља, пријем код градоначелнице Данеле Арсовске, као и екскурзија на Охридском језеру, упознавање знаменитости везаних за целокупну словенску писменост и културу, украсиле су на крају овогодишње шесте европске сусрете.

Никола Лакић

СРПСКИМ УЧЕНИЦИМА НАЈВИША ПРИЗНАЊА

Ученице Српске гимназије „Доситеј Обрадовић“, Јована Јоргован и Гордана Аћимов, освојиле су протекле седмице, у среду, прво место на Националном симпозијуму „AquaSensTim“, у организацији темишварске Политехнике, са радом „Не постоји живот без воде“, а ученице Тања Петров и Ивана Иван добиле су похвалнице за њихове ликовне радове „Морско загађење“ и „Вила воде“. Упућивач и координатор ученица на трећем издању

овог такмичења била је професор биологије Ксенија Глишић, која већ дужи период улаже напор и труд у осавремењивању наставе актуелним еколошким темама и проблемима животне средине, као виталне компоненте модерног образовања.

Овогодишњи догађај, од националног значаја, имао је за циљ да, пре свега, скрене пажњу на важност промене начина на који се односимо према води као есенцији живота, нарочито у контексту изазова климатских промена. Тема симпозијума у највећој мери је била инспирисана поруком коју је послала ОУН за Светски дан вода 2023. – „Драгуљи воде“.

Најбоље радове су имале ученице деветог разреда Јована Јоргован и Гордана Аћимов. Иако је вода свуда око нас, можда јој не посвећујемо довољно пажње – истакле су ученице.

„Зато ми се свиђа што је била ова тема и што су људи почели да схватају у још већој мери колико је важно да чувамо воду“, каже Гордана.

„Говорили смо не само о значају воде за наш организам и планету, него и о загађењу, како то радимо и како можемо да спречимо то загађивање“, објашњава Јована.

Култура и уметност су такође снажни „алати“ у заштити живог света. То наши ученици знају. Ученице шестог разреда Тања Петров и Ивана Иван представиле су питање воде кроз ликовну уметност.

„Инспирисала сам се из слика на којима сам видела животиње које пате због пластике која се баца у воду. Кит на мојој слици је уморан и тужан, зато што треба немоћно да посматра како му људи загађују дом. Китови нису једини који пате, већ овде пате и рибе, корњаче, корали и друга жива бића. Сматрам да оно што не желиш себи да радиш, немој да урадиш ни другима“ – рекла је ученица шестог разреда Тања Петров.

За Ивану Иван, такође ученицу шестог разреда, вила је биће које живи

у водама, које су чисте и нетакнуте од човека. Инспирисале су је легенде и приче које имају леп крај.

Еколошка свест се увелико развија у Српској гимназији „Доситеј Обрадовић“, а поврх свега, ученици показују да имају и свој глас који се далеко и високо чује. Као што је неко рекао: „буди промена коју желиш да видиш у свету“. То свакако јесу професори и ђаци „Доситеја“.

Никола Лакић

ПОДРШКА СРБИМА НА КОСОВУ И МЕТОХИЈИ

У Бањској, Звечанима, на Косову и Метохији, од 24. до 26. марта, одржана је 15. Конференција српских националних организација из земаља региона, на којој је присуствовала и делегација Савеза Срба у Румунији, предвођена председником и послаником у Парламенту Румуније Огњаном Крстићем, уз кога је био и потпредседник Савеза Срба и председник општине Свиница Никола Курић.

Конференција је симболично организована у Бањској на Косову и Метохији, како би се српском народу на том простору пружила подршка у чувању националних интереса и да издржи све оно што га је снашло, као и да се подржи матична држава у очувању територијалног интегритета и састава Косова и Метохије у оквиру Републике Србије.

У усвојеној заједничкој декларацији стоји чињеница да српске организације из региона не прихватају колонизацију вековног простора српског народа, где се налази богата духовна ризница, која се очигледно жели постићи признањем и успостављањем нове албанске државе. Српски народ из региона залаже се за праведно и трајно решење конфликта на Косову и Метохији, у преговорима Србије са Европском унијом и Сједињеним Америчким Државама, у складу са међународним правом и резолуцијом Савета безбедности УН 1244. Такође, српски народ из региона пружа безрезервну подршку државним институцијама да у оквиру Устава Републике Србије обезбеди аутономију и пуну равноправност својим грађанима на Косову и Метохији.

Срби из региона спремни су и на сваки вид одрицања и помоћи српском народу на Косову и Метохији ради постизања праведног решења гарантованог Уставом Републике Србије и међународним правом.

– Ово је била једна од најсадржајнијих конференција до сада, где смо имали прилику да покажемо заједнички став према влади, председништву и том напаћеном народу, као и да пружимо потпуну подршку њиховом настојању

да очувају српски национални идентитет – казао је први човек Савеза Срба у Румунији Огњан Крстић, приметивши да су „Срби са Косова и Метохије народ за пример”.

„Толико одлучности да истраје у тој борби нисам одавно видео и осетио, као и понос на претке, али и загладаност у будућност, приметивши то баш у Косовској Митровици, где је било много младог света, као и породице са више деце”, закључује наш председник и посланик, поручујући да таква истрајност можда треба да буде пример и многим другима.

„Иако живе у немогућим условима, то су превазишли својом вером и саборношћу”, нагласио је на крају Крстић.

Јасна порука је послата да смо ми један народ, да су српски корени на Косову и Метохији, то је колевка српства, и желимо да народ на Косову и Метохији схвати да ми мислимо о њима, да смо спремни да помогнемо у оквиру наших могућности и да смо лојални припадници српског народа из региона.

КОСОВСКА ЕТИКА КОД СРБА У РУМУНИЈИ

Читаве генерације нашег народа васпитаване су на етици косовске епике. Већина места немањих прошлости, најславнији споменици наше културе, култови бесмртних личности, налазе се и везани су за Косово и Метохију. И за Србе у Румунији оно је оријентир националног трајања и извор за напајање живоносне народне енергије. Деведесетих година деветнаестог

века Срби из Моноштора су требали да напусте дотадашњи заједнички храм посвећен преподобној Параскеви и да уз извесну новчану одштету саграде за своје потребе нову богомољу. Великим финансијским и физичким напорима успели су да изграде храм 1896. године. Новоизграђени храм су посветили српском косовском великомученику, Светом кнезу Лазару.

Није случајно ни што спортско друштво у Српском Семартону и данас носи назив „Обилић“, у Фењу што се српски фудбалски клуб некада звао „Душан Силни“, или у Немету „Краљевић“. Косово је централна тачка свеукупне драме наше народне историје.

ЖИВЕ ВЕЗЕ СРБА ИЗ РУМУНИЈЕ СА КОСОВОМ И МЕТОХИЈОМ

„Ниједног тренутка се нисам премишљао око одласка у Призрен, и ако нисам имао представу где се на карти налази. Открио сам да је стари српски град, престоница цара Душана и само могу да будем поносан што сам тамо учио како да служим Богу“, прича отац Сава Мареш, садашњи парох у Мачевићу, који је после свршених 8 разреда основне школе у Новој Молдави, по упутству парохијског свештеника протојереја Јоце Лупуловића и благословом тадашњег епископа Саве Вуковића, кренуо почетком септембра месеца 1990. године у Богословију Светог Кирила и Методија у Призрен, на Косову и Метохији, где је и матурирао 1995. године.

Непосредно након Револуције у Румунији 1989. године, прву годину Богословије у царском граду Призрену уписало је чак девет младих људи из Румуније, од којих је само три матурирало. Служење Богу и народу је постала мисија и за данашње свештенике Саву Станковића и Бошка Тикартића.

– Богу хвала да је Господ одредио да тај период мог живота и сазревања проведем на Косову, тачније, на Метохији, у царскоме Призрену. Богородица Љевишка, задужбина краља Милутина, манастир Светих Архангела, задужбина цара Душана, црква Светог Спаса, Саборна црква Св. Ђорђа, Каљаја (стара тврђава изнад Призрена) и Подкаљаја (старо призренско насеље), Шадрван (центар града), стара липа у дворишту Богословије, и после скоро 30 година буде у мени посебне емоције, као и сећања на саму Богословију, професоре и школске другове – истиче у незауостављивом набоју емоција отац Сава Станковић, садашњи парох белобрешчански.

Живот у Призрену је био најлепши период живота и за оца Бошка Тикартића, данашњег пароха у Љупкови. „Био сам дете од 16 година, које је отишло да заврши „Школу за попове у Југославији“, али лепо нам је било, иако нисмо ни свесни били да седимо 5 година на „темпираној бомби“, која је кад-тад могла да „пукне“, приповеда протонамесник Бошко Тикартић. „Божја је воља била и само нас је Он чувао од зла“, напомиње отац Тикартић, сећајући се тих година у којима се све време акумулирало зло које се касније претворило у највећу таму и страдање за Србе.

Већ 1999. године Призрен је под притиском терориста тзв. „ОВК“ и ратним страхотама изазваних НАТО агресијом на СРЈ 1999. године, напустило преко 12.000 становника, махом Срба. Данас је остало свега око 30 Срба да живе у граду. Историјско предање говори да је само град Призрен имао «онолико цркава, колико је дана у години».

КРАТКА ИСТОРИЈА БУДУЋНОСТИ

Србија је задобила Косово, али и млински камен на врату свог развојка, писао је Лав Троцки, дописник са балканског ратишта 1912. године. Злом судбином тако се и испоставило. Настао је пламен мржње и сукоба, који је прерастао у рат, спрживши српску земљу и народ. Међународни односи између Срба и Албанаца остали су до дана-данашњег затровани. Године 1996, до тада непозната Ослободилачка војска Косова (ОВК) започела је терористичке нападе на носиоце српских власти на Косову. Током 1998. године ОВК се омасовљава и започиње герилске борбе са српским снагама безбедности. Борбе између специјалних јединица МУП-а Србије и ОВК, која је држала под контролом знатни део Косова, средином 1998. прерастају у Косовски рат. То је наводно био званичан повод НАТО бомбардовања Србије 24. марта 1999. Србија након 78 дана НАТО бомбардовања бива приморана да се повуче са Косова. Тих дана се протерани Албанци враћају

на Косово. Србија губи контролу над Косовом. На крају, Албанци су 2008. године противправно отцепили Косово и Метохију. „Треба настојати да се српски живаљ са Косова што пре расели... Српске колонисте треба убијати“, говорио је 1942. године окупациони премијер Албаније Мустафа Круја. И дан-данас постоји опасна атмосфера.

Зато је и потребно да сви Срби из региона, Европе и света подрже свим својим бићем наш једнородни народ на Косову и Метохији у праведном настојању да за своје претке, себе и своје потомство сачува нераскидиву повезаност са државом Србијом.

Румунија принципијелно и недвосмислено не признаје независност Косова. Штавише, западне земље, посебно САД, Немачка и Француска, мењају свој однос према проблему Косова и Метохије набоље, што се види и у подршци коју дају за формирање Заједнице српских општина. Ко зна, крила историје можда не престају да хује и приближавају се прошлом веку.

Никола Лакић

МИНИСТАР МИЛИЋЕВИЋ ПОСЕТИО СРПСКЕ ИНСТИТУЦИЈЕ У ТЕМИШВАРУ

Министар без портфеља задужен за координацију активности и мера у области односа с дијаспором Ђорђе Милићевић и државни секретар у Министарству просвете Зоран Касаловић, боравили су прошлог петка у Темишвару, где су обишли Српску теоретску гимназију „Доситеј Обрадовић“ и Савез Срба у Румунији.

Српска заједница у Румунији је прави пример како се чувају српски језик и култура, поручио је министар на састанку са првим човеком Савеза Срба у Румунији и послаником у Парламенту Румуније Огњаном Крстићем.

У седишту Савеза Срба министар је предочио будуће планове око организовања Свесрпског сабора целокупног српског расејања у Београду у јуну месецу, чији ће циљ бити умрежавање и повезивање свих српских организација из расејања, као и приближавање дијаспоре Србији, а који би отворио сам председник Републике Србије Александар Вучић. „Као резултат овога желимо да направимо основу за стратегију деловања до 2030. године, а то нам је неопходно како би направили први корак ка измени никада

имплементираног Закона о дијаспори из 2009. године“, рекао је Милићевић, додавши да ће ово лето бити посебно посвећено млађим генерацијама, узраста од 12 до 18 година. „Читаво лето организоваћемо кампове на различите теме по разним локацијама у Србији. Очекујемо између 15 и 20 хиљада деце из расејања, и то се никада није десило у Србији“, навео је министар.

Када је реч о младима и образовању, Огњан Крстић, председник и посланик Савеза Срба у Парламенту Румуније, рекао је да је у току изјашњавање о новом румунском Закону о образовању и он као члан Одбора за образовање у Парламенту Румуније, труди се да сачува сва права за националне мањине, за школе на мањинским језицима, да разред може да функционише са мањим бројем ученика, да се обезбеде услови за нормално школовање и да се деци којима је српски наставни предмет, омогући да имају српски језик и књижевност као изборни предмет на матурском испиту.

„Што се тиче наше гимназије, ми се трудимо и тражимо решења да обезбедимо идеалне услове за рад. Видели сте да нема довољно кабинета, лабораторија, не постоје спортска сала и школска амбуланта, недостају елементарни услови, зато Савез Срба заједно са Епархијом темишварском, Амбасадом Републике Србије у Букурешту и Генералним конзулатом у Темишвару има неколико дугорочних алтернатива за нашу гимназију“, истакао је председник и посланик Огњан Крстић, назначивши да је о овом проблему обавестио премијера Румуније Николаја Чукуа и министра образовања Лиђију Дека.

„Идеја је да створимо један модеран кампус, и да под једним кровом објединимо све наставне јединице, од забавишта до 12. разреда“, подвукао је Огњан Крстић.

Министар је истог дана боравио и у Српској гимназији „Доситеј Обрадовић“, на „Дан отворених врата“, увеличавши овај догађај донацијом вредних буквара и књигама зарад очувања језика и српске културне баштине.

Никола Лакић

КЊИЖЕВНО ВЕЧЕ У БУДИМПЕШТИ

Најпознатија српска књижевница из Румуније, Љубинка Перинац Станков, и најпопуларнији српски сатиричар Александар Чотрић, одржали су књижевно вече у уторак, 4. априла, у Будимпешти, у Свечаној сали „Текелијанума“, а то је био и повод да им се уручи традиционално признање Српских недељних новина, награде посвећене Теодору Павловићу и Миловану Видаковићу.

Награда „Теодор Павловић“ за публицистику и новинарство ове године припала је књижевнику, публицисти и новинару Александру Чотрићу из Београда, а Књижевна награда „Милован Видаковић“ књижевници Љубинки Перинац Станков из Темишвара.

Наша Љубинка Перинац Станков, књижевница и публициста, своја књижевна дела континуирано ствара и објављује већ пуних тридесет година. Члан је Савеза писаца Румуније, Удружења књижевника Србије и Друштва књижевника Војводине. Добитница је неколико књижевних награда. Главна је уредница култног часописа „Књижевни живот“.

Иначе, награда „Теодор Павловић“ додељује се у знак сећања на оснивача пештанских „Србских народних новина“ с почетка деветнаестог века и секретара Матице српске, у време када је њено седиште било у Пешти. Књижевну награду „Милован Видаковић“, Српске недељне новине додељују

како би сачувале успомену на зачетника савременог романа у српској књижевности, који је рођен подно Космаја, али је већи део свог живота провео у мађарској престоници.

– Читајући биографију зачетника српског романа, наишла сам на податак да је Видаковић учио школу и био чак и једно време учитељ у Темишвару. Има томе више од два века, од када нам се књижевне биографије мешају, преплићу и допуњују. Од Будимпеште до Темишвара стварана је историја, која је српску културу темељила. Само ово место где смо се данас окупили, могло би да буде симбол нашег заједничког постојања. Текелија нам је једна у низу додирних тачака – изјавила је током примања признања Љубинка Перинац Станков, додајући: “Зато је и мени част да такву награду примим. Јер сваким примањем награде, потврђује се да оно што радиш, мораш и наставити. Има одговорности у томе.”

„Мислим да је у свему најважније да останеш свеж и да има живота у ономе што ствараш. Да људи осете ту жилу куцавицу“, закључила је наша књижевница.

Никола Лакић

ДАН ОТВОРЕНИХ ВРАТА У ТЕМИШВАРСКОЈ СРПСКОЈ ГИМНАЗИЈИ

Прошлог петка, 31. марта, у Српској гимназији „Доситеј Обрадовић“ у Темишвару одржан је „Дан отворених врата“, манифестација која се сваке године организује са циљем да се ова школска установа представи свим заинтересованим будућим полазницима. Пре свега упознавање родитеља и будућих ђака са условима за рад, васпитање и образовање деце на српском, матерњем језику. Будући да је наша гимназија једна од двеју, још постојећих, српских гимназија ван граница Србије, веома је важно за нашу заједницу да је сачувамо и допринесемо њеном даљем опстанку.

Гимназија „Доситеј Обрадовић“ је место где се сви осећају као код куће, али где се поврх свега савремена настава одржава на темељима трајних српских вредности. Не само да је кључна културна и просветна установа Срба у Румунији, већ је Српска гимназија и својеврстан центар заједнице, где млади уче српски језик, културу и обичаје. Са традицијом дугим два и по века, главни је чинилац који подржава заједницу, а уједно делује

као подстицај, покретач и настављач њених традиција, пружајући одговарајуће услове за образовање и развој навика и умећа ученика, ради њиховог укључења у динамику друштва. У школској понуди су аудиовизуелни материјали и друга савремена учила, мрежа рачунара повезаних мултимедијским програмима, библиотека са око 20.000 наслова на српском и румунском језику, кабинети и лабораторије, свечана дворана, спортско игралиште и парк, превоз за ђаке, продужени боравак за основце, ваншколске активности (школа тамбуре, фолклора, глуме), бројни национални и међународни васпитно-образовни пројекти, наградна путовања и кампови, могућност студирања у Србији. Гимназија „Доситеј Обрадовић“ не само да је својеврстан центар заједнице Срба у Румунији, него је и једна од ретких гимназија у целокупном простору српске дијаспоре.

Великим залагањем директорке Александре Стојков као и учитељица и наставника ове гимназије, можемо истаћи да је овогодишње обележавање „Дана отворених врата“ протекло у веома оптимистичкој и конструктивној атмосфери. Посетилаца је било много, од најмлађег узраста, из вртића, до гостију ван града. Можемо слободно рећи да се тај „Дан“ претворио у ствари у праву приредбу, где се преноси топла и здрава енергија која постоји у школи.

Добродошлицу родитељима и деци пожелели су директорка ове установе Александра Стојков и учитељица Мара Малимарков. Према речима Александре Стојков – директорке Српске гимназије „Доситеј Обрадовић“, мањи број деце по одељењима омогућава бољу диференцијацију и индивидуализовану наставу, а то управо доприноси усмеравању ученика према њиховим специфичним талентима и склоностима. То рађа успех и зато

је „Доситеј“ место где се учи и улаже у бољи живот. „Можда је неко од вас први пут овде, али надам се да ћете следећих 13 година остати код нас. Уколико од септембра будете сви овде, сигурна сам да ће вам бити лепо и да ћете научити много тога, а када будете завршили ову школу, уверена сам да ћете са поносом рећи да сте били наши ђаци“, рекла је директорка Александра Стојков.

У петак, преко прага отворених врата наше Српске гимназије, крочила су деца из Вртића бр. 9 „Карла Пелц“ из Мехале у пратњи васпитачица Војиславе Кеке Ројков и Видосаве Мићин. Домаћини су им били ученици четвртог разреда са учитељицом Маром Малимарков. Одржан је заједнички час на којем су се певале песме, деца су разменила мале поклоне, дружила се, почастила се слаткишима и соковима. Као специјални гост, позван је и професор Јоца Бугарски, који је са малишанима у свечаној сали приредио прави музички моменат. Веома атрактиван и узбудљив програм, који је сву децу подигао на ноге уз смех и одушевљење. Наравно да су се гостима у свечаној сали придружили и старији ђаци са својим учитељицама и дружили се уз песму, поклончиће, послastiце и сокове, које су поделили деци из забавишта. Напомињемо да су тог дана били присутни и други родитељи са својим малишанима са српског одсека из Вртића бр.14. који ће на јесен бити полазници припремног разреда.

Како сазнајемо, ову школску установу је 31. марта, од 8 до 17 часова, посетило тридесетак будућих ђака и родитеља, што деце из српских вртића, што деце из Темишвара и околних места.

„Интересовање за упис у Српску гимназију „Доситеј Обрадовић“ је веома

велико. Деца су била ту да упознају нашу децу, била су одушевљена, осећа се то, било је ово врло интересантно за њих“, прокоментарисала је учитељица Мара Малимарков. Васпитачица Видосава Мићин поручила је да њена деца у Вртићу бр. 9 треба да похађају Српску гимназију из једног јединог разлога, а то је љубав према језику.

Упис ђака у припремни разред одржаће се у две етапе: прва етапа је почетком маја, а друга фаза уписа почиње почетком јуна. Потребно је да родитељи попуне стандардну пријаву за упис, онлајн путем рачунара или у школи.

„Дан отворених врата“ увеличан је и доласком министра без портфеља Ђорђа Милићевића, задуженог за координацију активности и мера у области односа с дијаспором и државног секретара у Министарству просвете Зорана Касаловића, који су посетили Српску гимназију Доситеј Обрадовић у Темишвару и уручили букваре, лектире за ниже разреде и друге књиге за библиотеку школе.

„Чувајте свој језик, културу и веру, али поштујте и државу у којој живите, њену културу, традицију и обичаје“, рекао је министар приликом уручивања донације у оквиру програма који се реализује у сарадњи два министарства и уз подршку издавачке куће „Вулкан“.

Директорка и присутни наставници гимназије упознали су министра и државног секретара са програмом школе и постигнутим резултатима ученика, али су исказали и захвалност матици, Републици Србији, која је увек ту да их подржи и помогне. Државни секретар Касаловић саслушао је сва отворена питања из делокруга просвете и нагласио да Министарство просвете Србије препознаје потребе и пружа подршку свим образовним институцијама ван матице, које посвећено раде на очувању језичког идентитета, српске историје и културе. А министар Милићевић је навео да је покренуто низ програмских активности за подршку организација, друштава и удружења Срба у иностранству у очувању српског културног, националног и језичког идентитета. „Српска гимназија „Доситеј Обрадовић“ у Темишвару је школа у којој се настава на српском језику одржава већ два и по века, и кључна је образовна институција у обликовању и очувању српског идентитета. То је прва школа коју смо посетили у склопу пројекта доделе књига српској образовној заједници ван матице“, рекао је у закључку министар Милићевић.

Посетиоци Српске гимназије задовољни оним што су видели, научили и пријатно доживели, вратили су се својим кућама или установама. А домаћини, такође задовољни и поносни што су успели да угосте онако како приличи све који су прешли праг „Отворених врата“ Српске гимназије „Доситеј Обрадовић“ у Темишвару.

КЛИСУРСКИ МОСТОВИ ПРИЈАТЕЉСТВА

Крајем протекле седмице, шестог и седмог априла, представници општина са леве и десне обале Дунава састали су се у Голупцу и Великом Градишту у оквиру иницијативе „Мостови пријатељства“.

„Састали смо се како бисмо отворили нове хоризонте и дали јачи импулс нашој сарадњи“ – изјавио је за наш недељник председник општине Свиница, уједно и потпредседник Савеза Срба у Румунији Никола Курић.

Иницијатива је покренута 2022. године с циљем да за истим столом окупи представнике институција двеју држава и представнике локалних самоуправа са једне и друге стране границе, како би се створили што бољи услови за имплементацију заједничких пројеката помоћу финансијских средстава Европске уније.

У интересу је обе стране да сарадња у спровођењу пројеката, ради боље апсорпције европских фондова, буде што успешнија, како би се животни стандард житеља региона убрзано побољшао.

Радни састанци одржани су 6. априла у Голупцу и 7. априла у Великом Градишту, а домаћини су били председници двеју општина, голубачке – Небојша Мијовић и градиштанске – Драган Милић, сазнајемо од потпредседника кровне организације Срба у Румунији.

„Обе стране спремне су и отворене за рад на пројектима, а наши партнери из Републике Србије рекли су да никада није постојао толико велики број представника општина заинтересованих за директну сарадњу“ – назначио је Никола Курић.

Према његовим речима, наредни састанак „одржаће се овог лета, јуна или јула месеца“, у Новој Молдави.

До тада, договорено је да и српска и румунска страна оснују удружења општина, која би могла да аплицирају директно у Бриселу за пројекте чија је финансијска вредност много већа од пројеката намењених општинама које кандидују појединачно, саопштио је за „Нашу реч“ потпредседник Савеза.

Како сазнајемо, иницијативи „Мостови пријатељства“ прикључиле су се ове године и општине жупаније Караш-Северин, које се не граниче са Дунавом, попут Оравице, Најдаша, Гарника, Бање Херкулес и друге.

Учесници прошлонедељног скупа планирају имплементацију пројеката у разним доменима, „од туризма и транспорта, до заштите животне средине“.

Представници општина посетили су и две тврђаве на Дунаву, Рам и Голубац, манастир Тумане, као и Сребрно језеро.

„Када је реч о туризму, ми имамо још много тога да научимо од наших партнера из Србије“ – каже председник свиничанске општине.

Предраг Деспотовић

ВЛАДИКА ЛУКИЈАН У АМБАСАДИ СИРИЈЕ У БУКУРЕШТУ

У ове великопосне дане, када се богатимо молитвом и добрим делима, крајем прошлог месеца, Његово Преосвештенство епископ будимски и администратор темишварски г. Лукијан посетио је Амбасаду Сиријске Арапске Републике у Букурешту и дао је пример милосрђа који треба следити.

Преосвећеног владикау примили су конзули Шакер Зеитон и Рами Балани. Владика Лукијан је изразио саучешће поводом трагичног земљотреса који је погодио Сирију и уручио новчану помоћ Српске православне Епархије темишварске. Дипломатско особље Амбасаде срдечно је захвалило Српској православној цркви и Епархији темишварској на помоћи. Они су подвукли да је ово прва посета неке од верских заједница Амбасади Сирије у Букурешту.

Службеници Амбасаде су информисали Владикау о последицама разорног земљотреса али и о општим приликама у Сирији. Владика је нагласио да народ и руководство Сирије имају подршку Српске православне

цркве и присетио се посете блаженопочившег Патријарха српског Иринеја Антиохијској Патријаршији.

Такође, Преосвећени владика уписујући се у књигу жалости, поручио је да српска заједница са ових простора саосећа са патњом и болом који сиријски народ проживљава након разорног земљотреса у којем су животе изгубили њихови најближи и који је оставио несагледиве последице на ову лепу, древну земљу, колевку цивилизације. Изразивши очекивање да ће грађани Сирије, упркос свим тешкоћама које су их задесиле, пронаћи снагу да наставе даље и преброде ове тешке тренутке, истакао је да ће наш верни народ пружити сву могућу подршку, што је уједно и наша морална обавеза у овој великој трагедији.

„У име Бога свемогућег мала заједница Српске православне Епархије темишварске, у знак солидарности са пострадалим народом у Сирији током катастрофалног земљотреса, изражава преко Нас своје дубоко саучешће и шаље свој прилог, да убрише неку сузу са лица пострадалог народа Сирије“, написао је наш духовни архипастир Лукијан.

Приликом ове посете у пратњи Његовог Преосвештенства били су архијерејски заменик протојереј-ставрофор др Маринко Марков и секретар Епархије будимске протосинђел Варнава (Кнежевић).

НА ДАНАШЊИ ДАН – 21. АПРИЛА 1885 – ПРЕМИНУО ЈЕ У ТЕМИШВАРУ, КНЕЗ АЛЕКСАНДАР КАРАЂОРЂЕВИЋ

Постоји историјска личност која, својом судбином, посебно повезује два народа и две земље – Србију и Румунију – то је кнез Александар Карађорђевић. Најмлађи син Карађорђа и отац краља Петра Првог.

Он је био владар Србије од 1842. до 1858. године. Одмах након Тенкине завере и „свргнућа“ 1858. године, долази у Темишвар, где проводи неколико година, да би у другом маху, од 1880. године, своје последње дане проводио у граду на Бегеју, до своје смрти – 21. априла 1885.

Сетимо се на данашњи дан да је кнез дане проводио у кварту Јозефин, у згради на Тргу Кјутл, на закупљеном спрату Штедионице, у миру и спокоју, јер је имао услове од прихода, која су му доно-

сила купљена имања у Румунији. Највеће имање – Чокин – на главном трговачком путу Букурешт – Браила, било је дуго 20 километара. У Чокину је кнез Александар подигао и мост на реци Јаломица и цркву посвећену

Светом Ђорђу.

Након тешке и мучне болести, кнез је изгубио снагу и преминуо. Његова деца, кнезови Ђорђе и Петар – потоњи српски краљ, кнегиња Зорка, Полексија и унука Ида Николајевић, непрестано су, у Темишвару, измученом и исцрпљеном кнезу, поклањали топлу пажњу.

На сахрани кнеза, у кнежевом дому, у кварту Јозефин, појавио се и тадашњи градоначелник Темишвара – Карол Талбис – да му ода последњу почаст. Након завршетка помена, који је служио епископ Ђорђе Бранковић – потоњи патријарх српски, кренула је бескрајна поворка према Саборној цркви. Поворку је отворио коњаник у свечаном оделу, за њим је мушка особа носила српску заставу обавијену црнином. Тридесетак хориста такође је ишло у колони. Куд год је поворка пролазила, улице су биле закрчене мноштвом људи.

Након богослужења, посмртни остаци су превезени на железничку станицу, одакле су пребачени у Беч, где су сахрањени.

Кнез Александар је једини кнез Србије из династије Карађорђевић. Осим њега, кнежеви Србије су били, од 1817. до 1882. године, само Обреновићи – Милош, Михаило и Милан. Титула је престала да постоји 1882. године, када је Милан Обреновић постао први краљ у новијој историји Србије.

Како год, стазама Темишвара и Румуније, ходали су чланови владарске породице Карађорђевић. Историја ове владарске породице, незамислива је без Румуније, а нарочито Темишвара.

Банатска престоница је и место рођења Арсена Карађорђевића, једног од најодликованијих српских официра. Родио се 1859. године, у граду на Бегеју. У међувремену, Арсен је ступио у француску војску, поставши официр Легије странаца. Учествовао је и у руско-јапанском рату, као командант руског пука. Његово витештво и храброст нису заостајали ни у Балканским ратовима, у којима је био командант српске коњичке дивизије, која је ослободила Велес и Прилеп. Поред бројних светских одликовања, Арсенов величанствен дух, наградила је и Краљевина Румунија, румунском Звездом првог степена.

Из нама непознатог разлога, кнез Александар није био задовољан својим синовима – Петром и Арсеном, па их је пре смрти у тестаменту обојицу искључио из наследства и скоро све је оставио средњем сину Ђорђу. Ђорђе је, пре своје преране смрти, наслеђену имовину оставио Арсену. Овај податак је, седамдесетих година прошлог века, у архивама свог оца Арсена, пронашао кнез Павле. На основу докумената из архива, дошао је до закључка да је Ђорђе „изгледа био најспособнији од њих тројице“. Чак и од, касније, најпопуларније српске личности – краља Петра.

ЈЕЗИК ОТАЦ СВИХ СТВАРИ

Све потиче из језика. Он је носилац стварности. Жива снага са којом је везана, не само култура, него и само постојање једног народа. Језик је живот људи, свесни и несвесни, видљиви и скровити. Отац свих ствари.

– Српски језик највише користим пошто је он мој матерњи језик. Сви су језици леви, користим, наравно, и румунски језик, знам и енглески језик, али та музикалност српског језика, мислим да је он једини језик, који тако лепо звучи – ово су речи Богдана Деспотовића из Белобрешке, ученика седмог разреда, који је ове године зарадио једну од укупно две десетке на националној фази Олимпијаде из српског језика и књижевности, за ђаке од седмог до дванаестог разреда, одржаној од 11. до 13. априла у Карансебешу, у колеџу „Лога“, у организацији Министарства просвете Румуније и Жупанијског просветног инспектората Караш-Северин.

На овогодишњој олимпијади словенских матерњих језика – српског, чешког и словачког, као упоришне образовне тачке за очување националне самобитности и идентитета поменутих мањина, учествовало је укупно 78 ученика, 36 припадника словачке, 36 српске и 6 припадника чешке мањине. Славила се реч, она коју су деца прву чула, након рођења.

Уз свесрдну подршку Савеза Срба у Румунији, учествовали су на овогодишњој олимпијади ђаци из Српске гимназије «Доситеј Обрадовић» у Темишвару, основних школа «Атанасије Кожокару» у Пожежени и «Свети Сава» у Соколовцу, као и Технолошке гимназије «Дунавска клисура» у Новој Молдави.

„Мени је српски језик све, то је мој свет“, каже Гордана Аћимов, ученица

деветог разреда Српске гимназије „Доситеј Обрадовић“ у Тамишвару.

– Ово ми је прва олимпијада на коју сам отишла без трење или страха – шта ће да се деси? Нисам се надала да ће ми сама тема толико одговарати. Нисам очекивала да ћу добити 10. Ова десетка је за мене као једна мала медаља, која ми показује да нема препреке у остварењу нечега у животу, али, у исто време, да увек може боље. Свака олимпијада је неко ново искуство – прокоментарисала је свој успех добитница друге десетке на олимпијади, Јелена Мајкић, ученица једанаестог разреда Српске гимназије „Доситеј Обрадовић“ у Тамишвару.

Софији Стојков, ученици осмог разреда „Доситеја Обрадовића“, као и Ивани Јовановић, ученици дванаестог разреда, недостајало је само 0,2 процента за чисту десетку. „Не смета ми, задовољна сам и овом оценом, мислим да је проблем био на првом питању, где сам погрешила риму и ритам песме“, наводи Софија.

Да су српски ђаци на олимпијади, мерило опстајаности и стваралачког дела, показују њихове оцене. Осим споменутих десетки – Јелене Мајкић и Богдана Деспотовића, ученици су освојили 6 првих, других и трећих награда, као и исто толико похвалница.

Председница Комисије за оцењивање на Националној олимпијади, универзитетски професор др Миљана Радан Ускату, са Факултета за књижевност, историју и теологију Западног универзитета у Тамишвару, заједно са саветником у Министарству образовања, задуженим за српску, словачку и чешку мањину, Јанком Губанијом, уручили су ученицима вредне награде, као и специјалне награде од стране Западног универзитета.

Ученици који су освојили прво место, добили су по хиљаду леја од Министарства просвете, другопласирани по 700 леја, они на трећем месту

по 500 леја, док су ученици са похвалницом добили по 300 леја. Штавише, ученици који су освојили прва три места на Националној етапи олимпијаде, имају осигурано место за бесплатне студије на Факултету за књижевност, историју и теологију Западног универзитета у Темишвару. Поред награда које су доделиле званичне институције, председник и посланик Савеза Срба у Парламенту Румуније, Огњан Крстић и секретар Савеза Срба Златиборка Марков, доделили су од стране ССР награде. Новчане награде су издвојене у вредности од 600 леја за освојено прво, 500 леја за друго и 400 леја треће место, новчано су награђене и похвалнице за ученике, док су вредне поклоне добили сви учесници, ментори, чланови комисије за оцењивање и пратиоци ђака. Ону највреднију награду – поклон експертизи, Савез Срба припрема за наступајуће топлије дане.

– Честитам свима који сте изабрали матерњи језик као предмет за олимпијаду. То је доказ поштовања према свом роду и народу. Ви настављате једну богату српску традицију у Румунији. Убеђен сам да ћемо сви заједно успети да обезбедимо адекватну будућност и да успешно наставимо оно што су започели наши преци. У томе нам је важан матерњи језик, који је у самом темељу нашег идентитета. А ви, чувањем српског језика, чувате и свој род – обратио се ученицима први човек Савеза Срба и посланик у Парламенту Румуније, Огњан Крстић.

Ђаке су, у њиховој мисији неговања матерњег језика, припремали наставници, Маријана Шакотић, Далиборка Станков, Вера Новаковић, Озрен Миленовић, Рузмаринка Ђорђевић и Ђока Јаношевић. Током боравка у Карансебешу, ученици су били у пратњи учитељице Алине Оливере Рака и професорки Луминице Марку и Ружице Станковић. Председник комисије за оцењивање била је универзитетски професор др Миљана Радан Ускату, а састав комисије су чинили још и професор Жељко Станков, школски инспектор, као и Ана Филка, школски инспектор у жупанији Караш-Северин.

Ученици су имали прилику да им се обрете и други званичници, током

отварања и затварања манифестације. Поред генералног инспектора Жупанијског школског инспектората, Лучијана Миклауа, посланика словачке мањине у Парламенту Румуније, Мирослава Мерке, Феликса Борчануа, градоначелника Карансебеша, похвалне речи су послали и потпредседник Савеза Срба у Румунији Дејан Попов и генерални конзул Републике Србије у Темишвару др Владан Тадић.

„Овај догађај је свакако прилика да захвалимо румунским властима на могућност да свој матерњи језик чувамо на начин на који је то најбоље могуће, такође да захвалимо свим наставницима и свима онима који учествују у наставном процесу на језику мањина, али да, пре свега, захвалимо нашим ученицима и њиховим родитељима, који су одлучили да своје образовање спроводу на свом матерњем језику, иако та одлука некада није лака“, назначио је у свом обраћању др Владан Тадић, генерални конзул Републике Србије у Темишвару.

„Ви сте амбасадори наше српске заједнице у Румунији“, поручио је ученицима Дејан Попов, потпредседник Савеза Срба, назначивши им да је матерњи језик најважнији елемент националног идентитета једне мањине, што увек представља мотив за понос. „Зато говорите и пишите матерњим језиком, јер ако ви то не радите, другог неће бити да, уместо вас, говори и пише“, закључио је Попов.

И музика је језик. И баш као и вербални, оба имају исту намену. Оба су облик изражавања. Музика некада говори више од речи. Кроз народне игре и песму, мањине су имале додатни начин изражавања на отварању олимпијаде. Српски језик и народне традиције представио је КУД „Белобрешка“ под упутством Горана Стефановића.

Тако је матерњи језик дар од родитеља, и свих наших предака, који су га сачували и нама пренели да га и ми даље чувамо и предамо на очување нашој деци. Он је стихијски снажан, ради непрестано, меси и глача оно што је задржао. У мултикултуралном пејзажу Баната, потреба је, и унутрашња логика живљења, сачувати и задржати народну различитост огледану у богатству језика, култура и обичаја.

УСПЕХ ДОСИТЕЈЕВАЦА НА ОЛИМПИЈАДИ ИЗ ИНФОРМАТИКЕ

Данас рачунарство и информатика налазе примену у готово свим областима живота. Њихово присуство је у великој мери појачано утицајем Интернета, који је начинио праву револуцију у комуникацији. Мање видљива, али ипак свеprisутна, информатика је заузела важно место у нашим животима, чак и у нашим кућама, налазећи се свуда око нас, па и у кућним апаратима. То је прави мотив да се данас изучава информатика.

Информатика, као дисциплина, присутна је и у Српској гимназији „Доситеј Обрадовић“ у Темишвару, и то на озбиљном нивоу. На жупанијској фази Олимпијаде из информационих технологија, одржаној у суботу, 22. априла, у Националном колеџу „Лога“ у Темишвару, прво место је освојила Ивана Јовановић из 12. разреда наше Српске гимназије, док су ученици 11. разреда, Дејан Кнежев и Миодраг Милин, освојили треће место. Ивана Јовановић се овим успехом квалификовала за националну фазу Олимпијаде из информационих технологија, која ће се одржати у граду Трговиште, у жупанији Дамбовица, од 25. до 28. маја.

– Имајући у виду, да ја желим да наставим свој животни пут студирајући информатику, ово прво место је, за мене, још један доказ да сам изабрала прави пут. Поносна сам и срећна, што свакога пута успевам да изненадим саму себе. А пошто ускоро следи национална етапа и знам колико

сам спремна, уверена сам да ћу успети да постигнем запажене резултате. Борилачки дух ми је вештина. Пошто ме уједно чека и матура, следи пуно рада, труда, неиспаваних ноћи, промашених журки, излазака и одустајања од разних активности, којима сам се бавила до сада – изричита је Ивана Јовановић, која је посебно захвална професору Жељку Станкову, који ју је упутио на ову олимпијаду, спремао је, достављао разне материјале за допунско спремање и, не у последњем реду, имао у њу веру.

За Миодрага Милина и Дејана Кнежева, ученике 11. разреда, овогодишња олимпијада није нимало била једноставна. Задаци су били тешки и компликовани. Иако нису освојили прво место, научили су много више из искуства, тако да следеће године очекују боље резултате уз више труда.

Свет данас постоји и функционише на другачији начин. Информатика нас је увела у 21. век. Образовање, данас, претпоставља управо стицање знања из области технике, технологије, информатике и рачунарства, које омогућавају да деца, на прави начин, изграде одговоран однос према себи, животном и радном окружењу, а то представља предуслов за успех у бројним областима, па је важно развијати их правовремено и систематски, као што се ради у Српској гимназији „Доситеј Обрадовић“ у Темишвару.

„Ја сматрам да је информатика будућност. На сваком кораку сусрећемо се са технологијом, па самим тим и информатиком. Иза сваког уређаја који нама олакшавају живот, постоје сати програмирања“, каже Ивана Јовановић, коју у мају очекује национална фаза Олимпијаде из информационах технологија. На крају, Ивана саветује све младе да покушају да разумеју важност информатике, па можда је и заволе, јер је она предмет са којим се будућност гради!

Никола Лакић

СЕНПЕТАРЦИ НА ФЕСТИВАЛУ У СЕНТИ

На једанаести Фестивал дечијег фолклора у Сенти, који је одржан 22. априла, у Хали спортова у Народној башти, наступило је око 750 деце из Србије и иностранства, између осталог, дечаци и девојчице из Великог Сентпетра.

Био је то први пут да средња група КУД „Плави делија“, деца до 14 година, изађу ван границе Румуније, тачније, да гостују у Србији. Иако половина групе није успела да изради пасоше и добије пуномоћје од родитеља,

због кратког времена припрема, и тако не дође у Сенту, за малу али одбрану средњу групу „Плавог делије“ – шест девојчица и четири дечака – био је ово викенд пун лепих тренутака, искустава и узбуђења.

Главни циљ манифестације је био упознавање обичаја, традиције и културе, једни од других. На догађај који представља културну разноликост региона, стигло је 19 фолклорних група.

Фестивал је започео свечаним дефилеом дугим један километар, од Градске куће, до Спортске хале, поред обале Тисе. Сепетарци су блистали у својим ношњама, и касније изазвали одушевљење и громогласне аплаузе играма из Беле Паланке. Руководилац друштва Радован Јованов, истиче да су деца одушевљена овим наступом и гостовањем. Било је јако емотивно за њих, и већ као награда, дошао је позив за учествовање на фестивалу на Фрушкој гори.

Осим Сепетараца, у Сенти су, богатство српског фолклора, показала и српска друштва из Норвешке и Хрватске, као и домаћа друштва из Сенте, Суботице, Бајмока, Сомбора, Старе Пазове, Сремских Карловаца, Кикинде, итд.

Организатор манифестације је Српски културни центар “Стеван Сремац” Сента. Координаторка центра, Слађана Бабин, казала је: “Војводина је главна мотивација. Живимо у региону у којем многе нације живе заједно. Ово је мултикултурни фестивал, на коме деца науче како волети своје и поштовати туђе. Морамо упознати људе са којима живимо, њихову традицију, њихове песме, игре, и такође показати наше.”

ТЕМИШВАРСКИ „ДОСИЈЕ ДОСИТЕЈ“ У БЕОГРАДУ

Поводом „Доситејевих дана“, у петак, 21. априла, у Бео-граду, одржана је ревијална смотра драмских секција „Доситеј на сцени“, коју Задужбина „Доситеј Обрадовић“ ове године организује први пут. Неколико драмских секција из Србије и земаља окружења, требало је да припреми драмско извођење одабране секвенце, из неког драмског текста објављеног у књизи Радомира Путника „Доситеј као драмски јунак“, која је била и повод за покретање ове манифестације.

Доситеј је, временом, постао личност која је, из националне историје, књижевности и антропологије, ушла у драму и постала драмски јунак. Наиме, Доситеј се као драмски јунак, појављује – колико је до сада познато – у десет позоришних, радио и телевизијских драма наших писаца, што је сабрано у књизи.

Ценећи углед и запажене резултате Српске гимназије „Доситеј Обрадовић“ у Темишвару, наша школа се на смотри представила са монодрамом „Досије Доситеј“, у режији дипломираног глумца Марка Ацића, координатора позоришта на српском језику у Темишвару. Улогу Доситеја Обрадовића тумачио је ученик деветог разреда Милан Мајкић. Представник

школе је био професор историје Саша Малимарков, док је техничку подршку на сцени пружио Богдан Рајков, такође ученик деветог разреда.

Српска гимназија и њени ученици нашли су се на сцени са најзвучнијим гимназијама у Србији. Учествовале су још и Карловачка гимназија, Гимназија „Светозар Марковић“ у Новом Саду, Ваљевска гимназија, Електротехничка школа „Земун“ у Београду и Математичка гимназија у Београду.

Ученике, професоре и њихове упућиваче су поздравили Мирјана Драгаш, управник Задужбине, Душко Бабић, председник Управног одбора Задужбине, као и Радомир Путник, аутор књиге „Драмски јунак Доситеј“. Уручене су, на крају, захвалнице и књиге учесницима смотре.

Никола Лакић

КУМАЧАЊЕ – ТАЈНА ЗА НАЈТРАЈНИЈА ПРИЈАТЕЉСТВА

Времена се мењају, народни обичаји у Дунавској клисури остају – кумачању се и данас подједнако радују како дечица, тако и њихови родитељи.

Црвена јаја и букети цвећа, котури од врбових ластара и бистра вода, пољупци и осмеси најмлађих, само су неки од чаробних састојака тајне формуле којом се, и у интернет ери, стичу пријатељства за цео живот.

Упркос лошем времену, први понедељак после Васкрса, познат и као „кумачин понедоник“, окупио је и ове године, на обалама река, најмлађе Клисурце и њихове родитеље.

И док једни уче како се везују нераскидива пријатељства, други се тог дана са носталгијом сећају детињства и драгих особа.

„Имала сам две кумаче. Сада сам овде дошла са унуком Соњом, она иде у припремни разред. Пре је било исто, али више деце“ – чули смо од Делије Галкан на обали Радимске реке.

Кумачање је, 24. априла, била и тема заједничког пројекта у којем учествују три школске установе жупаније Караш-Северин: Новомолдавска гимназија, Основна школа у Гарнику и Гимназија у Карашеву.

Обичај сличан ономе који су очували Срби у Дунавској клисури, описао је у свом „Рјечнику“ и Вук Стефановић Караџић: „На неким мјестима (као н.п. у Неготину и у Ршави) скупе се момчад и ђевојке послјије подне на једно место, па играју и дружичају се (понајвише мушко с мушким, а женско са женским), т.ј. оплету вијенце од врбовије младица“.

Објашњавајући реч „дружичало“, аутор додаје: „Кроз те вијенце љубе се и мијењају јаја (шарена и црвена), па најпослије промијене и вијенце (метне једно другом на главу) и зауну се да ће бити мушкарци побратими а женскиње друге (Власи кажу кумача) до оно доба године“.

КУМАЧАЊЕ И „МОЈ ПРОЗОР“

У понедељак, 24. априла, у оквиру пројекта „Шта видиш кроз мој прозор“, ученици новомолдавске гимназије били су домаћини њиховим колегама из Карашева и Гарника.

Из дубоке, ишаране најлепшим осећањима, клисурске торбе, у коју су преци брижно упаковали обичаје, Вера Новаковић, заменик директора, професор српског језика у Технолошкој гимназији „Дунавска клисура“, у Новој Молдави, и учитељица Ђурђевка Станковић, која предаје ученицима српског одељења, издвојиле су, и гостима приказале, кумачање.

А, да што веродостојније, изнесу сваки детаљ обичаја, помогла им је седамдесет деветогодишња Живка Мојсеш из Старе Молдаве.

И док су ученици украшавали црвено обојена јаја и плели венчиће од врбових младих гранчица, искусна Старомолдавка је пред њима месила плетени колач, који поце и кујке/кумаче поклањају једни другима приликом кумачања.

„Иницијатор пројекта је карашевска гимназија, и код њих смо имали први сусрет, и то, пред католички Ускрс. Решили смо да учествују ученици првог циклуса, јер се само мала деца кумачају“ – истиче за наш недељник професорка Вера Новаковић и додаје: „Ми смо кроз њихов прозор гледали бојење јаја, а они кроз наш прозор посматрају обичај кумачања у Дунавској клисури. Имамо и подршку Савеза Срба у Румунији“.

У уводном делу састанка, присутне је, у име домаћина, поздравила директорка Новомолдавске гимназије Анишоара Ђорђевић.

„На жалост, ми немамо такав обичај. Чула сам и раније за кумачање, када сам долазила у Белобрешку. Јако је леп и занимљив обичај, и добро је да се овако нешто сачува и пренесе млађим генерацијама“ – изјавила је за „Нашу реч“ Алина Миштоју, директорка двојезичне румунско-хрватске гимназије у Карашеву.

„Деца се окрену три пута и пољубе у образ кроз котур. И тако поновимо три пута. Малу децу окрећу маме у наручју и после тога разменимо поклоне, опет кроз котур. Кумаче се поштују као сестре и то је пријатељство за цео живот“ – објашњавала је Живка Мојсеш, која се у детињству кумачала не са једном, већ како каже, „са седам кумача“.

„Радујем се што смо покренули један овакав пројекат, у којем учествују мањине, и где деца стичу нова пријатељства и искуства. За сада смо само три мањине укључене, хрватска, српска и чешка и надам се да ћемо наредних година да проширимо сарадњу и обухватимо и друге мањине“ – саопштила нам је Ана Филка, која предаје ученицима из карашевских села.

Након „теоријског“ дела, учесници пројекта преселили су се из учионица на обалу Дунава, где су, између два плјуска, на новомолдавском кеју, успели да и практично обаве оно, за шта су се читаво преподне спремали.

Последњи, трећи сусрет у оквиру пројекта „Шта видиш кроз мој прозор“, требало би да се одржи у Гарнику.

„Иницијатива је корисна и остаје да, највероватније у јуну, ми прикажемо у Гарнику један обичај специфичан Чесима“ – чули смо од Јосифа Боуде, директора четворогодишње школе.

КУМАЧЕ И ПОЦЕ КРАЈ РАДИМСКЕ РЕКЕ

Много мање теорије, а много више праксе било је на кумачин понедељник

на обалама речица које протичу кроз клисурска села.

У Радимни су малишани и њихови родитељи почели да се окупљају у центру села око 17 часова, носећи поклоне, али и кишобране.

Маме и старије жене окретале су децу, говориле стихове обредне песме, потапале унапред припремљене котуре у бистру, планинску воду и њоме квасиле главице сваке кумаче и сваког поце и размењивале поклоне.

Мушкарци су све то само пажљиво посматрали са старог моста.

Обичај је остао непромењен, од најстаријих времена мењали су се поклони и уживало се у пратећа догађања.

„Дођемо, разменимо јаја и поклоне, али после тога била игранка. Играли смо у Дому културе, а свирце доведу девојке. Оне су капараши на кумачин понедоник. После Револуције то се изгубило“ – прича са сетом у гласу Нелу Галкан, радимски казанџија.

Кумачање познаје и разлике, веће или мање, од села до села.

„У Златици ми, као деца, кумачали смо се са свима редом. Наравно, девојке са девојкама и мушкарци са мушкарцима. Свака са сваком. Не само мала, него и велика деца, до осмог разреда“ – сећа се детињства Мира Радованковић, Белобрешчанка родом из суседне Златице.

Према њеним речима, ни у селу које окружују два манастира, Кусић и Златица, ниједно кумачање не би протекло без веселја. Хармоника и бас свирали су „на ладно“, код мале ћуприје.

„Окупљали смо се на улазу у Златицу из правца Прњавора, како ми кажемо, Код потока. Играло се коло, волела сам. Супер је било!“ – истиче Радованковићева, председница општине Пожежена.

По завршетку кумачања, Клисурке бацају котуре низ реку. И ти котури, ма колико то странцима изгледало чудно, немогуће, још увек плове узводно – далеко од мора нашег колективног заборава.

Предраг Деспотовић

АРХИТЕКТУРА У ДУХУ ЛОКАЛНОГ МЕСТА

■ Архитекта сте и дизајнер ентеријера. Како сте се определили да то постанете, односно да уђете у свет архитектуре и дизајна?

Одрастао сам у Дивићу до своје пете године живота, код деде Иве и мајке Дворке Окановић. Мој деда Ива Окановић, некадашњи учитељ, има патију према сликарству, односно иконописању, а ја сам увек волео да гледам

Александар ДАМЈАН

архитекта

Рођен је у Темишвару 1989. године. Његов живот су архитектура и дизајн. На том путу остваривања, прво је завршио Школу уметности, затим Средњу школу поште и телекомуникација, што му је, већ од раних дана, понудило симбиозу уметности и техничких наука. Наоружан инспирацијом, креативношћу и техничким знањем, завршава Архитектонски факултет на Политехничком универзитету. Радио је у неколико европских земаља, као и у више фирми у Темишвару. Данас има своју приватну фирму „Damian architecture“ у сарадњи са „Noi Studio“. Иако скроман, може да се поноси бројним својим великим пројектима. Не изоставља да спомене, како је његов деда Ива Окановић из Дивића, одиграо кључну улогу у развијању љубави према архитектури и дизајнирању

како он ради са бојама, оловком, и, кад год је имао слободног времена, увек сам га молио да ми понешто нацрта. Полако сам почео и ја да цртам. Најпре пејзаже Дивића, који су неисцрпни извор лепоте, потом и куће, и то технички прецизно.

■ **Дипломирали сте радом на тему „Србија 1999 – Музеј НАТО бомбардовања“. Зашто баш ова тема? Који су били Ваши мотиви?**

Сећам се 1999. године са великим болом. Током НАТО бомбардовања боравио сам у Дивићу, код деде и мајке, и, готово свако вече, гледао сам и с ужасом слушао, како су бацане бомбе над Србијом. Звук сирена, које су најављивале опасност, чуо сам као да смо и ми били у рату, иако нисмо били, а имајући у виду да смо у Дивићу готово сви Срби, доживели смо и ми, индиректно, на психичком нивоу, све ужасе овог рата. Остало ми је све то у памћењу. А кад сам први пут био у Београду, за време студија, видео сам и трагове тог рата на згради Генералштаба. Заволео сам њену архитектуру, чији је аутор Никола Добровић. Међутим, пошто је остала, практично, руина након бомбардовања, са отвореним ранама од бомби, дошла ми је идеја да у том простору направим музеј. Концепт је да се сачува стање зграде, али да се унутар ње направи стаклени ходник који би представљао путовање кроз време, од настајања Југославије до њеног разбијања и бомбардовања. Нико није никада дошао са оваквом темом и рад је прихваћен

као врло „егзотичан“. Један од најважнијих часописа из области архитектуре у Румунији је објавио овај мој рад.

■ **Како бисте описали Ваш архитектонски и дизајнерски рад?**

Свако место има свој дух. Ја, када пројектујем, увек тражим да испоштујем место, не да копирам стару архитектуру, него да се лепо уклопим у пејзаж или урбану средину. Најпре да се испоштују локални материјали (дрво, цигла, трска, метал, итд.). Затим да се поштују пропорције, висина мора увек да буде складна са висином суседних зграда, боје, које увек треба да буду сличне окружењу, као и текстура. Све то ствара коначни изглед и дух куће. Иначе, ја углавном радим према правилима минимализма. Користим онолико, колико је потребно. Сваки детаљ има своју логику и функцију и, естетски, треба да има леп изглед. И још нешто, чини ми се да обим мог посла превазилази класични архитектонски посао. Радим другачије од других. Када имам један пројекат, радим више од обичног архитекте. Улазим у све детаље, од цртања и концепта, до изградње, инсталације и постављања намештаја. Клијент не треба да брине, јер ја све координирам, чак и мајсторе.

■ **Да ли архитектуру доживљавате као научно-техничку или уметничку дисциплину?**

Не видим архитектуру као фиксно дефинисану дисциплину. Архитектура је комбинација уметности и техничког рада. Њу могу да дефинишу математика, цртеж, као и фотографија. За архитектуру је, пре свега, потребна креативност, односно проналажење добрих идеја, као и техничких детаља, који су нужни за реализацију тих идеја.

■ **Који су Ваши пословни афинитети?**

То је свакако мој приватни пројекат „Garden House“ који се састоји од два апартмана и налази се у кварту Фабрика. Искоришћени су природни и леви материјали у ентеријеру. Овде није реч само да резервишете и преспаваите. Апартмани су окружени зеленом баштом са воћем и поврћем, које гости могу да користе. Овде ћете наћи мир и тишину у модерном дому, са благим додиром природе. Мој отац Луиђи је данас домаћин ове куће, велики познавалац нашег града, краја и земље, који стоји на располагању посетиоца. Ми сви, у породици, заједно, говоримо 7 језика, драго нам је да пожелимо добродошлицу нашим гостима, и желимо да се осећају као код куће.

■ **У Дивићу сте пројектовали лепе и необичне куће, тик уз обалу Дунава, и њима сте доделили туристичку мисију?**

У лето 2018. деда и мајка су ми открили „скривено породично благо“, а то је мала парцела у Дивићу, покрај Дунава, земљиште које се зове „Лежа“, на којем сам провео прве године свог живота. Реч је о веома уском али дугачком комаду земље, широком између 4,5 - 5,5 метара, а дугачком око 100 метара, на чијем је крају био дедин чамац, на Дунаву, везан за врбицу. Они су предложили да се направи нешто у туристичке сврхе, јер су приметили да се последњих година у селу појављује све више странаца, риболоваца или бициклиста, радозналих да истраже овај скривени део Дунавске клисуре. Дошао сам на идеју да изградимо мале куће (микро-куће), можда

чак и најмање у Румунији, у складу са површином земље. Тако су настале две кућице од 15 и 9 квадратних метара, окружене зеленилом, а на крају земљишта се налази понтон. Гости овде могу да доживе ново животно искуство, да уживају у веома удобном, топлим и функционалном гнезду, од старих цигала, уживајући у прелепом погледу на Дунав. Овде се живот претвара у потпуно јединствено искуство. За поменуте радове, око изградње кућица и понтона, пре свега, најзаслужнији су деда Ива, моја мајка Дворка, супруга Адријана, отац Луиђи, мама Рузмаринка, рођак Милан, али и бивши ђаци мога деде. Било је то најлепше градилиште које сам доживео током своје каријере, као архитекта, градећи, кувајући, пливајући и проводећи лепе тренутке са породицом на нашој „Лежи“ на обали Дунава. Желим да истакнем да је, данас, Дивић исти концепт као и „Garden House“ у Фабрици. Само што су овде главни домаћини мој деда Ива и мајка Дворка. Они примају госте из свих делова Румуније и представљају им читав крај уз топло гостопримство, какво краси Клисуру.

■ Које би још, Ваше архитектонске и дизајнерске пројекте, истакли?

Урадио сам ентеријере за пентхаус у „Кампеадору“, који представља град у малом, затим за станове у „ISHO“ насељу, где сам имао доста пројеката, затим у насељу „Nord One“, као и за куће, највише у Думбравици, Гироди и Сакалазу, као и у Темишвару.

■ Како гледате на данашњу архитектуру града?

Видим куће различитих стилова, нарочито у првом прстену око града, где се највише гради, у приградским насељима као што су Ђирок, или Думбравица. Више не постоје, као у прошлости, мајстори који граде по сличном стилу и истом грађевинском систему. Данас влада слобода изградње. Не ставља се толико акценат на естетику, колико на поштовање урбанистичких правила. Зато, нажалост, са естетске тачке гледишта, постоји прави хаос у архитектури нових насеља. Не постоји кохерентна целина. Један може да изгради класичну кућу, комшија минималистичку кућу беле боје, поред њега да буде кућа од дрвета, затим да следи кућа у италијанском стилу, и све то може у једној улици да се нађе.

■ Шта би Ви изменили у урбаном пејзажу Темишвара?

Град треба да се очисти од индустрије, заправо старе фабрике да се у потпуности уклоне, као што је данас случај у зони Бадеа Крцан, где су оне још увек присутне, а добијене површине да се претворе у зелене површине и да се изграде нови стамбени комплекси. Њих касније треба повезати са реком Бегеј дуж чије, целе, градске обале, треба изградити стазе. Бегеј је артерија Темишвара. А један добар простор треба да садржи зграду, зелену површину, подземни паркинг и јавни комерцијални простор.

Никола Лакић

НАЈБОЉИ ИЗБОР ЗА ВАШЕ ДЕТЕ!

Српска теоретска гимназија „Доситеј Обрадовић“ у Темишвару, у традицији дугој од два и по века наставе на српском језику на овим просторима, данас је готово једина остала да делује као главни чинилац који подржава заједницу, делујући уједно као катализатор и настављач њених традиција.

Протекле седмице, тачније у петак, 28. априла, на позив посланика и председника Савеза Срба у Румунији Огњана Крстића, једину Српску гимназију посетио је Золтан Калош, државни секретар у Министарству образовања Румуније. Са представницима школе и инспектората, директорком Александром Стојков, инспектором Жељком Станковим и замеником главног школског инспектора за жупанију Тимиш Франчиском Халасом, као и послаником и председником Крстићем, разговарало се о неопходности и плановима за ревитализацију тренутне школске инфраструктуре, зарад подизања ефикасности образовања на српском језику, тражењу решења за

нови модел школе и још квалитетнију образовну понуду – будућу интеграцију образовних процеса од забавишта до 12. разреда у јединствени образовни центар, као и модалитету за долазак из Србије професора за позиције које су дефицитарне. Директорки установе Александри Стојков државни секретар Калаш је обећао сву подршку око штампања уџбеника. Био је то састанак који шаље импулсе за будућност српске школе. Српска гимназија показује да има перспективу, као и решеност да се развија и модернизује, не престајући да буде упоришна тачка и бастион српског идентитета у Румунији за будуће генерације.

Већ је прва етапа уписа почела 3. маја и трајаће до 18. маја. То је прилика да се постане ученик гимназије која служи за пример целокупном простору српског расејања и која својом делатношћу доприноси очувању културног богатства српског народа али и читаве мултикултуралне заједнице у Банату. Потребно је да родитељи попуне стандардну пријаву за упис уз личну карту родитеља који врши упис, родни лист детета, препоруку из вртића, уверење од породичног лекара и потврду о примљеним вакцинама од породичног лекара. Друга етапа уписа је резервисана за период од 6. до 12. јуна.

Још давне 1934. године постављени су темељи гимназијске наставе на српском језику у Румунији. Од Мирјане Бугарски, прве директорке гимназије, Српска гимназија је остала расадник добрих људи и лучоноша великих имена у друштву. Зато не треба често говорити о српској школи у Румунији поједностављено.

Гимназија „Доситеј Обрадовић“ је место где се сви осећају као код куће, али где се поврх свега савремена настава одржава на темељима трајних српских вредности. Не само да је кључна културна и просветна установа Срба у Румунији, већ је Српска гимназија и својеврстан центар заједнице, где млади уче српски језик, културу и обичаје.

Такође, деци се одувек пружају услови за образовање и развој навика и умећа ради њиховог укључења у динамику друштва. Овде деца имају прилику да одрасту и постану добри и продуктивни људи. Квалитет живота у одраслом добу директно је повезан са тиме како се у детињству учило. Бројни лекари, инжењери, уметници, књижевници и пословно успешни људи, који су се школовали у „Доситеју“, живи су доказ успешне мисије школе. Школа непрестано постиже резултате у виду успеха и на националним испитима, као и на олимпијадама и такмичењима у земљи и иностранству.

Према речима Александре Стојков – директорке С. гимназије „Доситеј Обрадовић“, мањи број деце по одељењима омогућава бољу диференцијацију и индивидуализовану наставу, а то управо доприноси усмеравању ученика према њиховим специфичним талентима и склоностима. То рађа успех и зато је „Доситеј“ место где се учи и улаже у бољи живот.

За остваривање таквог циља, школа има на располагању аудиовизуелне материјале и друга савремена учила, мрежу рачунара повезаних мултимедијским програмима, библиотеку са око 18.000 наслова на српском и румунском језику, кабинете и лабораторије, свечану дворану, спортско игралиште и парк, бесплатан превоз за ђаке (минибус) који ставља на располагање Савез Срба, продужени боравак за основце, богате ваншколске активности (школе језика, тамбуре, фолклора, глуме, итд.), могућност учешћа на бројним националним и међународним васпитно-образовним догађањима, наградна путовања и кампове, као и могућност наставка студија у Србији.

Школа и настава на српском језику су приоритет и за Савез Срба, кровну организацију Срба у Румунији, поручује Огњан Крстић. Годинама Савез

Срба пружа подршку јединој Српској гимназији у Румунији „Доситеј Обрадовић“ у Темишвару и осталим школама у којима постоје одељења на српском језику или се изучава српски језик као матерњи. Савез Срба обезбеђује свакодневни бесплатан превоз ђака аутобусом капацитета од 30 места и минибусом од 19 места. За родитеље, односно породице ученика, бесплатан превоз је велика и значајна помоћ, коју обезбеђује Савез Срба, јер се лако може израчунати колико би месечно плаћање карте утицало на кућне буџете породица. Осим што обезбеђује бесплатан превоз до школске клупе, Савез Срба покрива и трошкове интернатског смештаја за средњошколце. Продужени боравак и ваншколске активности су такође под окриљем Савеза Срба, као и стипендије и поклони-награде. Савез Срба ће стално и увек обезбеђивати повољне услове свима који се одреде да уче на матерњем српском језику.

– Покушавамо сада заједнички са Министарством образовања Румуније да решимо многа питања везана за будућност наставе на српском језику, пре свега, да под једним кровом буду све школске установе у Темишвару, да то буде један циклус и континуитет у образовању, од предшколског до средњошколског образовања. У том смислу је и данашња посета државног секретара Министарства образовања Румуније – казао је Огњан Крстић, на чији је позив и иницијативу државни секретар Золтан Калош посетио једину Српску гимназију „Доситеј Обрадовић“.

Никола Лакић

ДАН ЕВРОПЕ

У Темишвару је војном и верском церемонијом на Тргу слободе прослављен Дан Европе, који се обележава сваке године 9. маја, када је 1950. године усвојена Декларација у којој је француски министар спољних послова, Роберт Шуман, позвао на формирање Европске заједнице за угаљ и челик, као нови европски поредак, како би се онемогућио нови сукоб.

Уговором из Мастрихта 1993. године, Заједница је добила ново име – Европска унија. Румунија је њена чланица од 2007. године. Од приступања до данас, Румунија је из буџета ЕУ добила преко 70 милијарди евра, а допринела је са близу 25 милијарди евра. Тако се на правцу Букурешт – Брисел јавља позитиван биланс од скоро 50 милијарди евра. Румунија је засигурно у већој брзини развоја.

Упоредо се развија и мултиетнички живот у најлепшим колоритима. Многи су мишљења да Румунија стоји међу првим земљама у ЕУ по обиму и начину гарантовања права за националне мањине. Свакако да је и Банат одвајкада био „Европа у малом“, где мултикултуралност делује као психо-лошка пракса.

Поводом Дана Европе, Темишвар је као и увек изгледао у свим бојама „европског богатства“, а своју културу, уметност и традицију, представила је и српска мањина на штанду Савеза Срба у Румунији, наше кровне организације, чије постојање и деловање сведочи о високим дometима и узвишеним висинама достигнућа и прегалаштва на плану материјалног и нематеријалног очувања српског културног наслеђа на овим просторима.

Пажња је посебно била усмерена према штанду Савеза Срба, када су били присутни ученици једине Српске гимназије „Доситеј Обрадовић“ у Темишвару. Њих је припремила професор Радованка Вулетић. Наши ученици су се у наставку, као и претходно у свечаној паради, у најлепшем светлу представили на главној сцени извођењем српских музичких нумера, под упутством професора Јоце Бугарског, стилски и музички обогативши свечаност.

Штанд Савеза Срба су током прославе посетили и градоначелник Темишвара Доминик Фриц, председник Жупанијског савета Тимиш Алин Ника, префект Тимиша Михај Ритивоју и његов заменик Сорин Јонеску. Изразили су искрено саучешће српском народу због прошлонедељне трагедије у Србији, два масакра за два дана, у којем је живот изгубило 17 особа.

Такође, похвално су говорили о раду Савеза Срба и представљању српске културе у Темишвару и широм жупаније. Препознат је значајан допринос Савеза Срба у мултикултуралном животу Темишвара и Баната.

– Поводом овог празника, слављења Европе у различитости, уверили смо се да смо на правом путу очувања нашег идентитета, обичаја и традиције, и показали смо да смо најбоље организована мањинска организација – казао је Борко Јоргован, потпредседник Савеза Срба у Румунији.

У Араду, где је морфологија српске културе у дубини вековног трајања и у висини промисленог стваралаштва, на бранику српства остали су младићи и девојке КУД „Коло“ из Арада, на челу са руководиоцем Дарком Воштинаром, потпредседником Савеза Срба у Румунији. Они су такође поводом Дана Европе у Араду на најсликовитији начин успешно представили српску мањину народним играма.

Никола Лакић

СТАНЧОВАНИ „ПРОБУДИЛИ“ ЗАПАДНУ СРБИЈУ

Станчовани су имали прилику да дочекају првوماјски уранак у „Малој српској Светој гори“. У живописном пределу изузетних одлика надомак Чачка, увученом између планинских масива Овчара и Каблара, где се налазе десет манастира, који стоје као огромни стубови на вратима воденим, одакле се ваља Морава, највећа српска река, одржан је петнаести међународни фестивал „Са Овчара и Каблара“ у организацији културно-уметничког друштва „ФРА“ из Чачка. Тачно у подне, на бини амфитеатра у Овчар Бањи наступио је КУД „Свети Ђорђе“ из Станчева заједно са још 150 учесника, између осталих и културно-уметничко друштво из Грчке.

– Посебан је осећај да доживиш и видиш како је наше друштво из

Банатске Црне Горе „пробудило“ Западну Србију за првомајски уранак, увеличало овај велелепни фестивал, у један од најлепших крајева Србије, где смо имали прилику да слаavimo истинску балканску традицију и уживамо у богатом мелосу заједно са нашом браћом из Грчке – прокоментаришао је за наш лист Душан Миладинов Бурди, руководиоца КУД „Свети Ђорђе“ из Станчева, који је то учинио и уживо, за првомајски уранак, у јутарњем програму, на познатим српским телевизијама ТВ ПРВА и Б 92.

Своје играчко умеће Станчовани су показали динамичним и виртуозним играма, обележених снажним пулсом и мноштвом ритмичких образаца из Пирота и Шумадије. Своје веселе игре, које исказују радост и заједништво у надигравању момака и девојака, показали су и дан раније у Љубићу.

„Хвала Младену Ристановићу, председнику КУД „ФРА“ из Чачка за позив, пријем и за добро организовану манифестацију“, назначио је Душан Миладинов Бурди.

На фестивалу „Са Овчара и Каблара“ представили су се и фолклораша из Грчке, из братског града Катерини. Њихов препознатљиви мелос, сиртаки и аутентична ношња, били су снажан зачин за фолклорну арому овог право „балканског“ фестивала. Пријатељство два града и два културно-уметничка друштва, која их представљају, траје више од 35 година, а у међувремену, побратимство се родило и са Станчевом.

Ово је први део манифестације, која ће се одржавати током целе године, окупљајући велики број ансамбала из земље и света.

Никола Лакић

ПРВА СРПСКА ПОЗОРИШНА ПРЕДСТАВА У ТЕМИШВАРУ

Била је то 1793. година, када је краљици Марији Антоанети одрубљена глава на гиљотини. Француска револуција се те године претворила у терор, а у Темишвару, у кварту Фабрика, тихо је почела једна друга револуција – уметничка. На данашњи дан, 12. маја 1793. године, почела је аматерска позоришна делатност, пре тачно 230 година, захваљујући учитељу Јовану Крестићу. Његови фабрички ђаци су, након полугодишњих испита, приредили „комедију“ за родитеље и званичнике, о васпитању деце.

Наставак позоришне делатности на српском језику, у граду на Бегеју, везан је за име Марка Јелисејића. Такође, фабрички учитељ, организовао је дружине ученика и са њима изводио позоришне представе – „Цар Урош“,

„Жертва Аврамова“, „Страданије прекрасног Јосифа“ и друге. У истом периоду, у Темишвару и Араду, представе приређује и „отац“ српског позоришта Јоаким Вујић.

Прва српска позоришна дружина, по професионалним начелима, на територији данашње Румуније, основана је 1860. године у Чанаду и везује се за име Димитрија Ружића, који спада међу највеће глумце у историји српског позоришта, због дубине којом је поимао позоришну уметност. Рођен је у Чанаду 1841. године. Након наступања у чанадској дружини, где долази у додир са магијом позоришта, Ружић, заједно са неколицином глумаца, међу којима је била и његова потоња супруга Драгиња Поповић из Иванде, предаје молбу Српској читаоници у Новом Саду, да постану део будућег позоришта.

Припреме око оснивања вршили су Светозар Милетић, Стефан Брановачки, Јован Ђорђевић и Јован Јовановић Змај. Коначно, Српско народно позориште основано је 27. јула 1861. године, на седници Српске читаонице, којом је председавао Светозар Милетић. Новоосновано позориште добило је задатак да, путем драмске књижевности и глумачке уметности, „преноси српску реч и историју, да буди националну свест и подиже културни ниво Срба, и тиме пружи отпор бечкој и пештанској власти.“ Дакле, група аматера из Чанада, успела је да постави основе угледној позоришној установи, која и данас постоји као бастион културе. Нажалост, Српско народно позориште гостовало је у Темишвару само крајем 19. и почетком 20. века.

Колико се расцветала позоришна уметност међу Србима у Румунији, и расула по српској васељени попут пољских кринова, говори податак да је нова зграда Народног позоришта, која је у том тренутку била најраскошнија и највећа палата у Београду, подсећајући на Миланску Скалу, отворена 30. октобра 1868. представом „Посмртна слава кнеза Михаила“, коју је

режирао Александар Алекса Бачвански, рођен 1832. године у Темишвару.

Препородио је београдску уметничку сцену својим уметничким „геном“. Кажу да је био мајстор за велике сцене. Донео је реализам у српско позориште, развијајући до небеских уметничких висина драматичне и позоришне конвенције. За Србију и Србе, Бачвански је био исто што су Софокле и Есхил за стару Грчку.

Талија, једна од девет муза, заштитница драмског песништва, до дана данашњег опстала је у Темишвару. Позоришна дружина „Талија“ основана је у граду на Бегеју 1970. године. Уметничка нит Срба се тако не прекида.

Никола Лакић

СМЕРНИЦЕ ЗА РАЗВОЈ СРПСКЕ ЗАЈЕДНИЦЕ

Истинско залагање за напредак може доћи једино путем дијалога, сарадње и кохезије. У таквом је духу одржана Генерална скупштина Савеза Срба у Румунији, прошле суботе, 13. маја. На овом централном догађају кровне организације Срба у Румунији, свесрпском простору окупљања и активности,

својеврсној српској агори, присуствовало је 130 од укупно 180 делегата, односно 32 од 48 месних организација, од Арада до Свинице и Букурешта. Седница је била статутарна и валидна. Одређене су смернице развоја српске заједнице и кључне кровне организације Срба у Румунији.

Скупштину је водио, и њом председавао, први човек Савеза Срба у Румунији и посланик у Парламенту Румуније Огњан Крстић. На самом почетку, у уводном делу, протонамесник др Саша Јашин пренео је благослов Његовог Преосвештенства епископа будимског и администратора темишварског Лукијана. Саша Јашин је закључио своје

обраћање цитирајући ове речи саборности и јединства, владике Николаја Велимировића: „Дај Боже да се Срби сложе, обоже и умноже“. Скуп је поздравио и генерални конзул Републике Србије у Темишвару др Владан Тадић. Његова екселенција је подвукао да је још једна успешна година иза нас, анализирајући резултате активности Савеза Срба, посебно истичући нов концепт светосавских прослава као освежење и добар пример напретка у културно-уметничким активностима.

САВЕЗ СРБА У САВЕЗУ СА СВИМ СРБИМА У РУМУНИЈИ

„Савез не троши паре, него паметно улаже: у децу, младост, духовни, културни и уметнички развој своје српске заједнице од Мориша до Дунава“, речи су Огњана Крстића.

Као и сваке године, Влада Румуније издваја значајна финансијска средства, преко државног буџета за подржавање признатих националних мањина, ради очувања и развојка националног идентитета мањина. Генерални секретаријат Владе додељује месечно, преко Департмана за међуетничке односе, новчане фондове за потребе мањинских организација. Такође, месечно и тромесечно, преноси се извршење буџетских средстава.

Износ новчаних фондова додељених Савезу Срба у Румунији за 2022. годину био је 10% већи, у поређењу са претходном 2021. годином, назначио је, у финансијском извештају и извештају надзорне комисије за 2022. годину, главни књиговођа Савеза Срба Тима Лацић.

У 2022. години Савез је из фондова државног буџета остварио расход од 8.261.500 леја. Салдо, који је на крају 2022. године износио 3.270.564 леја, пренесен је у наредну 2023. годину. У току 2022. године, новчани ресурси били су наменски коришћени и подмирена су сва потраживања. Степен коришћења расположивих државних фондова за 2022. годину износи 71,64%. Поред наведених финансијских средстава из државног буџета, Савез Срба у Румунији је приступио и додатним фондовима преко програма и пројеката из Румуније и Србије, казао је Лацић, који је, на овогодишњој Скупштини, донео одлуку да престане са радом у Савезу Срба након скоро 25 година.

„Обим посла ми је постао изузетно велики. Већ више од деценију моје радно време изгледа од зајтра до касно увече, пошто сам запослен и у Епархији, парохији, а радим и приватно“, истакао је за наш лист Тима Лацић.

Фртаљ века, скоро 25 година, Тима Лацић је провео у Савезу Срба у Румунији на одговорној функцији главног књиговође. Када је дошао 10. јануара 1999. године, како је рекао, прионуо је одмах на посао за добробит српске мањине. „Било је доста лепих тренутака, понекад и мање лепих, али ја лично, као и цео колектив, радили смо да би се српска мањина што боље представила пред домаћим властима, као и матици“, рекао је Тима Лацић, назначивши да му је била част радити свих ових 25 година у Савезу Срба у Румунији.

Савез Срба је након свих провера и контрола увек изашао финансијски

чист са уредним пословањем, поштујући све законе и показујући одговорност према јавном трошењу средстава. Штавише, Савез Срба важи за једну од најбољих и најодговорнијих мањинских организација. То је највећи понос за рад и преданост Тиме Лацића у Савезу Срба у Румунији претходних 25 година и његова заслуга да се о српској мањини прочује добро и позитивно.

РЕАЛИЗАЦИЈА БУЏЕТА

Након представљања извештаја Тиме Лацића, прешло се на презентацију реализације буџета прихода и расхода, извештаја о пословању у 2022. години. Учинио је то секретар Савеза Срба Златиборка Марков.

Према њеном казивању, Савезу Срба у Румунији првобитно је додељено 7.937.460 леја, а након ребаланса још 405.000 леја, укупно 8.342.460 леја, а са пребаченим салдом од 3.189.604 леја, из 2021. године, консолидован буџет за 2022. годину износио је 11.532.064 леја. Углавном, све што је било зацртано и предвиђено, урађено је током године. Главне категорије трошкова, по ставкама, биле су: трошкови за функционисање седишта, филијала и културних центара, радови и инвестиције, набавка ситног инвентара до 2500 леја, правне услуге, таксе за јавне бележнике, итд. (3.899.157 леја).

У току прошле године, настављени су радови по нашим местима: у Регионалном културном центру, у Великом Семиклушу, настављени су радови око крова и струје споља, у вредности од 593.067 леја; у Регионалном културном центру у Араду настављени су радови унутар зграде, сређивање дворишта и мансарде, у вредности од 836.082 леја; у Регионалном културном центру у Старој Молдави, настављени су грађевински радови у вредности од 1.056.275

леја; у Српском културном центру „Свети Сава“ и седишту М.О. ССР у Базјашу извршене су потребне оправке за добро функционисање кампова фолклора, у вредности од 201.130 леја.

Укупна вредност радова за текуће оправке – 2.686.554 леја – представља 68,90% трошкова за функционисање седишта и културних центара, а то је и циљ Савеза – да сви регионални центри заживе и да буду максимално активни, што се полако већ остварује.

У 2022. години, зарад подизања функционалности и ефикасности деловања, набављен је ситни

инвентар у вредности од 426.247 леја, за потребе централног седишта и за потребе месних организација у Араду, Базјашу, Белобрешки, Великом Семи-клушу, Мачевићу, Љупкови, Старој Молдави, Радимни, Соколовцу, Темишвару (Ансамбл „Младост“).

Ту су још и трошкови за лична примања и ауторска права, издаваштво, инвестициона улагања у покретна и непокретна добра и трошкови за организовање акција културно-научног и васпитног карактера, спортских активности, кампова, разних течајева, симпозијума, као и других типова активности, у циљу очувања националног идентитета, и, такође, састанци чланова ССР, сходно предвиђањима статута.

Прошле године Савез је организовао и помогао у реализацији 136 акција, у којима су учествовали припадници српског живља из Румуније и иностранства.

– Резултат и мерљиви показатељ ових акција јесте окупљање у све већем броју наших активних учесника, а и гледалаца, самим тим промовисање нашег аутентичног фолклора, духовног, културног и књижевног стваралаштва, али и упознавање јавности са радом наших друштава, промовисање активности Савеза, медијско промовисање активности и наше културне ризнице, да се сачувају од заборавља наша култура и традиције, писана реч, и да се пренесу млађим генерацијама – рекла је секретар Савеза Срба Златиборка Марков.

На крају, све присутне је подсетила да је Савез Срба покренуо пре седам година пилот пројекат за организовано учење матерњег језика. Пројекат је замишљен да се, кроз специфичне активности, омогући, првенствено ђацима који немају где да уче српски језик, због непостојања или укидања српских школа, очување српског језика, као и богаћење српских културних вредности и традиција.

„Већ четири године ради и „Школа тамбуре“ под руководством Зорана Бугарског Брице, јер зна се да српска мањина у Румунији има богату традицију културно-аматерских активности. Током година, није било места које није имало тамбурашки оркестар, доказ јесу архивски снимци од пре и после рата“, рекла је Марков, додајући да је Савез Срба у Румунији покрио и половину трошкова за 6 корисника интернатског смештаја за ученике С. гимназије „Доситеј Обрадовић“, осигуран је превоз за 60 ученика основног и средњег циклуса из Темишвара, Семартона, Дињаша, и све то из сопствених фондова, од донација, спонзорства, продаје књига, итд.

ОТВАРАЊЕ НОВОГ ПОГЛАВЉА У 2023. ГОДИНИ

Савез Срба константно напредује захваљујући свом плану и програму, иако се након две тешке године пандемије, суочавамо са енергетском кризом и порастом инфлације. Будућност припада онима који имају снове. Под визијом председника Огњана Крстића, изграђени су културни центри у Темишвару, Базјашу, Белобрешки, и завршавају се радови на велелепним регионалним

културним центрима у Великом Семиклушу, Араду и Старој Молдави.

Према речима Крстића, у текућој години отвориће се ново поглавље улагања у седишта месних организација у Ланговету, Свиници и Великом Сепнетру, и остаје Букурешт, као питање које треба решити.

На путу реализације зацртаних циљева, он је представио нацрт буџета за 2023. годину, инвестициони план, издавачку делатност и програм активности. Усвојен је консолидовани буџет од 12.642.704 са којим ће располагати Савез Срба у текућој 2023. години.

Када је реч о административно-организационим проблемима и разним питањима, Милорад Илић, правник Епархије темишварске, пренео је присутнима одлуку Епархије темишварске да повуче свог представника из руководећих структура Савеза Срба, уједно захваливши на оствареној сарадњи.

РЕВИТАЛИЗАЦИЈА НАСТАВЕ НА МАТЕРЊЕМ ЈЕЗИКУ

Председник и посланик Савеза Срба у Парламенту Румуније Огњан Крстић известио је присутне о посланичким активностима. Истакао је да, као део мањинске посланичке групе и члан Комисије за образовање у Парламенту Румуније, учествовао је у изради новог Закона о образовању, који ових дана чека усвајање у Сенату. „Приоритет Савеза Срба и мој, као посланика, је образовање на српском језику – најбољније питање за српску заједницу“, подвукао је Крстић.

Нови законски оквир доноси битне погодности и привилегије за формално

образовање на српском језику у Румунији. У првом реду, изједначавају се права школских установа које имају наставу на српском језику са установама које имају српски језик као наставни предмет. „Сви сада имају иста права, ученици који похађају српски као наставни предмет, и ученици који уче у српским школама“, навео је Крстић, додавши да ће то неизоставно подићи квалитет наставе, имајући у виду да постоји већи број ученика који изучавају српски језик као наставни предмет. Такође, према новом закону, како је објаснио Крстић, разреди могу да функционишу са било којим бројем ученика, доња граница више не постоји. Држава је дужна да обезбеди услове да се оснује одељење макар и са једним учеником, где се учи српски као наставни предмет. То даје могућност за нове наставне јединице на српском језику. „Желимо да обновимо образовне центре на српском језику“, нагласио је председник и посланик Крстић. Исто тако, у школама где се учи српски језик као наставни предмет, Савез Срба ће имати права да препоручује кандидате за место директора. Бесплатни интернатски смештај и бесплатни превоз за кориснике интернатског смештаја су, такође, нови законски бенефити. Од сада ће то бити законска обавеза државе. Новим законом, Министарство образовања је обавезно да штампа све уџбенике, независно од тиража.

„Ми смо овде да решавамо проблеме“ – биле су речи са којима је закључио овогодишњу Генералну скупштину први човек Савеза, Огњан Крстић.

Никола Лакић

КЊИЖЕВНИ КРУЖОК „СВИТАЊА“ У ДИЊАШУ ЈЕДАН ДАН МИОМИРА ТОДОРОВА

Књижевни кружоци су одредница и препознатљива страна књижевног стваралаштва Срба у Румунији. Одувек се гајила књижевна реч, али након Другог светског рата, она добија и облик сталног окупљања, најпре у Темишвару, а затим у Српском Семартону, Белобрешки, Кетфељу и Дињашу, где је прошлог петка, још једном, књижевност засијала, на састанку књижевног кружока „Свитања“ и трибини посвећеној дињашанском сину, књижевнику и новинару – Миомиру Тодорову.

Давно прекинута нит, јануарског петка 1981. године, обнавља свој откуцај емоција, једног мајског петка 2023. године, у Дињашу, где су се рађали и рађају се таленти и имена која запечатљују српску мањину на овим просторима.

На иницијативу господина Саве Глишића, председника месне организације Савеза Срба у Румунији у Дињашу, одржан је дан посвећен Миомиру Тодорову и књижевности.

Најпре је у Српској цркви, месни парох, протонамесник др Саша Јашин, одржао помен Миомиру Тодорову и свим члановима који су оставили трага у постојању дињашанског књижевног кружока, а потом се, у рустичној атмосфери ресторана „Код баба Зорке“, чула најлепша акустика српске књижевности у Румунији.

Уводну и поздравну реч имала је књижевница и главна уредница „Књижевног живота“, Љубинка Перинац Станков, која је, одабраним речима, све присутне увела у свет поезије и прозе и на тај начин је кружок „Свитања“ имао свој нови почетак, док су, у наставку, пригодне речи упутили, и слово одржали, Стеван Бугарски, др Славомир Гвозденовић, Иво Мунћан и Светозар Марков. Такође, бираним речима су се обратиле Споменка Николин и Даница Шароњев.

Миомир Тодоров је синоним за књижевне кружоке. Према речима Стевана Бугарског, тренутно једног од највећих интелектуалца Срба у

Румунији, за име Миомира Тодорова се не везује само оснивање дињашанског књижевног кружока „Свитања“, него и ђачког кружока „Јабука“.

„Он је споменик Дињашу, којег више нема. Подигао је споменик, зато што га је он носио у себи“ – казао је Стеван Бугарски, назвавши га „Еро с онога свијета“.

– Данас је љубави све мање. Посустајемо, и шта је најгоре, посустајемо у свом српском језику. Независно од тога, када помислимо шта треба да урадимо за оне који долазе, не можемо да заобиђемо људе попут Миомира Тодорова – нагласио је Славомир Гвозденовић, напоменувши да му је, за живота, Миомир Миле Тодоров био близак пријатељ и сарадник, човек са којим је делио тајне и који му је био подршка.

Професор Светозар Марков је навео да се врхунска књижевност не може градити и написати само ослањајући се на таленат и интуицију, већ треба пуно знања, културе, читања и образовања. То би биле главне особине чланова кружока.

Писац Иво Мунђан се обратио присутнима препричавањем заједничких сећања са Миомиром Тодоровим, али је напоменуо и значајност дефинисања жеља за будућност. Моћ управљања будућношћу, стоји у снази снова.

Емотивне мисли су упутиле и професорке Даница Шароњев и Споменка Николин, које су истакле значај једног примерног интелектуалца у малој заједници и значај огледања на такве људе попут Миомира Тодорова, или уметника Саве Стојанова. То су нека од имена којима се Дињаш дичи.

За столом, из урамљене слике, Миомиров поглед се спуштао на породицу, супругу Драгу и ћерку Милену, у чијим је срцима Миомир оставио празнину и бол, које су донекле засенили понос и срећа да је њихов Миомир запечатио постојање и остао у успомени сваког Дињашанина, и да га свако од нас, носи са собом.

– Била сам импресионирана самом идејом да се ова акција организује, али и тиме што су уз нас били сви људи блиски нама. Значајно и посебно је то, што се ова акција одржала у његовом родном крају, у Дињашу. Ово је била још једна прилика да сачувамо Миомира од заборава и захваљујем свима за одабране речи – рекла је Драга Тодоров.

Живот има свој ток, којим нико од нас не може да управља, већ остаје нам да прихватимо све оно, што нам се дешава. Када добијемо дар живота, добијамо и неки његов далек крај, неку тачку која не представља забрав, а то се управо видело у Дињашу, где је успомена Миомира Тодорова била живља него икада и где су његове написане речи, маркирале глас његових бесмртних осећања.

Ксенија Глишић

СРБИ У РУМУНИЈИ У СВЕДОЧАНСТВИМА МОНОГРАФИЈА

У среду, 17. маја, у Темишвару, у просторијама Савеза Срба у Румунији, одржана је промоција двотомне монографије „Срби у Румунији“ – у заједничком издању Савеза Срба у Румунији и Етнографског института САНУ. Монографија, чији су аутори познати етнологзи са Етнографског института, темељи се на обимној теренској грађи, прикупљеној у анкетама спроведеним у селима румунског Баната, настањеним српским становништвом, у раздобљу од 2016. до 2019. године, у оквиру пројекта Центра за научна истраживања и културу Срба у Румунији (ЦНИКСР), који делује у оквиру Савеза Срба у Румунији.

„Досадашња теренска истраживања доказала су да у овим пределима Румуније тавори већ вековима једна од најстаријих духовних и културних баштина, са васцелог српског духовног, културног и језичког простора“, назначио је, на самом почетку, поздрављајући присутне, др Саша Јашин, директор издавачке делатности Савеза Срба у Румунији.

Први том, који носи поднаслов „Етнолошка истраживања и синтезе: наслеђе, култура, порекло“, потписују др Ивица Тодоровић и др Нина Аксић. У студији Ивице Тодоровића дата је оквирна слика српско-румунских односа током векова, истакнути су реципрочни утицаји и прожимања у равни

материјалне и духовне културе и блискост двају народа. У другом раду, изузетно драгоценом за будућа истраживања, Нина Аксић је инвентарисала богату научну и стручну библиографију радова, који се односе на културу Срба у Румунији, што подразумева етнологију, лингвистику, фолклористику, историју, књижевност, културологију, етно/музикологију и друге научне дисциплине. Други том, чији су аутори др Милина Ивановић Баришић, др Ђорђина Трубарац Матић и др Бојана Богдановић, носи поднаслов „Етнолошка истраживања Божића, крсне славе и свадбе“. Овај том вредан је не само са етнолошког, већ и лингвистичког аспекта, јер се из радова могу извести поједини закључци о специфичности српских говора у Румунији.

Аутори су подвргли анализи три обичаја наведена у наслову, што им је омогућило да открију специфичне архаичне елементе у појединим обредима (нпр. кућне славе) и конзервисане бројне предхришћанске елементе у обичајној пракси.

Две монографије сажето приказују читав хоризонт националног трајања српског живља и српско(јужнословенско)-румунских односа, током векова, у овом делу Баната, кроз анализирана три обичаја: Божић, кућна слава и свадба. За илустрацију обичаја био је задужен глумац Марко Аџић, који се нашао и у улози водитеља скупа.

На промоцији су у име издавача говорили проф. др Михај Миља Радан, руководилац пројекта „Истраживање културе и историје Срба у Румунији“, у организацији Центра за научна истраживања и културу Срба у Румунији и др Младена Прелић, председница Научног већа Етнографског института САНУ.

„Овај комплексни простор румунског Баната, који је вековима настањен Србима, нуди теме које су, у научном смислу, инспиративне и бриљантне, и немогуће је сагледати и објаснити интегралну историју, културу, културну историју Срба, у целини, без овог простора“, истакла је др Младена Прелић.

„Остављамо траг о нама, Србима, овде, као реликвиријум, и ово је тек први корак, следе и други кораци, намеравамо да објавимо и друге монографије“, казао је уредник монографија и руководилац пројекта др Миља Радан.

Према његовим речима, у условима континуираног и драстичног пада броја Срба у румунском Банату, који са собом носи најпре делимично губљење, а потом и убрзани нестанак не само језика, него и народних традиција, овакво прикупљање лингвистичке, етнолошке, фолклористичке, историјске, музиколошке и друге грађе, умногоме доприноси конзервацији духовне и материјалне културе Срба, са ових банатских простора.

О значају објављивања резултата савремених истраживања живота и културе Срба у Румунији, говорила је др Софија Милорадовић, директор Института за српски језик САНУ, др Гордана Благојевић, рецензенткиња монографије, док се, у име ауторског тима, присутнима обратила др Милина

Ивановић Баришић. Окупљене је поздравио и др Владан Тадић, генерални конзул Републике Србије у Темишвару.

Иако научно и стручно написана, двотомна монографија се обраћа широј читалачкој публици, што уз богат резервоар информација и занимљивости из народног живота Срба из румунског Баната, свакако доноси додатну вредност овим монографијама. Чекало се, можда деценијама, на оваква истраживања и монографије.

Никола Лакић

СРПСКО-РУМУНСКА КЊИЖЕВНА ДИПЛОМАТИЈА

Књижевност је увек била моћно средство зближавања људи и народа, а поготово Срба и Румуна. Данас, када су Темишвар и Нови Сад европске престонице културе, та књижевност је, симболичним организовањем песничког сусрета, поново спојила два народа.

Савез писаца Румуније – подружница Темишвар и Савез Срба у Румунији, организовали су прошле недеље, у уторак, 16. маја, на темишварском Тргу уједињења, Румунско-српски књижевни сусрет и Међународни митинг поезије. Први пут су на Тргу уједињења, на отвореном простору – темишварској агори, своје стихове говорили српски и румунски писци из Србије и румунски и српски писци из Румуније. На сву срећу време је било уз нас и испред наше

Саборне цркве на Тргу уједињења, поштоваоци и љубитељи књиге, њих седамдесетак, имали су могућност да чују двадесетак песника, говорећи стихове, на оба језика.

На самом почетку, сусрет су поздравили Корнел Унгуреану, председник Темишварске подружнице Савеза писаца Румуније, иначе један од најбољих познавалаца српске и југословенске књижевности, и Драган Станић, председник Матице српске.

У пријатној и непосредној атмосфери, окупљенима, али и онима који су зајели на терасама на Тргу уједињења, обратили су се српски и румунски песници, а да би сви разумели све, допринели су, уз преводиоце, и глумци Патричија Гаврил и Марко Аџић.

Непосредан повод овог несвакидашњег књижевног догађаја биле су две антологије издате, једна у Новом Саду (2022), друга у Темишвару (2023). Реч је о антологији „У истом огледалу“ коју су двојезично приредили Саша Радојчић, Славко Алмажан, Роберт Шербан и Славомир Гвозденовић, а чији су издавачи „Матица српска“ из Новог Сада и издавачка кућа „Брумар“ из Темишвара, као и антологија „Румунско-српска лирика“, коју је, кроз пројекат, штампала Издавачка кућа „Либертатеа“ из Панчева, а чији су аутори песници Нику Чобану и Славомир Гвозденовић.

Песнички митинг двадесетак писаца из две земље, који су увеличали својим присуством, генерални конзул Републике Србије у Темишвару, Владан Тадић, и председник наше кровне организације и српски посланик у румунском Парламенту, Огњан Крстић, протекао је у изузетној атмосфери. А такав је био и сусрет песника са ђацима и професорима Банатског националног колеџа и наше Српске гимназије „Доситеј Обрадовић“.

Организатори, Савез писаца Румуније – подружница Темишвар и Савез Срба у Румунији, захвалили су учесницима, присутној публици, двома телевизијама које су догађај испратиле, а посебно нашој Српској православној темишварској Епархији, на разумевању и подршци.

У закључку бисмо устврдили да је ово био леп, племенит и користан сусрет писаца и пријатеља, који, још једном, потврђује изузетне односе између два града, два народа и две земље. Аутори овог лепог догађаја били су Корнел Унгуреану, Иван Негришорац, Адријан Боднару, Тудор Крецу, Селимир Радуловић, Симона Константиновић, Саша Радојчић, Еуђен Бунару, Љубица Рајкић, Љубинка Перинац Станков, Нику Чобану, Иво Мунћан, Валентин Мик, Маријана Стратулат, Аурора Ротариу Плањанин, Мирчеа Лелеа, Предраг Деспотовић и Славомир Гвозденовић.

И, што је за похвалу, румунски писци из Србије и српски писци из Румуније преузели су обавезу да заједно буду организатори наредног и следећих сусрета. Ми бисмо само поновили, писци су нас, још једном, уверили да умеју другачије.

ДАНИ КУЛТУРЕ СРБА ПОКРАЈ ДАМБОВИЦЕ

Свима је познато да су Срби у Румунији највећим делом концентрисани у Банату и пограничним насељима у западном делу државе. Ту нас сви знају и прихватају као староседеоце и као саставни део етничког сталежа, који је у доброј мери допринео културном и економском развоју ових крајева. Међутим, пошто је Букурешт главни град Румуније, веома је важно да се и тамошњи људи упознају са српском културном баштином. Из тог разлога, Месна организација Савеза Срба у Румунији организује манифестацију „Дани српске културе у Букурешту“, како би на најбољи начин представила значајна фолклорна, књижевна, уметничка и музичка достигнућа наше заједнице.

Оних преко 300 Срба, који живе у главном граду, почињу полако да се привикавају на активност ССР у граду на обалама Дамбовице, а букурештанска јавност на присуство српске заједнице и њене акције. У петак, 26. маја, домаћини и гости су присуствовали свечаном отварању „Дана културе Срба у Букурешту“, у Националном музеју „Димитрије Густу“, с почетком у 17.00 часова.

Уводна реч је припала потпредседнику Савеза Срба и председнику МО ССР Букурешт, Бориславу Велимировићу, који је поздравио све присутне, пожељевши им угодан пријем, поводом упознавања и откривања српске културне баштине. У наставку су били позвани да се присутнима обратe Паулина Попоју, директор музеја, Стефан Томашевић, амбасадор Републике Србије у Румунији, који је у свом обраћању истакао значај континуитета у организацији ових манифестација, за очување српске традиције и културе, уз истицање отворености Амбасаде у Букурешту да пружи пуну подршку у реализацији истих. Затим се поздравним речима обратио и Славиша Ћеранић, амбасадор Босне и Херцеговине.

Свечаном отварању су присуствовали званичници, професори и студенти славистике, новинари и Срби из Букурешта, а сви су у наставку били позвани да испрате реситал у извођењу истакнутих младих студената букурештанске Музичке академије, сопране Милице Пантин и баритона Андреја Маринакеа и Драгана Олариуа, у пратњи пијанисткиње Кристине Гарбеа, који су истински одушевили публику својим наступом.

Дани српске културе су настављени следећег дана у суботу, 27. маја, представљањем српског фолклора и поезије у граду на Дамбовици. Орило се српско коло и чула се српска поезија у Националном Музеју села „Димитрије Густу“ у Букурешту. Смештен између језера Херестрау и просторног булевара Киселеф, Музеј села, са своје 223 зграде (40 кућа брвнара, 165 помоћних домаћинских зграда и три цркве) заузима простор од око 9 хектара. Румунски краљ Карло II је званично отворио музеј 1936. године и од тада он представља незаобилазну туристичку дестинацију у Букурешту. Музеј има веома богату активност. Овде се годишње одржавају разне културне манифестације, као што су Сајам народне радиности, креативне колоније, Фестивал зимских обичаја, али и разне манифестације представљања културе разних народа, које организују углавном дипломатска представништва дотичних држава у Букурешту.

Културно-уметничка приредба је обележена наступом КУД-а „Круна“ из Српског Семартона са играма из Шумадије и Баната, под уметничким руководством Весне Чолаковић Струца и КУД-а „Коло“ из Арада са женском вокалном групом и играма из Врањског Поља и Београдске Посавине, под управом Дарка Воштинара, уз поетски сегмент који је приредила Љубица Рајкић.

Леп мајски дан и лепота српског фолклора улепшали су свима угођај и суботњу шетњу музејом, а многи страни и румунски туристи су стали да се фотографишу са нашим момцима и цурама у народним ношњама. Пред сам крај програма, плусак је дошао, као громогласни аплауз с неба.

ДЕТЕ – НАЈЛЕПША УЛОГА У ЖИВОТУ

Прошлог четвртка, 1. јуна, деца су била, у правом смислу речи, центар универзума. Тамишвар је врвео догађајима који су дечици доносили осмехе на лицу и савршен дан. Обележен је Међународни дан деце. Путева има триста да се оде из детињства, а само се ретки сете да остану вечно деца. Како год, „Дечији парк“ у Тамишвару претворио се у праву дечју бајковиту земљу. Прослава је почела дечјим дефилеом народних ношњи. Група деце је потом изашла на сцену и представила румунске, мађарске, немачке, ромске, бугарске, украјинске и српске народне игре. То су учинили испред српске мањине малишани из КУД „Круна“ из Српског Семартона, којим руководи Весна Струца Чолаковић.

Једна од најсрећнијих ствари, која може да вам се догоди у животу, је сте срећно детињство. Зато су се вредни Сенпетарци постарали и потрудили да то омогуће. За први јун, Општина Велики Сенпетар, ОШ „Миливој Трифунски“, КУД „Плави делија“ и ФК „Плави делија“, организовали су друго издање манифестације „Игре детињства“. Поред тога што српска заједница непрестано даје развојне импулсе за ово село, овом манифестацијом је успешно окупљено 240 детета, узраста од шест до 14 година, који похађају основну школу „Миливој Трифунски“, чиме је направљено једно дечје царство љубави и смеха. Деца су се дружила, а радост је најмање недостајала. Царовала је срећа на лицима малишана, а узбуђења су доносили кросеви, игре са препрекама „Survivor“, трчање у врећи, повлачење канапа и мини турнир у фудбалу.

„Задовољство је било да смо успели, у једном заједничком напору, да организујемо, по други пут, велику и лепу манифестацију којом смо обрадовали децу, поводом њиховог дана“, истакао је Борко Јоргован, председник

друштва „Плави делија“ и потпредседник Савеза Срба у Румунији.

Поред тога што сва деца треба да се осећају добро, да добију поклоне, да се заједно забављају, а старији да се присете лепих тренутака детињства, овај дан упућује јавност и на обавезе друштва према деци и на све оно са чиме се деца суочавају. Порука је да се права деце морају поштовати и штитити у сваком моменту и на сваком месту, али и да децу треба подучити, да поред својих права, буду подједнако свесна и својих обавеза.

Међународни дан деце, ове године, је донекле био у сенци незапамћених трагедија – убиства ђака у ОШ „Владислав Рибникар“ у Београду, и убиства младих у околини Младеновца и Смедерева.

Поједини ученици Српске гимназије „Доситеј Обрадовић“ у Темишвару, тачније ученици шестог, деветог и једанаестог разреда, заједно са професорима Маријаном Шакотић, Ксенијом Глишић и Лазаром Станковићем, имали су велику жељу да посете ово трагично место и одају пијетет жртвама масакра који је починио ученик седмог разреда К. К. (14), убивши деветоро деце и чувара школе. Ученици „Доситеја“ упалили су на „Дан деце“ свеће за спомен десет жртава и помолили се у ћутњи. Био је то тренутак, према речима ученика, у којем је болела ћутња, и осећала се неподношљива празнина, која је избијала из амбијента школе.

Трагични догађај у основној школи „Владислав Рибникар“, показао је, готово читавом свету, да деца морају бити заштићена од сваке врсте насиља, злостављања и занемаривања. Истовремено, морају бити оснажена да постану свесна и својих обавеза, и права која други имају у друштву. Граница дечјих права је тамо где почињу дечије обавезе, и обрнуто, стога акценат мора бити стављен на васпитање, односно на улогу родитеља и улогу школе.

Остваривање свих права које гарантују безбрижно одрастање, уз заштиту од насиља, злостављања и занемаривања, приоритети су сваке будућности у којој треба да је цвеће украс баште, лептир украс цвета, а деца пуна маште, украс света. Деца су будућност сваког друштва и гаранција да ће хуманистичке вредности и циљеви бити и испуњени, у временима која долазе.

Никола Лакић

КО ЗНА КАД, КО ЗНА ГДЕ

Ученици дванаестог разреда Српске теоретске гимназије „Доситеј Обрадовић“ опростили су се од својих ђачких клупа и професора, церемонијом предаје кључа, којом су симболично предали кључ знања и зрелости млађим колегама из једанаестог разреда, носећи са собом само усвојено знање и успомене на школске дане.

Кључ представља средство којим се отварају врата, кроз која свака генерација ученика долази до знања и одговора на мноштво питања, али такође амајлију среће, која ће даље пратити преостале генерације.

На приредби су били присутни директорка школе, професорка Александра Стојков, старешина дванаестог разреда професорка Јасена Егед, старешина једанаестог разреда професор Лазар Станковић, као и цео колектив професора, млађи ученици и родитељи.

Церемонија је започета говором директорке школе Александре Стојков, која је захвалила матурантима што су били део једине Српске гимназије у Румунији, и што су учинили да се школа поноси њима. „Ваши професори и ваша гимназија наставиће да расту, само ако ви порастете до ваших снова, до ваших жеља, до ваше будућности. Не заборавите да, као што

је велики Шекспир рекао – „Наша судбина није записана у звездама, него у нама самима“ – рекла је директорка.

Даље, у обраћању, преузела је реч старешина дванаестог разреда, која се опростила од њене генерације ученика мотивационим речима: „Не допустите да ваше срце остане празно, него га испуните љубављу и надом. Нека у њему тиња ватрена жеља за истином и нека вам душа буде испуњена смислом.

Нађите снаге да сањате велике снове, и стрпљења да их претварате у стварност. Нека ваше мисли буду креативне и храбре, а ваша дела плодна и снажна. Изградите бољи свет!“

У име дванаестог разреда обратила се ученица Ивана Јовановић, која је у првом реду захвалила звездама водилмама њиховог раста и сазревања, старешини Јасени Егед и учитељици Славени Пејанов, за све што су их научиле, и што су увек, безусловно, стајале уз њих. Похвале су биле упућене и професорима којима је захвалила за пружану подршку у стицају знања неопходног за успех у даљем животу.

„Драге млађе колеге, растајемо се и од вас. Будите и ви сложни, покажите вашу марљивост и истрајност и, упркос свим изазовима и препрекама, нађите снаге да и ви савладате тешкоће и прокрчите себи пут. Не поустајте, борите се, а имајте увек на уму да се у животу неће ценити само ко колико зна, него и ко је какав човек“ – гласиле су опроштајне речи Иване Јовановић, упућене млађим колегама.

Кључ су предали ученици дванаестог разреда Јована Миладинов и Игор Фењац, а преузели су га ученици једанаестог разреда Ивана Мићин и Ерик Ковач.

У име своје генерације, говор је одржао ученик Ерик Ковач, који је истакао да је школа пуна успомена које оставља генерација апсолвентата 2023. године. „Још од првог дана, када сте сели у клупе, ви сте нашу школу обележили својим раздраганим и ведрим духом који је, са проласком година, сазревао и постајао препознатљивији и озбиљнији“ – рекао је Ерик.

Ходници „Доситеја Обрадовића“ били су преплављени емоцијама носталгије, среће и ентузијазма за све што долази, а за матуранте најпре следи један од већих испита у њиховом школовању и животу, а то је матурски испит. Са поверењем гледају на оно што их чека, јер знају да је Српска теоретска гимназија „Доситеј Обрадовић“ била прави темељ за стицање њиховог знања.

„Матуре се не плашим, смирена сам, знам врло добро шта знам, надам се да ће и убудуће бити добро. Иза нас остављамо детињство, нашу школу, а надамо се да ћемо се за десет година опет овде срести, па да будемо опет ми, Доситејевци“ – каже Јована Миладинов, ученица дванаестог разреда.

Мешовите емоције завладале су и душу Игора Фенца, који доживљава

овај дан као тужно-радостан: „За мене ово не представља крај, зато што знам да могу још увек да посетим школу и да одржим контакт са особама из школе. Ово није крај, већ је нови почетак!“ – емотивно нам је пренео Игор Фењац, матурант математичког смера Српске гимназије.

Још једна генерација младих дошла је до краја средњег школског циклуса. Крај представља ништавило, тачку неповрата, недефинисаног вакуума, али за ученике Српске теоретске гимназије „Доситеј Обрадовић“ ово није крај, већ само нови почетак и један храбар корак у будућност, док за собом остављају најдубље урезане успомене детињства и безбрижне адолесценције. Сузе у њиховим очима су сузе искрене чежње за нечим што је допринело формирању њихове личности, дефинисању нечијег „ја“.

„Сад већ почињете да пишете последњу страницу поглавља ваше књиге назване Школа и морам рећи да су вам књиге посебне, а ви, одлични писци!“ – казао је Ерик Ковач.

Нежним погледом су наши ученици погледали своје професоре који су их осмехом охрабрили и научили како да успешно корачају даље, кроз живот. Свака генерација ученика је, сама по себи, успех у професији професора, који су их учили како да се прилагоде разним ситуацијама и да буду бољи узор за најмлађе. Ригидне структуре, како су понекад представљене предавања професора, се, у таквим ситуацијама, демонтују, када у свакој генерацији, професор остави део себе, и усади семе знања и вештина.

Ксенија Глишић

БЕЋАРИ, ТАМБУРА И ПРОБИЈАЊЕ „ЕМБАРГА“

Темишвар је протеклог викенда, 9. и 10. јуна, био домаћин четвртог издања „Ембарго феста“, у Музеју села у Темишвару, где су се сударили разнолики музички правци и изрази, начинивши прави жанровски мозаик. Манифестација је окупила преко 2500 учесника и имала је три бине и бројне рекреативне активности.

На главној бини, петак и субота су отворени наступима нешто традиционалнијих ансамбала, чији је наступ дочекан заслуженим аплаузом публике. Пробили су „ембарго“ уз одушевљење публике и наши „Батини бећари“, под руководством Марка Бугарина, са солистима: младом узданицом Мајом Мирковић, која је извела пар народних песама и Зораном Радићем, који се

зналачки и искусно представио са банаћанским сплетом песама. То је била, заправо, успешна бећарска формула за суботњу добру атмосферу, иако је на фестивалу „бука“ била поново у моди, пошто су се претежно чули звуци гитаре, бас гитаре, бубњева – „страшна“ бука рокенрола.

– Било је јако интересно, зато што, пре свега, публика на овај фестивал није дошла због тамбурашке или народне музике, али пошто су нас пратили аплаузима, можемо да кажемо да је наш наступ за публику био јако интересантан, а мислим да већина публике на „Ембарго фесту“ није никада ни видела уживо српски тамбурашки оркестар – каже Марко Бугарин, вођа „Батиних бећара“.

Искусни бећари из Великог Семиклуша успели су да дочарају звуке и ноте које пријају уху, пуним срцем, иако публика није познавала репертоар. Али погађали су здраве емоције. Дobar тамбурашки штимунг створио је праву магију, која је зауставила предвечерје. Стала је ноћ за тренутак. Живот увек лепше тече уз лагани ритам, а тамбураши то најбоље знају.

„Све у свему, наш полчасовни наступ био је одличан, чак су и неки рокери из Новог Сада, који су тамо били, по страни, запевушили, док смо свирали... свидело им се, ваљда су наши“, прокоментарисао је наступ Дарко Влашчић.

Највећа атракција овогодишњег фестивала била је култна новосадска група „Збогом Брус Ли“, која комбинује класични панк рок са војвођанском музиком, добијајући јединствени музички стил – Панкбурашка музика. Тако да, бенд, осим класичне поставке инструмената, садржи бегеш и тамбуру. У Темишвару нису направили „заседу за Звонка Богдана“, како гласи један од њихових хитова, али су сигурно најбоље разумели једно време које пролази, а које ипак најбоље чува тамбура.

СТАНЧЕВАЧКИ ПРИЈАТЕЉСКИ СУСРЕТИ

Познато је да у Станчеву живе људи добре воље и да се тамо лепо игра, али прошле суботе, 10. јуна, представљена је лепота неке друге игре, и то фудбалске. Одржано је треће издање спортско-културне манифестације „Пријатељски сусрети“, где су свеж ваздух и пријатни пропланци Банатске Црне Горе учинили суботњи дан правим спортским празником.

Иако је временска прогноза најављивала за суботу кишу, Станчевци су били поштеђени непогода а температура је била баш повољна за одржавање спортско-културне манифестације, организоване уз помоћ и подршку наше кровне организације и станчевачке подружнице Савеза Срба у Румунији, где се пријавило осам тимова из Радојева – Србије, Рекаша, Петровог Села, Херњакове, Великог Сепнетра, Арада и домаћина који се представио са два тима.

Пре него што су судије Паја Пекаров и Миле Живанов означили почетак турнира, све играче и госте је поздравио и пожелео им срећу у борби за трофеј, потпредседник Савеза Срба у Румунији Дарко Воштинар.

Након одлуке комисије, у којој је главну реч имао неуморни Милан Голубов, тимови су жребом подељени у две групе са по четири екипе. У групи А нашле су се екипе Станчева I, Великог Сепнетра, Радојева и Рекаша. Екипе Великог Сепнетра и Станчева I су освојиле по 7 бодова, али је прво место припало Сепнетарцима због боље гол разлике. Сепнетарци су током ове групне фазе дали неке од најлепших голова, показавши да играју озбиљно и формацијски. У групи Б није било тако неизвесно. У групи коју су чиниле екипе Станчева II, Херњакове, Петровог Села и Арада, екипа Арада је освојила 7 бодова и заузела прву позицију у групи, док је тиму из Петровог Села припало друго место са 5 бодова, упркос њиховој врло

атрактивној игри.

Полуфинале је било неизвесно и напето до самог краја. У првом мечу полуфинала другопласирани Петровчани из групе Б изашли су на мегдан првима из групе А, технички врло поткованој екипи из Великог Сепетра. На крају су момци из Великог Сепетра, после извођених пенала, победили са 2 према 0. У другом мечу између Станчева I и Арада било је пуно голова, али након извођења пенала, екипа Арада је обезбедила себи место у финалу.

У великом финалу све је изгледало лако. Велики Сепетар је убедљиво савладао Арад са пет према нула, а утисак свих присутних је био да су Сепетарци имали убедљиво најбољи тим, иако су се Арађани добро приказали.

За разлику од финалне утакмице у којој су се одлучили носиоци првог и другог места, утакмица за треће место је до краја регуларног тока била решена, јер су омладинци из Станчева I савладали Петровчане резултатом три према нула.

Поред екипних награда, уручене су и индивидуалне: најбољем голману и најбољем играчу турнира. За најбољег играча турнира био је проглашен Марко Јованов, играч из екипе Великог Сепетра. Заслужену титулу најбољег голмана на четвртог издању спортско-културне манифестације „Пријатељски сусрети“, освојио је Бојан Ђурић, који је бранио боје Сепетараца.

Да би манифестација била динамичнија и свечанија, домаћини Илија Милин, у својству председника Месне организације ССР Станчево и Душан Миладинов Бурди, уметнички руководилац месног КУД-а „Свети Ђорђе“, уз помоћ Бате Сујића и осталих чланова станчевачке подружнице Савеза Срба у Румунији, позвали су Ансамбл „Веселиа“ из Дете и КУД „Свети Никола“ из Радимне предвођени неуморним Томиславом Поповићем, који су вечерњом фолклорном представом ставили круну на целокупно суботње играње.

Присутној публици су се са станчевачког фудбалског игралишта представили својим играма, песмама и кореографијама омладинци из Станчева, окупљени у КУД „Свети Ђорђе“ предвођени Душаном Миладиновим Бурдијем, КУД „Свети Никола“ из Радимне, као и чланови Ансамбла „Веселиа“ из Дете, а гост вечери био је вокално-инструментални састав из Вршца, који се побринуо за расположење присутних.

„Пријатељски сусрети“ су се доказали као врло успешна манифестација, што због залагања организатора, што због солидног броја учесника, а сви се заједно надамо да ће и догодине бити бар тако добро, као што је то било ове године. Пробрани аплаузи банатско-црногорске публике која вреднује и ишчекује овакве догађаје, је била награда за организаторе и учеснике за сав труд и приређени спектакл.

МОЛИТВЕНИ ПОЗИВ ЗА ОЧУВАЊЕ КОСОВА И МЕТОХИЈЕ

На конференцији је донета декларација и заједнички став представника Срба из региона о потреби друштвеног и државног јединства српског народа по питању Косова и Метохије

У петак, 9. јуна, у Новом Саду, у Матици српској, одржано је ванредно заседање Сталне конференције српских националних организација, на којој су учествовали представници српских институција и организација из Румуније, Мађарске, Македоније, Републике Српске, Црне Горе, Босне и Херцеговине, Словеније и Хрватске.

Учеснике конференције у згради Владе АП Војводине примио је Игор Мировић, председник војвођанске владе. Конференцију је отворио Огњан Крстић, председник Савеза Срба у Румунији и посланик у Парламенту Румуније.

Следило је обраћање свих делегата, а говорили су и гости конференције Адам Шукало, саветник председника Србије Александра Вучића и Милимир Вујадиновић, заменик председника Одбора за дијаспору и Србе у региону Народне скупштине Србије.

„Заједничка обавеза свих је саборна одговорност за очување Косова и Метохије у саставу Републике Србије“, чуло се најгласније на конференцији.

Забринути за очување националног идентитета, стабилности и државног јединства српског народа, делегати су једногласно усвојили декларацију под називом „Молитвени позив“, којом су подржали своје сународнике на Косову и Метохији и позвали на саборност „све часне Србе који припадају Светосављу и Српској православној цркви, који поштују своје претке и светло име Србиново, да кроз принцип саборности афирмишу моралне постулате српског друштва“.

„Ако српски народ не могу ујединити политички програми, онда наша заједничка обавеза треба да буде саборна одговорност за очување Косова и Метохије у саставу Републике Србије, истиче Председништво Конференције СНО из земаља региона“, стоји у позиву.

Никола Лакић

УЧИ СЕ У ДЕТИ – СРПСКИ ЈЕЗИК ЈЕ КОРЕН ИДЕНТИТЕТА

Аријана Ђурђев, који је данас дан? Данас је среда, петнаести јун, професорка; Јоана, шта радиш? Учим српски језик, професорка; Саво, ти зашто учиш српски језик? Зато што је мој матерњи језик, професорка; Дејане, како се поздрављамо кад се растајемо? Довиђења, професорка!

Оваквим одговорима су се на свечаном програму „Отвореног часа“ растала 22 ђака, од нултог до дванаестог разреда, на крају школске године у којој се, први пут, у гимназији у Дети, учило по два сата недељно и путовало кроз српске речи, српска слова, српску историју и културу. „Већина њих су почетници, не знају уопште српски језик“ – сазнајемо од професорке Дијане Божић, која је вредно и предано радила факултативни час српског

језика током школске године, уводећи ђаке у мелодију и чари српског језика, насушног елемента за трајање и опстанак српског идентитета на овим просторима.

Задњи час ове школске године одржан је 14. јуна и био је посебан. Током богатог дечјег програма, који је укључио читање о животу Светога Саве, одговарање на питања о нашем највећем светитељу, глуму, разноврсне вежбе, ребусе, песмице, изражен је и снажан подстрек за будућност српског језика, који представља сам корен идентитета. Матерњи језик представља богатство у којем је уткано целокупно искуство, знање и култура једног народа, па стога овакви напори у Дети, али и Чанаду, где се покушава факултативно приближити најмлађима учење и проучавање матерњег језика, имаће пресудни значај за интелектуални, емоционални и друштвени развој српске заједнице.

На отвореном часу били су присутни и родитељи деце, месни парох у Дети, протонамесник Љубодраг Богичевић, директор школе, Јоана Милош, као и потпредседник Савеза Срба у Румунији Борко Јоргован, који је у име кровне организације Срба у Румунији и њеног председника и посланика Огњана Крстића, ученицима уручио вредне новчане и друге материјалне поклоне у духу бриге и напора да се очувају наше школе и српски језик, као главни ослонац српског идентитета, што је један од главних приоритета у мисији Савеза Срба у Румунији.

– Као професорка, много сам поносна на ове моје ученике, зато што су се максимално потрудили да науче српски језик, иако нису уопште говорници српског језика. У радовима, које су такође ђаци припремили, написали су и зашто желе да науче српски језик. Неки од њихових одговора су доста занимљиви и гласе: „Желим да научим српски језик, како бих могла да разумем литургију, кад идем у цркву са баком“; „Желела бих да научим српски језик, да бих разумела песме које певамо на фолклору“; „Желео бих да научим српски језик, да бих боље разумео српску историју“; „Желела бих да научим српски језик, зато што је то матерњи језик моје баке и деде и тако ћу моћи да се разумем са њима“; „Желела бих да научим српски језик, да бих разумела када путујем по Србији“ – истакла је Дијана Божић, након што је ово била прва година од како се српски језик учи факултативно, у гимназији, у Дети.

Сврха и важност учења српског језика је чување, неговање и преношење традиције и културе, подстицање развоја интегритета и идентитета, осећаја националне припадности, али и припадности европској заједници. Матерњи језик је највреднији израз идентитета, јер, учећи о сопственом језику и култури, боље упознајемо себе, свој народ, своје наслеђе, више ценимо себе и постајемо способнији да уважавамо остале културе и народе.

72. КОМЕМОРАЦИЈА ДЕПОРТАЦИЈЕ У БАРАГАН

Обично нас летњи дани подсећају на радост распуста, на безбрижну слободу да проведемо летњи одмор са најдражима, док другима, топли и сунчани дани лета не успевају да загреју хладноћу коју осећају у души, кад се сете кобне летње ноћи, кад су брутално били отуђени од свог дома.

У ноћи уочи великог хришћанског празника силаска Светог духа на апостоле у Јерусалиму, испуниле су се 72 године од хладнокрвних депортација Срба, Румуна, Немаца, Мађара, Арумуна. Близу 13 хиљада породица из 297 насеља, укупно око 44.000 људи одвезено је као стока за клање, у сточним вагонима и остављено под голим небом у Бараганској пустири. У знак сећања, Удружење бивших депортованих у Бараган организује догађаје попут промоције књиге *Рубла, место без сенке*, ауторке Маријане Горчице, док је у суботу, 17. јуна, у Музеју села у Темишвару одржана комеморација депортованих лица у Бараган и спомен-обележје.

Помен су одржали свештеници Румунске православне цркве на челу са Митрополитом Баната Јоаном Сележаном, а испред српске заједнице служио је протојереј Јоца Несторовић.

На манифестацији били су присутни Сорин Јонеску, заменик

префекта жупаније Тимиш, Јоана Бока, председница Грађанске академије и Меморијала бола у Сигету, Леонард Мунтеану, председник Удружења бивших политичких затвореника, Петру Мирчов, председник Удружења бивших депортованих у Бараган и Корнелија Фијат, потпредседница Удружења бивших депортованих у Бараган.

„Ово није састанак људи, већ је састанак живих историја“ – рекао је Сорин Јонеску, који је такође причао да је ово комеморација људи који су запечатали историју Румуније, не у њеном црвеном периоду, већ у најцрњем. Напоменуо је своје корене у пустари Барагана о којима је слушао у свом детињству, о депортованим из родног места своје мајке. Такође, скренуо је пажњу млађима, да се чувају тоталитарних страних доктрина, изван Европе, и свега онога што може да учини да се историја понови.

„Ти возови су били „цркве на точковима“, у којима су се родитељи молили Богу и имали наду да их он неће оставити. Неки су тада хтели да уклоне Бога са земље, али им Банађани нису дозволили. Нека Бог утеши њихове душе, горе у земљи класја жита, постави их на небо, где су најлепши данак уз класје жита, какво су видели у Барагану“ – исказао је Митрополит Баната Јоан Сележан.

Као одговор на речи Митрополита, Корнелија Фијат, потпредседница Удружења бивших депортованих у Бараган, донела је класје жита убрано из земље где почивају они сахрањени без сопственог гроба, јер у степи Барагана није се сејало само жито, већ су ту сахрањена тела депортованих у некадашњу пустару Барагана.

Иако су прошле 72 године од тог догађаја који је обележио животе 44.000 људи, сећања на тај период за Миру Аћимов Саблић из Великог Сепетра не јењавају. „Тужно је било, дубоко су нам остали у сећањима тренуци које смо доживели тамо. Била сам дете од пет година, када сам стигла тамо, касније сам и радила у пиринач. Добро се сећам путовања у вагону, мојих родитеља, Црвеног крста који је бринуо о нама, али и оног жутог чаја из бокала и црног хлеба са мармеладом“ – прича за наш лист Мира Аћимов Саблић.

Професорка Споменка Николин, рођена у Барагану, последице је осетила касније, као и материјалну штету која се није надокнадила.

„Овај дан је болна успомена за све оне који су били депортовани 1951. године. На овој комеморацији, примећујем да су наследници присутни у безначајном броју, а они су наша нада за будућност.“

Румунија је признала срамоту тадашње просовјетске власти у Букурешту, која је била у служби совјетског империјализма. Црвени облаци тадашње олује су се распршили, али штете и даље одјекују у душама њихових жртава.

МОЗАИК МУЛТИКУЛТУРАЛНОСТИ У РУМУНИЈИ

Прошлог викенда, прослављене су мањине које живе на територији Румуније и које доприносе својом богатом активношћу, на свим друштвеним плановима, али поготову на културном плану, стварању мултикултуралног мозаика Румуније.

Циљ је био да се прикажу лепота и јединство културног блага и традиција сваке мањине, али и да се, на јединствен начин, вреднује национални идентитет.

У Букурешту, 17. и 18. јуна, одржано је четрнаесто издање „Фестивала музике и традиција“, на којем је нашу српску мањину представио Ансамбл „Свети Сава“ из Великог Семиклуша, под руководством Адријане Лукин. Ансамбл се представио играма из Неготина, али и вокалним наступом Наде Лукин и Алесије Лавренски. Манифестација је организована уз подршку Општине Букурешт и Центра за стваралаштво, уметност и традицију.

У истом периоду, предизвођачки део Ансамбла „Свети Сава“ из Великог Семиклуша, под руководством Адријане Лукин, Наталије Мандран и Георгеа Мандрана, учествовао је на Интернетничком фестивалу „Приамус“, у Перјамошу, у организацији Асоцијације етничких мањина из Баната и Општине Перјамош. Представили су се игром из Шумадије и песмама које су отпевале солисткиње: Драгана Рајчић, Наташа Рајчић, Маја Мирковић, у пратњи оркестра у чијем су саставу били: Саша Ђаковић (проф. Роки Фрањов), Адријан Ценц, Раул Мирауца и Евелина Сас (проф. Дарко Влашчић), као и Младен Марков (проф. Дејан Весић).

У центру Баната, у Темишвару, славила се такође мултикултуралност представљањем обичаја и традиција етничких мањинских група: Срба, Немаца, Мађара, Бугара, Словака, Рома, Јевреја, Украјинаца, Чеха и Цинцара, који су приказали лепоту народних ношњи, песама и игара, у фасцинантној културној слагалици, у духу доброг заједничког суживота.

У Музеју села у Темишвару, на 22. издању „Фестивала мањина“, српску мањину представили су чланови КУД „Свети Никола“ из Дињаша, колоритним ношњама и традиционалним играма из Шумадије, под руководством Милане Мидин.

У име Савеза Срба у Румунији, била је присутна секретар Злати-борка Марков, која је поздравила све присутне у име председника Огњана Крстића и своје лично име, изневши чињеницу да је Савез Срба био присутан на свим издањима са по једним друштвом, поздравивши иницијативу да се то организује у Банату и истичући значај ове манифестације за жупанију Тимиш, а посебно, ове године, за Темишвар, који је Европска престоница културе.

Ксенија Глишић

ШЕСТИ МЕМОРИЈАЛ „РАДИВОЈ ПОПОВ ЂАЛЕ“

Пре скоро једног века, у Дињашу, дани су текли мирно и спокојно. Људи су се рађали, живели и умирали, а живот је следио свој пут. Нико није ни слутио, међу тадашњим паорима, да ће један од њих изаћи из те равничарске монотоније и стићи да сарађује са музичким великанима свог времена, бити чувен у целом Банату, па и шире. Тај је човек био Радивој Попов Ђале.

У част овог пионира банатске музике, Савез Срба у Румунији, МО ССР у Дињашу, у сарадњи са општином Улбеч и Жупанијским саветом, организовао је, по шести пут, Меморијал „Радивој Попов Ђале“, који је прошле недеље, 25. јуна, прерастао у прави фестивал.

Након вечерњег богослужења у српској цркви у Дињашу, служена је заупокојена молитва Радивоју Попову Ђалету. Месни парох, протонамесник др Саша Јашин, у садејству са румунским парохом сенмихајским, Даном Гаржобом, одржао је парастос, а да се присете човека великог срца са црвеном дугметаром, дошли су његови другови, чланови породице, његови Дињашани, Срби, али и Румуни, јер весеље и песма не маре за језичке препреке.

После одржаног помена, сви су се упутили према Дому културе, који се лагано пунио народом и званичницима. Из Темишвара су за ову прилику дошли Његова екселенција Владан Тадић, генерални конзул Републике Србије у Темишвару, Огњан Крстић, председник и посланик Савеза Срба у Парламенту Румуније, почасни председник Савеза, Славомир Гвозденовић,

а као домаћини, уз Саву Глишића, председника подружнице Савеза Срба у Дињашу, био је председник општине Улбеч Габријел Драган, као и потпредседница Николета Грубачки, потпредседници МО ССР Жељко Тодоров и Милана Мидин, уметнички директор Меморијала, Бранислав Марков, као и многи други.

Са сцене Дома културе, водитељка програма, Сенада Стојанов, обратила се присутнима поздравним речима на српском и румунском језику, и позвала је генералног конзула Владана Тадића, председника и посланика Савеза Срба Огњана Крстића, председника општине Улбеч Габријела Драгана и почасног председника Савеза, Славомира Гвозденовића, да поздраве присутне и отворе овогодишњи меморијал посвећен хармоникашу и посебном човеку, који нас је ословљавао са „љуби те Ђале“.

И наравно, манифестацију су отворили домаћини, најмлађи чланови КУД-а „Свети Никола“, који су публику поздравили сплетом игара из Баната, под упутством Милане Мидин. У Дињаш су за ову прилику допутовали и чланови АКУД „Младост“ из Темишвара, под управом Сенадина и Сретка Крстића, који су уметничким изразом дочарали разноврсност српског фолклора, играма из околине Београда и Босилеградског Крајишта. Како то ред налаже, играчки део програма закључили су домаћини КУД „Свети Никола“ – извођачка група је поздравила публику сплетом игара из Шумадије, који је поставила Милана Мидин. Те вечери, песмама извођеним на Меморијалу, публику су очарали и солисти Тони Баџиу и Дана Груеску Брестовичан, у пратњи оркестра хармоникаша Титела Брестовичана, бившег Ђалетовог ученика. Врсни певачи и инструменталисти, који негују и исказују љубав према банатској музици и културној баштини, измамили су аплаузе високим квалитетом извођења.

Ред је затим дошао да се представи уметник о којем не треба пуно говорити, специјални гост из Србије, позната звезда српске естраде, Драган Пантић Смедеревац, у пратњи оркестра Радомира Пантића. Смедеревцу није ово први пут да гостује у Румунији, а где год има људи и музике, ту не може ништа да мањка, поготово што је овај дан музички празник Дињаша.

Ђале, тако су га сви знали, је човек који је за собом оставио трага што у музици, што у људима које је волео и са којима је стварао. На иницијативу његовог ученика Бранислава Маркова и уз подршку Месне организације Савеза Срба у Румунији, на чијем је челу његов син Сава Глишић, идеја је рођена и остварена, а меморијал, ето, шести по реду, заживео. Треба још напоменути да су Дињашани изузетни домаћини и да је свима на Меморијалу било лепо, баш онако како је Радивој Попов Ђале волео да види и да доживи.

СВЕТЛОСТ ВИДОВДАНА ОБАСЈАЛА ТЕМИШВАР

Због кризе и ризика по безбедност, на северу Космета није се одржало традиционално окупљање за Видовдан, на Газиместану. Срби са Косова и Метохије, у *Видовданској декларацији*, поручују ових дана да су уједињени у борби за опстанак. Настављају са мирним протестима. Овако изгледа Видовдан данас, тамо где је настао његов завет, али и клетва.

Уочи Видовдана, када се све види, и када свака дата реч постаје завет, Срби у Румунији су исказали уједињеност са својом српском породицом

која се бори у древној српској косовској земљи за слободу још од 1389. године.

У суботу, 24. јуна, у Српском културном центру у Темишвару, Савез Срба у Румунији организовао је величанствену Видовданску академију.

И на овом обележавању Видовдана поносно се поновило: „Служи нам на част, што смо, уз толико својих брига и послова Савеза Срба у Румунији, били и остали уз и са својим народом и својом матицом“. И ма колико Србима у Румунији данас тешко било, косовску крштеницу чувају у својим срцима, од Арада, до Свинице и Букурешта.

– Три смисла: Срби, Косово, Видовдан! Косово, српска рака-колевка! Видовдан, српски бој јуначки, на сва звона – српска икона! Српска Голгота, српско упокојење, српско Васкрсење! А Видовдан, и бој на

Косову, не показују само како читав један народ неће да се покори и да прими туђу веру, народ који несебично страда... До дана данашњег и до краја свих векова. Свако за себе да провери: где је, у ком реду, да ли је. А векови српски, усправно стоје. Дух речи праведних усправно стоји. Вера усправно стоји. Храброст усправно стоји. Победа усправно стоји – поручила је на самом почетку академије, у својој свечаној и надахнутој беседи, књижевница др Љубица Рајкић.

Сваке године о Видовдану, Савез Срба у Румунији се присећа најзаслужнијих, додељивањем Видовданских повеља и захвалница за изузетан допринос, сарадњу у области промовисања српске заједнице, чувања идентитета, развијања културних, едукативних, духовних и привредних делатности.

Посебну пажњу привукао је хуманитарац са Косова, Арно Гујон, директор Управе за сарадњу с дијаспором и Србима у региону Министарства спољних послова, добитник „Видовданске повеље“ за 2023. годину.

За време бомбардовања Србије 1999. године, као школарац од 13 година, улазио је у расправу са професором историје, заговорником рата, и залагао се за мир и правду за српски народ. Када су 2004. године избили антисрпски погроми по целом Косову и Метохији, одлучио је да ступи у конкретну акцију и пружи помоћ породицама, недужним жртвама прогона. Са деветнаест година основао је хуманитарну организацију „Солидарност за Косово“ са циљем да се помогне српском народу и осталим националним

Дана Петков

Јавор Радованковић

Луцијан Алексић

мањинама које живе у енклавама на Косову и Метохији. Године 2012. наставио се у Београду са породицом, а од 2015. године постаје држављанин Републике Србије. Много је пута, господин Арно Гујон, стајући на барикадама одбране српског рода, био већи Србин и од самих Срба.

– Срби се на Косову и Метохији не боре против непријатеља, него је то битка за слободу, за правду, своја права, за могућност да говоре српским језиком, да путују, и да се осећају слободно и безбедно, у својим селима, где су се родили. Зато је важно да Срби, где год живе, и овде у Румунији, као и широм нашег региона и дијаспоре, обележавају Видовдан, и да тиме памте да је на тај дан један мали народ по бројности, а велики по души и историји, устао и поручио да ће се борити за целу Европу“ – рекао је, са говорнице на темишварској сцени СКЦ-а, Арно Гујон.

Због свеукупног прегалаштва и активности Срба у Румунији, Дана Петков заслужује овогодишње високо признање Савеза Срба у Румунији „Видовданску повељу“.

Своје животно дело, професорка и сликарка Дана Петков, са уметничком вредношћу, исцртала је најозбиљнијим бојама. Пошто јој је специјализација конзервација и рестаурација, и црквено сликарство, радила је на живопису цркава у Араду, затим у Темишвару и Лугожу, а највећи допринос био је рестаурација иконостаса у родном Сенпетру.

Радила је и као професор ликовног васпитања у Колецу „Јон Минку“, у Економској гимназији, у Гимназији „Ана Аслан“, Колецу „Константин Ђаконовић Лога“ и у нашој Српској гимназији „Доситеј Обрадовић“.

Члан је Савеза Срба у Румунији, учествује у разним активностима; пошто сматра да су сликари људи отворене душе, лако себе изражавају, а одлично комуницирају међу собом, нашла се у улози идејних твораца Преображењске ликовне колоније у Базјашу и Темишвару, 2009. године.

Члан је групе „Арте“ из Србије и члан Удружења ликовних уметника Румуније.

Своје радове излагала је у оквиру *Дана српске културе у Темишвару*, у Букурешту на *Дан националних мањина и Данима културе Срба*, у Сибиуу, у Милану, у Сантошу, Будимпешти, на *Данима српске културе*, у Сегедину, Пули, Новом Саду, Београду, и свуда је насликала/оставила своје и наше велико срце.

Свих ових година имали смо и имамо успешне предузетнике – од Темишвара и Арада, до Дунава, Букурешта и других градова. Из редова наших најуспешнијих пословних људи, на посебном месту се данас истиче Јавор Радованковић. Поред свих успеха на економском плану, успешан је и на духовном плану, био је и остао добар и племенит човек. Ове људске вредности умео је да испољи у свакој прилици и, поред свега, не забрављајући одакле је пошао и коме припада. Увек уз Савез Срба и нашу Цркву, Јавор Радованковић је био окренут, срцем и душом, према својој

Белобрешки. Несебично је помагао својима – а они су, не само у Белобрешки, него и у Темишвару и другде, помагао је нашим ђацима, Српској гимназији „Доситеј Обрадовић“. Јаворова пословност је дошла до изражаја и приликом успостављања контаката са матичном Србијом. Већ више од две и по деценије помаже развоју привредне сарадње између Румуније и Србије. Један је од главних покретача промоције Србије, економског партнерства између Темишвара и Вршца, Кикинде, Копаоника, Зрењанина, Великог Градишта, Врњачке Бање и Бања Луке. Између осталог био је један од посредника братимљења градова две земље, отварања граничних прелаза. Једноставно важи за амбасадора српског туризма у Румунији.

Миодраг Мимо Обрадов се трудио, како у Румунији, тако и у Београду, пред матичном Србијом, да афирмишемо своје музичке домете и стваралаштво, а за све то заслужује поштовање Савеза Срба, у виду „Видовданске повеље“.

Мима дише и сања музику, не само рок, већ и народну, духовно-хорску, симфонијску, џез, итд. Активан је у друштвеном животу српске заједнице, радио је као уредник српске емисије и као сарадник наше штампе.

После 1990. године, Мима се афирмисао и у домену музичке критике и публицистике. Од децембра 1989. до марта 1990. године радио је као добровољни уредник новооснованог телевизијског студија Слободни ТВ Темишвар/Televiziunea Timișoara Liberă, да би се фебруара 1990. године запослио као уредник редакције програма на српском језику Радио Темишвара, до 2001. године, када преузима место уредника координатора редакције

Мимо Обрадов

Димитрије Сивачки

Зоран Радић

програма за мањине јавног сервиса румунске телевизије, у оквиру регионалног студија ТВР Темишвар.

Лучијан Алексиу, у Темишвару и Румунији, важи за значајног румунског писца, али и за великог пријатеља Срба и српске културе и књижевности. Име Лучијана Алексиуа, псеудоним је имена Лучијан Г. Блага. Уз десетак својих књига, нама Србима, оставља 40 преведених књига, са српског, француског, словачког и немачког језика.

Срби су му се до сада одужили преводом и објављивањем 3 његове књиге у Србији, Смедереву и Београду.

Међутим, сада има и једно признање које је добио о светом Видовдану, када се Срби сећају својег трајања и културе, али и својих пријатеља кроз историју. Једно од тих најчаснијих имена јесте свакако и име Лучијана Алексиуа.

Може се слободно рећи да постоје људи који заслужују наше поштовање и служе нам свима као пример и светионик. Савез Срба у Румунији је ове године доделио Зорану Радићу Видовданску захвалницу.

Он је 1983. године постао члан црквеног хора Српске православне цркве у Великом Семиклушу. Од самог оснивања, 1990. године, па све до 2007. био је члан оркестра „Семиклушки тамбураши“ где је, уз толике наше тамбуре, свирао фрулу и био вокални солиста. Од 2008. године, па све до данас, Зоран Радић је активан члан тамбурашког оркестра „Батини бећари“, са којима је гостовао у разним местима и на фестивалима у Румунији, Србији, Републици Српској и другим околним земљама, освојивши такође лепа признања.

Упркос својим годинама, али захваљујући свом ведром духу и уметничкој души, Зоран Радић ни дан-данас не „мирује“, активан је члан у певници, као појац, у Српској православној цркви у Великом Сепетру. И много тога би се још могло рећи, али оно што се мора истаћи, јесте да Зоран Радић „обавља“ тај посао из љубави према светој Цркви, светосавској православној вери, из љубави према музици, из поштовања према посетиоцима сепетарског светог храма, према свим верницима, као и према српству уопште.

И Димитрије Мита Сивачки се трудио да допринесе буђењу Срба у Чанаду, њиховој културној активности и афирмацији наше заједнице. Такви су људи, својим животом и свиме што су у животу чинили, пуни хришћанских врлина, остали пример за све нас. За своје људске квалитете и приврженост заслужио је високо признање, достојан је да га краси слово Цара Лазара – Видовданска захвалница.

Када је био изабран за председника Месне организације ССР Чанад, наставио је да се залаже за решавање проблема везаних за помоћ цркви и седиште Савеза у свом родном месту. Није учествовао само саветима, већ и организаторски, односно финансијски.

Његовим залагањем и подршком чланова Месне организације, оснива се дечији тамбурашки оркестар, и обнавља културно-уметничко друштво.

Захваљујући господину Сивачком успостављена је и развијена посебна сарадња културно-уметничког друштва, али и тамбурашког оркестра, са другим друштвима. Био је уз њих, и са њима је учествовао на више манифестација у Румунији и у матичној Србији. Залаже се да, после неколико година паузе, поново се организује у Чанаду *Фестивал тамбурашких оркестара*.

За све своје врлине, заслуге и приврженост, за све учињено, Савез Срба у Румунији доделио је, постхумно, Крсти Станковићу Њањуловићу, Видовданску захвалницу. Био је промотер успостављања сарадње дечијег хора „Вивак“ и градског хора „Мокрањац“ из Неготина са Савезом Срба у Румунији, као и са Мешовитим хором Српске саборне цркве Темишвар-Град, односно са дечјим хором Српске гимназије „Доситеј Обрадовић“. Дошло је до размене искуства, до учешћа на разним манифестацијама у Неготину и Темишвару, чиме се допринело културној активности и сарадњи Неготина и Савеза Срба у Румунији. Нажалост, изгубио је битку са опаком болешћу, прерано је преминуо, у јануару, у 55. години живота.

„Видовдан је нада и вера да можемо да истрајемо на тешком и трновитом путу, али ви славодобитници, јесте доказ томе, и ја се радујем што Савез Срба, сваке године препознаје, да међу нама има достојних, да нас уче какви треба да будемо“, истакао је први човек Савеза Срба и посланик у Парламенту Румуније Огњан Крстић, уз кога су се још обратили присутнима и протојереј-ставрофор др Маринко Марков, архијерејски заменик Епархије темишварске и генерални конзул Републике Србије у Темишвару др Владан Тадић.

Кроз пригодан културно-уметнички програм Градског хорског ансамбла «Мокрањац» из Неготина (хор «Wallachia») и Позоришног студија „Талија“ из Темишвара, тачније ученика Српске гимназије Наташе Војновић, Гордане Аћимов и Милана Мајкића, под упутством Марка Аџића, ми Срби смо још једном доказали да не заборављамо своје корене, обичаје и традицију. Удруженим снагама, са много љубави и труда, Савез Срба у Румунији показује са каквим светлом носи свој српски национални идентитет.

Са друге стране, о Видовдану, Срби на Косову и Метохији наводе ових дана да се обавезују да ће своју праведну борбу заостанак и опстанак на Косову и Метохији наставити мудро и одговорно, увек остављајући разуман простор за дијалог и компромис.

Поручују читавом свету да желе да живе у миру са својим комшијама Албанцима и да граде заједничку будућност на хуманим и демократским темељима, јер се никада, на туђој несрећи, ничија будућност није градила.

ВИДОВДАНСКИ САБОР ДИЈАСПОРЕ У БЕОГРАДУ

У Дому Народне скупштине протеклог викенда, у суботу и недељу, одржан је Видовдански сабор српске дијаспоре у присуству премијера Србије Ане Брнабић, која је поручила да је дијаспора веома важна за Србију. На Сабору је учествовало више од 250 представника удружења и организација које окупљају српску дијаспору широм света, као и представници Срба из земаља региона. Српску заједницу у Румунији су представљали председник Савеза Срба у Румунији и посланик у Парламенту Румуније Огњан Крстић, почасни председник ССР др Славомир Гвозденовић, потпредседници ССР Борко Јоргован и Дарко Воштинар, директор издаваштва ССР др Саша Јашин, директор Центра за научна истраживања културе Срба у Румунији при ССР проф. др Михај Милџа Радан и власник Радија „Банат линк“ Жељко Аџић.

„Ми смо се овде окупили први пут након 10 година и огромна нам је жеља да свима вама који желите да се вратите то омогућимо, као и да вам омогућимо да инвестирате у земљу ако желите, али и да чујемо све ваше идеје које имате“, казала је на отварању сабора премијерка Ана Брнабић.

На свечаном отварању Видовданског сабора дијаспоре, поред председнице Владе Републике Србије Ане Брнабић, обратили су се и први потпредседник Владе Републике Србије и министар спољних послова Ивица Дачић, председник Народне скупштине Републике Србије др Владимир Орлић, викарни епископ Иларион, као и домаћин скупа, министар задужен за координацију активности и мера у области односа са дијаспором Ђорђе Милићевић.

„Србија има огромно поштовање за напор дијаспоре да сарађује са матицом. Да знате ви никада овде нећете бити гости и Србија ће увек бити ваш заступник, јер то није само наша законска, већ и морална обавеза“, поручио је Дачић представницима дијаспоре, позвавши присутне да у свету промовишу Србију и да се поносе својим пореклом, истичући да цео свет зна за Србију због научника Николе Тесле и Михајла Пупина, као и спортиста Новака Ђоковића и Николе Јокића.

Видовдански сабор српске дијаспоре организује Министарство без портфеља задужено за координацију активности и мера у области односа с дијаспором.

Министар без портфеља задужен за дијаспору Милићевић је оценио да је Видовдански сабор био прилика за то да се сви учесници међусобно повежу, без обзира у којој земљи живе. Према његовим речима, ова важна иницијатива има за циљ да обликује будућност односа и постави темеље за дугорочну сарадњу.

„Ово је јединствена прилика да боље разумемо изазове са којима се суочава дијаспора широм света. Кроз панеле и дискусије истражићемо јачање веза дијаспоре и матице, подршку заједницама, очување језика и културе, унапређење економских могућности, као и права наше дијаспоре“, рекао је Милићевић.

Он је додао да је визија владе да дијаспора буде снажан партнер Србије и да се жели интензивније ојачавање везе између матице и дијаспоре, што је услов за напредак. Милићевић је на почетку сабора најавио дугорочну стратегију и нови закон о дијаспори. Ради се на томе да имамо један сублимиран уџбеник историје за целокупну нашу популацију у земљи, региону и дијаспори.

Како је министар навео, сви говорници су истакли значај и потребу да у следећој влади Србије дијаспора добије свој ресор, да наши људи из расејања имају своју кућу у Београду, чија ће им врата увек бити отворена и у којој ће увек моћи да добију помоћ која им је потребна. Том приликом Огњан Крстић је поразговарао са надлежним министром о унапређењу односа и сарадње Савеза Срба у Румунији са матицом.

Након официјелног дела Видовданског сабора уследиле су панел дискусије које су биле тематске и прилагођене, а заправо, оне су сфера интересовања свих наших сународника и наших удружења кровних организација, а тичу се тема привредног повезивања матице и дијаспоре, унапређења сарадње у области културе и образовања, као и заједничког рада на заштити

националног идентитета.

На панелу посвећеном култури и образовању говорио је, на самом почетку, Славомир Гвозденовић. Уз неколико основних информација о српским установама у Румунији, Гвозденовић је изнео и предлог о организовању Свесрпског фестивала у Београду, који би нас најбоље представио матици и то у свим значајним сегментима као: наука, култура, образовање, ликовна и музичка уметност, књижевност, издаваштво, традиционална култура. Била би то јединствена прилика да у Србији представимо најбоље што имамо, а имамо – истакао је Славомир Гвозденовић.

Радна група која ће бити формирана одмах након Сабора узеће у обзир све сугестије и идеје представника дијаспоре како би утврдила дугорочну стратегију и нацрт новог закона кроз који бисмо дали повољнији положај нашој дијаспори кад улаже у Србију.

На крају, учесници Сабора су јасно осудили терор који режим Аљбина Куртија спроводи над српским народом на Косову и Метохији, али су и једногласно подржали све активности председника Републике Александра Вучића и Владе Србије на одбрани српског народа и српских виталних интереса на Косову и Метохији.

Након завршетка Видовданског сабора, прелази се на следећу активност, а то су летњи кампови са три тематске области – научно-образовни или еко-камп, културно-уметничка друштва и спортски камп. Влада Републике Србије преко Министарства без портфеља ће сносити све трошкове боравка малишана у 20 места, од пута до боравка у Србији, како би млади из региона и дијаспоре упознали, не само Београд, већ и унутрашњост Србије и њене културне и историјске знаменитости.

Никола Лакић

ТЕМИШВАРСКИ „ВЕТЕРАНИ“ У АЛЕКСАНДРОВУ

Чланови Културно-уметничког друштва „Ветерани“ из Темишвара, братиме се, друже и сарађују са себи равним културно-уметничким дружинама из целог Баната. У оквиру те, и такве сарадње, наше „најмлађе“ Културно-уметничко друштво, гостовало је прошле суботе, 1. јула, на међународној фолклорној манифестацији „Чувари традиције – Ђерам“, која је овог пута одржана у Александрову.

Темишварски „Ветерани“ су позив за гостовање добили од стране

Културно-уметничког друштва „Александрово“, које је и главни организатор манифестације.

Како сазнајемо од Душана Миладинова Бурдија, руководиоца „Ветерана“, на фолклорној манифестацији „Чувари традиције – Ђерам“, поред домаћина, ветерана КУД-а „Александрово“, учествовало је још пет културно-уметничких друштава из Мокрина, Баваништа, Путинаца, Раткова, и наше друштво из Темишвара. КУД „Ветерани“ се на фолклорној манифестацији у Александрову, у два наступа, представио у најбољем светлу, као и увек. У њиховом наступу Темишварци су на платоу испред Добровољачке капије изашли са сплетом српских песама и игара из Баната, а потом су извели сплет игара и песама из Шумадије, у сценској поставци Душана Миладинова Бурдија, и под уметничким руководством Сенадина и Сретка Крстића. Догађај је био примерно организован, а наши чланови културно-уметничког друштва радовали су се учешћу на једној таквој манифестацији и повољним реакцијама публике, која је дугим аплаузима наградила њихов наступ.

Међусобно поштовање и дружење, као и представљање у пуном сјају српских традиционалних игара и песама, обележили су прошлонедељну манифестацију, која промовише сву раскош културно-уметничког наслеђа, а главни учесници су фолклорни ансамбли који негују српску традицију. „Трудимо се да негујемо, кроз овакве врсте дружења, традицију и обичаје, који су саставни део нашег народа. Наше друштво редовно већ учествује на овој манифестацији у организацији удружења „Чувари традиције – Ђерам“, које окупља фолклорна друштва из свих подручја на којима је сачувана српска традиција и обичаји“, рекао је Душан Миладинов Бурди.

Свим друштвима после наступа додељене су захвалнице. А после приредбе, уследила је вечера и забава, где су се гости и домаћини дружили до касно у ноћ.

Горан Гога Пантин

РАЗНОЛИКОСТ СРЦА У ТЕМИШВАРУ

Темишварски „Фестивал срца“ доживео је овог месеца своје 32. издање. Између 5. и 9. јула наш град је живео у знаку фолклора из разних земаља: Шпаније, Италије, Грчке, Турске, Грузије, Кине, Панаме, Тахитија (Француска Полинезија), Мађарске, Бугарске, Молдавије, Србије и Румуније.

Манифестацију су организовали и подржали Општина града Темишвара, Градски савет и Муниципијски дом културе. Од среде до недеље, љубитељи фолклора су имали прилике да на сцени Летњег позоришта у Парку ружа и на отвореној сцени парка Јулиус Таун виде народне игре, песме и обичаје из разних земаља Европе и света. Такође, у самом парку и околини, посетиоци су могли да окусе традиционалну румунску храну, да купе разне сувенире и предмете везане за народну радиност.

„Фестивал срца“ је настао пре више од три деценије, као манифестација која указује на жртву града Темишвара у децембру 1989. године, а постао је у међувремену традиционална појава за све љубитеље фолклора.

Манифестација је почела у среду, 5. јула, уочи званичног отварања фестивала, приредбом познатог темишварског ансамбла „Тимишул“, као домаћина, уз учешће гостију из Италије, Србије, Тахитија, Кине, Турске, Грчке, Грузије, као и познатих ансамбала румунског народног фолклора.

У четвртак, после полагања венаца на Споменик распећа испред Катедрале и дефилеа друштава и учесника у шареним и разноликим народним ношњама, уследило је званично отварање фестивала. Те вечери,

на сцени Летњег позоришта у Парку ружа наступило је и наше најтрофејније и најпознатије друштво, АКУД „Младост“. Они су се, као и увек, маестрално представили темишварској публици са сплетом игара и песама из Бачке, под називом „Ивањско цвеће“ у кореографији Милорада Лонића и под уметничким управитељством Сретка и Сенадина Крстића. Иначе, темишварски неговатељи српске фолклорне баштине су редовни учесници на скоро сваком издању „Фестивала срца“.

Од среде до недеље, на слављу фолклора у Темишвару, уз домаћине и госте из 13 земаља учесница, наступили су и чланови Академског културно-уметничког друштва „Бранко Крсмановић“ из Београда и Градског културно-уметничког друштва „Лаза Нанчић“ из Вршца. Они су се пред темишварском публиком на сцени Летњег позоришта у Парку ружа, као и на отвореној сцени парка Јулиус Таун, представили кореографијама од севера до југа Србије.

„Фестивал срца“ је и ове године обрадовао Темишварце и убележио се у категорију значајних светковина традиционалног фолклора, као јединствена прилика за сусрет култура и традиција из целог света.

Горан Гога Пантин

НА ПОМОЛУ ДИГИТАЛНИ АРХИВ У САВЕЗУ СРБА

Прикупљена грађа последњих година у оквиру пројекта *Истраживање културе и историје Срба у Румунији* покренутог од стране Центра за научна истраживања културе Срба у Румунији (ЦНИКСР) при Савезу Срба у Румунији, који предвиђа спровођење истраживања из области језика, књижевности, етнологије, историје, црквене проблематике и музике, биће обједињена и уједначена у један Дигитални архив центра (ДАЦ).

Протекле седмице у седишту Савеза Срба у Румунији боравили су истраживачи др Биљана Сикимић са Балканолошког института, др Смиљана Ђорђевић Белић са Института за књижевност и уметност, проф. др Александра Лончар Раичевић и проф. др Тања Трајковић са Филозофског факултета у Нишу, др Нина Аксић и др Бојана Богдановић са Етнографског института САНУ, као и др Зоран Симић са Института за српски језик САНУ, како би заједно са домаћинима координатором читавог пројекта проф. др Михајом Миљом Раданом и доц. др Миљаном Радан са Западног универзитета, започели стварање дигиталног архива, сортирајући и уједначавајући

постојећи материјал који треба да буде категоризован.

„Читав хетерогени материјал снимљен на терену последњих година од стране етнолога, лингвиста, музиколога и фолклориста сада треба класификовати и објединити у архив“, истакла је др Биљана Сикимић, која је урадила припрему за архивирање.

„Штета је да огромна грађа која постоји не буде искоришћена, поврх свега она може да буде од користи и многим истраживачима, јер на пример, ако некога занима слава у Дињашу, може да има приступ тој грађи и да напише свој рад“, наводи руководилац пројекта проф. др Михај Миља Рада.

Како ће то технички бити решено и институционализовано у оквиру Савеза Срба у Румунији, кровној организацији Срба у Румунији, задатак је и одговорност Дејана Попова.

– Одлучено је да обимна грађа сакупљена током свих година теренског истраживања ЦНИКСР-а буде најпре једнообразно организована по категоријама и по типу грађе, као и да буде аналитички описана према уобичајеним научним начелима, како би се омогућила накнадна претрага. Сходно томе, у ближој будућности биће израђен посебни сајт ЦНИКСР, где ће бити подробно описана сва ова теренска истраживања, и са којег ће шира публика али и истраживачи имати приступ дотичној грађи, ради даљег коришћења у научне сврхе – казао је Дејан Попов, одговорно лице у Савезу Срба у Румунији за дигитално архивирање.

Дигитализација осим што омогућава сигурно складиштење, доноси и брз и ефикасан приступ информацијама, бржу обраду, претрагу и организацију документације важне за постојање Срба на овим просторима. Поврх свега, архив се уланчава са предностима модерног информатичког окружења, помажући у очувању и доступности информација за будуће генерације.

СЕНПЕТАРЦИ ОТВОРИЛИ ЕКО-КАМП „ЗАСАВИЦА“

Протекле седмице, 12. јула, Месна организација Савеза Срба у Белобрешки обележила је молитвено крсну славу – Петровдан.

На празник светих апостола Петра и Павла пререзан је славски колач, а свечаном чину претходило је освећење просторија седишта и Културног центра.

Освећење и резање славског колача обавили су свештеници Сава Станковић, парох у Белобрешки, и Дејан Жигум, парох у суседном Дивићу.

„Свети апостоли Петар и Павле ширили су хришћанство, а циљ ваше делатности је да ширите српски језик и све што нас чини Србима. Пренесите то на младе који су овде са нама, како би и они имали шта да оставе поколењима која долазе после нас“ – поручио је у краћем обраћању парох дивићански.

Прошлонедељној славској прослави присуствовали су Огњан Крстић, председник Савеза Срба у Румунији и посланик српске мањине у Парламенту Румуније, председница општине Пожежена Мира Радованковић, председници и представници месних организација Савеза Срба у Старој Молдави, Радимни, Луговету, хор белобрешчанске православне цркве и удружење жена.

„Здање је почело да ради и пре него што смо извршили овај чин освећења, а то је само доказ више колико је био потребан један овакав простор. И радујем се што ово није само обичан, празан простор, већ је испуњен садржајем – културним, духовним, образовним“ – назначио је председник ССР Огњан Крстић, захваљујући свима који су „подржали овај пројекат“.

Према његовим речима, поред Темишвара, Базјаша и Решице, где су културни центри већ постојали, кровна организација Срба у Румунији добила је нове у Араду и Великом Семиклушу, Белобрешки и Старој Молдави, а у плану је изградња других у Свиници и Луговету.

Славски колач ломио је са свештеником председник Месне организације Горан Стефановић.

„Нисмо трошили средства, већ паметно улагали. Ја се радујем када видим да смо сви овде на окупу, да можемо јединствено да делујемо. И заједно са локалним властима, и заједно са нашом црквом, и заједно са мештанима. Наша врата су отворена за свакога ко има добре српске намере“ – поручио је Крстић.

Месна организација Савеза Срба у Белобрешки празнује Петровдан већ две деценије, славски колач први пут је пререзан 12. јула 2004. године.

Предраг Деспотовић

ЧАСОВНИК ПОТПУКОВНИКА РАДОЈКОВИЋА

Када метак прострели војника, а срце рањеника заувек стане, часовник на његовој руци наставља да куца, не обазирјући се на нову реалност.

Потпуковник Сретко Радојковић погинуо је 13. маја 1945. године на Сремском фронту и за собом оставио ћерку јединицу која је тек напунила четири године.

„Био је командир извиђачке чете 12. Ударне бригаде. Пре него што је погинуо, унапредили су га у чин потпуковника. Дали су му одело и сат. Тако је и сликан. То му је била награда“ – прича осамдесетдогодишња Слободанка Крстић, девојачко презиме Радојковић.

Детиње очи нису упамтиле очев лик, зато је и најдуже, читавог живота, жалила за оним кога није ни познавала.

„Било ми је, не знам како, да изговорим ту реч „тата“. Једва сам дочекала,

када сам дошла код мужа, да могу и ја некеме да кажем тата. И то, мом свекру“ – наводи старица.

„До тада, ја нисам имала ту привилегију. А да и не помињем помоћ и љубав родитељску“ – додаје са сузама у очима.

СМРТ ИЗ ЦРКВЕНОГ ТОРЊА

У честим бунама и ратовима за ослобођење и одбрану Србије, још од „Кочине крајине“, гинули су, као добровољци, и бројни Срби из Дунавске клисуре.

О томе сведоче књиге, историја, споменици који се налазе у скоро сваком српском селу на левој обали Дунава и Нере, али и све малобројнији потомци пострадалих хероја.

Споменици чувају имена, а приче постојања драму, патњу, бол.

„Замисли то, да отац откопа гроб, извади сина после шест недеља од смрти и донесе га кући на кола“ – описује Крстићева породичну трагедију.

Сретко Радојковић из Белобрешке погинуо је недалеко од Осјека, ни месец дана пре краја рата.

„Није дочекао 9. мај, Дан слободе. Ишао је са својом групом да очисти села

код Осјека од непријатеља, када су с једног торња усташе или Немци, не знам тачно, пуцали на њих и све их покосили“ – препричава оно што је и сама слушала од деде, бабе и мајке.

По завршетку рата, Слободанкин деда упрегао је своје коње и кренуо за Дарду, Батине и Бели Манастир да тражи најсветлији и најцрњи гроб и да врати посмртне остатке погинулог сина.

„Када је стигао тамо, питали су га одакле је, а када им је рекао да долази из Румуније, сви су клекли и помолили се Господу да му да снаге да се врати кући“ – сећа се детаља.

На гробу, у туђини, био је постављен метални крст са натписом „Херој Сретко Радојковић“, а отац је погинулог сина препознао „по фризури“ и по белегу – „када је био мали, ујео га је пас за ногу“.

Дрвени ковчег ставља у други метални и тако се Тома Радојковић, једне недеље, на један велики хришћански празник, враћа у Белобрешку.

„Били су Дови и док су звона лупала ујутру, пред почетак службе, мој деда је улазио у село са сандуком на колима“ – прича жена и глас јој подрхтава.

Деда је испунио задату реч, смогао снаге и донео сина, али је на сахрањивање доживео прединфаркт. „Скупило се све у њему, умро је за три године“.

БИЛА САМ СТРОГА, АЛИ ПРВО ПРЕМА СЕБИ

Слободанка Крстић провела је читав радни век у настави. Српску гимназију завршила је у Темишвару 1955. године, а Педагошки институт у Араду 1961.

Предавала је математику и физику у Основној школи у Белобрешки првих 20 година службовања.

„Када је мој муж постао директор школе, ја сам се преместила у суседну Сушку, где сам радила као учитељица још 17 година. До пензије“.

Бивши ђаци тврде да је била строга наставница, а на питање – да ли је то истина – одговара: „Била сам строга, захтевна, али прво према себи, па тек онда и према њима. Гледала сам да будем пример. Пример као наставник, пример као родитељ, пример као човек“.

Иако је одрасла без оца, имала је, како наводи, „јако лепо детињство“.

„У то време, деца су правила лопте од крпа, а ја сам имала гумене лутке. Долазиле су девојчице из целог села да се играмо. Деда је одлазио у Бозовић, продавао је поврће, вино и куповао ми је свашта. Да је остао жив, не бих у ничему оскудевала“.

Породице оних који су погинули као добровољци, добијале су помоћ из Југославије, „око 100 долара“ и то „повремено“, а све је трајало „до 1990. године“.

„Јако ми је жао што нисмо прихватили југословенско држављанство и да се тамо преместимо. Али то није зависило од мене. Деда није хтео да му се кућа угаси“ – наглашава.

Иако је у марту испунила осамдесет и другу, учитељица још увек вози бицикл. Има три сина, али на селу живи сама. Сва тројица су у Темишвару.

„Моји синови, са њиховим породицама, то ми је највећа радост и највеће богатство. Имам и четворо унучади, два унука и две унуке“ – на лицу јој за-сија осмех.

Иако је прошло 78 година од погибије младог, клисурског добровољца, часовник који се нашао тада на његовој руци и даље куца. За сваку генерацију на другачији начин. И точкићи живота окрећу се неумитно и бришу све пред собом. Али не и најдубље ране срца.

На белобрешчанском гробљу, на новом споменику од белог мермера, поред старе слике младог војника, привезан је и овог Ивањдана венчић од жутог, ивањског цвећа.

Старица, сироче од оца, има још саму једну жељу. Јачу од страха, јачу од година.

„Волела бих да могу да одем до Осјека, до Дарде, да видим то место где је мој отац погинуо – па макар умрла на путу“ – каже за „Нашу реч“ Слободанка Крстић.

Предраг Деспотовић

НАША ДВА ПРОФЕСОРА ПОНОС СРПСКЕ ЗАЈЕДНИЦЕ

Пето издање духовног кампа „Традиција и новост“, под покровитељством Румунске Патријаршије, Банатске Митрополије и Архиепископије темишварске, отворено је у понедељак, у Шагу, окупивши младе, узраста од 18 до 24 године, али и универзитетске професоре и стручњаке који су одржавали током седмице различите тематске радионице у погледу духовног дијалога, елемената историје, традиције и културе Баната, вредности хришћанске породице, рекреативне спортске активности и друго.

У овом кампу нису изостајали ни професори наше Српске теоретске гимназије „Доситеј Обрадовић“, Ксенија Глишић и Лазар Станковић, који су поред бројних еминентних историчара, социолога, духовника и професора Темишварског Богословског факултета и Факултета социологије и психологије са темишварског Западног универзитета, поносно представили своју школу, српску заједницу и професију.

– Идеја наше радионице у кампу била је да децу упознамо боље међусобно, имајући у виду да је то био њихов први дан и да им помогнемо да

створе здраве међуљудске односе. Одржала сам кратко предавање о комуникацији и колико је она значајна за наш живот, показала сам им и алате комуникације које да користе даље у њиховој каријери. У оквиру предавања, дотакли смо и тему неуронауке и неуропсихологије, односно појава тројединог мозга (мали мозак, лимбички систем и неурокортекс) и како нам он контролише емоционални и рационални део бића – прича проф. Ксенија Глишић.

Активности које су одвијали наши професори у кампу приказале су изглед самосталног и међусобног упознавања учесника кампа кроз визију здравих међуљудских односа.

Приредили су вежбе упознавања, користили разне модерне методе и технике упознавања, тимског рада и лепог начина говора, али са крајњом поруком да ниједан човек није острво, односно да је дијалог или разговор, божански инструмент вођења живота, док је монолог највећи екстрем.

„Нова научна достигнућа и брз прогрес технологије у области телекомуникације занемарују реалну комуникацију лице у лице, па смо зато ми данас младима пружали прилику да поново открију вредности комуникације“, истиче проф. Лазар Станковић.

„Разговарали смо о ономе што антропологија зна о реакцији мозга приликом комуникације, то шта може да нам помогне да боље схватимо реакције људи око нас, па смо стигли до закључка да молитва, која спаја као мост небо и земљу, може излечити наше тегобе у комуникацији, али и друге анксиозности које се појављују у нашем животу“, закључује проф. Лазар Станковић.

Комуникација је, заправо, основни стуб данашњег друштва. Она обликује наше међуљудске односе, утиче на наше емоције и понашање, олакшава функционисање друштва и доприноси развоју и напретку на различитим пољима. Зато се каже да лепа реч гвоздена врата отвара.

Никола Лакић

ПОЗНАТЕ ЖЕНЕ ИЗ ЗЕМАЉА ПОДУНАВЉА

У недељу, 23. јула, у Музеју села Баната у Темишвару, свечано је отворена мултикултурална фото-документарна изложба „Познате жене из земаља Подунавља“.

Ова путујућа изложба, која је у недељу допутовала у град на обалама Бегеја, где ће остати до средине септембра, је резултат међународног интердисциплинарног културног пројекта. Пројекат обухвата и представља значајне личности, жене које су оставиле свој печат у друштвеном и историјском развоју европских земаља кроз које протиче река Дунав. Довољно је споменути Милеву Марић Ајнштајн из Новог Сада, или Хилдегардис Вулф из Темишвара.

Изложба представља жене као личности од историјског значаја за развој европских земаља, кроз њихов рад и стваралаштво, али и жене из савременог друштва и њихов релевантан допринос друштвеном развоју и култури градова: Улм, Регенсбург, Линц, Беч, Будимпешта, Вуковар, Нови Сад и Темишвар.

Испред Музеја села на отварању изложбе, присутнима се обратио музеограф др Андреј Милин, који је рекао: „Радујемо се што наш Музеј села има прилику да угости ову веома интересантну изложбу, која промовише жене и говори о њиховом значају и њиховим достигнућима, како током историје европских градова земаља кроз које протиче река Дунав, тако и у данашњем друштвеном и културном животу ових градова, међу којима се нашао и град Темишвар, као Европска престоница културе.“

Госпођа Сабине Гелер је изразила своје задовољство што се изложба одржава у прелепој локацији Музеја села, у Темишвару, управо док наш град носи титулу „Европске престонице културе“ и у наставку рекла: „За остварење ове изложбе заслужни су Универзитет немачког града Улм, неколико невладиних организација из Беча, Будимпеште, асоцијација „Про демократија“ из Темишвара и Новосадска новинарска школа у истоименом граду. Са мојом колегиницом Кристином учествовала сам током година на разним конференцијама у земљама Подунавља и биле смо непријатно изненађене да су се само мушкарци налазили на подијуму и говорило се о њиховим достигнућима и заслугама, док су жене биле запостављене. Тада смо одлучиле да треба да се каже нешто и о значајним женама у земљама Подунавља, и о њиховим заслугама. Циљ пројекта и изложбе је подизања свести о женама и њиховом животу у земљама дуж Дунава. Осим тога, пројекат доприноси јачању међунационалне размене о актуелним и историјским женским питањима у Дунавском региону.“

Пројекат такође доприноси реализацији Стратегије европског Дунавског региона. Конкретно, има за циљ да повеже младе жене из Дунавског региона спајањем знања о историјском и савременом значају жена у различитим градовима у земљама дуж Дунава. У међугенерациским активностима треба створити свест о њиховом учинку. Заједно, жене крећу на пут открића и препознавања њиховог доприноса у развоју ових градова, разговарају о родној неједнакости и рефлектују о улози жена у данашњем свету.

„Утицај жена у дотичном граду треба учинити видљивим и тиме допринети стратегији родне равноправности у оквиру Европске уније. Написале смо књигу о значајним женама из земаља Подунавља и тако се родила и ова фото-документарна изложба, која је већ пропутовала кроз део наведених градова и тренутно се налази у вашем граду, а ја се надам да ће вас ове животне приче инспирисати“, закључује Гелер.

Изложба се може посетити, до септембра месеца, у Музеју села, где сви знатижељни могу да дознају о којим се женама ради и која су њихова достигнућа.

ПОМОРИШЈЕ НА ЗЛАТИБОРУ

Чланови КУД-а „Плави делија“ из Великог Сепетра и Тамбурашки оркестар „Батини бећари“ из Великог Семиклуша, неуморно активишу и преко лета, а као доказ тога јесу учествовања на разним фестивалима и манифестацијама.

Након боравка у еко-кампу „Засавица“, сепетарске „Плаве делије“ поново су боравиле у Србији, овога пута на Златибору. У периоду између 19. и 23. јула у планинском одмаралишту Златибор, на југозападу Србије, као учесници кампа фолклора, боравили су чланови Културно-уметничког друштва „Плави делија“ из Великог Сепетра. Од Радована Јованова, руководиоца сепетарског културно-уметничког друштва, сазнали смо да су у кампу фолклора свакодневно вредно радили на дотеривању старих и припремању нових кореографија тридесет и пет девојака и младића. Вежбали су по два-три сата дневно и трудили су се да за то време што боље науче и усаврше нове кораке, који су део неколико кореографија са српским народним играма.

„Радили смо озбиљно и научили нове спетове народних игара. Наши играчи су вежбали сваког дана, знојили се и радили до касно увече“, навео

је вођа КУД „Плави делија“ из Великог Сенпетра Радован Јованов, који је додао да је Златибор идеално место за фолклораше. „Имали смо обезбеђење све могуће услове за рад, око којих су се zaloжили Удружење „Плави делија“ и Општина Велики Сенпетар, па бих им овим путем захвалио у име друштва“.

„Искуство које смо доживели на Златибору остаће незаборавно. Начин на који смо сваке вечери имали пробе разних кореографија, створио је у мени утисак да сам део једног професионалног играчког ансамбла. Услови смештаја били су изванредни и сви смо се добро осећали.“

Веома сам волео то што сам тамо имао прилике да упознам особе које практикују различите спортове. Упознали смо фудбалере и одбојкаше. Ти спортисти су били јако пријатељски расположени“, лепе утиске је у Сенпетар понео Марко Петков.

О свом боравку у кампу, чланица КУД-а „Плави делија“ из Великог Сенпетра Наташа Силин истиче да је искуство на Златибору било посебно, пре свега због изузетног планинског пејзажа, али и због комфора и услова гостопримства који су им били понуђени. „Надамо се да ћемо у будућности имати још оваквих искустава из којих смо имали много да научимо, а која ћемо пренети нашим млађим колегама“, додала је Наташа.

Током јула и августа на летњој позорници Краљевог трга на Златибору организују се и наступи бројних фолклорних друштава из Србије и региона. Поред музичких концерата и наступа КУД-ова, на програму „Златиборског културног лета“ учествовали су и сенпетарске „Плаве делије“ са Тамбурашким оркестром „Батини бећари“, који су у суботу, 22. јула, одржали заједнички концерт са Удружењем за неговање народне традиције „Златибор“ Чајетина.

Те суботње вечери су одушевили Златибор наши Сенпетарци из друштва „Плави делија“, заједно са тамбурашима „Батиних бећара“ и младом солисткињом Мајом Мирковић из Великог Семиклуша. Громогласни аплаузи и величанствена атмосфера обележили су Златибор, где је приказана поморишка страст.

Боравак у фолклорном кампу пружио је Сенпетарцима и Семиклушанима прилику да се упознају са природним лепотама планинског Златибора, али и могућност да у међусобном дружењу лепо и корисно проведу незаборавне тренутке. Опуштене моменте проводили су за време поподневних часова одређених за одмор, а вечерње сате искористили су за шта Златибор може да понуди.

Горан Гога Пантин

ЗЛАТНИ КОТЛИЋ У СРПСКОМ СЕМАРТОНУ

Свеже суботње јутро, 22. јула, било је потаман за 10 екипа које су се спремале за учешће на четвртом издању фестивала „Златни котлић“, у такмичењу, ко ће скувати најбољи гулаш.

Главни организатор манифестације је општина Улбеч уз подршку МО Савеза Срба, а иницијатори целог подухвата су Светислав Мишков и Каталин Тудосе.

Замолили смо Светислава Мишкова да нам каже неколико речи о самом фестивалу: „Идеја нам је дошла од наших пријатеља из Радојева, Србије, који су нас пре 6-7 година позвали у госте на њихов фестивал и са којима смо се дружили уз котлић гулаш-паприкаша. Ове године имамо госте из Радојева, Српске Црње и Српског Итебеја – из Србије, из Румуније имамо екипу из Белобрешке, екипу која представља НВО „Тимишул де чентру“, као и 5 екипа из Српског Семартона.“

Милан Омаљев из Српског Итебеја каже: „Дошли смо, у првом реду, на дружење, Семартонци су веома гостопримљиви, ми се увек одазивамо на све њихове позиве. Надам се да ћемо можда освојити и које место на постољу, али ако и не буде, знате већ како се каже – важно је учествовати!“

Александру Јовеску, члан екипе НВО „Тимишул де чентру“, поделио је са нама своје утиске: „Ми чинимо све да будемо што ближи заједницама за које се трудимо да привучемо европске фондове. Наша је организација задужена да привуче европске фондове, да саставља стратегије и понуди европско финансирање свим заједницама из нашег дела Румуније. Зато смо

ми данас овде, да се дружимо, да се боље упознамо са потребама села, да пронађемо најбоље начине да помогнемо.“

У касно поподне, у 17.00 часова, кад су екипе биле спремне за оцењивање њихових кулинарских напора, српски свештеник Миливоје Горник и румунски свештеник Василе Балог прочитали су молитве за благослов манифестације и свих учесника.

Габријел Драган, кнез Улбеча и председник жирија, изјавио је следеће за наш часопис: „За разлику од прошле године, кад су биле 22 екипе и кад смо победнике изабрали елиминацијом, ове смо године имали само 10 екипа. Али није било једноставно одабрати победника из прва три фаворита.“

Свим екипама учесницама жири је доделио дипломе за учешће. Прво место освојила је екипа из Радојева, Србије, друго место освојила је екипа НВО „Тимишул де центру“ из Шага, а треће место екипа „Комтим“ из Српског Семартона. „Као победника, изабрали смо екипу из Радојева, Србије, јер је њихов гулаш био најкуснији, а имао је и посебну конзистенцију и веома избалансиран укус“, навео је Драган.

Након доделе награда, домаћи КУД „Круна“ се представио са школицом фолклора, најмлађим играчима, који су извели за присутне сплет игара из Баната, а публика их је пропратила дугим и заслуженим аплаузима. Следили су играчи из старије групе, будуће прве поставе ансамбла, који су одиграли сплет игара из Шумадије и сплет игара из Баната.

За весеље и добро расположење биле су задужене вокалне солисткиње Мирјана Јовичин и Аура Јулијана у пратњи хармоникаша Раде Мирјанића и бенда „Маестро мјузик“. Певало се и играло, а весеље и дружење трајало је до касно у ноћ.

Дејан Перинац

ИЗЛОЖБА ФОТОГРАФИЈА СА РАДОВИМА УМЕТНИЦЕ БОЖИЦЕ ИЛИЋ

Поводом Дана Темишвара, Немачко државно позориште и Дом културе града Темишвара организују од 29. јула до 31. августа 2023. године изложбу фотографија на којој су представљени уметнички радови шминке, уметнице Божице Илић, за позоришну представу „Књига о џунгли“, коју је режирао познати румунски режисер Разван Мазилу. Изложба је замишљена као симбиоза

фотографија са природом, односно са зеленилом биљки које су део џиновске конструкције-расадника „Periniera 1306“, на Тргу Опере. Изложба је организована у сарадњи са Редом архитеката Румуније, Филијала Темишвар, а отворена је у суботу, 29. јула 2023. године, у присуству глумачке екипе Немачког државног позоришта.

Сви смо ми навикли да се жене шминкају, те је шминка постала део свакидашњице. Такође, постоје светски познати шминкери и шминкерке, који су шминку подигли на виши, уметнички ниво, а то често имамо прилику да видимо, ако пратимо манекенке на модним ревијама, са одређеним тематикама, кад шминка постаје интегрални део модне ревије и визуелно допуњује општи доживљај. Њих најчешће називају стилистима, али неке од њих слободно можемо назвати мајсторима свог позива.

Такву младу уметницу и „мајстора шминке“ смо упознали кроз њене радове, који су представљени на фотографијама изложбе, а ради се о Божици Илић. Иако се скромно представља као шминкер у Немачком позоришту, она је много више од тога, јер у своје „радове“ она укључује елементе дизајна, њени су радови замишљени да створе симбиозу са физиономијом глумца, ликом који глумац оживљава, сценографијом, светлом и, наравно, визијом режисера представе.

Али допустићемо да нам она сама каже чиме се бави и како одвија свој рад: „Представа је имала премијеру 2017. године и сваког пута када се играла,

карте су распродате, тако да је позориште одлучило да поново стави представу на репертоар и тим поводом хтели смо да дамо публици прилику да, изблиза и детаљније, види шминку глумаца, јер она даје посебан чар представи. То је за мене била прва премијера, па сам била прилично узбуђена, чак можда и уплашена, јер је представу режирао познати румунски режисер Разван Мазилу, а он је комплексни уметник јер је упознат и са дизајном костима, кореографијом, а ја сам желела да будем на нивоу, да га не разочарам. Он се од првог дана показао као веома отворена особа, од самог почетка ми је дао одрешене руке, наравно у оквиру општег концепта који ми је представио. Иако је то, на први поглед, дечија представа, наш приступ је био стилизован, модернистички, донекле минималистички, близу стилу модних ревија, са доста фигуративних елемената. Ова представа ми је открила тајне сцене, елементе и емоције који се на сцени рађају. У „Књизи џунгле“ преплићу се сценска уметност са визијом режисера и умећем глумца да се уклопи и постане саставни део приче. Режисер је створио свет, у чијем сам осликавању имала и ја свој удео, да би дочарали публици магичност целе приче. Он је био веома задовољан, чак је рекао да до тада није имао толико лепу и присну сарадњу са шминкерима, а то је за мене било као ветар у леђа, велика подршка да и даље стварам то што желим и то што осећам. Шта ме је такође веома обрадовало, а и изненадило, и то не само мене, јесте да након премијере, кад је публика аплаузима прозвала глумце на сцену, он је позвао и мене да се поклоним, као члан уметничке екипе, што је, како сам затим чула, био првенац, а за мене је био прави доживљај. Морам такође да се захвалим и целом колективу Немачког театра за подршку и поверење које су ми указали, јер без тога ништа од овога што видите не би било могуће. Са „Књигом џунгле“ ја сам дотакла срце сцене, ту сам се одомаћила, и не верујем да ћу скоро напустити овај бајковити свет.“

А, најлепше је кад те посао којим се свакодневно бавиш испуњује, инспирише те, даје ти снагу и ствара потпуно задовољство – за многе од нас нестварно, зар не?

Дејан Перинач

ДИЊАШАНИ У ЕКО КАМПУ У СЈЕНИЦИ

Од 27. јула до 3. августа, петнаестак дињашанске деце, под надзором Милане Телчиан, провело је недељу дана у Еко кампу „Пештер у срцу“ у Сјеници, који је свечано отворио министар без портфеља у Влади Републике Србије Ђорђе Милићевић, задужен за координацију активности и мера у односима са дијаспором. Отварању кампа присуствовали су и министар туризма и омладине у Влади Србије Хусеин Мемић, потпредседник

Народне скупштине Србије и председник Странке правде и помирења Усаме Зукорлић, као и председник општине Сјеница Муниб Мујагић и чланови општинског руководства.

Приликом отварања кампа министар Ђорђе Милићевић је изјавио: „Кроз овај камп, млади Срби и Бошњаци из дијаспоре и региона имаће прилику да се повежу, стекну нова пријатељства и упознају разноликост и лепоту овог предивног природног парка, људи и живота на Пештеру. Камп у Сјеници само је један од укупно 22 оваква кампа, које уз финансијску подршку наше Владе и министарства на чијем сам челу, организују локалне самоуправе широм Србије. Кроз ове кампове ће проћи више од пет хиљада младих од 15 до 20 година“.

Министар је истакао да је Влада Србије посвећена грађењу чвршћих веза са дијаспором додајући: „Летњи кампови представљају јединствену прилику за нашу децу из целог света да се повежу са својим коренима, науче више о нашој култури, историји и језику, али и да створе нова пријатељства. Ова искуства ће бити непроцењива и верујем да ће им помоћи да развију свој идентитет и да још више заволе Србију».

Осим деце из Дињаша, у Еко камп су боравила деца из Црне Горе, Француске, Београда и околине Београда, Новог Пазара и околине.

Питали смо Милану Телчиан како им је било у кампу:

– Пошто је то еко камп, имали смо активности тог типа, били смо у једном забавишту и помагали у радовима за одржавање: кошењу траве, фарбању намештаја, помогли у изградњи кућице од дрвета. Затим, уређивали смо централни парк града, садили борове младице на планини и слично. У

Сјеници смо посетили центар града, Царску џамију, Сјеничку етно кућу-музеј. Били смо смештени у модерном хотелу „Борови“. Осим специфичних еколошких активности имали смо прилику да посетимо и Пријепоље, Нови Пазар, као и туристичке атракције у околини Сјенице и Новог Пазара. Представник организатора из Сјенице је био господин Емир, који се трудио да нам ништа не недостаје. За нашу групу је одговарао професор географије, Семир, из Сјенице, а из Београда су биле госпође Вера, доктор офталмолог и Цеца, професор на медицинском факултету. Они су били са нама у аутобусу на сваком путовању и објашњавали нам све. Посетили смо Пештерску висораван, попели се на врх „Тројан“, шетали бродићем на језеру Увац, били на видиковцу изнад реке, посетили манастире Ђурђеви ступови, Сопоћани, Милешева, град Пријепоље, град Нови Пазар где смо посетили стару српску Петрову цркву. Последње две вечери имали смо лепо изненађење, организатори су нам приредили „Вече севдалинки“ и „Вече поп рок музике“ из целе бивше Југославије. Један момак, Јонуц, из наше групе имао је част да спусти заставу кампа приликом свечаног затварања кампа. На повратку, на видиковцу над реком Увац, аутобус нам се покварио и, док смо чекали долазак другог аутобуса, имали смо најлепше, незаборавно трочасовно дружење уз игру са децом из Црне Горе, који су путовали са нама у аутобусу.

Све у свему, још једно лепо и незаборавно искуство, где су наша деца стекла нове другаре, нова пријатељства, упознали, за њих, нове крајеве из наше лепе матице Србије.

Дејан Перинач

ВЕШТАЧКА ИНТЕЛИГЕНЦИЈА И ПРИРОДНА ГЛУПОСТ

Вест која ме је недавно погодила гласила је овако: *„Немачки таблоид Билд, најпродаванији дневни лист у Европи, планира да своје уреднике замени вештачком интелигенцијом (AI), у склопу програма уштеде 100 милиона евра, саопштио је менаџмент компаније особљу путем мејла. Овај таблоид такође реорганизује своје регионално новинско пословање, након чега ће, верује се, доћи до стотина вишкова у људству. «Новине ће се, нажалост, растати са колегама чија задужења у дигиталном свету мења AI», навела је у мејлу издавач и власник Билда, компанија Аксел Шпрингер. Улога «уредника, заменика уредника, лектора и техничког уредника неће више постојати у данашњем облику», наводи се у дотичном мејлу који преноси већина европских гласила.*

Пример сам изабрала из своје бранше, мада није ово једини домен где је AI боља од људи. Вести из света медицине утерују језу и страх у већину лекара и фармацеута. Вештачка интелигенција је свакога дана све боља и боља због могућности правилног одлучивања, без субјективности, без умора, са неограниченим могућностима упоређивања, памћења и закључивања. За превенцију и дијагностику различитих обољења, као и за праћење ефеката терапије роботи су, изгледа, прецизнији од лекара. А управо је та прецизност доказала примену AI у просвети и образовању, у индустрији, у пољопривреди, чак и у војној инструкцији (ту ми се већ коса на глави подиже).

Шта све може вештачка интелигенција? Све оно што и људски мозак, само брже, боље и тачније. А шта не може? Не може да осети, нема емпатију, сми-сао за хумор, не зна шта је то љубав, мржња, осећај за морал, раздражљивост, илити умор.

Да ли ће и после Орвела бити Орвел?

Врховно божанство за људе овог времена је новац, све је постало трговина, а где се тргује ту се и краде, где се краде, ту се убија, ратује и сеје безнађе које бива све уносније за машинерију звану политика. Ту вештачка интелигенција може и те како да претегне, али само ако је људски „вештачки“ умови упуте.

А колико је данас човечанство себе извештачило?

Толико, да смо миц по миц, као „Хомосапиенси“, дошли до савршене аутосаботаже.

Сетих се у овом контексту пророчанства поглавице Сиетла који је у писму 1854. године америчком председнику одговорио на понуду да купи њихову земљу: „Зашто је у дубини шуме, каже се у том писму, толико људског смрада? Зашто је поглед на зелене брегове поцепан жицама што говоре? Где су јелени? Нема их више. Где је орао? Одлетео. Правом живљењу је крај. Почине борба за опстанак...Шта год снађе земљу снаћи ће и синове земље. Ако човек плује на тло, плује на себе самога. Ми знамо: земља не припада човеку. Човек припада земљи. Ми то знамо. Све је повезано као крв која уједињује породицу. Све ствари су повезане. Човек не тка ткиво живота, ми смо само једна нит у ткању.

Шта год да чини ткању чини и себи самом...“

А шта смо ми, земљини синови, урадили? Сами себи своје ткање већ вековима парамо. За све што је Бог створио на земљи, ми смо сматрали малтене под обавезним да нађемо замену. Направили смо вештачке планине, вештачка мора, природно зеленило заменили пластиком, шуме бетоном, ваздух прво загадили, па га заменили респираторима и климатизованим уређајима.

А онда смо кренули и сами себе да мењамо.

Заменили смо међу собом полове. Мушко би да је женско, женско да буде мушко. Па кад нам није била довољна промена пола, онда смо створили и трећи пол који се декларише као „оно“. Све је у људској перцепцији требало да се замени. Да се мушкарцу угради вештачка материца, да се репродуктивни органи сад једних, сад других пресађују као да садиш паприку, да заменимо породицу, индивидуалним, „самосталним“ појединцима, па чак и да сами себе уверимо како је сва срећа овог света у томе да будеш сам. Генетски инжењеринг ће свашта смислити само да као човек будеш што лабилнији и прилагодљивији. Што зависнији од виртуелног, од замене, од машине, што даље од природе, што мање свој.

Да ли је вештачка интелигенција последња нит коју човек извлачи из свога ткања? Надам се да није. Надам се да још увек међу нама има просвећених умова који праве разлику између алатке и онога који се алатом служи. Јер вештачка интелигенција би требало као и све што је човек измислио до сад, да нам буде на корист, а не на штету. И није најопаснија на свету вештачка интелигенција. Много је опаснија права, природна, људска глупост.

Љубинка Перицац Станков

НА ДУНАВУ ЋУПРИЈА ШТА ПРЕДВИЂА ИНИЦИЈАТИВА СЕДАМ ГРАНИЧНИХ ОПШТИНА

Нови лек за стару, неизлечиву рану – овако би се у најкраћем могао описати најновији покушај да се у Дунавској клисури премости најлепша европска река и повежу једном заувек две стране.

Идеја трајног решења за древни проблем – како (најбрже и најлакше) стићи на другу обалу – попримила је писани оквир и озваничена крајем прошлог месеца.

Представници седам граничних општина потписали су у Голупцу 29. јула

документ насловљен „Иницијатива за изградњу моста преко реке Дунав на територији општине Голубац у Републици Србији и територији општине Коронини у Румунији“.

„Ако би се тамо направио мост, било би јако добро и корисно за читав крај. Било би супер“ – изјавио је за „Нашу реч“ председник општине Свиница Никола Курић, један од потписника документа.

Према његовим речима, користи би имала и Свиница, иако је од места Коронини удаљена педесетак километара.

„Изградили би се, на пример, нови смештајни и угоститељски објекти, јер када је саобраћај гушћи, јављају се нове могућности“ – наводи председник општине, уједно и потпредседник Савеза Срба у Румунији.

Поред Свинице, иницијативу су, преко својих представника, подржале општине Берзаска, Сикевица, Коронини, Гарник и Нова Молдава из Румуније, као и општина Голубац из Србије.

„Дунавска регија би се брже развијала. Општине које гравитирају ка тој регији економски би ојачале много брже и, једноставно, где имате већи промет роба, људи и услуга, наравно да ће се тај крај брзо развијати и економски“ – назначио је председник општине Голубац Небојша Мијовић приликом потписивања иницијативе.

О изградњи моста на Дунаву на подручју најспектакуларније клисуре у Европи сањао је, а сан му се испунио, и римски император Трајан, док су Чаушеску и Тито затрпали ратну секиру зарад интереса два народа и преградили Дунав браном код Ђердапа.

Тим пре, за очекивати је да демократски Букурешт и Београд изађу у сусрет иницијативи и вољи грађана, да сагледују рационално проблем

и увиде предности и бенефиције које ова идеја доноси обема странама.

Нови мост допринео би бржем развоју Борског, Браничевског и Подунавског округа, односно жупаније Караш-Северин, а највише користи од реализације пројекта имале би румунске општине Коронини и Нова Молдава и српска Голубац.

„Овај мост могао би поново да оживи наше индустријско пристаниште које је највеће у овој области, али и да појефтини транспорт робе друмским путем и повећа промет са Србијом“ – мишљења је Јон Кисалица, председник новомолдавске општине.

Иницијатива предвиђа изградњу моста на самом уласку у Ђердапску клисуру. Растојање између две обале на том месту износи око 370 метара.

„То и није тако велика дужина. Цела инвестиција могла би да кошта 30, 40 милиона евра“ – мишљења је Никола Курић. Сматра да би инвестиција могла бити амортизована за мање од пет година, посредством такси на коришћење.

Идеја о премошћавању Дунава у Клисури први пут је изнета управо у Свиници и то пре две године приликом састанка представника локалних самоуправа граничних општина Румуније и Србије у оквиру пројекта „Мостови пријатељства“.

Иницијатива о изградњи моста биће предочена врло брзо владама двеју држава, кажу потписници документа, али пут од идеје до реализације дуг је и валовит.

„У Стратегији за развој Министарства саобраћаја Румуније овај мост не постоји и могао би бити унет тек наредне године. То је први корак“ – истиче искусни председник општине Свиница и додаје да много тога зависи од воље политичара.

„Шансе су педесет, педесет да се идеја реализује“ – оцењује Курић.

О значају мостова и њиховој вредности најлепше је писао српски нобеловац Иво Андрић: „Од свега што човек у животном нагону подиже и гради, ништа није у мојим очима вредније и боље од мостова. Они су важнији од кућа, светији, јер су општији, од храмова“

Њихов значај састоји се и у томе, сматра аутор чувеног романа „На Дрини ћуприја“, што су мостови „свачији и према сваком једнаки, корисни“.

И на левој и на десној обали Дунава живе и Срби и Румуни, који вековима негују пријатељске и родбинске везе и маштају крај сталних граница и ограничења да лакше стигну једни до других.

Да ли ће и они осетити корист и благодети једног моста о каквом је писао Андрић, тешко је предвидети. И плитке политичке и дубоке геостратешке воде и нису баш најбистрије у ово доба.

Иницијатива за изградњу моста преко Дунава потписана је у Голупцу поводом „Сајма Дунава“.

Манифестација се сваке године одржава последњег викенда јула месеца и обилује разноврсним дешавањима.

У оквиру вишегодишње сарадње двеју општина, Берзаске и Голупца, на овогодишњем издању „Сајма“, у граду крај чувене тврђаве, гостовао је КУД „Стенка“ из Љупкове.

Предраг Деспотовић

СЛАВЉЕ ВАТРЕНЕ ВОДЕ У ВЕЛИКОМ СЕНПЕТРУ

После прошлогодишњих успеха, многи су љубитељи ватрене водике, али не само они, са нестрпљењем очекивали овогодишње издање сенпетарске „Ракијаде“.

Прошле суботе, 12. августа, у послеподневним часовима, у Великом Сенпетру све је било спремно за почетак једанаестог издања „Ракијаде“. Манифестацију, о којој се прочуло у земљи и иностранству, организовали су Савез Срба у Румунији и Општина Велики Сенпетар. На овогодишњој „Ракијади“ својим присуством увеличали су значај догађаја, русински посланик у Парламенту Румуније Јулиус Марјан Фирцак, Борко Јоргован, потпредседник Савеза Срба у Румунији и Паја Стојанов, вршилац дужности председника Општине Велики Сенпетар.

Присутне госте, такмичаре и домаћине је са отворене сцене, смештене у дворишту месног Дома културе, поздравио водитељ Драгомир Петков и најавио програм манифестације, која је привукла велики број мештана,

пријатеље Сеппетараца из околних општина и целог Баната. И ове године организатори „Ракијаде“, двадесетак чланова МО ССР Велики Сеппетар, су се потрудили да за све посетиоце припреме богат и разноврстан забавни и културно-уметнички програм. А свакако треба напоменути и богат избор кулинарских специјалитета. Најважнији је био избор за најбољу ракију, затим неколико занимљивих спортских такмичења, наступ фолклорних друштава из Румуније, Србије и Мађарске, Тамбурашког оркестра „Шеве“ из Српске Црње, Трубачког оркестра „Тамнава Бенд“ из Сурдулице, а вече је завршено концертом познате естрадне уметнице из Србије Снежане Бабић Снеки и њених млађих колега Тање и Ранка Васића, као и наступом нама већ добро познатог оркестра Лазара Аћимовића.

После 15 часова почели су да пристижу произвођачи ракије са својим „узорцима“ и жири је почео са дегустацијом. Треба истаћи да је ове године било уписано осамнаест произвођача ракије, који су се такмичили за титулу „Најбоља ракија“. У исто време је на игралишту почело такмичење у спортским народним играма, које су пратили и стари и млади. Момци су бацили камен са рамена, тежак чак 19,8 килограма. Уписало се око десет такмичара, а прво место освојио је Душко Радић, док су у повлачењу конопца у женској конкуренцији, најбоље биле девојчице из екипа „Звезде“, „Фајмоаселе“, „Бурлачице“ и „Пипице“ из Великог Сеппетра, а код мушкараца најбољи су били сеппетарски малишани из екипа „Хејнекен“, „Бизони“, „Шкорпиони“, „Комплимент“ и снажни момци из Тополе, чланови КУД-а „Опленац“ и Сеппетарци из екипе „Туборг“. У дисциплини трчање у врећи, најбоље у женској конкуренцији биле су Снежана Батањац, Јулија Ганеа, Мими Молдован и Милена Ђурић, а у мушкој најбољи су били Алекс Миорканеану и Дарко Тошић.

Након спортских такмичења, парада народних ношњи је од школе до Дома културе испунила главну улицу Великог Сеппетра. Својим осмесима и шароликим народним ношњама, учесници „Ракијаде“, од најмлађих до најстаријих, су приредили јединствен доживљај који је вредело чекати. У

пратњи трубача, поносно и са лакоћом, као што знају само играчи, ушли су сви у двориште Дома културе и предвиђени културно-уметнички програм је почео. На сцену су се попеле три генерације „Плавих делија“, а после њих гости из Бистре, Марамуреш, Ансамбл „Червона ружа“ са традиционалним русинским песмама и играма. Лепо су се приказали и гости из Деске, Мађарска, чланови КУД „Банат“, па и они из Тополе, КУД „Опленац“, предвођени Милошем Вуловићем и „комшије“ из Српске Црње, Тамбурашки оркестар „Шеве“, као и млади Сеппетарац, већ искусни хармоникаш Драган Данић. Видно жељна добре музике, публика је скоро два сата уживала у раскоши и лепоти српске и русинске игре и песме.

Пред почетак наступа многоочекиване естрадне уметнице из Србије Снежана Бабић Снеки, проглашена је најбоља ракија и додељене су награде победницима у спортским дисциплинама. Најбољу ракију је испекао ове године, по оцени жирија, и освојио прву награду као најбољи произвођач Овидију Молнар, друго место је освојио Паја из Тополе, а треће Клаудију Тирика.

После уручивања захвалница и проглашења победника једанаесте „Ракијаде“, естрадни уметници из Србије Тања и Ранко Васић у пратњи оркестра Лазара Аћимовића вратили су добро расположење својим наступом, а Снежана Бабић Снеки је својим хитовима потврдила још једном да је једна од најцењенијих естрадних уметника Србије и бивше Југославије и прави професионалац.

На крају треба рећи да су се организатори сеппетарске Ракијаде, ове јединствене манифестације у нашој жупанији, али и шире, која се родила пре више од једне деценије на иницијативу групе ентузијаста, потрудили да очувају традицију и обичаје Срба у овом делу Баната и уједно промовисали омиљено пиће Банаћана.

Горан Гога Пантин

КУД „Плави делија“, Велики Сеппетар

ДА БУДЕМО ЈОШ БЛИЖИ

Дат је нови импулс сарадњи жупаније Тимиш са АП Војводином. Прошле среде, 9. августа, у Темишвару, председник Жупанијског савета Тимиш Алин Ника и председник Владе АП Војводине Игор Мировић, потписали су Споразум о сарадњи којим ће се досадашња регионална сарадња додатно ојачати и конкретизовати у областима које су од заједничког интереса.

Радиће се на јачању економских односа, инфраструктурним пројектима, пре свега изградњи саобраћајница, затим на интензивнијој трговинској размени, повезивању развојних агенција и привредних комора.

Повезивање научно-истраживачких и културних институција, промоција туристичких потенцијала – нарочито верског и културног туризма – области су у којима сарадња такође има велики потенцијал за унапређење.

„У претходном периоду остварена је плодна међурегионална сарадња са жупанијом Тимиш. Потписивањем овог споразума даћемо нови импулс нашим економским и привредним односима, али остварити и интензивнију сарадњу у свим другим областима које су од заједничког интереса“, истакао је Мировић и додао да ће се наставити успешно партнерство на прекограничним пројектима који доприносе бољем животу грађана и повезивању српског и румунског становништва.

Председник Жупанијског савета Тимиш Алин Ника истакао је, такође, да

су у претходном периоду реализовани важни прекогранични пројекти између Србије и Румуније.

Напредак у инфраструктури је већ видљив, пример је ревитализација канала Бегеј. Током састанка изнет је предлог да српска страна предузме званичне кораке за увођење руте канала Бегеј у ТЕН-Т мрежу. Друга важна тема била је будући гранични прелаз на каналу Бегеј, како би се искористио туристички потенцијал румунске и српске стране.

Кроз повезивање и сарадњу, Тимиш и Војводина могу заједнички радити на остваривању заједничких циљева, унапређењу економске ситуације, културног разумевања и регионалног развоја.

Оваква сарадња је обострани интерес и у времену које долази, потребан је заједнички креативан и ефикасан напор да до њеног врхунца и дође.

Аутопут Београд – Темишвар који је идентификован у Просторном плану Србије, иначе прва саобраћајница те врсте која би повезала не само наше две земље, већ и паневропске коридоре 4 и 10 који кроз њих пролазе, би томе свакако у великој мери допринела.

Значајан потенцијал за проширење и унапређење сарадње жупаније Тимиш и АП Војводине јесте реализација заједничких регионалних пројеката у оквиру ИПА програма и то у свим областима које су од интереса за наше грађане.

Актуелним Споразумом стране су се договориле да интензивирају односе сарадње и заједничко учешће у програмима развојне помоћи Европске уније, као и формирање радних група за области здравства, туризма, омладине и културе. Договорено је да се интензивирају напори за подршку прекограничној мобилности на свим приступним правцима, било да су то друмски, железнички, бициклически или водени саобраћај, као и олакшавање проласка кроз граничне прелазе између две земље продуживањем радног времена.

За развој и унапређење сарадње жупаније Тимиш и АП Војводине, природно наслоњених, па исто тако и упућених једне на другу, има још много простора и да, у свим областима друштвеног живота, може се и мора бити још ближи него што смо сада.

Пре свега, Темишвар и Нови Сад су неуралгичне тачке културе и историје на мапи Југоисточне Европе. Трансверзала која спаја ове градове, пре свега, две Европске престонице културе, Нови Сад 2022. године и Темишвар 2023. године, исцртана је кроз наше заједничке векове. Више од три стотине година Темишвар и Нови Сад су, не случајно, носиоци, за румунски и српски народ, хришћанске и просветитељске духовно-културолошке вертикале.

Догађају од прошле среде у Жупанијском савету су присуствовали и покрајински секретар за регионални развој, међурегионалну сарадњу и локалну самоуправу у Влади АП Војводине Александар Софић, генерални конзул

Републике Србије у Румунији др Владан Тадић, посланик у Парламенту Румуније и председник Савеза Срба у Румунији Огњан Крстић, Његово Преосвештенство Епископ будимски и администратор темишварски Лукијан, протојереј-ставрофор др Маринко Марков, архијерејски заменик Епархије темишварске и вероучитељ Лазар Станковић, испред Српске гимназије „Доситеј Обрадовић“ у Темишвару.

Председник Мировић и секретар Софић су током посете Темишвару обишли богату ризницу у Епископском двору Српске православне цркве и Народни музеј уметности Темишвара. Током посете Српској Саборној цркви и седишту Епархије темишварске, Преосвећени Епископ Лукијан је упознао уваженог председника Мировића са приликама у којима функционишу српска заједница и Црква у Румунији.

Никола Лакић

30. ДАНИ ПРЕОБРАЖЕЊА СРБА У РУМУНИЈИ

„Дани преображења“ представљају једну од најзначајнијих књижевних и културних манифестација Срба у расејању. Манифестација се одржава сваке године од 17. до 20. августа, у Темишвару, манастиру Базјашу и Белобрешки, а ове године је обележено јубиларно, 30. издање манифестације. Истовремено, ове године обележавамо и 130 година од рођења Милоша Црњанског, највећег Темишварца међу нама, и 230 година од рођења Димитрија Пантића Тирола, првог међу нама који је писао новореформисаним Вуковим српским језиком.

Током три деценије свог постојања, ова манифестација сакупља најзначајније представнике српске културе и књижевности из целог света. То је прилика да се песници, писци и публицисти друже и деле језичко благо српске речи, чинећи напор стварања и обнављања, напор који траје, улива наде и охрабрења. Ова врста интелектуалних сусрета спаја Србе из различитих делова света и чини их својеврсним амбасадорима културе и књижевности.

Централни део ове манифестације је додела Велике базјашке повеље, која се сматра једном од најзначајнијих награда за Србе из свих делова света. Ова се награда додељује онима који лепом писаном речју увеличавају и богате српски језик и књижевност.

Званично отварање „Дана преображења“ одржано је 17. августа, у Генералном конзулату Републике Србије у Темишвару, суорганизатору ове манифестације. Присутнима се обратио у својству домаћина генерални конзул г. Владан Тадић, истакавши значај ове манифестације, која, уз „Дане српске културе“, представља један од два најзначајнија догађаја српске заједнице у Румунији, чији је коорганизатор Генерални конзулат Републике Србије. Он је честитао овогодишњем лауреату Велике базјашке повеље, навео значај ове награде и част бити један од добитника, и пожелео свим учесницима да лепо и успешно проведу ова три дана намењена српској писаној речи у њеном најлепшем облику – поезији.

У наставку, присутнима се обратио председник Савеза Срба у Румунији и посланик у Румунском Парламенту, г. Огњан Крстић, истичући значај и залагање Савеза Срба „за очување и заштиту културе, као битног фактора идентитета једне заједнице, поготову мањине, кроз манифестације као што је ова данас... Иако смо још од времена Црњанског „остатак остатака“, ми се и дан-данас боримо и успевамо да очувамо наш национални идентитет и желим да пренесете у земљама где живите и радите какви смо ми овде Срби. Радује ме да су моји суграђани такви Срби, добри поштени и часни, који поштују своје а вреднују туђе. Савез ће увек бити уз свој род, трудећи се да сваку добру намеру преточи у дело, а доказ тога су преко 200 акција активности и пројеката, које састављају годишњи календар активности наше организације“.

У вечерњим сатима, у Културном центру Савеза Срба у Темишвару, одржано је Међународно књижевно вече српске поезије, уз представљање издања на српском и румунском језику Гојка Божовића, Мирослава Алексића, Милана Мишића, Властимира Станисављевића Шаркаменца и Удружења

књижевника Републике Српске.

На самом почетку, глумац Марко Ацић је поздравио присутне, говорећи стихове Милоша Црњанског мудрог, оштрог, строгог, али великог родољуба свог народа, који је оставио незаборавне странице о Темишвару.

Затим су поздравне речи упутили присутнима:

Гојко Божовић, потпредседник Српског ПЕН центра у Србији, који је истакао значај ове манифестације, која спаја гласове са различитих простора, различитих генерација и различитих поетика, кроз љубав према језику, култури, из потребе да се чују и комуницирају, упркос свим разликама, које су добре и подстицајне.

Предраг Бјелошевић председник Удружења књижевника Републике Српске је у свом обраћању истакао двоструки јубилеј, 30. издање „Дана преображења“ и 30. годишњицу Удружења књижевника Републике Српске, које је основано за време рата из потребе да се чује на међународној сцени и српска реч, и које последњих 10 година има све атрибуте савремене установе тог типа: сопствено издаваштво, књижевни часопис који сарађује са свим писцима из света, без обзира на националност, као и своју књижевну манифестацију, „Међународне сусрете“ у Бањалуци, на којој у последњих 8 година је гостовало више од 250 писаца из иностранства, а сваке године је награђен један од њих, док су доста њих постали почасни чланови Удружења.

Видак Масловарић, потпредседник Удружења књижевника Србије, истакао је радост што постоје овакве манифестације које окупљају српске књижевнике из свих крајева света, што доприноси очувању, обнављању и преображењу српске писане речи у свом најлепшем облику и захвалио Славомиру Гвозденовићу за сав напор и истрајност да окупи у Румунији тако велики број српских књижевника из свих крајева света.

Пера Ластих, директор Српског института у Будимпешти је говорио о значају Српског института за опстанак српске културе у Мађарској, о напорима који се врше на том плану, и додао да Темишвар ових дана није само европска престоница културе, него и престоница српског песништва.

Славомир Гвозденовић, идејни покретач и главни организатор ове манифестације, изразио је радост поновног сусрета са старим, али и новим пријатељима, јер „пречански дух Срба који још увек живи у нама, и у Мађарској, и у Хрватској и у Румунији треба проширити међу Србима, јер верујемо у јединствен говорни, културни и књижевни простор. Ми смо чланови Матице српске, Удружења књижевника Републике Српске, и Удружења књижевника Србије, а све те институције без нас Срба пречана не би биле данас то што јесу. Данас се наша реч чује на свим странама, наша реч је важна и значајна. Десетине и десетине књига највећих српских писаца превели смо на румунски, јер морамо да обнављамо и пренесемо млађим генерацијама наше културно благо, да наставимо и истерамо до краја оно што је намера ових манифестација“.

Читали су и говорили стихове 23 српска песника из Србије, Хрватске, Републике Српске, Мађарске, Француске, Немачке, Америке, и наравно Румуније.

Први је читао своје стихове Мирослав Алексић из књиге стихова која је управо преведена на румунски језик. Следили су песници Ђорђе Нешић из Хрватске, добитник Велике базјашке повеље, Драган Огњановић из Прокупља, Миладин Берић из Републике Српске читао је духовите афоризме, Љубиша Симић из Франкфурта; Гојко Божовић, Недељко Жугић, Мајо Даниловић, из Београда; Милутин Србљак из Америке, Предраг Бјелошевић, Видак Масловарић, Жељка Аврић, Јелена Глишић, из Републике Српске. Из Париза дошао је Властимир Станисављевић Шаркаменац, прочитао је стихове из књиге коју је дан пре објавило издаваштво Савеза Срба у Румунији; Милан Ракуљ, Виктор Лазић, Јована Вечић и Никола Ластић из Мађарске; Иво Мунћан, протојереј Благоје Чоботин, Горан Мракић и Славомир Гвозденовић, испред српске заједнице у Румунији. Песничко вече закључено је песмама Срђана Сиђе Живковића из Прокупља, које је песник отпевао уз звуке гитаре.

На крају бисмо само желели да истакнемо мудре речи протојереја Благоја Чоботина, које на прелеп начин сумирају смисао и мисију културних и књижевних манифестација попут „Дана преображења“: „на реч не смемо гледати само као на утврђени скуп гласова, који има своју звучну или визуелну вредност, смисаону вредност, функционалну вредност, или граматичку вредност, или као на најмању самосталну језичку јединицу. На реч требамо гледати и сматрати да је биће, личност, душа, јер све је то РЕЧ – у почетку беше реч и реч беше у Бога и Бог беше РЕЧ. Дакле, Христос као оваплоћена реч, окупио нас је овде, где својим људским речима градимо, сликамо,

изображавамо његову икону, икону небеске речи, и зато треба да се у сваком стиху којег напишемо састану небеска реч и наша људска реч, и обе исплетене у једну чудесну нит изнедре стих у песму“.

„Дани преображења Срба у Румунији“ настављени су 18. августа у манастиру Базјашу, где је прослављено и Преображење Господње, и 19. августа у Белобрешки, као обележавање српске вере и културе у расејању и јачање српског идентитета.

Иако су савремени изазови културе и књижевности велики, манифестација „Дани преображења“ наставља да одржава огањ српске културе и поносна је тачка за све Србе у свету који теже одржавању и прослави свог националног и културног наслеђа. Значај ове манифестације је непроцењив, данас, када влада масовна култура која је суштински непријатељ аутентичне културе, јер је то култура потрошње, а не култура креативности.

Дејан Перинач

У БАЗЈАШУ И БЕЛОБРЕШКИ

У порти манастира Базјаш, 18. августа, уочи празника Преображења Господњег, књижевнику Ђорђу Нешићу уручена је награда „Велика базјашка повеља“.

Овим је у Дунавској клисури, након свечаног отварања у Темишвару, настављено 30. издање књижевно-духовне манифестације „Дани преображења Срба у Румунији“.

ВЕЛИКА БАЗЈАШКА ПОВЕЉА – ПРОЗОР КРОЗ КОЈИ ПОЕЗИЈА ТЕЧЕ

„Језик је својеврсна капсула, најбољи чувар свеукупности идентитета једног бића и народа“ – казао је овогодишњи славодобитник примајући вредно признање.

„Нећу рећи ништа ново утврдивши чињеницу да је књижевност на маргини друштва, а поезија на маргини књижевности. Ако томе додамо маргиналну позицију писања и живљења изван матице, ето довољно података за пашићевски оксиморон – спаса нам нема, али пропасти нећемо“ – нагласио је Ђорђе Нешић.

Престижну награду песнику је уручио председник Савеза Срба у Румунији, уједно и посланик српске мањине у Парламенту Румуније Огњан Крстић.

„Није случајно да смо на овом светом месту. За неке је ово завичај, за неке је ово духовност, наши корени, а за све нас ово је света српска земља. Ја се радујем, загледан у Србију, да Дунав у овом крају не дели, већ спаја. Спаја и речима, спаја и вером, спаја и традицијом“ – истакао је Крстић.

Благослов скупу дао је игуман Јустин Стојановић, егзарх манастира Епархије темишварске, преносећи присутнима и поздраве владике Лукијана, епископа будимског и администратора темишварског.

„Нека божји благослов и благослов Светог Саве буде са нама и нека би Господ преобразио наше животе, наша срца, наше душе, да бисмо сви радили на добро и на спасење и на славу божју, као и нашег српског православног народа, румунског православног народа и свих људи добре воље“ – казао је пред бројним верницима, који су присуствовали свечаности и вечерњој молитви, егзарх Јустин Стојановић.

Као и претходних година, новчани део награде обезбедио је град Вршац.

„Тридесет година нечега никако није мало. Свака идеја је добра онда када траје и када даје добре резултате. Очигледно, та идеја, да се установи ВЕЛИКА БАЗЈАШКА ПОВЕЉА, јесте фантастична идеја и мени је част и задовољство што наш град може подржати једну овакву награду“ – рекао је представник града Вршца, покровитеља награде, Трајан Качина.

Додели „Велике базјашке повеље“ у порти светосавског манастира присуствовао је, по шести пут, генерални конзул Републике Србије у Темишвару Владан Тадић.

„Молим оне који ће наставити и наредних 30 па и више година, да ову манифестацију одрже оваквом каква јесте. Да подржите организаторе, Савез Срба у Румунији пре свега и Српску православну цркву, али и све госте, све писце који из године у годину долазе и чине да манифестација буде једна од најзначајнијих, ако не и најзначајнија манифестација посвећена српској писаној речи у дијаспори“ – поручио је генерални конзул.

О Ђорђу Нешићу и његовом стваралаштву говорио је универзитетски

професор Горан Максимовић, приметивши да: „Ми имамо пред собом песника чије дело обједињује на један изузетан уметнички начин оно што зовемо индивидуални доживљај и колективно искуство“.

Део тих доживљаја и искустава присутни су могли да примете и у стиховима песме „Прозор кроз који Дунав тече“, коју је славодобитник изговорио у порти древне светиње, у августовском сутону, на обали најлепше европске реке.

Након свечане доделе књижевне награде „Велика базјашка повеља“, у Српском културном центру „Свети Сава“, преко пута манастира, одржано је вече поезије.

ПОЕЗИЈА, ГИТАРА И САТИРА – МЕЛЕМ ЗА ДУШУ

У суботу, 19. августа, с почетком у 12. часова, у просторијама Српског културног центра „Свети Сава“ у Базјашу организован је округли сто на тему: „Данашњи тренутак српске књижевности у региону, пречанству и Европи“.

Истог дана, у 20 часова, одржано је и међународно вече поезије у Белобрешки уз учешће српских писаца из матице Србије, Републике Српске, Румуније, САД, Хрватске, Мађарске, Француске, а отворена је истовремено и изложба Музеја српске књижевности – Адлигат.

Гости су у Белобрешки посетили цркву освећену крајем 18. века, посвећену Вазнесењу Господњем, док се песницима у програму придружио и црквени хор.

Незабораван митинг поезије у месту где се српска реч најјасније чује, обогаћен је афоризмима и звуцима гитаре.

Песничко вече у Белобрешки, као и остала дешавања у оквиру овогodiшњих „Дана преображења“, водио је почасни председник ССР Славомир Гвозденовић.

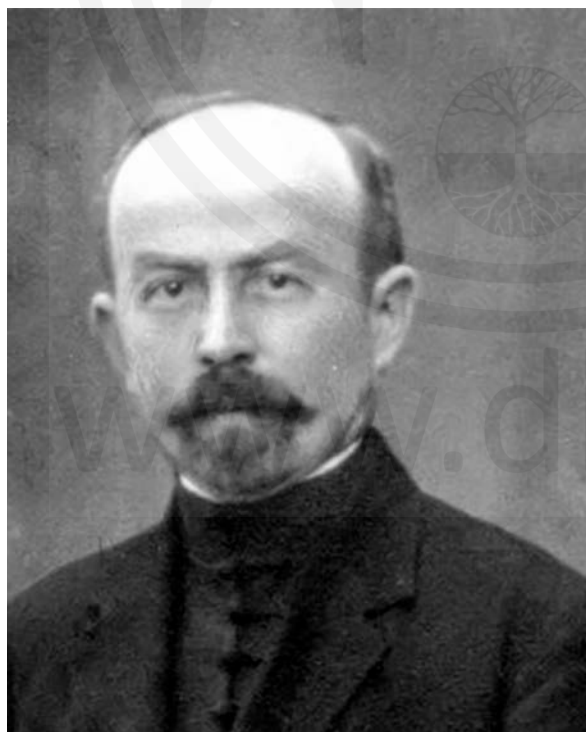
Део гостију посетио је у недељу манастире Сириња, Златица и Кусић.

„Ово је највећа књижевна манифестација српског расејања. То је чињеница коју су препознали и у Београду, коју разумеју и у Букурешту, одакле нам пружају значајна средства за ово и за бројне корисне активности Савеза Срба у Румунији“ – нагласио је Гвозденовић.

Предраг Деспотовић

ПРОТА СЛОБОДАН КОСТИЋ СИМБОЛ ЈЕДНОГ ВРЕМЕНА

Протојереј-ставрофор Слободан Костић био је једна од најмаркантнијих личности српског свештенства у Румунији 20. века. Рођен је на данашњи дан, 1. септембра 1884. године. Непосредно по школовању у Сремским Карловцима, рукоположен је 1907. године. Служио је у парохијама у Малом

Бечкереку, Кнезу, Мехали и Темишвару-Граду. Поред тога, вршио је и дужности окружног протопрезвитера и архијерејског заменика. Био је члан више епархијских поверенстава, административног одбора и главни уредник *Епархијског гласника* до гашења 1947. године.

За Србе у Темишвару и Румунији, живот Слободана Костића свакако је симбол очувања националног идентитета и вере. Прота је заорао дубоку бразду у животу Срба у Румунији. Овај вредни прегалац на црквено-народном пољу сведок је једне значајне историје.

За Србе у граду на Бегеју

крај Великог рата 1918. године био је велики тренутак емоција и ослобођења, али и остварења вековних нада да ће тај важан историјски догађај коначно донети и национално уједињење. Српско народно веће и српски народни одбори организовали су избор посланика са подручја Темишварског Баната, а на Великој народној скупштини, одржаној 25. новембра 1918-те у Новом Саду, која је прогласила присаједињење Баната, Бачке и Барање Краљевини Србији, Србе из Темишвара представљао је управо и прота Слободан Костић.

Темишвар је остао са ове стране границе. Тако су након стварања Краљевине СХС (Југославије), Срби који су остали на територији Краљевине Румуније, постали део великог југословенског/српског расејања. Међутим, послератно успостављање пријатељских односа између Румуније и Југославије позитивно се одразило на српску мањину.

Након смрти темишварског владике Георгија Летића 1935. године, Слободан Костић је по својој функцији био први човек и за школе и за цркве у жупанији Тимиш.

Прота је био један од српских челника који су иницирали и активно учествовали у примени Школске конвенције потписане између Краљевина Румуније и Југославије 1934. године. Ова конвенција која је имала за циљ усаглашавање и олакшавање образовних односа између две земље, и данас стоји као оријентир за будућа размишљања и усаглашавања стандарда у образовању и олакшавање међудржавне сарадње у тој области.

Ова конвенција је отворила питање размењивања студената, признавање диплома и академске сарадње између универзитета и образовних институција две државе. То је омогућило студентима из обе земље да лакше учествују у образовним програмима на другој страни. Тако је и настала Српска гимназија у Темишвару на челу са проф. Мирјаном Бугарски. У том периоду 109 врхунских професора је дошло из Југославије у Румунију. Инфузија свеже и квалитетне крви готово да је регенерисала српски организам у Румунији. Многи овај период називају „златним“ у образовању на српском језику у Румунији.

Тај се минули период расуо и нестао под бременом тешких и мучних времена након Другог светског рата. Прота је мање-више насилно уклоњен из јавног живота. Живот Слободана Костића се коначно угасио у Темишвару 1956. године. Као да је од тог тренутка и покренуто невидљиво тињајуће слабљење и нестајање српске заједнице у Румунији.

Никола Лакић

СРПСКИ СЈАЈ У СИГИШОАРИ

Сигишоара, документована 1280. године и тренутно једина насељена средњовековна тврђава у Југоисточној Европи, уврштена у Унескову светску баштину, и ове године је од 24. до 27. августа кроз реномирани фестивал „Про Етника“, била место сусрета мањина у Румунији, које чинећи мултикултурални мозаик једнаких у правима и слободама да изразе своју специфичну културу и вредности, попут бакље осветљавају све боје и лепоту живљења у нашој средини и земљи. Тврђава, иако је изграђена за војну одбрану, данас казује више од било којих речи – великодушна отвореност за све националне мањине у одбрани међуетничког дијалога и мира.

Ове године први пут да чак пет наших друштава учествују на овом фестивалу. КУД „Стара Молдава“, АКУД „Младост“, ВИС „Бисери“ уз пратњу ТО „Батини бећари“ и КУД „Чанадске звезде“, са поносом су представили Савез Срба у Румунији. Имали су сат времена да представе лепоту и сјај српске народне уметности. Иначе, током три дана фестивала, учествовало је преко 40

културно-уметничких друштава из Румуније.

Фестивал се одржао на отвореној сцени у срцу Трга Тврђаве, где се чувају најстарије локалне традиције и легенде места. На сцени укотвљеној у вековима богате прошлости коју мери чувена Кула са сатом, наша друштва су својом игром и песмом одушевила публику.

Први су заиграли као да су добили крила млади из КУД „Стара Молдава“. Они су 25. августа, док се сунце растављало од дана, изашли на сцену у својој препознатљивој и аутентичној ношњи – старим прслуцима, сукњама и плетењачама, заигравши српске и влашке игре из Дунавске клисуре.

„Сви су долазили да се сликају са нама, били смо свима интересантни, а на крају, након наступа, многобројни народ је аплаузима и овацијама тражио да се вратимо на сцену“, прича Сава Константиновић, руководилац Старомолдаваца, не суздржавајући се да упути критике организаторима због логистичких пропуста, који су „кумовали“ бројним проблемима око смештаја и одмора за друштво.

Откуцаји сата и срца публике нису се међусобно разазнавали ни када су се следећи дан први на сцени појавили играчи АКУД „Младост“, под руководством Сенадина Крстића, са Игром из Босилеградског крајишта. Сплет игара са изузетно динамичном и виртуозном музиком обележеном снажним пулсом и мноштвом ритмичких образаца готово да су довели публику у делеријум. На сам крај програма, Младосташи су још једном на сцени темпераментно заиграли Игре из Пирота. Организатори су били одушевљени наступом позвавши све присутне да заједно испред сцене, на самом тргу, заиграју српско коло. Била је то ретка слика. У срцу Трансилваније направљена је посебна и живописна атмосфера кружења српског кола у које се ухватила многонародна публика и учесници, симболизирајући читав један циклус међукултурне размене и искуства у којем се постаје саставни део нечег већег. Било је то више од игре.

„Цео трг се развеселио наступима наших друштава и оркестара, и онда на крају, у свој тој фестивалској етничкој шароликости, ти да будеш ружа на торти, а тако је било са заједничким колом. Публика је нас Србе изгледа највише подржавала и желела“, приповеда са поносом у гласу Дарко Влашчић, члан ТО „Батини бећари“ из Великог Семиклуша, под руководством Марка Бугарина, који су у наставку програма пратили своје суграђанке ВИС „Бисери“, сплетом српских банатских песама. Овакве песме увек представљају простор где људи могу испустити сакривене емоције. Таква је, између осталог, равница. Сама њихова грациозна мелодија и танана осећања која из њих струје, имају моћ да дотакну дубоке емотивне слојеве људског постојања и оставе трајне утиске на слушаоце. „Дођи драги“, „Босиоче“, „Водем дику“ и „Ај невен вене“ су песме које су направиле емотивну дубину, а млада певачица „Батиних бећара“, Маја Мирковић, отпевала је у наставку песме „Због тебе плачем“, „Иванова корита“ и „Нишка бања“.

– Што се мене лично тиче, утисак је био леп и пријатан. Ми смо се

приказали како смо најбоље знали. Присетила сам се наступа са Лалама, на истом месту били смо тачно пре десет година. И овога пута је атмосфера била пријатна, организатори су се потрудили да сви учесници буду задовољни, публика топла, сви који су били присутни пратили су и уживали у нашем наступу... што се и доказало када су нам се руке спојиле и заједно заиграли српско коло на крају. Тај се утисак не може речима описати – истиче Душица Рошу, чланица ВИС „Бисера“.

Исти дан је и за „Чанадске звезде“ био пун емоција, нестрпљења и узбуђења. Друштво из Чанада се публици из Сигишоаре представило Играма из Лесковца.

„Пут до Сигишоаре био је нови пут за наше друштво и шанса да учествујемо на овом фестивалу дало нам је велику одговорност, тако да се цело друштво мобилисало да се што боље носи са емоцијама и да се што часније представи на сцени. Емоције су биле интензивне и манифестовале су се кроз сузе и дрхтање руку и ногу пре изласка на сцену и после наступа“, истакла је руководилац друштва Оана Ердеј.

Све у свему, и ове године „Про Етника“ промовишући етничке мањине допринела је разумевању, инклузији и поштовању културних разноликости, чиме се обогаћује културна сцена и унапређује друштвена кохезија. На крају крајева, ни један човек није острво.

Никола Лакић

ЖИВА ИСТОРИЈА МУЛТИКУЛТУРАЛНОСТИ МАРАТОН РАЗЛИЧИТОСТИ У АРАДУ

У огњишту мултикултурализма, различите културе постају инспирација једна другој, ткајући предивну тканину разноликости каква постоји у румунском Банату, до Мориша и још мало преко. Свака култура је попут пламена која доприноси бојама и нијансама, стварајући живописну слику нашег друштва. А ти пламенови плешу у ритму различитих обичаја, језика и уметности, стварајући мелодију која опчињава сва чула. Онај ко је био присутан у Араду прошле недеље, 3. септембра, могао је то да осети на „Маратону различитости“ у организацији Савеза Срба у Румунији.

Представила су се културно-уметничка друштва Срба из Румуније, она која битишу у Поморишју, уз учешће представника румунског, словачког,

мађарског, русинског, бугарског и немачког фолклора.

Подсетили смо се шта је то Комшија. Једини кључ који откључава врата истинског мултикултурализма. Више од саме особе која живи поред нас, која постаје мост између различитих светова. Његов дом постаје прозор кроз који посматрамо и учимо о различитим обичајима, језицима и традицијама.

Током двочасовног програма у Националном театру „Јоан Славић“, ватра мултикултурализма се упалила попут раскошног плеса у којем су се разнолике „комшијске“ културе стапале у невероватној хармонији. Ту није био само пламен који је осветлио суморну и кишовиту протеклу недељу, већ и топлина која је огрејала срца људи различитог порекла. Тако се ствара чаробан свет, где различитости нису терет, већ благо.

Кроз наступајуће народне игре, културно-уметничког друштва бугарске мањине „Славјак“, немачке мањине „Банат-ЈА“, русинске мањине „Холубок“, словачке мањине „Салашан“, мађарске мањине „Бузавираг“, румунског ансамбла „Флориле Мурешулуј“, као и наших друштава КУД „Плави делија“ из Великог Сепетра, „Чанадске звезде“, „Извор“ из Сараволе, „Ветерани“ из Темишвара и домаћина „Коло“ из Арада, увидело се велико богатство и шароликост културног наслеђа разних народа које вековима кроје суживот под банатским небом. Заправо, видело се оно што је у свему првобитно – а то је откуцај младог срца у ритму фолклора.

На сцени се кроз народне игре казивала прича о хармонији у различитости, о снази која проистиче из споја различитих гласова и боја. Суживот је наша заједничка прича, наша судбина коју обликујемо сваког дана, заједно, корак по корак.

Читава сала „Јоан Славих“ се одушевила разноликошћу, чињеница да смо сви повезани у заједничком људском искуству. Том утиску нису могли да се отргну ни званичници, министар без портфеља задужен за координацију активности и мера у области односа Републике Србије са дијаспором Ђорђе Милићевић, заменик председника Жупанијског савета Арад Јонел Булбук и председник Савеза Срба у Румунији и посланик у Парламенту Румуније Огњан Крстић.

Сви су они споменули у обраћању да у том нашем магичном ткиву суживота, свака култура је нит која доприноси богатству и снази. Она носи са собом своју прошлост, своје обичаје и своју јединствену перспективу, стварајући шаролик мозаик људске егзистенције. Кроз суживот, ми учимо, делимо и растемо заједно, обогаћујући се међусобно.

ЗАХВАЛНОСТ И ПРИЗНАЊЕ МИНИСТРУ ЂОРЂУ МИЛИЋЕВИЋУ

Посебан тренутак био је признање Огњана Крстића министру Ђорђу Милићевићу. Додељена му је „Савезова благодарница“ у знак признања и захвалности за несебичну подршку нашој деци, за ангажовање на зближавању матице и расејања и изузетан допринос у остваривању племенитих циљева на очувању националног идентитета Срба у Румунији.

Министар Милићевић је након манифестације посетио ново седиште Савеза Срба у Румунији у Араду и сутрадан Темишвару, а са Огњаном Крстићем потписао је Уговор о додели средстава у оквиру Програма финансијске подршке за очување националног и културног идентитета српског расејања. Током ових састанака, Савез Срба у Румунији захвалили су се на подршци коју пружа Влада Србије и државно руководство. Посебно су се пренели утисци младих Срба из Румуније, који су током лета боравили у камповима широм Србије, који су организовани уз финансијску подршку Кабинета министра без портфеља задуженог за координацију активности и мера у односима са дијаспором. Млади који су боравили у камповима у Србији, вратили су се у Румунију пуни позитивних утисака, унапредили су своје знање у погледу матерњег језика и стекли бројне пријатеље из матице и расејања. Сви они су се интересовали да ли ће и следеће године бити организовани кампови и изразили жељу да поново учествују у њима, чуло се од представника ССР

Све у свему, Маратон различитости у Араду је био прилика да се сви дубље повежемо и умрежимо, негујући јединство и чувајући истинску страст и инспирацију према сопственим коренима. „Градите мостове и пријатељства, поштујте различитости“, поручио је учесницима и публици министар Милићевић.

НЕЗАБОРАВНИ ТРЕНУЦИ У ПРЕСТОНОМ БЕОГРАДУ

Деца српског порекла из Великог Сепетра, Решице, Варјаша, Немета, Фенлака, заједно са упућивачима, имала су прилику и част да учествују на омладинском кампу „Истражимо Србију“, који се одржао од 26. до 29. августа, у Београду. Омладински камп се одијао уз подршку Министарства спољних послова – Управа за сарадњу с дијаспором и Србима у региону, Развојног центра Војводине и уз неминовну подршку Савеза Срба у Румунији.

Из Великог Сепетра учествовало је седам деце, заједно са упућивачима наставником Драгомиром Златомиром Петковим и уметнички руководиоцем КУД „Плави делија“ Радованом Јовановим, док су из Решице била 5 малишана заједно са наставницом Анком Поповић. Немет се представио са два детета, у чијој пратњи је била наставница Оливера Арсин, а из Варјаша је учествовало седам деце под упутством наставнице Гордане Петров, док су из Фенлака била два детета заједно са наставницом Загорком Станом.

Камп је обухватио различите активности путем којих су српска деца из Румуније имала прилику да боље упознају српску традицију, културу и историју, али и да буду у сталном контакту са чистим српским језиком.

„Што се тиче целокупне организације Савеза Срба у Румунији, али наравно и домаћина, било је све одлично!“, пренела нам је наставница Анка Поповић.

Велике врућине касног августа нису спречиле да се посете одвијају по добро утврђеном редоследу. Програм кампа обухватио је посете значајним местима Београда, као на пример посете Храму Светог Саве, Националном музеју, Музеју Николе Тесле, Музеју илузија, Ботаничкој башти, Зоолошком врту, Авалском торњу, стадионима фудбалских клубова Црвене звезде и Партизана, шетње Калемегданом и Кнез Михаиловом.

Једно посебно искуство за децу али и за упућиваче била је посета седишту Владе Србије, где их је дочекао Арно Гујон, директор Управе за сарадњу с дијаспором и Србима у региону.

Професор Драгомир Златомир Петков, директор ОШ „Миливој Трифунски“ у Великом Сепетру, прича нам о посети у Влади Србије, која ће сигурно остати дубоко урамљена у душама деце. „Посетили смо главну салу за седнице где заседа Влада, салу за протокол где се обично састају министри из других земаља, а затим и музеј поклона који припада Влади. Имали смо прилику да направимо симулацију разговора са премијером, што је за децу било фантастично!“

Позитивне мисли дели са нама и наставница Гордана Петров из Варјаша: „По мом мишљењу, камп је био врхунски осмишљен, деци је то јако добро пало. Ја сам одрасла у српском духу, за мене су српски обичаји и српска црква светиње! Овај излет ће сигурно памтити много дуже и боље него било који школски час.“

Професорка у српском одељењу у Немету, једино српско одељење у жупанији Тимиш, каже да је излет био незабораван и вратили су се са најбољим утисцима, мишљење које дели и Загорка Стана, директорка школе у Фенлаку и професорка у српском одељењу, једино у жупанији Арад.

Ксенија Глишић

МАРАТОН СРПСКЕ ПЕСМЕ И ИГРЕ ТЕМИШВАР У СРПСКИМ БОЈАМА

У суботу 2. септембра 2023. године, на Тргу слободе у центру Темишвара, одржано је XXVIII издање Фестивала фолклора „Маратон српске народне игре и песме“. Ова значајна манифестација, како по обиму, кроз учешће српских фолклорних ансамбала из Румуније, тако и по промоцији културе, игре и песме Срба у Румунији, је још једна у низу културних манифестација које промовишу традиционалне вредности и аутентични фолклор Срба из Баната, Поморишја и Дунавске клисуре. Главни организатор манифестације

је Савез Срба у Румунији, уз финансијску подршку Жупанијског већа Тимиш, Департмана за међуетничке односе Владе Румуније, Департмана за сарадњу са Србима из дијаспоре и региона и Кабинета министра без портфеља надлежног за дијаспору, у Влади Србије, у партнерству са Општином града Темишвара.

Фолклорни ансамбли који делују под окриљем Савеза Срба у Румунији, из скоро свих места где живе Срби на овим просторима: Дете, Сараволе, Српског Семартона, Великог Семиклуша, Великог Сенпетра, Арада, Чанада, Варјаша, Станчева, Дињаша, Старе Молдаве, Белобрешке, Радимне, Љупкове, Свинице и Темишвара, изводили су на сцени, сваки по неколико сплетова, игре из богатог српског фолклорног мелоса.

Манифестација је почела у 15.00 часова, на Тргу уједињења, где су се сва Културно-уметничка друштва сакупила и, након заједничког фотографирања, покренула параду народне ношње до Трга слободе, где су сви заједно заиграли коло пријатељства.

„Овогодишње издање *Маратона српске песме и игре* се одвија под геслом „Темишвар – европска престоница културе“. Ми смо део ове културе, део културе Баната, а данас смо, кроз разлику и разноврсност, јединствени са културним миљеом који наш град промовише, а цео овај спектакл је посвећен и Темишвару, као европској престоници културе. Овде смо окупили све што је најбоље у нашим местима где живе Срби. Преко 22 културно-уметничка друштва показаше најбоље што знају, нашу игру и песму, да подсетимо старије и научимо младе како је то лепо бити Србин, неговати своју културу, песму, игру и наравно своју веру и своје писмо“, рекао је на отварању манифестације Огњан Крстић, председник Савеза Срба и посланик у Парламенту Румуније.

У 16.00 часова, након свечаног отварања манифестације, весела српска музика и песма заорили су се Тргом слободе, у извођењу Школе тамбуре

„Темишварски тамбураши“, под уметничким руководством Зорана Бугарског-Брице, који су претходно одржали концерт на Тргу Свети Ђорђе.

Маратон српске игре имали су част да отворе „Ветерани“, под уметничким руководством „ветерана“ Душана Миладинова Бурдија, Сенадина и Сретка Крстића, који су нам доказали да младост „жубори“ и у срцима, ногама и душама старијих генерација.

КУД „Стенка“ из Љупкове је извео сплет игара из околине Ниша – уметнички руководиоца Жива Удули. Десет парова младих играча и играчица весело су заиграли пуни енергије, весеља и добрих вибрација и одушевили публику.

„Драго ми је што смо поново присутни на овом маратону фолклора. За нас ово значи веома много, јер нас подстиче да се и даље трудимо да одржимо наше обичаје и традиције, иако то није лако у малим заједницама као што је то наша. Ми не посустајемо и, поред ове деце што су данас играла на сцени, имамо и млади нараштај, који ће преузети од њих задатак да настави и одржи то што смо успели да сачувамо“, каже Жива Удули.

КУД „Свети Ђорђе“ из Станчева – наш већ надалеко познати Бурди и његови млади Станчевци, весело су заиграли Игре из Шумадије. Лица пуна осмеха, срца пуна весеља, публика је наградила аплаузом.

„Ово је нешто што се не може описати, већ се мора доживети. Драго ми је да су „Ветерани“ део овог спектакла, као дугогодишњи чланови аматерских друштава који су се, ето, након дуго година, вратили на сцену да поново покажу све што знају и да и даље буду пример младима да, ако се хоће, све се може“ – каже Душан Миладинов Бурди.

КУД „Свети Никола“ из Радимне – уметнички руководиоца Томислав Поповић – био је право освежење за публику. Шеснаестак младих лица озарило се док су „летели“ по сцени играјући Влашко надигравање. Млади, лаки, крхки, али неодољиви и неуморни.

КУД „Дунав“ из Свинице под управом Илије Балача – шест српских

КУД „Стенка“, Љупкова

прелепих „вила“ одевених у народне ношње, извеле су веселе Игре из Шумадије, поигравајући се на сцени, пуне младалачког духа и лепоте.

КУД „Свети Сава“ из Великог Семиклуша, вођени Адријаном и Ненадом Лукином – двадесетак парова играча, од тинејџера до пунолетних, заиграло је складно и весело, бећарски и шаљиво, игре из Поморишја и из околине Неготина. Озарених лица и пуних срца, ноге ситно плету наше „банаћанско коло, ко га не би вол’о“, па онда кренули брзо и весело као на југу Србије. У наставку су певачице Драгана и Наташа Рајчић, Маја Мирковић, Алесија Ловренски, Нада Лукин и хармоникаши Евелина Сас, Раул Миреуца, Јонуц Ценц, Младен Марков, Богдан Ердеј и Адријан Богдан извели потпури српских народних песама.

„Остао сам без речи, стварно су ме одушевили сви који су до сада били на бини. Ја волим нашу народну музику, наше игре и песме, и баш су ме лепо изненадила ова млада деца пуна позитивне енергије, радости и младалачког духа. Улепшали су ми дан и чак сам пожелео да скочим на бину и да им се придружим“, каже за наш лист темишварски пензионер Драган Павловић.

КУД „Круна“ из Српског Семартона наступило је под руководством Весне Струца Чолаковић. Млади и весели Семартонци су се разиграли уз игре из Баната, „те ситно и плетено, те брже к’о вретено“, сви к’о један, један као сви...

КУД „Чанадске звездице“ из Чанада – уметнички руководилац Лиљана Замфиреску – десетак парова младих и веома младих момака и девојака, пуних енергије и веселја, извели су игре из Лесковца, а сцена као да је била премала да обухвати све те разигране душе, које су одисале позитивном енергијом.

КУД „Белобрешка“ из Белобрешке – под управом Горана Стефановића – десет младих и веселих душа, девојака и момака са обале Дунава, разиграло се уз игре из околине Лесковца, сложено, весело и енергично, а публика је то наградила заслуженим аплаузом.

КУД „Свети Никола“ из Дињаша – уметнички руководилац Дијана Телчеан – је на сцени извело Игре из Шумадије, раздрагано, сложено и весело, како то добро стоји и приличи, као доказ да се у Дињашу није угасила бакља наше културе и традиција, већ сија као Сунце на небу.

КУД „Коло“ из Арада под руководством Дарка Воштинара наступило је у прелепим народним ношњама. Млади Арађани су успели да нам пренесу сву лепоту и чар народних игара из Кумановског поља. Добро уиграни, прелепа кореографија, сценско држање, све је то допринело општем утиску. Био је то прави спектакл за очи и душу, а публика је то знала да оцени аплаузом.

„Нисам очекивао овако нешто! Случајно сам се задесио на тргу, застао да видим о чему се ради и, ево, већ више од сат времена, гледам и уживам. Ја

КУД „Чанадске звездице“, Чанад

сам Румун, „дођош“ из Мехединца, нама тамо на граници нису страни ови звуци, али ова нова извођења, невероватне кореографије, све ме је одушевило и пријатно сам изненађен лепотом народних ношњи и народних игара“, каже Јулијан Фодор.

КУД „Стара Молдава“ из истоименог места – уметнички руководилац Сава Константиновић – четрнаест младих и одабраних девојака и момака одиграло је игре из Дунавске клисуре, срце уз срце, руку у руку, сложено, весело и складно.

КУД „Извор“ из Сараволе под руководством Радована Јованова – дваестак младих парова пуних младалачке енергије заиграло је игре из Беле Паланке, напунивши сцену својим весељем, радошћу и позитивном енергијом.

КУД „Соко“ из Соколовца – уметнички руководилац Мара Горун – тринаестак момака и девојака заиграло је на сцени Игре из Шумадије, сложено, кротно, са пуно младалачке енергије, весело и раздрагано.

КУД „Свети Никола“ из Дете под управом младе Дијане Божић, нам је дочарао једно банатско недељно поподне, кад се млади парови скупе на сред села, да се забаве уз веселе и брзе игре из Баната, да шацују једни друге, кад се младе цуре обећају вољеном момку.

КУД „Плави делија“ из Великог Сенпетра (уметнички руководилац Радован Јованов) нам је дочарао лепоту Поморавља кроз прелепе српске народне ношње и веселе игре из Биначке Мораве, кроз лепу и сликовиту кореографију, те су заслужено испраћени аплаузом публике.

Иако АКУД „Младост“ нема потребе да посебно буде представљен, могамо истаћи наше одушевљење целовечерњим концертном, који је био „као шлаг на торти“, апотеотични крај маратона песме и игре. Кореографије су биле сјајне, комплексне, пуне симбола. Сценско држање, лепота и разноврсност народних ношњи, шминка, усклађеност корака, дисциплина, уљепшаност и лакоћа са којом су нас играчи и играчице „прошетали“ кроз српски

фолклор и народну игру, за све то, па и више, заслужили су велики аплауз, бројне овације одушевљене публике и, наравно, захвалност свих нас, за сав рад и напор који су били потребни да се дође до таквих перформанси.

Сваки ансамбл је понудио публици јединствена кореографска извођења српских игара аутентичног фолклора. Ансамбли су представили тренутке високе виртуозности, кроз које се преносе карактеристике аутентичне традиционалне уметности, које је публика пропратила бурним аплаузима. Била је то још једна прилика да се Срби, као и сви остали Темишварци, и туристи који су се нашли на Тргу слободе, тог врелог поподнева и вечери, сусретну са српском традицијом, обичајима, прелепом и разноврсном народном ношњом и народном игром и песмом, а за стране туристе, којих је било у приличном броју и који су, први пут, дошли у контакт са нашом игром и песмом, је то био стварно посебан доживљај и пријатно изненађење, које ће сигурно дуго памтити.

Дејан Перинач

ЋУПРИЈЕ, АЛИ НЕ НА ДРИНИ

Разграничењем Баната после Великог (Првог) рата, многа наша села су остала полуизолована, такорећи, јер су их, осим државне границе, раздвајале реке, које су чиниле оне регионалне, односно обласне, међе сваког географског простора. За средњи Банат који је припао Румунији, тај простор се налазио југоисточно од Темишвара према Великом Бечкерек (данас Зрењанин) између Бегејског канала и Тамиша.

Ове две реке су премостиле бројне ћуприје, да их назовемо како су то чинили и наши стари. Ти мостови су били од изузетне важности за житеље целог региона, не само због родбинских веза, већ и економских.

Да споменемо само неке од ћуприја, које су остале у памћењу до данас. Једна је између Гада и Рудне, преко Тамиша, којом је често крочио и Доситеј Обрадовић долазећи из Чакова у Семартон код деде Ранка Паункића (оца матере Круне) превасходно на Ђурђевдан (крсну славу). Наравно да су ћуприју користили бројни сељани, што пословно, што приватно, обилазећи ближу и ширу фамилију.

Не треба затим изгубити из вида ћуприју између Ујвара и Мађарског Семартон (преко Бегеја), коју су немачке трупе, повлачећи се из Румуније

у Другом светском рату, срушиле. А како то бива у нашој земљи, следећих година се мост стално обнављао, прибегавало се разним импровизацијама, како би се река премостила у сигурним условима. И тако је остало све до данашњег дана.

А ћуприја је у послератним годинама била изузетно важна за становнике Иванде, Семартона, Дињаша и других места средњег Баната, будући да је чинила везу са Ченејом, Кечом и Карпинишом, где се налазила велика фабрика црепова и цигала, толико неопходних за градњу кућа и других грађевина.

Права је „енигма“ како су на ногама остали мостови на Бегеју између Пустиниша и Отелека или на размеђи Фењ, Крстур, Модош (Тамиш). Вероватно их немачка команда није желела срушити из тактичких разлога, пошто је мост служио и њима за пренос железницом свакојаког материјала неопходног војсци.

У сваком случају, ако пребројимо ћуприје преко ове две реке, много мањих од Мориша или Дунава, на подручју средњег Баната, имамо их у знатном броју, око двадесетак. Свака од њих има свој значај, своју улогу у развоју области, неку своју причу. Да није било тих мостова и судбине људи би биле другачије. Такође и целе равнице. Друго „лице“ би имала и пољопривреда, за коју је сељак толико везан.

Да споменемо и друге ћуприје, које су Банаћанима чиниле живот лакшим и лепшим, као Пардањска, затим ћуприја преко Цебе у Дињашу, ћуприја на Мртвељу поред Чакова, па ћуприја на Брзави код Партоша итд. Сигурно, има и мањих ћуприја, без којих је тешко прећи са једне на другу страну водотока.

Интересантно је како мостове види једини српски нобеловац Иво Андрић: „Од свега што човек у животном нагону подиже и гради, ништа није у мојим очима боље и вредније од мостова. Они су важнији од кућа, светији од храмова. Свачији и према сваком једнаки, корисни, подигнути увек смислено, на месту на ком се укрштава највећи број људских потреба, истрајнији су од других грађевина и не служе ничем што је тајно или зло“.

Србољуб Мишковић

СРБИ У АРАДУ ДОБИЛИ НОВО СЕДИШТЕ

Свечано отварање новог седишта Савеза Срба у Араду у понедељак, 18. септембра, било је попут отварања и исписивања нових страница вишевековног романа арадских Срба који златним словима украшавају Текелије, Тенецкијеви, Михајловићи, Арсићи, Табаковићи, Алексићи и многи други. Било је то вече када су се прошлост и будућност испреплитали, стварајући неизбрисиву слику заједништва и преданости.

У таквом Араду се за Србе у Румунији догодио историјски чин, којим потврђујемо градитељски и обновитељски чуварни дух нашег народа на овим просторима, који смо вековима уграђивали у европске темеље овог града. Догађај ће засигурно остати записан у историји нашег трајања на просторима данашње Румуније и града Арада.

Под новим кровом наћи ће се уз седиште Месне организације Савеза Срба у Араду и Српски културни центар, музеј „Сава Текелија“ и библиотека „Еустахија Арсић“.

Ново седиште наше локалне организације отворено је с елеганцијом и сјајем који су прекорачили сва очекивања. Атмосфера је била прожета престижом и рафинираним укусом, а простор је сијао у светлу познатих лица, челника жупаније Арад и града Арада, представника Румунског парламента, дипломатског кора, представника националних мањина, представника Срба из Мађарске, Музеја Војводине, Владе Републике Србије и Српске православне епархије темишварске. Многи угледни појединци из различитих сфера друштва створили су посебан гламур овом свечаном окупљању.

Седиште је већ постало срце града, место где су се снови преплавили оптимизмом, где се нове идеје рађају и где је мала и скромна српска заједница пронашла свој дом. Срби ће бити домаћини свима који битишу под ведрим небом мултиетничког и мултикултурног Арада, у ком се Срби, Румуни, Мађари и друге националности поштују и живе један суживот.

Први човек Савеза Срба у Румунији, Огњан Крстић, чији снови и визије о инфраструктурном капиталу кровне организације Срба у Румунији постају стварност, казао је да ова српска кућа у Араду има отворена врата за све народе и чланове локалне заједнице са којима Срби живе у заједништву и хармонији, чинећи Банат какав јесте у својим мултикултуралним бојама.

„Ово је један од бисера у низу инфраструктурних улагања Савеза Срба и није случајно што је то Арад, где су нас великани српске историје задужили и обавезали да идемо путем очувања националног идентитета. Желимо да ово место буде центар окупљања и састајања свих нас, не само Срба, него и Румуна и других који поштују српску културу, веру, језик, писмо и обичаје“, истакао је председник Савеза Срба у Румунији и посланик у Парламенту Румуније, Огњан Крстић.

Потпредседник Савеза Срба за арадску жупанију Дарко Воштинар, неко ко у овом тренутку предводи арадске Србе, чији су труд, ревност и снови узидани у темеље новог седишта, рекао је да ново седиште Савеза Срба у Румунији представља простор где се жели вредновати српска културна, материјална и нематеријална баштина.

„Желим да заједно истакнемо културно богатство и идентитет наше заједнице, јер српска специфика, обичаји и традиција јесу ту да нас

подстакну, инспиришу, да пренесемо даље из генерације у генерацију све оно што је наше“, навео је Воштинар и додао: „Желим да захвалим свима који су допринели да се овај сан оствари, захваљујем свим Арађанима нашим партнерима који помажу да се српска култура шири, подржавајући наше српске пројекте у оквиру коректног суживота Срба и Румуна на овим просторима.“

Амбасадор Републике Србије у Букурешту Стефан Томашевић пренео је у новом седишту поздраве председника Србије Александра Вучића. „Ово је велики дан за Србе у Араду, велики дан за Арад, али и велики дан за српско-румунско пријатељство“, подвукао је Његова Екселенција Стефан Томашевић.

Када је први пут отворен музеј Саве Текелије у Араду, још давне 2002. године, тадашњи председник Месне организације Савеза Срба у Араду Сима Жарков изјавио је: “Ово још није прави музеј, али ми се надамо да ће он то једнога дана постати“. Тај дан се догодио у понедељак.

Уз помоћ Музеја Војводине отворена је стална поставка изложбе „Сава Текелија“, ауторке Милкице Поповић, што ће бити од великог значаја за Србе из Арада и Румуније и која ће служити да што боље афирмишемо наш национални, културни и верски идентитет, имајући у виду важност Саве Текелије за овдашње Србе, посебно за град Арад, који беше даровит, вредан, поштен човек, родољуб, први српски доктор права, народни добротвор, оснивач првих српских просветних институција — Текелијанума, први доживотни председник „Матице српске“, писац, борац за очување српског духа, језика, културе и традиције. Изложба поред уметничког, има и едукативни карактер, чине је портрети Текелије, костим, једина

реплика грба Текелија и архивска грађа.

Приликом свечаног отварања, просторије су освећене и благословене молитвом од стране егзарха манастира Епархије темишварске Јустина (Поповића) и саслужитеља, свештенства Епархије темишварске. Освећење новог седишта је био важан заједнички моменат за све присутне. Оно је омогућило да се заједно обележи важан прелаз и да се подсети на заједничке циљеве и вредности: напредак српске заједнице и да седиште буде место љубави и поштовања према православљу, писмене и усмене речи, српским играма, српству и комшијама Румунима и свим другим народима који живе у Араду.

У наставку су отворени 23. *Дани културе Срба у Араду*, који ће трајати до 29. септембра.

Савез Срба у Румунији, уз подршку Департмана за међуетничке односе Владе Румуније, Жупанијског савета Арад, у партнерству са општином града Печка, Жупанијском библиотеком "Александру Ксенопол" у Араду, Класичним позориштем „Јоан Славић“ из Арада и Жупанијским културним центром Арад, и ове године организује „Дане културе Срба у Араду“ и има прилику да овде у Араду покаже најлепше што наша култура има.

У знак признања за допринос и подршку друштвеним и културним активностима, за несебично залагање, подршку и подарену љубав своје

роду, као што је то постао сада устаљени обичај, додељене су захвалнице и дипломе „Сава Текелија“ Зори Чекић из Наћфале, протојереју-ставрофору Небојши Попову из Арад Гаја, Музеју Војводине, постхумно Радици Арсенову из Торње, пројектантима и извођачима радова, фирми „STANCIU IRRIGATION“ и АДЗНМ „ГУСЛЕ“ из Кикинде за учешће на манифестацији „Дани културе Срба у Араду“, који су и овога пута засенили присутне вокално-инструменталним наступом, које је у заносној башти новог седишта, деловало као хармонично путовање кроз звучне пејзаже, где су вокали и инструменти стварали магичну симфонију.

Никола Лакић

СВЕ ПРОЛАЗИ – ТЕЈКИН ДАН ОСТАЈЕ

И ове године Старомолдавци су 13. септембар дочекали на улицама. Тејкин дан обележавају исто као и њихови преци.

У свеопштој журњави за што већим зарадама и „бољим животом“, мало ко у руралним срединама има данас времена, воље, слуха да води рачуна о традицији и обредима.

У интернет ери мноштво народних обичаја тоне у заборав, али не и Тејкин дан, који се готово непромењен очувао у највећем српском селу жупаније Караш-Северин, на левој обали Дунава.

„Ово је наш обичај, поштујемо га и не дамо да се заборави. Волимо то. Кад смо заједно, лепо је“ – прича за наш недељник Милка Апостоловић која има 96 година.

Тридесетак особа из комшилука, свих узраста, окупило се прошле среде, око 17 часова, испред њене куће.

Неких пола сата касније, дошао је и месни парох.

Овај део села познат је житељима Старе Молдаве као Влашки крај.

Одевена у црнину, баба Милка седи на посебном месту – у горње чело стола.

Трпезе са посним јелима постављене су и на другим локацијама, по неписаном правилу, на сеоским раскрсницама.

„Ово удовице спремају. То знам још од моје бабе. А пре, на земљу седнемо. Није било ко сад, за асталом“ – наглашава старица уз осмех.

КО ЈЕ ТЕЈКА

За термин „тејка“ (тетка) мештани дају различита објашњења.

Предање говори да је у давној прошлости, нико се не сећа тачног датума, селом харала опака болест, чума или куга, од које су највише страдала деца, али и жене.

Једни су мишљења да је тејка „болес`та, од које су умирала деца“. Не желе да је именују, страхујући да се поново не појави и не однесе нове жртве.

Други сматрају да је тејка „нека удовица“ која је у сну открила лек и рецепт како да се избави село од пошаст и покрене обред који је очуван до данас.

„То је био неки помор. Умирале жене младе, невесте, али и деца. Трајало је неко време, па се одужило“ – сећа се предања Стана Симић, која је навршила 92 године.

„Онда су жене старе ово завештале, како да се ради и остало је до данас“ – додаје баба Стана.

Помор становништва остао је дубоко урезан у колективном памћењу, а Тејкин дан има двојаку функцију.

Обредним окупљањем обележава се сећање на трагична дешавања. Заједничка, посна вечера, требало би и да умилостави тејку и сачува од болести оне који седну за трпезу.

КАДА И КАКО СТАРОМОЛДАВЦИ КОМУНИЦИРАЈУ СА ТЕЈКОМ

„Комуникација“ са тејком врши се 13. септембра, на дан када Српска православна црква слави Полагање појаса Пресвете Богородице.

До пре три године, свештена лица (месни парох) нису учествовала у овом обреду.

Од 2020, протојереј-ставрофор Василије Плестић, старешина Соколовачког архијерејског намесништва Епархије темишварске, обилази раскрснице крај којих се мештани окупљају за трпезама.

Протекле седмице, након што је осветио изнесену храну, фотографисао се са присутнима у Влашком крају.

Јела се припремају током дана, а по неписаном правилу којег се сви строго придржавају, на сокак се износе увече.

„Тако је од старине. Јело се изнесе увече, кад дође марва, да би сви могли да једу“ – наводи Стана Симић.

Особе у годинама чувају обичај, али према ономе што примећује, будућност је неизвесна: „Губи се. Ја сам стара, а ови млади – немају ништа. Куј тамо, куј овамо“ – одмахује руком.

За Тејкин дан износе се само посна јела. Она се припремају у кући удовице, којој у послу помажу млађе жене из комшилука.

У неким кућама „премрсе“, али не и на улици.

„Моје бабе биле удовице, овако и оне радиле. Правиле пасуљ, парадајз-супу, месиле у корито. Сад лебац купујемо“ – сећа се Милка Апостоловић, која је дубоко зашла у десету деценију живота.

„Моја свекрва, кад сам се удала овде, она увек закоље и по једно пиле, да иде напредак у пиледију. То је за нашу кућу спремала, не за сокак“ – истиче старица.

Када је свештеник осветио изнесена јела, прво су послужена деца која су седела на бетону.

„Живка Мојсешова, она је овде главна. Она то прави, руководи. Месила и кифле. Воли! Док она живи, имамо и ми. После, мислим, неће ни једна да ради“ – наглашава Апостоловићева.

Обичај је да на вечеру свако донесе од куће тањир и кашику, а храна која остане, подели се.

„Метну се и свеће на три места, код раскрснице“ – каже Стана Симић.

ТЕЈКИН ДАН У ДРУГИМ СЕЛИМА БАНАТСКЕ КЛИСУРЕ

Старомолдавци тврде да је ово њихов обичај, па је и то један од разлога што им је толико стало да се одржи и пренесе на млађе нараштаје.

Тејкин дан обележавају и у околним местима, не у тој мери. Ранијих година, у суседном Мачевићу, износили су јела на раскрснице, али то није био случај и прошле седмице.

Постављен сто на улици приметили смо у Српској Пожежени.

„Окупљамо се овде има неких 15 година. Сретнемо се комшије, испричамо, послужимо нешто“ – казала је за „Нашу реч“ Звездана Драгомир.

Родом је из Мачевића и тамо је научила правила древног обичаја. У Српску Пожежену стигла је удадбом, па је са собом, уз дечачке успомене, „понела“ и Тејкин дан.

Предраг Деспотовић

ПЕТО СПОРТСКО ДРУЖЕЊЕ У ПЕЧКИ

Прва недеља *Дана културе Срба у Араду* почела је да одвија своја културна дешавања 18. септембра, а завршена је спортском манифестацијом, у суботу, 23. септембра. Наиме, у Печки, тачније у спортском центру Општине, одржао се турнир у малом фудбалу.

Било је то пето издање „Турнира пријатељства“ у малом фудбалу. Осим што је знана по рођењу чувеног капетана Пере Сегединца, Печка се устаљује у календару активности Савеза Срба као значајно место спортских сусрета. Сунчане суботе, протеклог викенда, у духу пријатељства, окупили су се тимови из Арада, Винге и домаћини из Печке. Утакмице нису имале такмичарски значај, али су представљале нешто више од тога. Како сазнајемо од Дарка Воштинара, потпредседника Савеза Срба у Румунији и лидера арадских Срба, надметање је било пријатељско. Турнир у малом фудбалу је био пријатељског карактера, ипак, неко је морао да буде победник. Пет тимова је кренуло у јуриш на пехар, а победио је тим Савеза Срба из Арада на крају. Друго место припало је исто Арађанима, тиму КУД-а „Коло“, док су се Бугари вратили у Вингу са освојеним трећим местом, а остали тимови су награђени дипломама за учешће. „Финални поредак није био толико важан, колико само дружење, и то је још један корак у активирању Месне организације у Печки. Баш ме радује што је, ипак, постојала заинтересованост за овај турнир“, истакао је Дарко Воштинар,

организатор *Дана културе Срба у Араду*.

Како год, дух дружења ојачао се и ван терена. После спортског фудбалског надметања, сви учесници су дружење наставили у опуштенијој атмосфери уз пригодну трпезу, а поред Дарка Воштинара, организатора *Дана културе Срба у Араду*, био је присутан и Миодраг Станојов, председник МО ССР у Печки и заменик градоначелника места. „Посебно захваљујемо домаћинима у Печки, јер су се потрудили да организација буде одлична и да имамо све што нам је потребно за одржавање овог турнира“, нагласио је Дарко Воштинар, потпредседник Савеза Срба у Румунији и лидер арадских Срба.

Горан Гога Пантин

САСТАНАК КОМИСИЈЕ ЗА КУЛТУРУ, ВЕРОИСПОВЕСТ И МАС-МЕДИЈЕ

Крајем прошле недеље, од 22. до 24. септембра, одржан је у седишту Савеза Срба у Румунији редовни састанак Комисије за културу, вероисповест и мас-медије Националног савета за мањине при Влади Румуније. Организатори ове акције су Савез Срба у Румунији и Савез Бугара у Румунији, односно Анка Панић и Саша Јашин.

Састанку су такође присуствовали Алин Ника, председник Жупанијског савета Тимиш, Динчер Џафар, државни подсекретар и Ивана Савић Гвозденовић као представници Департмана за међуетничке односе Владе Румуније, Милена

Мурешан као представник Општине Темишвара, Славомир Гвозденовић, почасни председник ССР, Златиборка Марков секретар ССР, као и представници мањина у оквиру Комисије за културу, вероисповест и мас-медије.

Добродошлицу свима је пожелио Саша Јашин, који је истакао значај ових састанака за боље упознавање и сарадњу мањина у Румунији, као и двоструку симболичност овог састанка који је одржан у Темишвару, Европској престоници културе и мултиетничком и мултиконфесионалном граду, који може да служи као пример складног заједничког суживота и међусобне сарадње бројних мањина у Румунији. У наставку је представио најзначајније манифестације Срба у Румунији, као што су „Дани културе Срба у Румунији“, наводећи и успешну сарадњу са осталим мањинама.

Уследио је Динчер Џафар, који је пренео поздрав Департмана за међуетничке односе и изразио задовољство да је састанак одржан у Темишвару, Европској престоници културе. Он је такође честитао организаторима и похвалио их за целокупну активност и залагање да се мањине што боље упознају и сарађују.

Алин Ника је изразио своју радост и жељу да учествује на састанку комисије, управо зато што је српска заједница увек показала интересовање и спремност да учествује на свим манифестацијама које су организоване на жупанијском нивоу, а поготово на манифестацијама у оквиру програма „Темишвар – Европска престоница културе“. Он је такође представио и најважније манифестације и акције које је организовао или подржао Жупанијски савет у оквиру програма „Темишвар – Европска престоница културе“ и позвао све присутне да посете манифестације које су се одржавале тих дана.

Милена Мурешан је затим пренела поздрав руководства општине града и у име општине пожелела свим представницима мањина да лепо и корисно искористе овај боравак у нашем граду и да посете што већи број знаменитости града, као и манифестације које су биле у току прошлог викенда.

Сви представници мањина су, сваки понаособ, представили активности њихових удружења, као и најзначајније манифестације у току једне године.

Славомир Гвозденовић је говорио о томе колико су богате и разноврсне активности Савеза Срба, о издавачким активностима, о бројним манифестацијама које Савез Срба организује, покрива и спонзорише у току једне године.

У наставку Динчер Џафар је представио присутнима две нове књиге, које су издате под покровитељством Департмана за међуетничке односе: „Слика Турака и Татара у румунској модерној ликовној уметности“ и други том серије „Заједница. Мултикултуралност. Развој.“

Послеподне истог дана сви су гости обишли знаменитости града на Тргу уједињења, као и у проширеном кругу старог центра града.

У недељу пре подне гости, представници мањина, присуствовали су светој литургији у Саборној цркви у Темишвару-Граду, након чега су посетили Владичански дом и музеј, где су имали прилике да се одушеве старим и

вредним експонатима музеја.

Била су то, слажу се сви учесници, три веома плодна, пријатна и изненађујућа дана, када су имали прилику да науче мноштво нових ствари једни о другима и самим тим да се договоре о даљој и успешној међусобној сарадњи.

Дејан Перинац

КЊИЖЕВНИ ФЕСТИВАЛ СА ВИСОКИМ ВИБРАЦИЈАМА

Један од највећих темишварских међународних књижевних фестивала одржан је средином прошле седмице у Темишвару. Реч је о „LitVest“ који је ове године доживео своје дванаесто издање у организацији Тимишке жупанијске библиотеке „Сорин Тител“, окупивши значајне писце из света и земље који су током три дана фестивала говорили своје стихове или одломке прозе на темишварским трговима (Трг уједињења и Трг Свети Ђорђе), у галеријама и свечаним салама, али и пред ђацима у неколико темишварских гимназија.

„Био је то један креативни књижевни ваљак, који је око себе ширио позитивне вибрације и најквалитетнија књижевна остварења“, казала је за наш лист књижевница Љубинка Перинац Станков, учесник фестивала и неко ко се побринуо да се високе фреквенције књижевности пусте у етар.

„Било је ово изузетно и веома интензивно искуство, не само по броју наступа током три дана фестивала, већ и по врло неконвенционалним

књижевним форматима“, додаје Љубинка Перинач Станков.

Домаћин фестивала је био истакнути румунски књижевник и директор Жупанијске библиотеке Тудор Крецу. Он је умео да пронађе интересантан контекст и да најбоље вреднује сваког госта понаособ, али и да темишварској публици понуди веома квалитетан и интензиван избор из савремених светских аутора.

Сем јавних читања и сусрета са публиком, писцима и младима, необичан, али веома допадљив је био тренутак јавног читања са представницима Полиције на отвореном Тргу Св. Ђорђа.

„Сваки аутор је добио полицијску пратњу, али овога пута у мало другачијем смислу, јер Полиција није била ту да одржава ред, већ да чита наша дела. Све је кулминирало последње вечери фестивала концертом чувеног џез музичара Дамјана Драгића, који је на сцени уз музику говорио изборе из наших песама и читао одломке прозе, тако што је за сваког аутора понаособ нашао адекватну музичку референцију. Атмосфера је била запаљива у препуној сали клуба Хевен, а вече незаборавно“, прича нам Љубинка Перинач Станков.

Иначе, „LitVest“ се, како се и очекивало од фестивала са таквом традицијом, и ове посебне године за Темишвар добро уклопио у концепт – Европске престонице културе, понудивши најквалитетнији преглед светске писане уметности, где су чак две Српкиње, из Темишвара и Србије, приказале своје књижевно умеће.

Никола Лакић

ТЕМИШВАРСКИ ХОР ИЗМЕЂУ ДУШЕ И НЕБА

У Панчеву, на крајњем југу Баната, на празнику за музичке сладокусце, 25. међународном фестивалу „Панчевачки дани духовне музике“, са духовним и световним програмом, представио се у недељу, 1. октобра, и Хор Православне Српске Саборне Цркве у Темишвару, под руководством проф. Јоце Бугарског, најстарији хор у васколиком српству основан 1836. године. Овом посебном свечаном и узвишеном приликом, обележен је уједно и јубилеј – 185 година постојања Панчевачког српског црквеног певачког друштва, који се сматра после темишварског најстаријим хором.

Наши бисери хорског музицирања из Темишвара, узели су учешће најпре на Светој литургији у Преображенском храму, потом, поподне, су

успела још два наступа: у Дворани «Аполо» и у препуном Успенском храму. Истог дана, учествовали су и Хор „Преподобни Рафаило Банатски“ из Зрењанина (диригент Сенка Милисављевић) и Прво Београдско певачко друштво (диригент Светлана Вилић), које такође, ове године, обележава јубилеј, 170 година постојања.

– Ово је први наступ нашег хора у иностранству после пандемије, а у Панчеву гостујемо након 5 година. Гостовањем код Панчевачког српског црквеног певачког друштва и учешћем на њиховом значајном јубилеју, додали смо још једну карику у низу наше дугогодишње плодне сарадње, са циљем неговања српског хорског певања на банатском поднебљу – изјавио је Дејан Попов, члан темишварског хора и најбољи познавалац хорске музике на нашим просторима и шире.

Изражајност, стилска разноликост и илустративност, по обичају, монопол су нашег темишварског хора и тријада која буди најдивније осећаје код сваке публике.

„Приметио сам и доживео живу цркву, народ који литургијски живи, у заједници са Богом и једни са другима, и то је био прави доживљај и духовни празник. Величанствено, светло и торжествено и све у сенци животворног Крста Господњег“, казао је за наш лист протојереј Благоје Чоботин, који је у Панчеву оставио запажене солистичке партитуде испред нашег темишварског хора.

За Весну Степанов Рошка, дугогодишњу чланицу хора: „Радост је сваки пут поделити са нашим колегама из других хорова љубав према музици, поготову када је у питању фестивал и јубилеј панчевачког хора.“

Најмлађа чланица хора је Софија Стојков, ученица деветог разреда Српске теоретске гимназије „Доситеј Обрадовић“ у Темишвару. Према

речима ове младе узданице културног прегалаштва: „Први пут представила сам се као члан хора Саборне цркве из Темишвара у Панчеву. Било је напорно, али ново, лепо искуство за мене.“

Исцртане су нове духовне вертикале кроз сарадњу хорова. Још једном су дотакнуте дубоке емотивне и спиритуалне сфере људске егзистенције. У тренуцима оваквих врхунских извођења, певачи и публика су могли осетити како музика прелази из обичног света у нешто више, додирујући небо и душу.

Никола Лакић

НАГРАДЕ ЗА ЗАСЛУЖНЕ ОЛИМПИЈЦЕ

Почетком текућег месеца, 4. октобра, поводом Међународног дана просветних радника, Школски жупанијски инспекторат и Тимишки жупанијски савет организовали су свечану доделу награда, намењену ученицима жупаније Тимиш који су освојили прве награде на републичким и међународним олимпијадама.

У мултифункционалној сали Жупанијског савета, у присуству Ауре Данијелеску, генералног инспектора Школског инспектората жупаније Тимиш, њених заменика и других званичника, биле су уручене награде најзаслужнијим ученицима и професорима са простора тимешке жупаније у

текућој години. Међу награђенима, било је и пет ученица Српске гимназије „Доситеј Обрадовић“, које су освојиле прву награду из српског језика на националној фази такмичења. Од награђених ученица присутних на церемонији, биле су Софија Стојков, Гордана Аћимов, Наташа Војновић, Јелена Мајкић и Ивана Јовановић.

Ова награда Софији Стојков је од великог значаја, као знак признања за њен досадашњи рад у школи. „Када се постигну добри резултати, ученици се охрабрују да иду даље. То је и разлог да радим још више“, изјавила је Софија.

Гордана Аћимов много се обрадовала, када је освојила прву награду. „Драго ми је што награђују децу, да би што више њих мотивисали да учествују. Такође сам веома захвална јер сам имала прилику да докажем колико је важан наш матерњи језик, српски језик, и колико је важно да се олимпијаде наставе као и до сад, са што више учесника и награда“, истакла је Гордана Аћимов.

И Наташи Војновић добијена награда има посебну важност. „За мене ова награда значи пуно, није реч само о дипломи на којој пише „прва награда“, него и осећај. Тај осећај знајући да сам се потрудила да достигнем врхунац. Осећам се веома задовољна са својим успехом, као и истовремено да сам сама успела“.

„Ова награда је за мене мали показивач на оно што сам постигла, али у исто време ми показује да увек може боље и да кад помислиш да си достигао врхунац, знај да може још боље и боље. Искрено, осећања су помешана али нисам очекивала ову награду, била сам јако срећна јер сам је освојила за свој матерњи језик, мој српски језик, презадовољна сам и драго ми је и настојаћу да се трудим да ту награду и оправдам, то што сам прво место, то ми није важно, јер сам и награду за то и добила али као што сам рекла, важно због чега сам је добила, а то је српски језик“, рекла је ученица дванаестог разреда Јелена Мајкић.

Јако је срећна и поносна на себе, сада већ бивша ученица „Доситеја Обрадовића“, Ивана Јовановић, али истовремено захвална је и професорима за цело њихово улагање у њено знање. „Срећна сам што сам поново успела да истакнем и представим нашу школу својим знањем. Такође ова награда јесте још један доказ за мене да радим добро свој посао и да се у наставку бавим српским језиком, културом и традицијом“, назначила је Ивана.

Упркос томе, што је наша заједница на овим просторима у опадању, број факултетски образованих Срба и српских интелектуалаца је сразмерно већи од скоро свих националности у Румунији, а српска заједница важи за једну од најобразованијих у земљи Карпата.

ДВОРАНА „МИОДРАГ БЕЛОДЕДИЋ“ НЕЋЕ ЛОПТА ДА ТЕ ХРАНИ

У присуству великог броја званица и мештана, у Соколовцу је 5. октобра свечано отворена нова спортска дворана која носи име славног фудбалера Миодрага Белодедића.

Врхунски спортиста који је пред препуним стадионима играо без имало треме против највећих имена европског и светског фудбала, није успео да сакрије узбуђење у својој дворани и пред њом.

„Имам пуно емоција! Захваљујем свима који сте дошли да ме подржите, честитам и вама који сте успели да ово подигнете, остаје још само да професори доведу децу и да их добро озноје“ – казао је Белодедић обраћајући се присутнима.

„Наш Миле“, како га у родном крају зову, најлепше говори држао је на травњацима, у копачкама. На прошлонедељном свечаном отварању прisetио се почетака, савета родитеља и једне своје непослушности.

Захваљујући тој непослушности, милиони страствених навијача дрхтали су касније крај малих екрана или на стадионима, туговали неизмерно након

пораза и ронили сузе радоснице после бриљантних победа.

„Остави лопту, неће лопта да те храни, научи неки занат, говорили су ми моји. Нисам их послушао. И тако сам стигао у »Стеауу« где ми је идол био Штефан Самеш“ – признао је Бело јавно свој први грех.

Други Милетов грех је тај што је Србин из Соколоваца, Србин из Румуније, од малих ногу маштао да обуче дрес „Црвене звезде“, најтрофејнијег београдског клуба.

Сан му се остварио, дошла је још већа слава, али и разочарење.

Подигао је Куп европских шампиона 1986. у Севиљи, потом 1991. у Барију, али се, према његовим речима, и у Букурешту, и у Београду осећао као странац.

„У Букурешту су ми говорили да сам Србин, у Београду да сам Румун“ – назначио је Миодраг Белодедић уз осмех, али и са сетом у гласу, пред пуном двораном.

Свечаност је отворила Олгица Гица, председница општине Соколовац, особа најзаслужнија за реализацију пројекта.

Дирљив моменат представљало је и интонирање три химне, румунске, српске и светосавске.

Општина Соколовац једина је институција такве врсте у Румунији, а највероватније и у целокупном српском расејању, која на грбу има лик Светог Саве.

Догађају су присуствовали посланици Огњан Крстић, Силвију Хурдузеу, Маријус Дамиан и Слободан Гера, амбасадор Републике Србије у Букурешту Стефан Томашевић, префект жупаније Караш-Северин Јоан Драгомир, 17

председника општина, представници Савета жупаније и других институција.

Специјално за ову прилику у Соколовац су допутовала и двојица Белодедићевих бивших саиграча из Стеауе и репрезентације Румуније, Јосиф Ротариу и Жан Владоју, као и делегација фудбалског клуба „Црвена звезда“.

„Хвала ти, Миле, за све што си урадио за румунски фудбал, хвала ти што си део наше заједнице и што си допринео уздизању спорта. Свуда си нас представљао са поносом и сви Срби из Румуније, као и сви Румуни, поносили су се тобом“ – захвалио се у свом обраћању славном фудбалеру Огњан Крстић, председник Савеза Срба у Румунији.

„Овај догађај има још један значај, а то је – доказ да ви умете да чувате сећање и да одајете почаст најбољем међу вама“ – нагласио је амбасадор Стефан Томашевић.

Уочи свечаног отварања, дворану је осветио архијерејски заменик Епархије темишварске протојереј-ставрофор Маринко Марков који је, истог дана, заједно са делом свештенства и монаштва Соколовачког намесништва, осветио и основну школу „Свети Сава“.

„Требало је, прошле године, да прославимо два и по века организоване наставе у Соколовцу, али пошто се у том периоду радило на обнављању зграде, прославу смо одложили за ову годину, за 5. октобар, Међународни дан образовања“ – изјавила је за „Нашу реч“ председница општине Олгица Гица.

На свечаности поводом отварања дворане свештенику Васи Лупуловићу, пароху решичком, и Јадрану Николићу, Соколовчанину који већ две деценије живи у Букурешту, додељено је звање почасног грађанина општине Соколовац.

У завршном делу програма одржан је турнир у малом фудбалу за децу рођену 2013. године.

Такмичили су се „Црвена звезда“ из Београда, „ЋСМ“ из Решице, „Галакси“ из Темишвара и домаћини, екипа „Нера“ из Соколовца. Победнички пехар освојили су гости из Србије.

„Општина ће сваке године организовати овај турнир, највероватније током месеца октобра, за време једнонедељног распуста. »Миодраг Белодедић«, тако ће се и звати“ – навела је за наш недељник Олгица Гица.

Голобради дечак из „Голубовог сокака“ није послушао савет родитеља, али му је оно – неће лопта да те храни – помогло рано да разуме да се најбољи „лебац“ меси од три састојка: дисциплине, рада и знања.

Ненадмашни, елегантни дефанзивац који је блистао са „Стеауом“ из Букурешта и „Црвеном звездом“ из Београда, дочекао је да се уздигне и на једно од највећих постоља.

Седам месеци пре шездесетог рођендана, са крова Европе и света попео се и на кров Соколовца – да попут звезде водиље сија будућим нараштајима и још нерођеним шампионима.

КОМЕМОРАЦИЈА СТРАДАЛИМ СРБИМА У АРАДСКОЈ ТВРЂАВИ

Поводом обележавања Дана примирја у Првом светском рату у Араду је 16. октобра одржана комеморативна церемонија којом се одаје почаст и чува сећање на српске интернирце страдале у логору у Арадској тврђави између 1914. и 1918. године.

У име Владе Републике Србије церемонију полагања венаца и одавања почести на улазу Тврђаве у Араду, на спомен-обележје на простору између тврђаве и реке Мориш, као и код спомен-костурнице „Помениреа“, предводио је Зоран Антић, државни секретар Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, у присуству делегације Министарства одбране и Војске Србије, представника Генералног конзулата Амбасаде Србије, кадета Војне академије и студената Криминалистичко-полицијског универзитета у Београду, представника Савеза Срба у Румунији, представника Префектуре Арад, Жупанијског савета Арад, Града Арад и представника Војске Румуније. Церемонији је присуствовао и Божидар Панић, цењени и угледни монограф из српске заједнице у Румунији, професор историје Саша Малимарков и ђаци Српске гимназије „Доситеј Обрадовић“ у Темишвару, као и бројна удружења и грађани опредељени за неговање традиција ослободилачких ратова Србије.

Комеморативна церемонија је завршена дефилеом почасне гарде коју чине војници 191. пешадијског батаљона „Пуковник Раду Голеску“ и кадетата Војне академије и студената Криминалистичко-полицијског универзитета из Београда. Помен су током обележавања 108. годишњице страдања у Арадској тврђави служили свештеници Епархије темишварске Српске православне цркве, протојереј-ставрофор Огњан Плавшић, протонамесник Иван Попов и ђакон арадски Зоран Мутавски.

Учесници церемоније су се на крају поклонили сенима страдалих и на спомен-обележју подигнутом на месту на ком су сахрањени интернирци у тадашњем логору унутар тврђаве, на обали реке Мориш, као и на градском гробљу „Помениреа“ у Араду. То су учинили и ученици седмог и осмог разреда Српске гимназије „Доситеј Обрадовић“ у Темишвару, под вођством њиховог професора историје Саше Малимаркова. Био је то живи тренутак културе сећања и непосредног осећања историје.

Истог дана у Темишвару, делегација Републике Србије, коју је предводио државни секретар Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања Зоран Антић, положила је венац и одала почаст код Споменика са спомен-костурницом 26 југословенских пилота погинулих у априлском рату 1941. године на Градском гробљу хероја у Темишвару.

Кроз ове праксе сећања и памћења, сви они који су неправедно страдали, остају живи у нашем сећању, као знак жртве без које нема живота, јер је то на крају била и порука, на крсту страдања.

Горан Гога Пантин

САВЕТОВАЊЕ НАСТАВНИКА

Прошлог викенда, од 13. до 15. октобра, у Ешелници, одржало се шеснаесто издање „Саветовања наставника“ који предају на српском језику. Учествовали су васпитачи и професори из жупанија Тимиш, Арад и Караш-Северин.

Такође су на Саветовању били присутни саветник министра за мањине при Министарству просвете у Румунији, господин Јанко Губани, инспектор за мањине и информатику при Школском инспекторату жупаније Тимиш, професор Жељко Станков, инспектор за мањине при Школском инспекторату жупаније Караш-Северин, госпођа Ана Тилка, директорка Српске теоретске

гимназије „Доситеј Обрадовић“ у Темишвару, професорка Александра Стојков, заменик директора Технолошке гимназије Дунавска клисура у Новој Молдави, госпођа Славица Мандру и потпредседник Савеза Срба у жупанији Караш-Северин, господин Виктор Адријан Мојсеш. Координатор Саветовања наставника који предају на српском језику, била је професорка Вера Жупунски, уз сву финансијску подршку Савеза Срба у Румунији.

Тродневни састанак имао је као циљ у првом реду усавршавање наставника, али и развијање социјалне димензије, дружење и боље упознавање колектива наставника, јер су они круг наставника који користе као заједнички алат, српски језик, у борби за очување српског идентитета и културе, неки у тимешкој, арадској или караш-северинској жупанији. „Корење које наш језик пушта је чисто, али ми несвесно чинимо да стабилјка труне и не заливамо довољно ово своје раскошно цвеће и оно ће ако овако наставимо, увенути. То не смемо да дозволимо“ – рекла је на самом почетку Саветовања, директорка Српске теоретске гимназије „Доситеј Обрадовић“, професорка Александра Стојков.

Саветник министра за мањине при Министарству просвете у Румунији, господин Јанко Губани, исказао је неколико нових информација, као ону да је започео пројекат измене плана и програма за предмет српски језик и књижевност, као матерњи или факултативни изборни предмет за основце и гимназијалце.

На Саветовању су били присутни представници Центра за стручно усавршавање из Кикинде, педагог Лидија Стефановић, која је одржала семинар на тему „Улога наставника у процесу оцењивања и процењивања знања“ и директорка О.Ш. „Глиторије Попов“ из Руског Села, Александра Фелбаб, која је представила методологију завршног испита у основној школи.

Организатор Саветовања, професорка Вера Жупунски, задовољна је овогодишњем Саветовањем, нарочито због колега који су исказали своју захвалност уз лепе речи. „Били смо сви заједно и схватили смо да нам је

јачко лепо заједно, у првом реду што смо се дружили и разменили искуства. Најважније да се створи група људи, која да мисли, жели и осећа исто зато што нам то доноси лично благаостање“ – пренела нам је професорка Вера.

Поред семинара, наставници су крстарили Дунавом, шетали по Бањи Херкулес и радовали се природним лепотама тих предела.

На дунавској обали владала је професионална атмосфера размене искуства и педагошких метода, савета за сличне ситуације са којима се наставници суочавају.

Ксенија Глишић

НАУЧНИ СКУП У НИШУ

Филозофски факултет у Нишу у периоду од 20. до 21. октобра био је домаћин 9. научне конференције регионалног карактера под називом „Материјална и духовна култура Срба у мултиетничким срединама и/или периферним областима“. Поздравне речи на отварању скупа упутили су Огњан Крстић, председник Савеза Срба и посланик у Парламенту Румуније, продекан проф. др Драган Тодоровић, управник Департмана за србистику, проф. др Драгиша Бојовић и иницијатори ове научне сарадње проф. др Горан Максимовић, професор Филозофског факултета Универзитета у Нишу и проф. др Михај Миља Радан, који су потом представили уваженом скупу девети број часописа „Исходишта“, гласило Центра за научна истраживања културе Срба у Румунији при Савезу Срба у Румунији.

На скупу је изложено четрдесет реферата из области науке о језику,

науке о књижевности, методике наставе и историје који ће се појавити у јубиларном десетом броју „Исходишта“. Представљање је било подељено по секцијама.

Када је реч о нашим истраживачима из Румуније, проф. др Михај Радан и доц. др Миљана-Радмила Ускату, говорили су у првој секцији „О појединим особинама именских речи у карашевским говорима“. У другој секцији протојереј Благоје Чоботин говорио је о елементима божићне обредне праксе код Срба у Српском Семартону, Чакову и Фењу, игуман Јустин (Стојановић) о монашкој школи у манастиру Бездин 1922/1923, а проф. др Адријан Калин Боба, који је и свештено лице Румунске цркве у Вршцу, имао је излагање са темом „Протојереј Ненад Барачки и његово музиколошко дело у Банату“. У последњој радној секцији тема „Савремена слика Срба у румунској престоници: на трагу Срба у Букурешту“, припала је проф. др Октавији Неделку и проф. др Лидији Чолевић, мср Дејан Попов је говорио „О хорској делатности Срба у Тимишвару током комунистичког режима у Румунији (1947-1989)“, док су проф. др Маца Царан Андрејић и мср Димитрије Савић, причали на тему „Фразеологија српског језика везана за психофизичке особине које се одражавају на људско тело“.

Обилазак чувене Нишке тврђаве, комплексног споменика културе и најмонументалније урбанистичке доминанте централног подручја града Ниша, као и посета кафани Нишлијска механа, једна од познатијих и кулtnих кафана, пропратили су и крунисали овогодишњи радни део скупа.

Никола Лакић

АУТЕНТИЧНА МУЗИКА ВОДИ БОРБУ ПРОТИВ ЗАБОРАВА

Истраживачки центар за етномузикологију у оквиру Националне музичке академије „Георге Дима“ у Клужу, организовао је од 23. до 24. октобра Међународну етномузиколошку конференцију „Повратак и обнова традиционалне музике“.

Програм манифестације обухватао је научне секције, где су излагала реномирана имена музиколога, етномузиколога и истраживача из земље и иностранства, представљање књига, али су одржана и два концерта традиционалне музике у извођењу једне српске тамбурашке дружине из румунског Баната и „Трио Трансилван“.

Српску мањину са румунске стране Баната представљала је удружена

тамбурашка дружина, састављена од чланова свих тамбурашких оркестара који су остали активни на поменутом етнографском простору. Под координацијом Ненада Лукина, нашли су се Марко Бугарин, Драгослав Влашчић, Горан Панић, Предраг Остојин, Славен Павловић, Драгош Биас и Валентин Сapiану, који су присутне повели на својеврсно музичко путовање, најпре кроз етнографско подручје Војводине, кроз Банат, Срем и Бачку; отварајући музичку „Пандорину кутију“ панонске равнице из које су изашле музичке категорије попут популарне музике без документованог датирања – „изворне песме“, „староградска музика“ и музика под културним мађарским утицајем, као и музичка дела са специфичним ритмичким обрасцима из западне Србије (Босна), јужне Србије (Македонија) и источне Србије (Шоп).

Током концерта, који је трајао сат времена, засвирало се „Мало коло“ и „Велико коло“, песме које је Бела Барток прикупио 1912. године у Моноштору, које се певају и данас, на свадбама и крштењима, као и групне песме, како су се певале раније, у којима свако пева оним гласом, који му највише одговара.

„Било је лепо искуство, мислим да смо представили себе и српску заједницу из Румуније лепо и аутентично“, прокоментарисао је Горан Панић.

То је, заправо, музичка тајна која се назире у ветровима по нашој равници, ноте које одзвањају озареним долинама Бегеја, Тамиша и Дунава, односно сакупљене мелодије које се преносе са усне на усну кроз векове и залазе под кожу. Ово је аутохтона музика, чувар наше душе, чувар наше прошлости и прозор у нашу будућност.

Сазнајемо да је група тамбураша демонстрирала и музичке утицаје који постоје и струје међу комшијским народима. Изводили су дела са мађарским утицајем, али и аутентична румунска дела, која су настала под утицајем српске музике, као што су „Asară ră vremea cinii“ и „Хеј, мати, мати“.

Вокални солисти присутни на догађају били су Јасмина Фењац и Пера

Тодоровић, етаблирани уметници у нашој заједници, који су наступали појединачно и у дуету.

Тамбурашки оркестар је, такође, извео и комад присутног универзитетског професора Јоана Боце „Апă, zorile să varsă”. Овај прекаљени солиста извео га је у дуету са Пером Тодоровићем.

„Јасмина и чика Перо, хвала вам од срца што сте успели да отргнете две сузе из мог срца“, изјавио је Драгош Биас.

„Срећом, међу Србима у Руму-нији још увек има ентузијаста који чувају и промовишу аутохтону и аутентичну домаћу локалну музику“, закључио је Ненад Лукин.

И док се свет убрзава, док звуци модерних мелодија пролазе кроз безброј звучника телефона и компјутера, аутохтона музика остаје тиха чуварица, везивна нит са оним што смо били и оним што можемо постати. Једина истинска мелодија живота, која сама зна да говори.

Никола Лакић

ГОДИШЊИ СЛАВСКИ КОНЦЕРТ КУД „ПЛАВИ ДЕЛИЈА“ У ВЕЛИКОМ СЕНПЕТРУ

У суботу, 28. октобра, поводом празника Свете Петке, организован је, у Дому културе у Великом Сенпетру, годишњи славски концерт КУД „Плави делија“. Главни организатори манифестације су Савез Срба, општина Велики Сенпетар и Удружење „Плави делија“, уз подршку других спонзора.

У 19.00 часова, у препуном Дому културе, у свечаној атмосфери, Сенпетарци су с нестрпљењем дочекали почетак концерта, кад су се на сцени појавили најмлађи играчи и играчице из Школице фолклора „Плави делија“, који су одиграли дечије игре, у кореографији Игора Попова, уметнички руководилац Радован Јованов. Сцена се напунила прелепим девојчицама и дечацима који су осмесима, смелошћу и раздраганом игром одушевили публику и награђени су заслуженим аплаузом.

Други на сцени су извели игре из Димитровграда играчи и играчице КУД „Велико коло“ из Новог Сада, у кореографији Мирослава Савића. Они су нам дочарали како су се на сеоским весељима у југоисточној Србији момци

и цуре поигравали, заигравали, удварали, и кроз плес, дружили и веселили. Док су живо плесали, чуло се само кристално поигравање сеферина на девојачким грудима.

КУД „Плави делија“ је затим одиграо игре из Поморишја у кореографији Игора Попова, уметнички руководилац Радован Јованов. Овога пута смо имали прилику да видимо како се у Поморишју заводе младе цуре, како се млади момци доигравају, како једни друге изазивају, као у двобоју, да покажу сваки своје умеће у плесу, да се докаже ко је највећи бећар, пред девојкама, па да онда сви заједно крену да играју, на нашим банаћанским ритмовима, праћени тамбурашима оркестра „Батини бећари“.

Ни „Батини бећари“ нису остали дужни публици, јер су наши тамбураши из Великог Семиклуша под управом Марка Бугарина одсвирали у наставку сплет банатских песама и пратили прелепу, младу и талентовану солисткињу Мају Мирковић и нашег дуго већ прослављеног певача Зорана Радића.

Средња група ансамбла „Плави делија“ је у наставку одиграла влашке игре. Шта више рећи, сенпетарски момчићи и девојчурци напунили су сцену и са пуно снаге, воље и умећа дочарали нам лепоту, дивљину и чаробност влашке игре, чији ритмови као да имају магичну моћ.

Драган Данић, млади хармоникаш, спретно и с умећем нам је одсвирао весело коло на хармоници, показавши таленат који обећава и који тек треба да дође до пуног изражаја.

Поново се на сцену попела средња група „Плавих делија“, чији су неуморни играчи и играчице, овога пута одиграли игре из Халова у кореографији Дејана Милосављевића Звечанца. И поново су млади играчи врло лепо одиграли влашке игре, док се сцена тресла под чврстим и брзим кораком, и поново су сеферини заиграли на девојачким грудима.

Фолклорни ансамбл „Велико коло“ нам је у наставку одиграо игре из Куманова, у кореографији Љубомира Вујчина и Мирослава Савића. Момци и девојке обучени у прелепе ношње су нам дочарали лепоту и елеганцију ових прелепих народних игара, чији ритам и широки покрети понекад подсећају на балетску игру.

Извођачи ансамбла „Плави делија“

Завршну тачку ове приредбе представљале су игре из Врањског поља, које су премијерно одиграли чланови ансамбла „Плави делија“, у кореографији Дејана Милисављевића Звечанца. Прво су на сцени наступиле наше прелепе Сепетарке обучене у прелепе ношње са југа Србије, које су одиграле и отпевале девојачку песму, дозивајући момке, и они су им се придружили, те су заједно одиграли десетоминутну веселу игру, која је подигла на ноге целу публику. Уследио је заслужени громогласни аплауз и бис.

На манифестацији био је присутан и председник Савеза Срба и посланик у Румунском парламенту Огњан Крстић, који је поздравио све присутне и изразио своју радост што присуствује овом догађају, који служи за пример како треба васпитати младе нараштаје у духу љубави према српској речи, српској игри и песми, српским обичајима и традицији. Он је такође премијерно јавно изјавио да је Савез одобрио и да се залаже за изградњу Српске куће у Великом Сепетру, и да ће за највише две године Сепетар имати своју Српску кућу, која ће послужити свим потребама заједнице.

У име Сепетараца Борко Јоргован и Радован Јованов су уручили „Захвалницу“ уметничком руководиоцу ФА „Велико коло“ Мирославу Савићу.

„Драго ми је да кроз ову нашу сарадњу започету у Новом Саду и нашем посетом и гостовањем у Великом Сепетру, успевамо да проширимо пријатељство и дружење наше деце са обе стране границе и да на тај начин допринесемо очувању традиције и културе српског народа. Сарадњу ћемо проширити следеће године кад наше друштво слави 15 година, а ваше друштво 20 година постојања, па ћемо доследно обележити два јубиларна догађаја“, рекао је Мирослав Савић за наш лист.

„Овде ми је врло лепо, много се радујем што смо међу пријатељима, осећам се као код куће у Семиклушу. Имају веома добар ансамбл, волим и како су играли гости из Србије, и стварно нам је свима веома лепо“, каже млада певачица Маја Мирковић.

„Није лако истрајати, стално нам се чланови мењају, али ето успевамо да и младе и најмлађе генерације привучемо у наш ансамбл, а то нам даје

наде и снаге да идемо даље“, додаје Марко Бугарин.

Веселје је настављено до касно у ноћ уз оркестар Душана Џакуле Крлета из Кикинде, уз добро вино и обиље хране. Из Дома културе чули су се кроз ноћ звуци популарних народних песама и народних игара, а млади и старији играли су и веселили до ране зоре.

Дејан Перинач

РАДОВИ ДАНЕ ПЕТКОВ У КИКИНДИ

Први пут у Кикинди, академска сликарка и професорка Даница Дана Петков има изложбу коју ће посетиоци бити у прилици да погледају до 30. новембра. Протеклог петка, уз пуно симболике, на Свету Петку, наша Дана Петков отворила је своју изложбу „Апстрактне вибрације“, представљајући кикиндској културној јавности своју вибрантну уметност кроз њене нове радове.

– Први пут излажем у Кикинди, у престижном музеју „Terra“. Изложбу посвећујем мојој мајци. Она је преминула пре шест месеци у 100. години. Заправо, она је била моја прва учитељица цртања. Од мајке сам наследила таленат – назначила је Дана Петков.

Задовољство да отвори изложбу имао је Миодраг Мића Јакшић, један од организатора ликовне колоније у Темишвару заједно са Даном Петков, према којој гради уметнички пијетет.

Према речима Јакшића, свих ових година Дана Петков је успела да изгради свој особени израз, не само кроз апстракцију коју последњих година представља, већ пре свега, кроз њен однос према уметности.

„Њена уметност је једна врста блакости и љубави, баш каква је и она као особа, која тихо и нежно говори. Стварајући ову своју чаробну палету боја, изнеговала је свој особени стил“, казао је Јакшић, док се окретао по галерији и указивао на лепоту великих платна са радостима у бојама у којима људски вид заслужује да ужива.

Дана Петков, иначе је свестрани сликар који заслужује посебну пажњу. Она није само сликар апстракције, Дана је и истакнути иконописац, осликала је многе цркве, уз то, она је и педагог, извела је на уметнички пут многе генерације.

Изложба је релизована у сарадњи са Градом Кикинда, галеријом „Терга“ и Савезом Срба у Румунији. Отварању изложбе је присуствовао и Огњан Крстић, председник Савеза Срба и посланик у Парламенту Румуније, као и представници локалне самоуправе.

Никола Лакић

ОТВОРЕНИ ДАНИ СРПСКЕ КУЛТУРЕ У ТЕМИШВАРУ

Лепше и свечаније се није могао ни очекивати „старт“ осамнаестог издања Дана српске културе у Темишвару. Пуна дворана темишварског Народног позоришта, бројне званице и уважене личности, позоришна представа Народног позоришта Приштина... Очигледно је да Срби у Темишвару, у Банату дабоме, имају своје почасно место у култури града и региона. И мимо тога што Срби чине мали проценат становништва града на Бегеју и румунског Баната, процентуално акције и манифестације у организацији Савеза Срба у Румунији током година далеко надмашују проценат припадника наше заједнице. Када би само ми то истицали, можда бисмо били субјективни. Али такве оцене стижу, редовно и све учеслалије, и из Београда, и из Букурешта, и из Будимпеште, и Новог Сада, а и са других страна. А како је почело овогодишње издање Дана српске културе,

несумњиво ћемо на крају имати пуно разлога за задовољство и радовање.

Након поздравних речи, које су најавиле и уједно наговестиле званично отварање Дана српске културе, водитељ програма Марко Ацић истакао је да наша нас култура окупља и ове године најлепшим што има, филмом, позориштем, књигом, сликарством, духовном и световном песмом, традицијом.

„Вечерас у нашем граду почиње светковина српске културе и хвала вам што смо заједно. Темишвар је 2023. године оно што му и доликује – Европска престоница културе. Данас је Темишвар духовна престоница српства. док Савез Срба у Румунији, уз подршку Министарства културе Владе Румуније, Министарства културе Републике Србије, Департмана за међуетничке односе Владе Румуније у сарадњи са Генералним конзулатом Републике Србије, има прилику да овде у Темишвару и у матици током целог месеца новембра покаже најлепше што наша култура има, од Темишвара и Арада – до Београда и Косова“, након чега је поздравио госпођу Јагоду Стаменковић, начелника у Сектору за међународну сарадњу и европске интеграције у области културе из Министарства културе Републике Србије. Поздравио је затим господина Михаја Ритивојуа, префекта тимешке жупаније, господина Сорина Јонескуа, заменика префекта. Господина Кристијана Алина Моша, потпредседника Тимешког жупанијског савета, господина Доминика Фрица, градоначелника Темишвара. Госпођу Весну Колиновић конзула Републике Србије у Темишвару, господина Динчера Ђафера, заменика државног секретара при Департману за међуетничке односе Владе Румуније, представнике Српске православне Епархије темишварске на челу са протојерејом-ставрофором др Маринком Марковим, архијерејским замеником, представнике

Савеза Срба у Румунији на челу са Огњаном Крстићем, председником и послаником, представнике Српске гимназије „Доситеј Обрадовић“, Студијског програма за српски језик и књижевност при Западном универзитету, и свих наших институција, представнике дипломатског кора у Темишвару, наше румунске пријатеље и све пријатеље Срба и српске културе, представнике српских и румунских медија и све присутне који су увеличали светковину српске културе у Темишвару.

Присутне су у уводном делу програма поздравили потпредседник Жупанијског савета Тимиш, господин Алин Кристијан Мош, градоначелник Темишвара, господин Доминик Фриц, прочитан је говор амбасадора Републике Србије у Букурешту, Његове екселенције господина Стефана Томашевића, госпођа Ивана Гвозденовић Савић која је пренела поздраве господина Динчера Ђафера, заменика државног секретара при Департману за међуетничке односе и овогодишњи домаћин Дана српске културе у Темишвару господин Дејан Попов, потпредседник Савеза Срба у Румунији.

Први пут ове године, током скоро две деценије постојања, Дани српске културе у Темишвару су уместо пројекције филма свечано отворени једном позоришном представом „Женидба“ Н. Гогоља у режији Милана Караџића и извођењу ансамбла Народног позоришта Приштина са седиштем у Грачаници.

У другом делу манифестације присутни су имали привилегију да прате један изузетан позоришни спектакл Народног позоришта Приштина. Овим поводом, одиграли су своју најизвођенију представу „Женидба“, која је имала јубиларно, педесето извођење 8. октобра на Дан позоришта и у оквиру 75 година постојања. Милан Васић који тумачи главну улогу, за ово остварење награђен је „Златним ћураном“ на Данима комедије у Јагодини 2019. године. У глумачкој екипи су и Милица Буразер, Небојша Ђорђевић, Бојан Стојчетовић, Игорa Дамњановић, Бранко Бабовић, Аника Грујић, Тамара Томановић и Јасмина Стојиљковић.

Велики труд да ова прича буде разумљива и румунској публици, уложили су ученици Српске гимназије „Доситеј Обрадовић“ из Темишвара, Гордана Аћимов, Јована Јоргован, Богдан Рајков, Александар Мирков, Марко Трихенеа, Наташа Војновић, Ивана Мићин и Ерик Ковач. Под упутством своје професорке, Јулијане Галеш, ученици су ову позоришну представу превели на румунски језик, обезбеђујући тако њену широку доступност, на свечаном отварању Дана српске културе.

Током целог месеца новембра приказале се највеће вредности српске културе, не само у Румунији, већ и широм Европе, а то су позориште, филм, музика, ликовна уметност, књижевност и све оно што нас краси као народ.

МУЗИЧКА ВЛАДАВИНА ТАМБУРАША

Звук тамбурашке жице и сјај тамбурашких оркестара дозвоао је велики број нашег народа у уторак, 7. новембра, у оквиру Дана српске културе на манифестацији „Тамбураши банатске равнице“ у Банатској филхармонији. Одлична посећеност и велика заинтересованост показују да је Савез Срба у Румунији и ове године успео да организује месец српске културе по укусу и сензибилитету наше заједнице. Право одушевљење изазвало је седам српских тамбурашких оркестара.

Публика је сваки наступ прихватила уз громогласне аплаузе и овације. Песмом смо волели госпођицу Виолету, Сојчицу девојчицу, поздравили два брата из равног Баната и присетили се како је када падне први снег.

Први су запловили равницом на тамбурашким звуцима легендарне „Лале са Мориша“ из Чанада под руководством проф. Томе Ђурића. Док су стојали на сцени и раздраживали чула публике, подсетили су нас на дубоке жиле тамбурашке музике и дружина по нашим селима. Догодине „Лале“ ће прославити педесет година постојања.

Старим српским песмама срце публике су својим гласовима дотакле чланице ВИС „Бисери“ из Великог Семиклуша. Уметнички руководилац вокално-инструменталног састава је Дарко Влашчић. Својим наступом „Бисери“ су поручили да желе да се добра песма опет чује по нашим сокацима и

шоровима, како би и млади нараштаји прихватили лепе звуке наше равнице.

Са жаром и полетом је свирао у наставку Тамбурашки оркестар „Батини бећари“ из Великог Семиклуша под управом Марка Бугарина. Њихова комуникација са публиком је увелико почела да изазива узбуђење и веселост. Трзаји жица и вокална извођења тамбурашких, староградских и народних песама Зорана Радића, Љубомира Петрова и Маје Мирковић, погађали су најситније честице српске душе у Сали Капитол. Бећари тачно знају да пронађу најдирљивије моменте.

За тренутак су нас опили и звуци инструмената ТО „Круна“ из Српског Семартона, под вођством Илије Грубачког, као и извођење легендарног дуета Милане Сеје Весић и Кате Грубачки. Њихов наступ буктио је од инспирације. Стари добри ведри дух се распршио међу многобројном публиком.

Раскошним гласом почастила нас је Јасмина Фењац у пратњи „Златне сузе“ из Дињаша, под уметничким руководством Горана Панића. Шармантна Сенада Стојанов је потом са дињашанским виртуозима наставила да опија чула публике попут некадашње „Златне сузе“.

Прави музички крешендо смо видели код младих „Темишварских тамбураша“ под управом маестра проф. Зорана Бугарског Брице. Стихови једне

песме Звонка Богдана кажу: „Све је мање добрих тамбураша, фијакера, снаша и салаша“, али то данас није случај. Претежно ученици Српске гимназије „Доситеј Обрадовић“, дечица на сцени Банатске филхармоније изазивала су понос, али и сузе радоснице. Њиховим чаробним извођењем тамбурашких сплетова мирно смо на тренутак заплочили равницом, заборавили на тужну сету нашег постојања, и одмакли се у неку сигурнију будућност, где нас они чекају, попут пламена који јасно светли и просипа најлепше звуке битисања на овом простору.

„Ја до сада нисам имао прилику да их чујем, знао сам да постоје, и сада видим да је то млада генерација која долази, а ја сам мислио да никада нећу доживети да видим подмладак, да више нећемо имати тамбураше, а ове вечери сам видео да ми заправо имамо благо“, прокоментарисао је ове младе тамбураше доајен српске музичке сцене у Румунији Лаза Поморишац, упућујући честитке и захвалности Зорану Бугарском Брици на бризи и улагању у младе тамбураше.

Посебно се истакао као басиста и вокал Игор Фењац. Видело се да крв није вода. Чули смо још као солисте ретко талентовану и надарену Катарину Панић, даровитог Николу Баројануа, као и квартет Снежана Мишков, Наташа и Драгана Рајчић и Тања Петров.

Јасно је да имамо ново историјско поглавље. Чаролија ових младих тамбураша тек почиње да осваја срца публике.

Вече су завршили „Темишварски споменари“ са солистом Пером Тодоровићем. Банатски славуј који је недавно посведочио у телевизијској емисији да никад није касно, заједно са својим темишварским секстетом потврдио је на крају племениту традицију музичког постојања Срба на овим просторима. Јасно је да ће наша песма и успомена увек имати места у разноврсном времену садашњице и непредвидљивој будућности.

Да није тако, не би се изазвало видно племенито уживање код многобројне публике током читаве вечери. Звуци тамбуре и вокална извођења су посебно и пријатно погодила проф. Споменку Николин из Дињаша.

„Ово вечерас ме вратило у неко прошло време, али и у будућност, јер ово је наше и то треба да сачувамо и задржимо, можемо заиста да се дичимо свугде, ово је мелем за душу и срце“, казала је проф. Николин.

Весна Ђуричин из Чанада истакла нам је да се уз српску песму и тамбуру током вечери осећала „српски“.

„Боље да не користимо речи, само ми је мило што имамо толико оркестра иако смо мањина у Румунији, и зато ово морамо да чувамо, јер нас је вековима красило“, закључак је Весне Ђуричин, уз нагласак да су млади темишварски тамбураши „понос и дика“.

ЗАВРШЕНИ КАМПОВИ ЗА ДЕЦУ

Министар без портфеља задужен за координацију активности и мера у области односа Републике Србије са дијаспором, отворио је у петак на Сребрном језеру завршни спортски камп за децу из региона и дијаспоре „Србија те зове“, у коме је учествовало више од 200 малишана српског порекла из 14 земаља, између осталог темишварски клуб „Галакси“ предвођен Гораном Гоцом Корожором, уз подршку Савеза Срба у Румунији.

– Драга децо, свима хвала што сте дошли у своју Србију на овај турнир. И сви ви који сте вечерас овде сте победници. Али, посебно хвала нашим малишанима са Косова и Метохије, из Штрпца, који на овом турниру с поносом представљају Србију – рекао је министар у обраћању учесницима турнира и посебно им указао на важност бављења спортом, али и на то да где год живели, никада не забораве ко су и одакле су.

Поред спортског, овај програм је имао и образовно-културни и туристички карактер, те су малишани имали прилику да посете Голубачку тврђаву и манастир Тумане.

Након свечаног отварања одиграна је ревијална утакмица између младих нада ФК „Црвена звезда“ и „Дрим тима турнира“ у ком су играли и министар Милићевић и прослављени ватерполиста Никола Рађен. Турнир је на крају

освојио ни мање ни више него темишварски „Галакси“ Горана Корожора. Друго место је освојила екипа из Ваљева док се трећим местом задовољила екипа „Црвене звезде“.

Преко сто српске деце из Румуније је ове године учествовало на камповима за децу које је организовао Кабинет министра без портфеља преко Савеза Срба у Румунији. Суштина је била да упознају културно-историјску баштину општине и града у којој се налазе, али и да упознају своју традицију, да усаврше знање српског језика и да стекну нове пријатеље који живе на различитим крајевима света, али са којима деле исто порекло и идентитет.

Свечаном отварању турнира присуствовали су и новинари српских медија из Аустрије, Словеније, Мађарске, Републике Српске, Северне Македоније и из редакције „Наша реч“ из Тимишвара. Сви они протеклог викенда заједно са колегама из Србије учествовали су на семинару „Мостови до завичаја“, који је исто организовао Кабинет министра Милићевића, а у циљу јачања веза и сарадње медијских радника из матице и дијаспоре.

Никола Лакић

ГОСТОВАЊЕ СРПСКОГ ДРЖАВНОГ АНСАМБЛА НАРОДНИХ ИГАРА И ПЕСАМА „КОЛО“

У оквиру „Дана српске културе“, у петак 10. новембра, одржан је на сцени Арадске филхармоније свечани концерт српског државног ансамбла народних игара и песама „Коло“ из Београда, Србије.

Претходно, КОЛО је 8. новембра одржао концерт у Букурешту пред пуном салом Народног позоришта оперете и мјузикла „Јон Дачиан“. Током 80-минутног програма, присутни су имали прилику да уживају у извођењу 9 кореографија и сплета песама из различитих делова Србије, којима је представљена богата и разноврсна српска традиционална уметност.

Ансамбл „Коло“ основан је 1948. у Београду и, до дан данас, врло успешно остварује свој задатак – „да на сцени приказује традиционалну народну игру развијајући је у смислу и складу са савременим захтевима сценске уметности, те да традиционална игра проговори новим, свежим уметничким језиком, да споји прошлост са садашњошћу“ (Олга Сковран, први кореограф ансамбла „Коло“).

Ансамбл изводи уметничке интерпретације игара народа који живе на целој територији некадашње Југославије, а наступао је у најпознатијим светским концертним салама: Метрополитен, Баљшој театар, Карнеги хол, Палата Шајо, Опера Хаус у Сиднеју, Кембриџ театар.

То му је донело светски углед, многобројна признања и награде, између осталог, Орден Вука Караџића првог степена, Орден заслуге за народ са златним венцем, и бројне друге награде.

„Коло“ има 80 запослених, с уметничким корпусом који чини 65 уметника-извођача. Током 75 година рада, колико прославља ове године, репертоар ансамбла „Коло“ обухватио је више од 120 кореографија, док данас репертоар обухвата преко 40 кореографских дела свих етнокореолошких области с подручја бивше Југославије.

Ансамбл „Коло“ има у својој ризници око 2.000 оригиналних костима и народних ношњи непроцењиве вредности, од којих поједине датирају из 19. столећа, и представљају национално благо.

На отварању, пред сам концерт, Дарко Воштинар је поздравио све присутне и изразио радост и част да уручи директору ансамбла „Коло“, Здравку Ранисављевићу, у име Савеза Срба у Румунији, „Захвалницу“ за учешће ансамбла на „Данима културе Срба у Румунији“, као и за допринос у очувању српске културе и традиције.

На концерту, који је трајао скоро три пуна сата, публика је могла да ужива у прелепим и комплексним кореографијама које су имале, свака своју причу. Било је од веселих игара из Западне Србије, до игара из околине Призрена са чувеним шалварима и нанулама, а уследило је старобосанско „Немо коло“ из Гламоча – кореографија чувене Олге Сковран, где су се чули само девојачки уздисаји и момачки усклици уз чврст корак играча. О веселим, брзим, чаробним влашким играма и румунским играма из Баната и не треба пуно причати, сем чињенице да су савршено изведене, а публика је у више наврата наградила извођаче заслуженим аплаузом, позивајући их

чак и на бис. Уследило је „Тројно“ чобанска игра, и „Шопске игре“ из Источне Србије. Затим „Циганска игра“ из Војводине, која је такође одушевила публику, па сплет игара из околине Врања, које су извођачи магистрално извели и омађијали публику музикалношћу и брзим врањанским ритмом, те су награђени громогласним аплаузом и позивом на бис. Чланови ансамбла су све то магистрално извели, складно, са пуно умећа, и док су „летели“ на сцени, очарали су публику лакоћом извођења и прелепим народним ношњама. Све то уз пратњу веома добро усклађеног оркестра ансамбла, који је такође очарао публику извођењем неколико прелепих народних песама.

„Сјајна публика, јединствена у аплаузу, од првог до последњег минута концерта, је у великој мери мотивисала ансамбл, тако да мислим да је ово један од најуспешнијих наступа ове године. Наступали смо до сада пред публиком од око 40.000 људи у Србији и региону, али овај наступ у Араду је за нас посебан, управо по овако јединственој публици и поносан сам на наш ансамбл вечерас“, изјавио је за наш лист директор ансамбла Здравко Ранисављевић.

„Кореографије су биле сјајне, врхунски извођене, висока професионалност, прелепе ношње, стварно незабораван доживљај који ћемо дуго памтити. Највише су ми се свиделе влашке и врањанске игре. Углавном комплексне кореографије, али изведене на изворни начин“, каже Ђорђе Кеверешан.

„Ово што смо вечерас видели је импресивно и веома се радујем да сам имала прилику да их гледам. Одавно сам чула о њима, видела сам их на Тик-току, али овако видети их уживо је прави доживљај. Иако ја као Румунка нисам све разумела, осетила сам снажне вибрације, које су ме испуниле срећом. Највише сам волела влашке игре и босанско коло без музике“, каже Аделина Кеверешан, супруга Ђорђа.

„Амбијент је јако добар, публика нас је изузетно дочекала и прихватила оно што смо приказали. Обострано је задовољство кад имате овако добру

повратну реакцију публике, знате да је то добро урађен посао, и да је задовољство обострано“, каже Милош Вуловић, први солиста ансамбла „Коло“.

„Мене је пријатно изненадило да је дворана филхармоније испуњена до последњег места. Аплаузи и невероватна реакција публике су пренели позитивну енергију уметницима, који су учинили све да ово вече буде незаборавно. Та врста позитивне енергије коју су слали уметници са сцене и која им се враћала из публике, била је фантастична и веома узбуђујућа, нарочито у тренутку када сам видео нашу заставу како се вијори у сали. Мислим да смо тако показали синергију свих нас који смо вечерас били присутни овде и мислим да је ово изузетна прилика да са нашим Србима, који живе овде, на западу Румуније, будемо чешће заједно, да заједно подигнемо и сачувамо нашу традицију и уметност народне игре, песме и музике“, каже Мило Радован као одговорно лице за односе са јавношћу ансамбла „Коло“.

Дејан Перинац

ТЕМИШВАР ПОД НАЈЛЕПШИМ БОЈАМА

У динамичној Европској престоници културе, 13. новембра се отворила врата колоритне Изложбе радова који су настали током 13. издања Преображењске ликовне колоније у лету 2023. године под покровитељством и потпуном подршком Савеза Срба у Румунији.

Изложбу је започео својим говором глумац Марко Аџић, који је представио и поздравио све присутне: почасног председника Савеза Срба у Румунији др Славомира Гвозденовића, бившег конзула Републике Србије у Румунији, Лазара Манојловића, и једног од главних организатора Ликовне колоније и садашње изложбе, уметницу и професорку Дану Петков, као и све уметнике присутне на отварању.

Значајно је напоменути и директора удружења „Арте“ из Београда, Миодрага Јакшића, који је и део организације Ликовне колоније у Темишвару.

„Ова ликовна колонија је постала једна велика и лепа наша традиција на овим просторима. Она се уписује у програм „Дана преображења Срба у Румунији“, која је можда и најзначајнија културна, књижевна, духовна манифестација у целокупном српском расејању. Иза вас уметника увек остаје

траг, који нас подсећа да лепота увек побеђује“, обратио се др Славомир Гвозденовић.

Као што нам је саопштила и проф. Дана Петков, ова манифестација је веома важна, јер иза ње стоји велики уложени труд, а пре свега велики таленти. Љубав према уметности и лепоти је крива за ово окупљање, које је након целог уметничког труда, и велика прилика за дружење и упознавање разних култура, техника и извора инспирације. Уметница Милица Петровић из Србије каже нам да уметност неће променити свет, а ми додајемо да је уметност неопходна за свако друштво, па ако га не мења, бар му дода светлије боје.

У тихом и празном амбијенту Галерије 3 Бастиона Марије Терезије у Темишвару, најгласније су биле боје и осећања, које су одјекнуле из сваког једног рада. То није била обична ликовна изложба, већ изложба најдубљег „ја“, најдаљих мора или најтоплијих осећања. Колонија је била шетња кроз лирику боја и културе, од Румуније, Србије, Италије, Бугарске, па све до Турске.

На празним зидовима достојно су стојале скривене поруке, кроз метафору боја и техника. Међу радовима, били су изложени и радови проф. Дане Петков, Анке Панић и најмлађе уметнице колоније, Исидоре Јашин.

Исидори, ученици Српске теоретске гимназије „Доситеј Обрадовић“ у Темишвару, искуство ликовне колоније је на неки начин променио и опечатао живот и било јој је драго да види свој рад изложен у галерији заједно са радовима људи са пуно искустава. „Мој рад представља живот који је боја,

а у животу постоје и позитивне и негативне стране, па сам то кроз игру боја и приказала, играјући се са пропорцијама нијанси, јер ни моменти у животу нису исти. Рад ме сећа и на диверзитет живота“, објаснила нам је млада уметница Исидора Јашин, а њене речи и перспектива нас смирују. Има наде!

Ксенија Глишић

ЛИЦА ЗНАМЕНИТИХ СРБА

Изложба фотографија Анђелка Васиљевића „Оком објектива – Знамени-ти Срби» свечано је отворена у галерији „Бастион Терезија“ Националног музеја Баната, која је приређена у оквиру осамнаестих Дана српске културе у Темишвару у организацији Савеза Срба у Румунији.

Изложбу чине фотографије знаменитих личности које су својим талентом и радом постигле високе нивое у својој делатности и завредиле поштовање у друштву: Светлана Бојковић, Перо Зубац, Влатко Стефановски, Емир Кустурица, Петер Хандке, Немања Радуловић, Васил Хаџиманов, Зоран Христић, Драгослав Михајловић и многи други. Аутор изложбе начинио је низ фотографија приликом разговора за дневни лист „Политика“.

Након најаве Марка Аџића, част да се први обрати припала је др Славомиру Гвозденовићу, почасном председнику Савеза Срба, који је истакао значај ове манифестације. Говорећи о изложби, између осталог, је нагласио да кроз

фотографије које је начинио Анђелко Васиљевић, аутор изложбе, се могу видети портрети глумца, академика, композитора, редитеља, писаца, научника и других. Прекупација му није била политичка сцена, иако ради за дневно-политички лист, већ управо приказ лица која одражавају академску, културну, образовну и спортску сцену у Србији.

Част да се обрати на изложби имао је и господин Лазар Манојловић, бивши генерални конзул Републике Србије у Темишвару, иначе, главни посредник овог повезивања и спровођења ове изложбе у Темишвару. Обраћајући се присутнима, истакао је да без фотографије не бисмо знали како су изгледали многи људи које смо заволели кроз књиге и друге видове уметности. „Показујући праву моћ фотографије, аутор нас подсећа да и у савременом добу изопачености других визуелних медија она опстаје као најугледнији приказ људског схватања стварности“, рекао је између осталог Лазар Манојловић.

Аутор изложбе Анђелко Васиљевић је захвалио присутнима, посебно домаћинима, Савезу Срба у Румунији, који су омогућили да се ова изложба одржи у оквиру Дана српске културе у Темишвару. А говорећи о изложби, он је истакао да су фотографије настале на разним местима, да није коришћена модерна технологија, фотошоп и друге технике, да свака фотографија има своју причу.

„Слике су настале за време вођења интервјуа, а они су вођени на разним местима, у новинским редакцијама, у неком ресторану, хотелу, у неком позоришту, у Скупштини, на различитим местима где је светло врло лоше и веома је тешко снимити људе. Иначе, портрети су веома тешка форма, зато што пре свега траже добро светло, одморне људе, и они се углавном снимају у студију са добром расветом, снимају се сатима. Ја ту могућност немам. Радим у медијима, у дневном листу Политика, где мора да се брзо ради. Зато морате да имате велику брзину, велику моћ запажања и велико стрпљење. Ја сам хтео да покажем да је то могуће, иако немате све потребне услове. Вечерас сам у Темишвару, који је један од три града проглашена за Европску престоницу културе за 2023. годину, што ми је посебно драго, јер мислим да култура не живи само у одређеним местима. Циљ мојих фотографија јесте да покажем карактере тих особа и да их тако представим широј јавности, те да, без обзира на то колико су познати и славни, покажем да су у питању ипак само обични људи са својим манама и врлинама“, истакао је аутор изложбе Анђелко Васиљевић.

Аутор Анђелко Васиљевић поред објављивања фотографија у својој матичној редакцији, од 1991. године објављује и у разним недељницима и на веб-сајтовима, као и на више групних и самосталних фото изложби у градовима Србије и иностранству. Добитник је више награда од којих издвајамо: Годишње награде удружења новинара Србије за фотографију; Награде Радио Београда; Новинске агенције Бета; Награде међународног фестивала „Интерфер“; Награде на међународном фото конкурс „Србија данас“.

СВЕЧАНА АКАДЕМИЈА ПОВОДОМ „ДАНА СРПСКОГ ЈЕЗИКА“

У уторак, 21. новембра, у свечаној сали Савеза Срба у Темишвару, одржана је Свечана академија поводом обележавања „Дана српског језика“ у Румунији.

„Дан српског језика“ установљен је законом државе Румуније 2016. године и слави се 21. новембра у знак обележавања дана када је 1827. године Димитрије Тирол писао Вуку Караџићу да ће штампати „Алманах“ његовим писмом. Чувањем језика чувамо и културу, писмо, традицију, веру, а тиме и народ.

Овај је датум прилика да се сваке године истакне колико је важно родити се и одрастати у матерњем језику, јер то није само облик комуникације, то је ознака нашег идентитета. Почев од наше азбуке, писане речи и књиге, православне вере, традиције и обичаја, на којима се заснива наша целокупна култура, кроз све облике уметности, народну песму и игру, у току „Дана српске културе у Темишвару“ обједињујемо сво наше српско културно и духовно благо.

У препуној сали, манифестацију је отворио наш млади глумац Марко Аџић, који је поздравио све присутне и прочитао песму Славомира

Гвозденовића „Српски језик“ пуну симболике везане управо за прославу нашег матерњег – српског језика, која се завршава симболично речима: „И тако цели дан умиремо помало, ја у њему, он у нерођеном мени...“.

Прослава је настављена кратким програмом који су припремили ученици Српске гимназије „Доситеј Обрадовић“ – дечији хор гимназије је отпевао песме и химну „Востани Србије“, Гордана Аћимов је прочитала песму Добрице Ерића „Пркосна песма“, а Наташа Војновић је прочитала песму „О пореклу“ Десанке Максимовић.

Уследиле су поздравне речи госпође Ауроре Каравасиле, која је испред Министарства културе Румуније честитала свима присутнима овај празник и потврдила значај српске заједнице и српске културе за укупну културну разноврсност Румуније, коју и њено Министарство подржава на све могуће начине.

Председник Савеза Срба, Огњан Крстић је, у свом обраћању, цитирао Исидору Секулић: „Човек је језик. Да би човек говорио, треба му језик. Да би човек писао треба му језик. Да би човек мислио, треба му језик. Да би човек ћутао, треба му језик. Где је људима завичај, тамо где други људи око њих разумеју до краја и до дна шта они кажу, до последњег спољног и унутрашњег трепета језичког, разумеју шта је онима драго и шта их боли“. Он је поручио свима нама да требамо чувати језик, јер тако чувамо и писмо и културу, веру и народ. „Савез чини све што је у његовој моћи да сачува језик, преко свих могућих образовних канала, али не може заменити породицу, темељ за очување српског друштва и српског језика“ рекао је он.

Млади и даровити пијаниста Милан Илић је у току вечери очарао публику извођењем три композиције Џорџа Гершвина.

Саша Јашин, директор издавачке делатности Савеза Срба, је прочитао поздравна писма г. Серђуа Нистора, саветника председника Румуније, који је истакао значај српског језика као средства комуникације и изражавања за српску културу, која доприноси разноврсности и богатству мултикултурне, мултиетничке и мултијезичне Румуније, и гђе Мирјане Драгаш, управнице „Доситејеве задужбине“, која је похвалила све акције и манифестације Савеза Срба за очување српског језика као одраза идентитета Срба у Румунији, културе Срба у Румунији, ван матичне државе.

У наставку је Гојко Божовић, истакнути песник, есејиста, књижевни критичар и председник ПЕН Клуба из Београда прочитао беседу о језику: „Ми говоримо на свом језику именујући свет који видимо и свет који претпостављамо и слутимо. Ми изговарамо себе, оно што постоји у нама, изговарамо истине и лажи, наде и безнађа, уверења и сумње, суштине и баналности, сведочимо радост језика, али и ружимо и затамњујемо сваку светлост речи. Језиком стварамо и растварамо, градимо и разарамо, сањамо и мислимо, подразумевамо, па чак и ћутимо. Јер без језика ништа од свега овога није могуће. Све почиње у речима, све траје у речима, све се завршава

у речима. Језик је инструмент комуницирања, разумевања и споразумевања, иако се увек не разумемо, јер га употребљавамо и злоупотребљавамо. Говорите, сањајте и радујте се на језику који је ваша кућа и који живи кроз вас“, поручио је он.

На иницијативу Славомира Гвозденовића, Савез Срба у Румунији је установио 7. априла ове године награду „Сава Текелија“, која ће се додељивати најзаслужнијим појединцима из области књижевности, уметности, духовности, историје, науке, музике, и за велика дела добротинства. Награда се додељује сваке године на „Дан српског језика“, почев од ове године. Као председник жирија задуженог за именовање примаоца награде именован је Драган Станић, председник Матице српске, а жири је одлучио да се ове године награда додели Стевану Бугарском, истакнутом научном истраживачу, историчару и промотеру српске културе, на просторима где живе Срби, за целокупан рад на очувању и промовисању српске културе и историје.

Драган Станић, председник Матице српске, је затим прочитао образложење одлуке жирија, истичући заслуге г. Стевана Бугарског „у изучавању свеколиког културног наслеђа Срба у Румунији, почев од новинарске делатности, до књижевне делатности – писао је приповетке, па до публицистичко-истраживачке активности највишега реда, те га можемо сматрати човеком-институцијом, јер је сам обављао послове за који су потребни читави тимови стручњака“.

Свеукупно дело Стевана Бугарског обухвата неколико крупних области знања, којима је дао озбиљне доприносе, а то су: народно стваралаштво; архивско истраживање; социографско истраживање српских насеља; истраживање историје Српске православне цркве и њене делатности на територији данашње Румуније; истраживање књижевности Срба на територији

данашње Румуније; истраживање историје новинарства, штампе и часописне продукције Срба на територији данашње Румуније; истраживање историје политичке делатности Срба на територији данашње Румуније; истраживање архивских података за проучавање историје Првог светског рата и српских и словенских жртава у њему, на територији данашње Румуније.

Члан је управног одбора Матице српске и Српске академије наука и уметности, и добитник бројних награда културних и научних институција Србије и Румуније, а најновија је управо награда „Сава Текелија“ која му је додељена на „Дан српског језика“ 2023. године.

„Чика“ Стеван Бугарски је затим истакао значај велике српске породице Текелија, не само за културу Срба у Румунији, већ и за културу Срба из матице Србије, па и шире. „Сава Текелија не дугује ништа нама. Ми њему дугујемо много. Сава Текелија је зацело погодан и заслужан да се једна значајна награда назове његовим именом“, истакао је он.

Пред крај вечери песникиња Љубинка Перинач Станков, Драган Станић и песници Гојко Божовић, Иво Мунћан, Горан Мракић, Предраг Деспотовић и Славомир Гвозденовић читали су песме у част „Дана српског језика“ и награђеног Стевана Бугарског.

Дејан Перинач

КОНЦЕРТ „ВETERАНА“ У ОКВИРУ ДАНА СРПСКЕ КУЛТУРЕ У РУМУНИЈИ

У суботу 18. новембра, одржан је свечани концерт КУД „Ветерани“ и пет гостујућих ансамбала из Србије, у оквиру 18. по реду „Дана српске културе у Румунији“.

На манифестацији су гостовали: КУД „Бранко Радичевић“ из Сирига, АДЗНМ „Гусле“ из Кикинде, КУД „П.П. Његош“ из Ловћенца, КУД „Бећарац“ из Баваништа и КУД „Златне струне“ из Пивнице.

На отварању манифестације публику је поздравио наш глумац Марко Ацић, који је представио, и дао реч званичницима, који су својим присуством увеличали овај догађај.

Аурора Каравасиле испред Министарства културе Румуније, поздравила је све присутне, и честитала свим Србима који се труде да очувају и да активно промовишу традиције, културу, језик и веру, чиме обогаћују све нас

АДЗНМ „Гусле“ из Кикинде извео је игре из Поморишја и игре из Лесковачког Поморавља. Једно је од најстаријих музичких друштава у Срба, које, у континуитету и под непромењеним именом, ради од 1876. године. Поред великог броја секција, које у највећем броју чине деца и млади, у оквиру друштва ради и научно-истраживачки одбор, у коме су активни бројни угледни стручњаци из области етномузикологије, етнокореологије и етнологије.

КУД „П.П. Његош“ из Ловћенца извео је игре из Ужица и игре из Црне Горе. Друштво је постојало од давнина, а обновљено је 2008. године и броји око 150 чланова распоређених у 4 категорије: најмлађа, средња група, извођачки и ветерански састав.

КУД „Бећарац“ из Баваништа извео је игре из долине Голијске Мораве и игре из Баната. Баваниште је велико село у општини Ковин. Друштво „Бећарац“ основано је 2007. године и броји око 80 чланова.

КУД „Златне струне“ из Пивнице извео је влашке игре из Црноречја. Друштво долази из села Пивница у општини Бачка Паланка у Јужнобачком округу, основано је ове године и има две групе: дечији и предизвођачки састав. Уметнички руководилац је Драган Ракић-Биба.

Сви ансамбли су били на висини, осећала се посебна атмосфера, кореографије су биле прелепе: било је и бећарства, играња са бокалом вина на глави, играња наглавачке, шацовања, ашиковања, и свега што подсећа на наше старе народне обичаје, тако да млади, који о томе знају само из прича, виде како је то некада било. Ловћенци су нас изненадили специфичним црногорским играма, где се парови удварају кроз игру, као пауни и паунице, а на крају су извели људску пирамиду, на којој су се вијорили српски и црногорски барјак, што је публика испратила бурним аплаузом. Аплауза је било на претек, јер је публика била одушевљена и знала је да испрати аплаузом сваку чаролију, што је још више понело извођаче.

„Обожавам српску музику и игре, волим да дођем на све манифестације где се пева и игра српски, а вечерас стварно смо уживали. Свидели су ми се сви ансамбли, посебно Црногорци са њиховим специфичним играма, а темишварски „Ветерани“ су били на висини“, каже Феличија Ника.

„Феноменално извођење, сала пуна, ансамбли разиграни, лица весела, осмеси на све стране, вредело је доћи и уживати, чак би још мало остали да се дружимо уз игру и песму“, каже Драган Рајин.

„Представа је била изванредна, играчи и играчице на висини, а ја сам увек расположен да видим неку нову представу, концерт, филм, а на „Данима културе“ стварно има шта де се види“, каже Радуку Феричеан.

„Уживала сам ово вече, сви су били на висини, од најмлађих до старијих сви су били пуни енергије и младалачког полета, али наши су „Ветерани“ били најјачи“, каже Косана Томић.

„Ја имам доста година, а сад ми је најлепше кад сам видео како играју

КУД „П.П. Његош“, Ловћенац

наши „Ветерани“ из Темишвара и из Србије. Чак сам био мало завидан што ја тако не могу да играм, доживели смо врло лепе тренутке који су нас подсетили на нашу младост“, каже Ђура Томић.

„Сваки концерт је за нас посебан, али вечерашњи је био нешто изузетно, и због публике и због осталих извођача. Сала је била пуна енергије, све наше старије колеге су се занеле том енергијом и дали све од себе, тако да је публика стварно имала у чему да ужива, а чак је и медицински доказано да посебно српски фолклор помаже и физички и ментално да се успори старење, да што дуже останемо млади, а ја то могу потврдити из личног искуства, јер је ово за мене терапија“, каже Горан Аћимов, један од темишварских ветерана.

„Вечерас је све било прелепо, осетила сам се млађом и сетила сам се како је било кад су моја два сина постала, један члан „Младости“, а други члан „Талије“, каже Босиљка Пантин, мајка Живе и Горана Гоге Пантина.

„Ми смо одрадили наше најбоље што смо могли, а публика је то знала да оцени. Било је доста напорно, али аплауз и бодрење публике су нас понели и тек кад се све завршило, наступио је умор, али сад настављамо са весељем и дружењем“, каже Душан Ћирић, члан ансамбла „Ветерани“.

И стварно, весеље и дружење је настављено до касно у ноћ, уз мезе, пиће, и наравно добру српску народну музику и игру.

Дејан Перинач

ЗАПУШТЕНИ СРПСКИ КОНАЦИ

Прошлог четвртка, 16. новембра, у оквиру „Дана српске културе“, одржана је била пројекција документарног филма „Запуштени српски конаци у Румунији“, чији је аутор Никола Лакић, главни и одговорни уредник недељника „Наша реч“, а водитељ у филму Горан Гога Пантин, уредник наше новине.

Прича о аристократској прошлости, о суровој брзини времена и о немоћи, подигла је заинтересованост људи, толико из наше српске заједнице, колико и румунске заједнице, што је учинило да седиште Савеза Срба у Румунији у Темишвару буде у потпуности крцато.

„У свету каквог га ми видимо, постоји само двоје: растење и пропадање, и то уско и неразмрсиво повезани. Са места где се гаси и тоне људски живот и породица, шири се страховитим таласима самоћа. Што више ћутиш и самујеш, то је тужнији приказ твог постојања. Таква је прича са конацима српских племићких породица у румунском Банату“, овим речима започиње задивљујуће филмско путовање кроз историју.

У контексту напуштених конака из Немета, Рудне и Валеа Паја, породица Дамаскин, Николић и Атанасијевић, примећујемо да је време корозивно

прошло преко ових простора и деловало као малигни тумор, прогутавши некадашњу лепоту српских конака са наших простора.

Никола Лакић је овим документарним филмом желео да начини једно узбудљиво путовање кроз историју, не само да представи обрисе архитектонске лепоте који се још увек називају на овим руинама, већ и аристократски сјај који је некада станао на овим просторима. „Иако су племићке породице биле српског порекла, њихови данас запуштени архитектонски бисери још увек чине европско културно наслеђе, и зато је важна прича о конацима, иако можда нећемо учинити да се ови конаци обнове, не треба да заборавимо да се српски дух на овим просторима вековима кретао у координатама мултикултурализма и европске цивилизације, који је у прошлом веку комунизам покушао да сломи“ – каже нам Лакић и додаје „Ово је последњи естетски отпор пропадању, и омаж нашем мултикултуралном Банату, који је са овим конацима некада заиста изгледао као раскошна мала Европа, налазећи се по материјалним и духовним мерилима у просвећеном културном кругу. Заправо, ово је прича о јединственом европском културном простору, чији смо ми део, то не смемо никада да заборавимо!“

Крај филма био је означен Тањом Петров, ученицом Српске теоретске гимназије „Доситеј Обрадовић“ у Темишвару, која је рецитовала песму „Понављање тишине“, др Славомира Гвозденовића.

Након пројекције филма, оформио се округли сто, где су причали Сорин Јонеску, заменик префекта жупаније Тимиш, Огњан Крстић, председник Савеза Срба у Румунији и посланик у Румунском парламенту и Саша Малимарков, професор историје у Српској теоретској гимназији „Доситеј Обрадовић“, док је модератор округлог стола био др Саша Јашин.

Гости су похвалили иницијативу Николе Лакића, и подвукли су да то није реч само о зидовима, већ је реч о традицији, о судбини и култури, али и

нашег идентитета. Такође су подвукли то да је за ову ситуацију крива комунистичка ригидна прошлост.

Јонеску је рекао да је овај филм, историјски докуменат којег власти треба да искористе и да покрену процедуре за историјско регенерисање свих конака у Румунији.

Истовремено, речено је да документарни филм треба да се прикаже у свакој школи и да се искористи као наставни материјал на часовима историје и историје мањина.

Огњан Крстић је похвалио филм и иницијативу аутора, и додао да га урушени коначи подсећају и на неизбежну судбину Срба на нашим просторима, који од године до године постају све малобројнији. Наша се судбина огледава у зидовима конака, а тај сам осећај нас јежи и гуши.

Професор Саша Малимарков је истакао да је за нашу децу веома битно да се упознају са српским зградама, не само онима из Темишвара или Арада, већ и зградама из наших села, које одјекују прошлост у димензији садашњице.

Историја живи кроз нас, који носимо у себи признање наших српских предака. Зато је на нама да ставимо на праву светлост оно што је некад поставило темељ нашег постојања, а овај филм управо то и ради. Лепота никада неће умрети.

Ксенија Глишић

ЖИТИЈА СВЕТЕ ПЕТКЕ

У седмом дану овогодишњих осамнаестих по реду „Дана српске културе у Темишва-ру“, љубитељи седме уметности присуствовали су манифестацији посвећеној филму, у оквиру које је било приказано новије српско остварење „Света Петка – Крст у пустињи“.

Филм редитеља Хаџи Алексан-дра Ђуровића, Темишварци су имали прилику да погледају у среду, 15. новембра, специјалном пројекцијом одржаној у великој сали темишварског Српског културног центра.

Ова биографска драма, настала по мотивима житија Свете Петке и роману „Петкана“ Љиљане Хабјановић – Ђуровић, снимљена је на локацијама у Србији, Јашу и пустињи Вади Рум у Јордану, која је најпознатија по пећинама у којима су живели хришћански подвижници. Поред Милене Предић

(у улози Свете Петке), у филму можемо видети још и Милицу Стефановић, Филипа Хајдуковића, Јадранку Шелец, Бранислава Томашевића, Даниела Сича, Андреја Шерпетковског, Младена Совиља, као и неколико јорданских глумаца.

Филм прати живот побожне девојке Параскеве, где упознајемо њен пут од обичне девојке до највољеније и најпоштованије Светитељке православља. Млада Параскева напушта свој живот међу људима у граду Константинопољу и одлази у Јорданску пустињу, где проводи наредних четрдесет година свог живота, борећи се са искушењима, гресима и унутарњим демонима. Ова прича нам говори како људи могу да победе своје слабости. Теме филма су универзална морална питања човечанства, што га чини актуелним и данас, било где на свету.

Милена Предић, која тумачи насловну улогу, је истакла да су реакције гледалаца свуда исте, код најразличитијих људи. Сви реагују слично и свакога филм дотакне на посебан начин. „Били смо страшно мирни и по питању чињенице да смо дали све од себе, да смо имали срећу да снимамо у Јордану, на неким аутентичним локацијама. Све смо дали од себе да направимо један овако посебан филм, није да смо се изненадили гледаношћу, а оно што је дивно, је тај сусрет са публиком који се и даље дешава“, истакла је глумица Милена Предић.

Филм „Света Петка – Крст у пустињи“ је Љиљани Барзу изазвао радост, јер нема много српских филмова који се баве овом темом, односно религијом. „Пријатно ме је изненадио, позната ми је ауторка Љиљана Хабјановић – Ђуровић, прича је пред наше очи донела живот Свете Петке, њена искушења, њену веру. Режиер је успео да узбурка наша осећања, гледањем филма, и да нас наведе на размишљање, а глумица је успела да нам још више приближи ову Светицу која је помогла свима онима који су то од ње тражили“, изјавила је Љиљана.

За Јованку Шољмошан је ово био лековит филм. „За мене, дубоко катарзично искуство. Посебно ми се допало што време у филму поштује ритам душе и нуди простор за размишљање о вертикали живота. Интроспективан филм о снази вере и трајним, надљудским вредностима.“

Биљани Царан било је изузетно вече. „Да, било је дивно и посебно вече. Филм који смо гледали веома је специфичан по атмосфери, садржају и емоцији. Тај изузетно јак духовни набој учинио је да се обичан гледалац упита и размисли о својој вери, љубави према Богу и овоземаљском животу. После овог филма, још дуго ћемо осећати блаженост и преиспитивање себе. Драго ми је што сам имала прилику да погледам такав филм и наравно да поздравимо главну глумицу, која је била фантастична. Хвала организаторима који су изабрали овај филм“, рекла је на крају филма Биљана Царан.

Горан Гога Пантин

ОДЈЕК СРПСКЕ ПРОШЛОСТИ У МУЗЕЈУ БАНАТА

Били су то фрагменти прошлих давних времена српског наслеђа која још увек станују на овом нашем простору, а које од заборавља чува, између осталих, др Зоран Марков, шеф Историјског одељења при Народном музеју Баната у Темишвару. Протекле среде, 22. новембра, у оквиру „Дана српске културе“, организовао је посебну изложбу „Културно наслеђе Срба у Румунији у огледалу историјских збирки Музеја Баната“. Истражио и представио је на интерактиван начин различите аспекте српске историје, обухватајући збирку оружја, збирку повеља и старих докумената, збирку застава, збирку печатњака и печата, као и збирку фотографија и фотографских клишеа.

„Српска заједница је релативно добро илустрована у оквиру историјских збирки Националног музеја Баната у Темишвару“, назначио је др Марков.

У тренутку када је пажљиво подигао јатаган из 1812. године, приписаног лично Карађорђу, оцу модерне Србије, атмосфера у простору се замирила као да је време стало. Он је држећи јатаган, осећао тежину не само металне оштрице, већ и терета историјског наслеђа које он носи. Светлост рефлектора се готово играла по овом старом оружју које се чува у музеју, откривајући трагове времена. Тако је било и са сабљом племићке породице

Остојић од Великог и Малог Шемљуга, као и приказивањем шлема темишварске Племићке гарде коју су чинили Срби у првој половини 19. века.

Прохујали векови су се расветлили и у тренутку када је др Марков пажљиво отварао повеље и старе документе српских племићких породица Вуковић од Берексова из 1791. године, Миленковић/Патијански од Висега из 1912. године као и документ племићке породице Николић од Рудне.

Живи сведок историје су и заставе. Калеидоскоп боја осликавао је дух и идентитет српског народа. Присутни су остали пријатно зачуђени када су чули да је остатак заставе Српског магистрата из 1782. године најстарија застава у Темишвару.

Врата прошлости су се откључала и причом о печатима. Готово свако треће место у жупанији Тимиш у 19. веку је, према речима др Маркова, имало печат и то на српском језику. „Збирка има око 700 печата, а ја сам идентификовао негде 130 печата насеља на српском језику, а интересантно је да је најстарији печат Моноштора“.

Тако се у тишини која је обгрлила простор мансарде музеја, непрестано осећао дух прошлих времена и чули су се уздаси историјских догађаја, било кроз оружје, фотографије или документа. Простор је постао светионик који је осветљавао стазе српске историје, откривајући тајне и приче које су чекале да буду испричане.

Никола Лакић

МИНИ САЈАМ КЊИГЕ У ТЕМИШВАРУ

У четвртак, 23. новембра, у оквиру „Дана српске културе у Темишвару“ одржан је у Културном центру Савеза Срба у Темишвару „Мини сајам књиге“.

На овогодишњем издању сајма гостовале су Матица српска из Новог Сада (Милан Мицић и Миодраг Алексић), издавачка кућа „Архипелаг“ (Гојко и Марија Божовић), „Српска реч“ из Београда (Александар Чотрић и Сенка Павловић), „Задужбина кнез Мирослав Хумски“ из Требиња (Петар Милошевић и Срђан Ратковић, Весна Бајић и Снежана Укропина), Народна библиотека „Јован Поповић“ из Кикинде (Бране Марјановић и Слободан Томић), Народна библиотека „Раде Драинац“ из Прокупља (Горан Максимовић и

Саша Миловановић), „Libertatea“ из Панчева (Марин Гашпар и Валентин Мику), „Филип Вишњић“ издаваштво Срба из Мађарске (Дејан Мاستиловић и Дијана Милошевић) и, као домаћин, издаваштво Савеза Срба у Румунији.

Присутни су били и универзитетски српски кадар са катедре србистике, писци аутори који су читали своја дела, и представници медија.

Овогодишње издање сајма посвећено је 130. годишњици од рођења „највећег Темишварца међу нама“, Милоша Црњанског, те је, на самом почетку манифестације, наш млади глумац Марко Ацић прочитао одломак из његове најлепше поеме „Стражилово“ у знак одавања поште великом српском писцу.

Први се обратио присутнима почасни председник Савеза Срба Славомир Гвозденовић: „Имамо овде значајне издаваче, велике писце и још веће пријатеље... Ми смо почели ову недељу на најлепши начин, обележавањем Дана српског језика, па презентацијом књиге поезије Гојка Божовића, и радује ме што смо заједно око српске књиге и у српској књижи и у то име изражавам поштовање и велику радост што смо данас овде.“

Вече је званично отворио својом беседом познати српски песник Љубивоје Ршумовић речима „Књиге, браћо моја, књиге а не звона и прапорце... Књига је у давнини значила писмо, а наш народ је књигу изједначио са писменошћу, која отвара још једно око читалаца, кроз које душа гледа много даље од муке свакодневнице. Звона и прапорци су догме и незнање, а књига је излазица из сујеверја и заосталости. Писмен народ чита, а неписмен слуша, писмен народ својом главом размишља, а неписмен туђом. Књига се родила као изум епохе, данас је тај изум и потрошна роба, и приручни алат, она нас спашава самоће, али је и уџбеник живота, први помоћник у послу. Догађа се неминовно, електроника нам нуди нова помагала, дигитална чуда за дружење и забаву, за учење и образовање. Да ли то значи да књига изумири? НЕ! А то потврђују сајмови књига у целом свету, не могу модерне чариолије да угрозе књигу која на својим „папирнатим леђима“ носи 2.500 година тешког искуства. Није учен онај који чита књиге, већ онај који зна шта чита“, поручио је овај мудри песник и интелектуалац.

У наставку је универзитетски професор Горан Максимовић говорио о тренутку српске књижевности данас, истичући високи квалитет српске књиге: „Можда имамо хиљаду мана и недостатака, али бар су нам књиге квалитетне и можемо са поносом да се представљамо свету. Српска књига је показатељ виталности и снаге српског језика и књижевности, са више од 1000 наслова на годишњем нивоу. Прегледао сам наслове књига које су присутне на овогодишњем сајму и видео доиста изузетних наслова, који показују да се, иако долазимо из различитих градова и крајева, готово на идентичан начин бринемо о српској књижи, српској култури, српском идентитету и српском језику. Нека тако буде и у будуће“.

Љубинка Перинач Станков је представила књигу Весне Капор, „Небо,

тако дубоко“, коју је превела на румунски језик. „Има моћних књига, које погађају оно нешто што остаје недодирљиво у нама, које одузимају равнотежу, на парампарчад нас разбију, да у нама прокрче пут. Таква је и ова књига, провокативна, емотивна, људска – има ли ичег болнијег од смрти детета и колико бол може бити дубока, разарајућа – главна су питања у роману“.

Иво Мунђан је представио књигу поезије „Лишће увелих сећања“ Мирослава Алексића, коју је такође штампао Савез Срба ове године. „Поезија Мирослава Алексића је поезија изношења, медитативна, пуна осећања, која асоцира на Петра Кочића, Милоша Црњанског, Момчила Анастасијевића“.

Књигу стихова Милана Мицића „Чекају да дођу по њих“ је представио Славомир Гвозденовић: „Књига је посвећена пре свега сећању на оптанте из ових крајева, на њихову велику муку, после несрећног повлачења једне границе која је могла да буде боља и за Србе у Румунији и за Румуне у Србији“, рекао је он. Он је такође представио и књигу „Тиха зверка поднева“ са преводом стихова Гојка Божовића: „Дубока, рефлексивна, модерна, потврђује вредност српске поезије, и српске књижевности“.

Александар Чотрић представио је књигу „Антологија румунског афоризма – Дневни отров“, коју је Горан Мракић превео на румунски језик и која сакупља 85 румунских аутора са преко 2500 веома духовитих афоризама који садрже (цитирајући речи Кармен Силва) „златни мед и отровни жалац“.

Уследило је песничко вече, где су своје стихове читали песници присутни

на манифестацији, почев са Љубомиром Ршумовићем и завршавајући у ведром духу афоризмима Александра Чотрића.

Следећег дана, у свечаној сали Српске гимназије „Доситеј Обрадовић“, српске песнике дочекали су бројни ученици из Темишвара, Белобрешке и Старе Молдаве који су у хору отпевали дечије песме компоноване по стиховима Љубомира Ршумовића.

Наставница Вера Жупунски је пожелела у име свих присутних добродошлицу гостима и Љубивоју Ршумовићу. Ученици Никола Саблић и Теодора Глумац говорили су стихове познатог песника „чика Ршума“, а Нада Попов је рецитовала сопствену песму посвећену „чика Љуби“.

У име Савеза Срба, Саша Јашин и Славомир Гвозденовић уручили су нашем драгом песнику Љубомиру Ршумовићу „Велику Темишварску повељу“ за животно дело и непрекидни допринос српској култури и књижевности и за значајан допринос очувању српског националног блага.

Изненађен и дубоко дирнут, наш велики песник је захвалио на оваквој части и, у веома топлој атмосфери, читао своје песме деци, која су га често пратила говорећи његове стихове и певајући песме упоредо са њим, што је свакако оставило дубок утисак на нашег драгог „чика Љубу“.

И тако је протекао „чика Љубин“ час, у најлепшем духу, а наши ученици ће сигурно дуго памтити овај час, као што смо уверени да ће и „васпитач“ наше и ваше младости дуго памтити ова два дана проведена у Темишвару.

Дејан Перинач

ТРЕНУТАК ЗА ИСТОРИЈУ СЕМИКЛУШКИХ СРБА

Дошао је и тај дан. Свечано отварање новог седишта Савеза Срба и Српског регионалног културног центра у Великом Семиклушу у петак, 24. новембра, било је попут отварања и исписивања нових страница вишевековног битисања семиклушких Срба. Догађај ће засигурно остати записан у историји нашег трајања на просторима данашње Румуније и града на Аранци.

И тако се, поред бројних наших сународника, њих неколико стотина, не само из Великог Семиклуша, већ са подручја целог Поморишја, па и Баната, у петак око 17.00 часова у улици Виктор Бабеш, око семиклушког „Српског дома“, окупио и повећи број високих локалних личности. У тим предвечерњим сатима, многи Срби су пожелели да буду сведоци овог историјског

чина за нашу мајину у Румунији.

Приликом свечаног отварања, просторије су освећене и благословене молитвом од стране игумана Јустина (Стојановића), егзарха манастира Епархије темишварске, протојереја Дине Чокова, месног пароха и архијерејског намесника арадског, протонамесника Раде Арсина, пароха у Кнезу, протонамесника Ивана Попова, пароха у Арад Гају и јереја Радослава Стојкова, пароха сараволског. Емоције приликом пресецања траке на улазу у Српску кућу, свеprisутне у сваком сличном моменту, показивале су да је објекат и свечано отворен. Та част је припала председнику Савеза Срба у Румунији и посланику у Парламенту Румуније, Огњану Крстићу, градоначелнику Дануцу Грози, као и председнику и потпредседнику Савезове подружнице у Великом Семиклушу, Душици Рошу и Далибору Борку Божину.

Под новим кровом наћи ће се уз седиште Месне организације Савеза Срба у Великом Семиклушу и Српски регионални културни центар, место за окупљање: КУД-а „Свети Сава“, ТО „Батини Бећари“, ВИС „Бисери“, Удружења жена „Семиклушанке“ и Радионице српског језика. Срби ће бити домаћини свима који битишу под ведрим небом мултиетничког и мултикултурног Семиклуша, у ком се Срби, Румуни, Мађари, Бугари, Немци и друге националности поштују и живе у слози и разумевању.

У пространој дворани Српског регионалног културног центра, одржан је други део свечаности.

Градоначелник Дануц Гроза, видно узбуђен, поздравио је, у својству домаћина, све драге госте, званице и све присутне, истакавши улогу Срба који су, са осталим сународницима, вековима утемељивали, подизали и уграђивали европске темеље овог града. „Овде и одавде ћемо потврдити себи и

свима да можемо и да треба бити заједно у чувању свега што нас краси као људе и као грађане. Желим да овом приликом захвалим свима који су допринели на било који начин уређењу и опремању овог здања“, назначио је градоначелник Гроза.

Први човек Савеза Срба у Румунији, Огњан Крстић, чији снови и визије о инфраструктурном капиталу кровне организације Срба у Румунији постају стварност, казао је да ово српско стециште у Великом Семиклушу има отворена врата за све народе и чланове локалне заједнице са којима Срби живе у заједништву и хармонији, чинећи Банат какав јесте у својим мултикултуралним бојама. „Будућност припада онима који сањају, то и јесте наш слоган и то и јесте наш пут за будућност. Ово је један од бисера у низу инфраструктурних улагања Савеза Срба и није случајно што је то Велики Семиклуш, где су нас великани српске историје задужили и обавезали да идемо путем очувања националног идентитета. Желимо да ово место буде центар окупљања и састанјања свих нас, не само Срба, него и Румуна и других који поштују српску културу, веру, језик, писмо и обичаје“, истакао је председник Савеза Срба у Румунији и посланик у Парламенту Румуније, Огњан Крстић.

Председница Савезове подружнице из Великог Семиклуша Душица Рошу, је на самом почетку поздравила све присутне у име Месне организације и захвалила им што су дошли да прославе свечано отварање Регионалног културног центра, годишњицу „Батиних бећара“ и отпрате сабор тамбураша „Тамбурица банатске равнице“. Захвалила је свима који су уложили свој труд око Културног центра и не само. Учесницима који су се одазвали позиву и који су дошли да заједно уз песму и топле звуке тамбуре проведу лепо и пријатно вече. „Чини нам велико задовољство што смо се вечерас окупиле у оволиком броју, да заједно обележимо светковину Срба у Великом

Семиклушу. Данас, после дугих, напорних и вредних година, свечано је отворено ново седиште у Великом Семиклушу. Прелепа зграда садржи импозантну свечану салу која ће служити за концерте, догађаје и све оно што ће бити од виталног значаја за очување нашег националног идентитета у Семиклушу. Поред тога, Центар има мултифункционалне сале, које већ користимо за учење српског језика, а овим даном почињемо нову еру“, рекла је између осталог Душица Рошу.

Горан Гога Пантин

ОТВАРАЊЕ ВРАТА БУДУЋНОСТИ

Саша Чоринга

У моћном плесу вештачке интелигенције већ смо ухватили корак. Док Бил Гејтс свој блог насловљава са „почело је доба вештачке интелигенције“, чувени писац Јувал Ноа Харари тврди да је вештачка интелигенција хаковала оперативни систем људске цивилизације.

Саша Чоринга из Темишвара, генерални директор компаније «Континентал аутомотив Србија», каже за наш лист да је вештачка интелигенција врло моћан алат и њени ефекти зависе од тога како се и у које сврхе користи. Зато је важно да постоји неки етички оквир у којем се крећемо, када је ова област у питању.

„Мада има примера где сигурно не можемо рећи да је њена примена етичка, и да се она користи и у ратним актуелним сукобима у свету, вештачка интелигенција је алат наше садашњости и будућности, док они који буду игнорисали њену примену и могућности, неће бити у игри“, истиче Чоринга.

Очекивања су велика када је у питању вештачка интелигенција и почињу са уверењем да може побољшати дијагностику и праћење пацијената. Алгоритми за анализу медицинских података могу открити обрасце и трендове који би могли бити неприметни људском оку. Такође, у индустријској производњи, вештачка интелигенција се користи за оптимизацију процеса, праћење квалитета и управљање ланцем снабдевања. Исто тако се користи за анализу тржишта, предвиђање трендова и управљање ризицима. Игра кључну улогу у доношењу инвестиционих одлука. Чак може подржати и уметнички рад, дизајн, музику и друге креативне области, пружајући нове алате и перспективе.

Од скора је и студентима Политехнике у Темишвару издат званични савет од ректората, кроз низ препорука, да „штедљиво“ користе вештачку интелигенцију, пре свега „Chat GPT“, током учења, али и током испита. Политехнички универзитет у Темишвару је међу првим високошколским установама у Румунији, који је одлучио да регулише употребу ове технологије.

Предвиђа се да ће вештачка интелигенција трансформисати образовање у наредних пет до 10 година, тако што ће моћи да прилагођава образовни садржај сваком ученику, као и да научи шта мотивише, односно узрокује губитак интересовања код сваког појединца.

Навршило се тачно годину дана од пробоја вештачке интелигенције, од како је калифорнијска компанија OpenAI лансирала „Chat GPT“, који је по употреби „експлодирао“ – постао је најбржа растућа апликација у историји.

Иначе, „Chat GPT“ је вештачки језички модел, који може да генерише текстове на основу постављених питања или унетих информација. Практично је попут саговорника, виртуелног асистента, који даје одговоре на основу информација са различитих извора на интернету.

Ово „ћаскало“ нема осећања, нити свест и лични доживљај. Ако га питате како се осећа, појасниће вам да је „дизајниран да пружа корисне информације, одговоре и подршку, али не поседује способност разумевања на начин који то чини људски ум“.

Многа од највећих имена у области вештачке интелигенције потписала су кратку изјаву у којој упозоравају да би њихова технологија могла да значи крај људске расе. То је најновија у низу узбуна које су подигли стручњаци

за вештачку интелигенцију. Творци „Chat GPT“ као и оснивачи Гуглове истраживачке лабораторије „Deep Mind“, истичу да ризике од вештачке интелигенције треба сматрати једнако озбиљним као и код пандемије или нуклеарног рата. Група експерата је истакла да би технологија могла да се претвори у оружје.

Међутим, треба поштовати оно што вештачка интелигенција може учинити, препознати оно што не сме и не може, и одупрети се њеном обоготворењу или антропоморфизацији.

ВЕШТАЧКА ИНТЕЛИГЕНЦИЈА И БЕЗБЕДНОСТ САОБРАЋАЈА

„Сваки технолошки напредак и концепт имају за циљ да нам помогну, па тако и вештачка интелигенција“, изричит је за наш недељник Саша Чоринга, генерални директор компаније «Континентал аутомотив Србија».

– Наша компанија као водећа глобална технолошка компанија предњачи у креирању и примени најновијих технолошких трендова, и самим тим велики број наших решења и производа настаје коришћењем вештачке интелигенције. Та решења имају за циљ првенствено да повећају безбедност људи у саобраћају и у возњи. Најконкретнији примери су рецимо коришћење вештачке интелигенције за детекцију на радару, када је потребно да радар направи разлику да ли је то што детектује пешак или саобраћајни знак – наводи Чоринга.

Између осталог, вештачка интелигенција има огроман користан потенцијал да побољша безбедност саобраћаја и ефикасност транспорта.

„Ако причамо о решењима која долазе из наше компаније, за чији наставак се користила вештачка интелигенција, и која су већ увелико у примени, то је највише у области аутономне возње и код функција обраде слике, препознавања линија и укрштања на путу и др“, појашњава Чоринга.

Један од примера коришћења вештачке интелигенције који може да допринесе бољој безбедности у саобраћају и смањењу броја саобраћајних несрећа, је унутрашња камера која може да детектује умор код возача и да изда упозорење да се направи пауза. „То је посебно важно, када имамо у виду да велики број несрећа настаје због умора возача“, испричао нам је Чоринга.

Оркестар иновација већ увелико свира свој безвремени концерт мелодијом будућности. Може то да буде и мелодија оптимизма, стварајући ритам промена, које нас могу подићи на нове висине.

Никола Лакић

САБОР ДЕЧЈЕГ ФОЛКЛОРНОГ СТВАРАЛАШТВА И ОБИЧАЈА „ВЕНАЦ“

У суботу, 10. децембра, одржало се 11. издање Дечјег сабора српског фолклора и обичаја „Венац“, у сали Лира у Темишвару. Фестивал је окупио око 500 малишана из разних места и установа. Била су присутна наша српска деца из оба забавишта у Темишвару, ученици Српске гимназије „Доситеј Обрадовић“, школе у Молдави, Дети, Ченеју и многобројне школице фолклора.

На отварању био је присутан Огњан Крстић, председник Савеза Срба у Румунији и посланик у Парламенту Румуније, као и други представници Савеза Срба у Румунији, а водитељ програма био је глумац Марко Аџић.

„Мени је срце пуно радости да вас видим у оволиком броју на окупу! Лепо је да наша деца наставе и негују српску традицију и лепо је да овај фестивал којег Савез Срба у Румунији подржава, буде и даље толико посећен, јер имамо за кога то да радимо!“ – обратио се присутнима председник Огњан Крстић.

Игра и песма су одједи радости који сијају у нашим душама, а светлост која ће увек најјаче да блиста долази од деце. Кореографија, труд и техника су важни чиниоци у извођењу сваке тачке на сцени, али најбитнији је био ентузијазам из очију и поносни осмеси наших Српчића, наше најсрећније будућности. Српски корени се шире и учвршћују кроз песму и кроз игру, а издржавају немиру и бури времена, тако што се од младих

ногу негују.

Дечји фестивал отворили су гости из Србије – Национални инклузивни мешовити хор „ИСОН“, Нови Сад. То је хор који плени својом емоцијом и циљем који заступа, а то је да млади са инвалидитетом буду присутни у друштву у облику социјализације и прихвате њихов благослов као дар.

Најмлађи представници наше заједнице, деца из предшколских установа Вртића бр. 9 Карла Пелц са уметничким руководиоцима Војиславом Евђић Ројков и Емилијом Удули и Вртића бр. 14 одељење Бубамара, са уметничким руководиоцима Емином Милован и Драганом Поган, наступили су кореографијама и вокално сценским програмом којег су приредили.

Ученици припремног разреда Српске теоретске гимназије „Доситељ Обрадовић“ уз помоћ учитељице Дубравке Малимарков имали су приредбу подељену на две целине у којима су сценски приказали зимске обичаје али и српске народне песме са солистима, а то су били: Милан Лазаров, Наташа Станков и Никола Савић. Прворазредаши исте гимназије, под руководством Алине Раке, су извели песму „У ливади под јасеном“ са вокалном подршком Бојане Лујанов. Ученици трећег разреда, под руководством учитељице Славене Пејанов, представили су народни зимски обичај, прело и народне игре из Баната.

Уследиле су ШФ АКУД „Младост“ Темишвар, које су извеле игре из Баната под руководством Тијане Субин. ШФ КУД „Белобрешка“ је извела игре из Шумадије, а Наташа Радованковић и Емина Драгићевић су отпевале песму „Српкињица једна мала“, под руководством Горана Стефановића.

Ученици ОШ Ченеј су представили Бадње вече и игре из Србије са уметничким руководиоцем Богданом Субином.

КУД „Соко“ из Соколовца, са малом и средњом групом, под руководством Маре Горун, је извео игре из Шумадије.

Дечји сабор „Венац“ наставио се приредбом КУД-а „Свети Никола“ из Дете са руководиоцем Дијаном Божић, а представили су кроз игру у песму

III разред Српске гимназије „Д. Обрадовић“, Темишвар

обичаје за Светог Николу.

Технолошка гимназија „Дунавска клисура“ под руководством Ђурђевке Станковић извела је вокално сценску поставку „Лазарица“. ШФ КУД „Стара Молдава“ под руководством Саве Константиновића играла је игре из Дунавске клисуре. КУД „Свети Никола“ из Дињаша је уз помоћ Милане Мидин Телчан, извео сплет игара из Шумадије.

КУД „Дунав“ из Свинице са руководиоцем Живицом Балаћом је приредио вокално сценски наступ и игре из Клисуре. Чланови КУД-а „Свети Никола“ из Радимне су свој програм на тематици „Материце“ – зимски и црквени обичаји, извели под руководством Томислава Поповића. КУД „Стенка“ из Љупкове је представио игре из Шумадије под руководством Живе Удуљија.

У Банатској равници вратио нас је КУД „Свети Сава“ из Великог Семиклуша, под руководством Наталије и Георгеа Мандрана. Мала група је изводила игре из Баната, док је средња група изводила игре из Шумадије. Милена Драгић Кржа и Наташа Рајчић су извеле вокално сценски програм. ШФ КУД „Круна“ Српски Семартон са руководиоцем Весном Струца-Чолаковић, извела је игре из Баната (мала група) и игре из Шумадије (средња група).

„Чанадске звезде“ су по упутствима Оане Ердеј и Љиљане Берчиу, извеле сплет игара и представиле наше српске обичаје.

Фестивал су закључили припадници ШФ КУД-а „Плави делија“ из Великог Сепетра, играма из Баната под руководством Радована Јованова.

Одржавање Сабора дечјег фолклорног стваралаштва и обичаја „Венац“ 2023. године био је могућ уз потпуну и несебичну помоћ Савеза Срба у Румунији.

Ксенија Глишић

НОВА СРПСКА КУЋА У СТАРОЈ МОЛДАВИ

После више година рада и залагања у Дунавској клисури, никла је и заживела још једна српска кућа.

Свечано отварање Регионалног културног центра у Старој Молдави уприличено је протекле седмице, 7. децембра, у присуству великог броја званичника, званица и мештана.

Велелепно, модерно здање, налази се на самој обали моћне реке, на локацији која има симболично значење и заузима посебно место у дугој историји највећег српског села жупаније Караш-Северин.

„Будућност припада онима који сањају. Ми смо лепо сањали и урадили нешто што је било прекопотребно и за Клисуру и за Стару Молдаву.

Радујемо се једном великом реализованом подухвату” – нагласио је у свом обраћању председник Савеза Срба у Румунији Огњан Крстић, уједно и посланик српске мањине у Парламенту Румуније.

Свечана церемонија отварања, предвиђена за 14 часова, отпочела је резањем траке и освећењем просторија. Интониране су и химне двеју република: Румуније и Србије.

Чин освећења нове српске куће обавили су протојереј-ставрофор Василије Плестић, парох старомолдавски и намесник Соколовачког намесништва Епархије темишварске, затим Борислав Ђорђевић, свештеник у Лесковици, Дејан Жигум, парох у Дивићу, Сава Станковић, парох у Белобрешки, Верољуб Гвозденовић, свештеник радимски и Сава Мареш, парох у Мачевићу.

Уз свештенике, појао је и хор Српске православне цркве у Старој Молдави.

Значајном догађају присуствовао је председник општине Нова Молдава Јон Кисалица, председник општине Свиница и потпредседник ССР Никола Курић, председница општине Соколовац Олгица Гица, заменица префекта жупаније Караш-Северин Адина Марилена Радић, потпредседници ССР, председници и представници месних организација ССР Дунавске клисуре, Пољадије и Горњег Баната и други.

„У Старој Молдави данас се пише историја. Када смо основали Савез после Револуције, нисмо знали добро шта је то и шта треба да радимо. Окупљали смо се у парку да нешто планирамо” – подсетио се прота Плестић почетака и навео места где је до сада функционисало седиште.

„Најзад смо стигли до ове лепоте! На овом месту била је општина Старе Молдаве. Ништа није случајно, све је по Божјем плану“ – назначио је свештеник и додао: „Сада имамо наше склониште. Ово је наша нова српска зграда и ако је нова, нека буде нови почетак”.

Скупу се у наставку обратио председник општине Нова Молдава.

„Убеђен сам да ће за врло кратко време зграда заживети. Желим посебно да захвалим, у име општине и у своје лично име, господину Огњану Крстићу, који је иницијатор и идејни творац и који је успео да финансира ово здање” – рекао је Јон Кисалица.

Честитке је упутио и руководству МО у Старој Молдави: „Желим да захвалим Адријану Мојсешу, потпредседнику општине и председнику Месне организације Савеза Срба у Старој Молдави на имплементацији пројекта. Познат ми је врло добро труд који су овде уложили”.

Председник општине подсетио је Старомолдавце на успешну сарадњу на пољу културе, коју су Срби и Румуни имали у оквиру ансамбла „Братство” и изразио наду да ће се у новој згради „одвијати богата културна делатност, која ће нас окупљати и одржати збратимљене док је света и века”.

На догађају који има посебан значај за Савез Срба у Румунији, за Месну организацију у Старој Молдави и за Србе који тамо живе, испред

институције Префекта, говорила је Адина Радић.

„Култура је веома важна, како бисмо могли да осетимо суштину живота и не бих могла замислити место да у њему не постоји неки простор где се ствара. Све што је везано за појам култура, пружа нам јединствен доживљај припадности најлепшим вредностима нашег постојања, вредностима које су стваране генерацијама” – навела је заменица префекта.

Завршетком радова и отварањем Регионалног центра у Старој Молдави, употпуњује се слика имовинског капитала Савеза Срба, коју је руководство почело да уоквирује пре више година. Пут није увек био лак.

Као пример, изнети су центри у Великом Семиклушу, „где је враћена балска дворана”, и Араду, „где је враћен музеј Саве Текелије”.

„Радујем се да смо у Савезу имали воље, мудрости, знања, да уради-мо тако нешто. Вероватно да, када смо почели овај пројекат, многи нису веровали и питали су да ли то можемо да урадимо. Овде смо у новој згради, која ће бити испуњена садржајем. Како ћемо то да урадимо, зависи од нас самих” – подвукао је Огњан Крстић и изразио уверење да ће се просторије испунити не било каквим садржајем, већ оним „који доликује оваквим здањима”.

Подизање једносpratнице која мами погледе и са Дунава и „са сокака”, почело је 2018. године. У њој ће функционисати, како је наведено на натписима постављеним на фасади, библиотека „Никола Гавриловић”, Регионални културни центар и КУД „Стара Молдава”.

„Супер је седиште! Поред Дунава, зграда изванредна. Никада нисам био овде, ово ми је први пут и презадовољан сам оним што сам видео. Одушевљен сам. Све честитке нашем председнику Огњану Крстићу” – изјавио је за „Нашу реч“ Сава Глишић из Дињаша.

Рад кровне организације Срба у Румунији на увећавању имовинског капитала неће се зауставити, речено је прошлог четвртка.

Улагања у нове зграде и седишта започеће већ идуће године, а приоритет представљају организације у Луговету, Свиници, Великом Сенпетру.

„Полако, зрно по зрно, радимо и стварамо једну мрежу, која ће бити на корист нама: да чувамо језик, да очувамо веру, да очувамо традицију” – поручио је председник ССР.

Програм је водила књижевница Љубица Рајкић, а за музички део побринуо се дуо „Мућкалице“, виртуози из Београда, хармоникаш Ненад Љубеновић и гитариста Зоран Анић.

Посланик српске мањине осврнуо се и на стање целокупне заједнице: „Иза нас је тежак период, неће бити лако ни убудуће, зато треба да будемо јединствени и уједињени око цркве, око наших институција, око школе и око Савеза”.

Поред председника општине Нова Молдава, руководству месне организације из Старе Молдаве захвалио је на успешној сарадњи и председник кровне организације Срба у Румунији.

„Урадили смо много заједно и ја се надам да ћемо урадити још и више. Савез је уз вас као што је уз све наше организације. Ми смо показали да смо сложни, јединствени и да знамо шта хоћемо. Када знамо шта хоћемо, онда ћемо то и да урадимо. И биће нам драго да нам се придруже сви који верују у српску будућност, јер врата су отворена за све који желе и имају нешто српско у себи. Ово јесте зграда Савеза, али она је свих нас” – закључио је Огњан Крстић.

Предраг Деспотовић

ПРОМОЦИЈА КЊИГА У СРПСКОМ КУЛТУРНОМ ЦЕНТРУ У ТЕМИШВАРУ

У суботу 16. децембра, у Српском културном центру у Темишвару, одржана је промоција романа двојице српских аутора – Дејана Обрадовића из Новог Сада, Србије, аутор романа „Сам“, и Милана Радића из Дињаша, Румуније, аутор романа „Били смо нико и ништа“ и „Детињство на небу“.

Пред бројним аудиторijумом, директор издаваштва Савеза Срба, Саша Јашин, позвао је прво писца и есејисту Миму Обрадова, а затим песника и писца Славомира Гвозденовића, да кажу неколико речи о двојици аутора и

њиховим књигама, о историјском контексту у којем се дешавају радње два романа, да би могли да боље разумемо две приче, које су колико сличне, толико и различите. Затим су сами аутори говорили о својим књигама и читали одломке.

Из њихових излагања се може закључити да је добро и треба да се подсетимо наше ближе прошлости, поготово данас, кад постоји тенденција да се оно лоше и негативно заборави и прећути, а да се сећамо само оног лепог, ми који смо били млади у то време, а онима који су тад, или после тога рођени, да пренесемо само лепе успомене на то време, пред крај комунизма, које нам описују Милан Радин и Дејан Обрадовић у својим књигама.

Кроз аутобиографску причу Милана Радића, пролазимо кроз реалност тадашње Румуније, када су сви сањали о животу у слободи, ван граница комунистичког режима, а за оне који нису били спремни на компромисе, једини пут у слободу био је илегални прелазак границе и бекство на Запад, у слободан свет. Али ни живот на слободи, на Западу, није никако лак, и тамо си „нико и ништа“ и мораш десет пута више да се трудиш, да би доказао своју вредност и успео у капиталистичком свету. А за све оне који су живели тада у комунистичкој Румунији, слобода и благостање нису били само на Западу, у капитализму, они су почивали наомак руке, у тадашњој комунистичкој Југославији. За нас је тада и Југославија била неоствариви сан.

Што никако није био случај, каже нам Дејан Обрадовић у свом роману. Разлика између два комунистичка режима је била само у степену слободе и материјалног благостања, који су у Румунији били на најнижој граници, док је у Југославији постојао далеко већи степен слободе, првенствено слободе кретања, и сразмерно веће материјално благостање. То је било само привидно благостање, и слобода, јер се већ тада припремао распад Југославије, распад „братства и јединства“ у које су понајвише веровали, и

бранили, Срби. Па су зато и остали, до данашњег дана, незаслужено и неправедно, највећи кривци за злодела која су донели братоубилачки ратови са почетка деведесетих година двадесетог века.

Док у роману Милана Радина „Били смо нико и ништа“ пратимо животни пут тинејџера и његове мајке који ризикују своје животе и у неколико наврата покушавају да илегално пребегну границу, бивају ухваћени, поново покушавају и на трагикомичан начин успевају да стигну на слободу, затим њихову даљу борбу и напоре да се пробију и створе себи живот у слободном, капиталистичком свету, у роману Дејана Обрадовића „Сам“ пратимо судбину човека који схвата да грех који је начинио у братоубилачком рату није само његов, да је и он сам производ туђих грехова. Он креће у обрачун са зверима које на овом свету узимају све, преко заслужене мере, преко оправдане потребе. Само зато што могу! У јунаку се буди старозаветна сила, којој је једини циљ освета. Кроз форму есеја сазнајемо о разлозима који људе увлаче у вртлоге неразумевања, предрасуда, мржње, убијања. Читалац полако постаје свестан да Рај и Пакао постоје овде, међу нама, и да нас не чекају на крају живота. У борби да освету сервира на најбољи начин, јунак од почетка зна да га на крају не чека срећан крај, већ наплата сопственог греха. Он не моли за опрост, већ само за време да осмишљено спроведе до краја.

Оба романа су написана по истинитим причама, имају аутобиографску компоненту, говоре о приближно истом историјском периоду, али, ипак, из две различите перспективе.

Дејан Перинац

„СУМЊИВО ЛИЦЕ“ У ТЕМИШВАРУ

Прошлог четвртка, 14. децембра, одржала се позоришна представа „Сумњиво лице“, аутора Бранислава Нушића, у Културном центру Савеза Срба у Румунији. Актери представе су извођачи Аматерског позоришта „Жанка Стокић“, које ради и ствара при Културном центру „Властимир Павловић Царевац“ у Великом Градишту, Србија, а режија је Ненада Гоје Михајловића.

„Сумњиво лице“ је драмско дело, у виду сатиричне комедије, која има као циљ исмејавање друштва и корумпиране људе за време владавине династије Обреновић. Она је написана у два чина, а радња се одвија у непознатој

вароши. Глумци Аматерског позоришта „Жанка Стокић“ су радњу поставили у Темишвару, па су на тај начин боље привукли пажњу публике, која је могла чак и данас, 135 година касније, да идентификује тадашње особине у савременом друштву. Главна тема је исмејавање неспособне власти, морална деградираност и неписменост бирократског апарата.

Публика је била многобројна, а приметили смо жеђ за смехом и избегавање свакодневице. Сенада Стојанов нам каже да је: „Позориште било веома лепо, занимљиво и желела бих чешће да присуствујем сличним представама. „Сумњиво лице“ описује на неки начин и садашње време, у којем се бежи од одговорности, неко други је крив, високе функције, плитка памет. Најлепши део ми је био, крај, где је права љубав победила, без обзира на околину и тако је и у животу. Најлепше је оно најискреније!“.

И за наше госте из Србије, ово искуство је било посебно и успешно. Предузетник и глумац Дарко Тадић из Великог Градишта, који је глумио шпијуна Алексу Жунића, каже нам да је уживање било обострано, а позитивна енергија је „направила“ драге успомене, како посматрачу, тако и актерима представе. „Помало тужни због расанка, али пресрећни и испуњени због успешне представе, привели смо крају гостовање у Темишвару. Враћамо се кући пуни утисака и лепих сећања на диван град, људе и решену мистерију Сумњивог лица.“

Нушић је инспирацију за ово дело пронашао у писањима Гогоља, посебно у комедији „Ревизор“, па зато је он своје дело „Сумњиво лице“ назвао „Гогољијада у два чина“.

Чиновници тадашње власти састављали су једно труло језгро подмитљивости и непоштовања сопствене приватности и сопствених одлука и били су спремни да учине било шта да би сачували своју функцију. Представа је почела среским капетаном Јеротијем, који чита туђа писма, а међу њима налази се и писмо његове ћерке Марице. Он схвата да Марица има дечка – Ђоку, па у тој заблуди, сазове своју супругу Анђу, да заједно разјасне ситуацију. Проблем настаје када у капетанију стигне шифрован телеграм из Министарства унутрашњих дела, којег прочита Вића, човек за којег је Јеротије хтео да жени своју ћерку. Главни ток радње био је да се пронађе сумњиво лице, млади странац, који се био сместио у хотел „Европа“, а расплет почиње кад се из даље истраге несумњиво утврди да ухапшено лице није нико други него апотекар Ђока, Марицин момак. Брука је пукла, капетан разгони све. Ђока, иако није крив, сноси кривицу због љубави. Искра љубави се буди и најављује се срећан крај за Марицу и Ђоку, који се венчано радују својој љубави.

Вредности људи се нису мењале, кукавичлук и неправда шуњају и даље у нашем друштву, а можда се само мењају перцепције и степени толеранције на разне ситуације. Што би Нушић рекао: „Правда је често пута тежа људима од неправде“.

Ксенија Глишић

ПРАЗНИК ЛЕПОТЕ И ДОБРОТЕ НАШИХ МАЈКИ

Обичаји везани за Божић код православних верника прослављају се неколико недеља раније, па многи сматрају да је ово време најлепше и најсвечаније у целој календарској години. Уочи сваког Божића усталила се код нас традиција да обележимо и прославимо недељу Светих Праотаца, када наша Света Црква прославља Старозаветне Праведнике и празник у нашем народу познат као Материце.

Овогодишња прослава Матери-ца, отпочела је у суботу 23. децембра, у свечаној сали Владичанског двора, где је уприличено духовно-културно вече. Присутнима се на почетку програма обратио водитељ Марко Ацић, поздравивши домаћина, Његово преосвештенство епископа будимског и

администратора темишварског г. Лукијана, свештенство темишварског намесништва, госте из Србије и све присутне, и најавио програм који је припремљен старањем управе Епархије темишварске, наставника и ђака Српске гимназије „Доситеј Обрадовић“ и још неколико појединаца. Први су наступили гости из Кикинде, истакнути музичари, Милан и Вид Вашалић, који су се публици представили свирањем на гајдама уз пратњу гитаре у два наврата изведбом композиција из народног и свадбарског мелоса Баната. Следећа која се представила публици је била позната драмска уметница из Београда, глумица Вјера Мујовић, која је извела монодраму „На кафи код кнегиње Љубице“ и „Причу о деди и унуку“. Посебна лепота вечери, сходно празнику Материца, био је сценски представљен стари српски обичај „Кићење невесте“, у овим крајевима познат под називом „Убрађивање младе“, уз учешће ђака из Српске гимназије „Доситеј Обрадовић“ у Темишвару, под упутством глумца Марка Аџића. Леп допринос овом догађају дале су и чланице Мешовитог хора Саборне цркве у Темишвару, које су извеле сплет традиционалних свадбарских песама, а инструментално су биле пропраћене од стране хармоникаша Раде Мирјанића. На самом крају програма публици се сплетом песама на хармоници, представила и случајна гошћа из публике, четрнаестогодишња Новосађанка Јелена Бачкулић. Сви женски чланови који су учествовали у програму даривани су букетима цвећа.

На сам дан празника, у недељу, 29. по Духовима, 24. децембра у Темишвару, Свету архијерејску литургију чинодејствовао је Преосвећени епископ будимски и администратор темишварски г. Лукијан, уз саслужење протојереја-ставрофора др Маринка Маркова, архијерејског заменика

Епархије темишварске, протосинђела Варнаве (Кнежевића), секретара Епархије будимске, протојереја-ставрофора Мирослава Стојкова, игумана Јустина (Стојановића) манастирског егзарха Епархије темишварске, протојереја Јоце Несторовића, старешине темишварског Саборног храма и епархијског протођакона Миодрага Јовановића, а чтецирали су ипођакон Зоран Благојев и Перица Орбишор у саслужењу Хора Православне српске саборне цркве. Лепоти прославе Материца је поред верног народа особито украсило присуство великог броја деце, од којих су многи приступили Светој тајни причешћа. После отпуста Свете литургије, уследио је пригодан програм посвећен мајкама, који су извели ученици нижих разреда Српске гимназије „Доситеј Обрадовић“, под упутством директорке Александре Стојков, њихових учитељица, вероучитеља Лазара Станковића и професора Јоце Бугарског. Деца су „везала мајку“, која је их је „дрешећи се“ даривала пригодним поклон-пакетићима, који су обезбеђени од стране Управе црквене општине Темишвара-Града. Након програма, којим су деца улепшала ову прославу, свака мајка је добила каранфил и ручно рађене честитке, које су деца својим талентованим рукама урадила, под упутством вероучитеља Лазара Станковића и својих наставница.

Ма колико је 8. март званични међународни Дан жена у свету, наше Материце јесу прилика да на свој начин, поштујући сопствене обичаје, изразимо неизмерну љубав и поштовање према српским мајкама.

РАДИОНИЦА СРПСКОГ ЈЕЗИКА ПРИ РЕГИОНАЛНОМ КУЛТУРНОМ ЦЕНТРУ САВЕЗА СРБА У ВЕЛИКОМ СЕМИКЛУШУ

Под сенком богатства наслеђа, где се историја пуна занимљивих прича преплиће са нашом туробном садашњошћу, у којој српска заједница нестаје, сваког уторка предвече, у новоизграђеном раскошном Регионалном културном центру Савеза Срба у Великом Семиклушу, пали се свећа нашег трајања у оквиру Радионице српског језика.

Група несебичних појединаца преузима улогу чувара ватре језичког пламена. У тихом ритму овог немилосрдног времена, добровољно се посвећују очувању српске речи, најдрагоценијег наслеђа српске заједнице у Румунији, једино још које попут бисера блиста у тамном океану времена нашег нестајања.

Протојереј Дина Чокров, архијерејски намесник арадски и парох семиклушки, проф. Славица Божин, Душица Рошу, председница Месне организације Савеза Срба у Великом Семиклушу и учитељица Златиборка Чокров, незауостављиво већ две године, храбро и добровољно корачају кроз лавиринт овог нимало лаког времена опадања Срба у Великом Семиклушу, носећи са собом терет одговорности према будућности.

На идеју да се учи факултативно српски језик дошао је протојереј Дина Чоков. Приметио је да све више деце која долази са родитељима у Српску цркву у Великом Семиклушу не знају да читају апостол.

„Пре ове радионице постојала је једна група од пет малишана са којом сам радио код мене кући две године, то је било између 2017. и 2019. године. Учио сам их српском језику и историји, а после пандемије дошао сам на идеју да радимо заједно са више деце. Ето, ово је већ друга година како радимо у Регионалном културном центру који добија своју праву сврху“, истиче отац Дина Чоков.

Њихова посвећеност није обично ангажовање; то је чин љубави према српском идентитету који се преноси с колена на колено. Њихова несебичност сија као звезда на небу.

Радити добровољно, без очекивања материјалне надокнаде, ове људе чини херојима модерне ере. Њихов чин је инспирација да се чини добро из љубави према заједници.

Сваког уторка од пет часова послеподне они су на добровољној стражи српства. „Највеће задовољство не би био новац који бисмо добили за овај наш рад, него једно дете које је од нас нешто научило и отишло кући са новим знањем“, каже проф. Славица Божин и додаје: „То је највећа зарада“.

Прве године је било 40 полазника. Остало је 25 деце подељених у две старосне групе. Са најмлађима углавном кроз неку игру уче српски језик, а у оквиру старије групе направљене су још две групе – они који знају, односно не знају да причају на српском. Они који већ говоре српски језик са њима се ради азбука, читање и разговор, док се са онима који још увек не говоре српски језик ради као са полазницима курса страног језика.

Божидар Стојанов има 11 година. У његовој породици само се српски користи. Али родитељи нису имали довољно слободног времена да га науче азбуку. Од самог почетка су га уписали у радионицу. Научио је тамо да пише и чита ћирилицу.

Десетогодишња Софија Миоковић сваког уторка нешто ново научи. „Користиће ми шта научим овде у радионици када идем у Србију, као и да пишем поруке, гледам филмове, пратим музику“, истиче Софија.

За петнаестогодишњу Драгану Драгош уторак је такође постао незамислив без Радионице српског језика. „Пре нисам знала да читам ако је нешто на српском језику, а овде сам то научила, и приметила сам да боље говорим“, каже Драгана.

„Осим што деца уче српски језик, радимо и друге активности. Једном сам ја лично са малишанима правила палачинке, следи да правимо медањаке за наш Божић. Учићемо да шијемо, веземо и многе друге ствари. Наравно, док то радимо, причамо српски. Много брже науче кроз неки рад“, испричала нам је Душица Рошу.

Све што је било потребно Савез Срба у Румунији је осигурао и био од

помоћи. “Имамо две табле, штампаче, бојице, оловке, телевизор на зиду, наравно, велику учионицу у оквиру Савезовог културног центра у Великом Семиклушу, а сигурна сам да ћемо и уџбенике, пре свега букваре и радне свеске добити”, закључује Душица Рошу.

Преданост Душице, Славице, оца Дине и Златиборке постаје поема љубави према српској заједници. Ово је можда за многе невидљиви дар, али у срцу њиховог напора је добровољна жртва или тестамент да се традиција још увек живо преноси и негује, а да свећа српског језика још увек пламти са страшћу која одолева вековима.

„Кући пробавам да причам са сином српски, али теже нам иде јер ми је муж Румун, и онда морамо да комуницирамо на румунском језику. Желим да ми дете зна српски језик, обичаје и традицију, зато смо овде“, истиче поносно Ивана Пескар, док објашњава зашто петогодишњег сина сваког уторка доноси на часове радионице.

Ово су пронађена сведочанства о томе да је језик и даље жив, јер постоје они који су спремни дати део себе да би га очували.

Ђорђе Казан је пре неколико година дошао из Србије и живи у Великом Семиклушу. Он је припадник румунске заједнице у Србији и српске заједнице у Румунији. У кући ретко кад користи српски језик. „Хоћу да моје дете зна српски језик, зато што сам ја, пре свега, држављанин Србије, Румун из Србије, који се оженио у Румунији, тако да и дете треба да зна оба језика“, подвлачи Ђорђе и назначује да му је знање оба језика помогло да постане преводилац.

Сведоци смо да традиција пулсира као ритам живота. Нека ова прича не буде само крик над демографском сликом Срба у Румунији, већ и истина о напорима појединаца који храбро кроче стазом очувања заједнице.

Нека њихова дела постану симбол да се чуда могу створити из чисте љубави према језику и заједници. Нека Велики Семиклуш буде сведок да су добровољни труд и љубав довољни да оживе пламен једног народа.

САДРЖАЈ

СЛАВА РОЖДЕНСТВА У НАШИМ ЦРКАВАМА	5
СРБИ И РУМУНИ	8
ТЕМИШВАР ЈЕ ОД НОВОГ САДА ПРЕУЗЕО ТИТУЛУ ЕВРОПСКЕ ПРЕСТОНИЦЕ КУЛТУРЕ	10
НОВОГОДИШЊИ КОНЦЕРТ ТАМБУРАШКА СИНЕРГИЈА ТЕМИШВАРА И НОВОГ САДА.....	12
СРПСКЕ РАТАРСКЕ ЧИТАОНИЦЕ У ПОМОРИШЈУ	15
БОГОЈАВЉЕЊЕ НА НЕРИ – ВЕРА БЕЗ ГРАНИЦА	18
ПОЉОПРИВРЕДА И БИОМАСА	20
САВЕЗ СРБА ОБДАРИО И ОБРАДОВАО НАШЕ НАЈМЛАЂЕ ПОВОДОМ САВИНДАНА	23
АРНО ГУЈОН У ПОСЕТИ САВЕЗУ СРБА	24
30 ГОДИНА ЧУВАЊА ТРАДИЦИЈЕ	26
ИЗДАВАЧКИ САВЕТ НАЈАВИО НОВЕ НАСЛОВЕ	29
ВЕОМА, ВЕОМА ДОМАЋЕ!	30
СРБИ ИЗ РУМУНИЈЕ НА НАЈВИШИМ ДРЖАВНИМ ПОЗИЦИЈАМА У СРБИЈИ	32
ТЕМИШВАРСКО ОБЕЛЕЖАВАЊЕ ДАНА ДРЖАВНОСТИ СРБИЈЕ	35
ТЕМИШВАР ЕВРОПСКА ПРЕСТОНИЦА КУЛТУРЕ 2023.	39
О ЗГРАДИ КОЈА ЈЕ ИМАЛА ДУШУ	43
ФЕСТИВАЛ ВИНА ЖУБОР РАДОСТИ И ВРЛИНА	45
СЕДНИЦА РУКОВОДЕЋЕГ САВЕТА САВЕЗА СРБА	48
ЈОВАНА ЈОРГОВАН – ВИЦЕШАМПИОН РУМУНИЈЕ	51
ТЕМИШВАРСКА НЕДЕЉА ПРАВЕ ВЕРЕ	52
КОЛО НА ДАР	55
ВЛАДИМИР РАДИН РАЂАЊЕ ФУДБАЛСКЕ ЗВЕЗДЕ	57
СИМПОЗИЈУМ ДИРЕКТОРА ШКОЛА СРБИЈЕ У ТЕМИШВАРУ	59
КОЈИ ЈЕ ИЗБОР ФАКУЛТЕТА ГИМНАЗИЈАЛАЦА?	60
ЕВРОПСКИ СУСРЕТИ ГИМНАЗИЈА У СКОПЉУ	63

СРПСКИМ УЧЕНИЦИМА НАЈВИША ПРИЗНАЊА	64
ПОДРШКА СРБИМА НА КОСОВУ И МЕТОХИЈИ	66
МИНИСТАР МИЛИЋЕВИЋ ПОСЕТИО СРПСКЕ ИНСТИТУЦИЈЕ У ТЕМИШВАРУ	70
КЊИЖЕВНО ВЕЧЕ У БУДИМПЕШТИ	72
ДАН ОТВОРЕНИХ ВРАТА У ТЕМИШВАРСКОЈ СРПСКОЈ ГИМНАЗИЈИ.....	73
КЛИСУРСКИ МОСТОВИ ПРИЈАТЕЉСТВА	77
ВЛАДИКА ЛУКИЈАН У АМБАСАДИ СИРИЈЕ У БУКУРЕШТУ	78
НА ДАНАШЊИ ДАН – 21. АПРИЛА 1885 – ПРЕМИНУО ЈЕ У ТЕМИШВАРУ, КНЕЗ АЛЕКСАНДАР КАРАЂОРЂЕВИЋ	80
ЈЕЗИК ОТАЦ СВИХ СТВАРИ	82
УСПЕХ ДОСИТЕЈЕВАЦА НА ОЛИМПИЈАДИ ИЗ ИНФОРМАТИКЕ	86
СЕНПЕТАРЦИ НА ФЕСТИВАЛУ У СЕНТИ	87
ТЕМИШВАРСКИ „ДОСИЈЕ ДОСИТЕЈ“ У БЕОГРАДУ	89
КУМАЧАЊЕ – ТАЈНА ЗА НАЈТРАЈНИЈА ПРИЈАТЕЉСТВА	90
АРХИТЕКТУРА У ДУХУ ЛОКАЛНОГ МЕСТА	93
НАЈБОЉИ ИЗБОР ЗА ВАШЕ ДЕТЕ!	97
ДАН ЕВРОПЕ	100
СТАНЧОВАНИ „ПРОБУДИЛИ“ ЗАПАДНУ СРБИЈУ	102
ПРВА СРПСКА ПОЗОРИШНА ПРЕДСТАВА У ТЕМИШВАРУ	103
СМЕРНИЦЕ ЗА РАЗВОЈ СРПСКЕ ЗАЈЕДНИЦЕ	105
КЊИЖЕВНИ КРУЖОК „СВИТАЊА“ У ДИЊАШУ ЈЕДАН ДАН МИОМИРА ТОДОРОВА	110
СРБИ У РУМУНИЈИ У СВЕДОЧАНСТВИМА МОНОГРАФИЈА	113
СРПСКО-РУМУНСКА КЊИЖЕВНА ДИПЛОМАТИЈА	115
ДАНИ КУЛТУРЕ СРБА ПОКРАЈ ДАМБОВИЦЕ	117
КО ЗНА КАД, КО ЗНА ГДЕ	121
БЕЋАРИ, ТАМБУРА И ПРОБИЈАЊЕ „ЕМБАРГА“	123

СТАНЧЕВАЧКИ ПРИЈАТЕЉСКИ СУСРЕТИ	125
МОЛИТВЕНИ ПОЗИВ ЗА ОЧУВАЊЕ КОСОВА И МЕТОХИЈЕ	127
УЧИ СЕ У ДЕТИ – СРПСКИ ЈЕЗИК ЈЕ КОРЕН ИДЕНТИТЕТА	128
72. КОМЕМОРАЦИЈА ДЕПОРТАЦИЈЕ У БАРАГАН	130
МОЗАИК МУЛТИКУЛТУРАЛНОСТИ У РУМУНИЈИ	132
ШЕСТИ МЕМОРИЈАЛ „РАДИВОЈ ПОПОВ ЂАЛЕ“	134
СВЕТЛОСТ ВИДОВДАНА ОБАСЈАЛА ТЕМИШВАР	136
ВИДОВДАНСКИ САБОР ДИЈАСПОРЕ У БЕОГРАДУ	142
ТЕМИШВАРСКИ „ВETERАНИ“ У АЛЕКСАНДРОВУ	144
РАЗНОЛИКОСТ СРЦА У ТЕМИШВАРУ	146
НА ПОМОЛУ ДИГИТАЛНИ АРХИВ У САВЕЗУ СРБА	147
СЕНПЕТАРЦИ ОТВОРИЛИ ЕКО-КАМП „ЗАСАВИЦА“	149
ЧАСОВНИК ПОТПУКОВНИКА РАДОЈКОВИЋА	150
НАША ДВА ПРОФЕСОРА ПОНОС СРПСКЕ ЗАЈЕДНИЦЕ	153
ПОЗНАТЕ ЖЕНЕ ИЗ ЗЕМАЉА ПОДУНАВЉА	155
ПОМОРИШЈЕ НА ЗЛАТИБОРУ	157
ЗЛАТНИ КОТЛИЋ У СРПСКОМ СЕМАРТОНУ	159
ИЗЛОЖБА ФОТОГРАФИЈА СА РАДОВИМА УМЕТНИЦЕ БОЖИЦЕ ИЛИЋ	160
ДИЊАШАНИ У ЕКО КАМПУ У СЈЕНИЦИ	162
ВЕШТАЧКА ИНТЕЛИГЕНЦИЈА И ПРИРОДНА ГЛУПОСТ	164
НА ДУНАВУ ЋУПРИЈА ШТА ПРЕДВИЋА ИНИЦИЈАТИВА СЕДАМ ГРАНИЧНИХ ОПШТИНА	166
СЛАВЉЕ ВАТРЕНЕ ВОДЕ У ВЕЛИКОМ СЕНПЕТРУ	169
ДА БУДЕМО ЈОШ БЛИЖИ	172
30. ДАНИ ПРЕОБРАЖЕЊА СРБА У РУМУНИЈИ	174
У БАЗЈАШУ И БЕЛОБРЕШКИ	178
ПРОТА СЛОБОДАН КОСТИЋ СИМБОЛ ЈЕДНОГ ВРЕМЕНА	181
СРПСКИ СЈАЈ У СИГИШОАРИ	183
ЖИВА ИСТОРИЈА МУЛТИКУЛТУРАЛНОСТИ МАРАТОН РАЗЛИЧИТОСТИ У АРАДУ	185

НЕЗАБОРАВНИ ТРЕНУЦИ У ПРЕСТОНОМ БЕОГРАДУ	188
МАРАТОН СРПСКЕ ПЕСМЕ И ИГРЕ	
ТЕМИШВАР У СРПСКИМ БОЈАМА	189
ЋУПРИЈЕ, АЛИ НЕ НА ДРИНИ	194
СРБИ У АРАДУ ДОБИЛИ НОВО СЕДИШТЕ	196
СВЕ ПРОЛАЗИ – ТЕЈКИН ДАН ОСТАЈЕ	200
ПЕТО СПОРТСКО ДРУЖЕЊЕ У ПЕЧКИ	203
САСТАНАК КОМИСИЈЕ ЗА КУЛТУРУ, ВЕРОИСПОВЕСТ И МАС-МЕДИЈЕ	204
КЊИЖЕВНИ ФЕСТИВАЛ СА ВИСОКИМ ВИБРАЦИЈАМА	206
ТЕМИШВАРСКИ ХОР ИЗМЕЂУ ДУШЕ И НЕБА	207
НАГРАДЕ ЗА ЗАСЛУЖНЕ ОЛИМПИЈЦЕ	209
ДВОРАНА „МИОДРАГ БЕЛОДЕДИЋ“ НЕЋЕ ЛОПТА ДА ТЕ ХРАНИ	211
КОМЕМОРАЦИЈА СТРАДАЛИМ СРБИМА У АРАДСКОЈ ТВРЂАВИ	214
САВЕТОВАЊЕ НАСТАВНИКА	215
НАУЧНИ СКУП У НИШУ	217
АУТЕНТИЧНА МУЗИКА ВОДИ БОРБУ ПРОТИВ ЗАБОРАВА	218
ГОДИШЊИ СЛАВСКИ КОНЦЕРТ КУД „ПЛАВИ ДЕЛИЈА“ У ВЕЛИКОМ СЕНПЕТРУ	220
РАДОВИ ДАНЕ ПЕТКОВ У КИКИНДИ	223
ОТВОРЕНИ ДАНИ СРПСКЕ КУЛТУРЕ У ТЕМИШВАРУ	224
МУЗИЧКА ВЛАДАВИНА ТАМБУРАША	227
ЗАВРШЕНИ КАМПОВИ ЗА ДЕЦУ	230
ГОСТОВАЊЕ СРПСКОГ ДРЖАВНОГ АНСАМБЛА НАРОДНИХ ИГАРА И ПЕСАМА „КОЛО“	231
ТЕМИШВАР ПОД НАЈЛЕПШИМ БОЈАМА	234
ЛИЦА ЗНАМЕНИТИХ СРБА	236
СВЕЧАНА АКАДЕМИЈА ПОВОДОМ „ДАНА СРПСКОГ ЈЕЗИКА“	238
КОНЦЕРТ „ВЕТЕРАНА“ У ОКВИРУ ДАНА СРПСКЕ КУЛТУРЕ У РУМУНИЈИ	241

ЗАПУШТЕНИ СРПСКИ КОНАЦИ	245
ЖИТИЈА СВЕТЕ ПЕТКЕ	247
ОДЈЕК СРПСКЕ ПРОШЛОСТИ	
У МУЗЕЈУ БАНАТА	249
МИНИ САЈАМ КЊИГЕ У ТЕМИШВАРУ	251
ТРЕНУТАК ЗА ИСТОРИЈУ СЕМИКЛУШКИХ СРБА	254
САБОР ДЕЧЈЕГ ФОЛКЛОРНОГ СТВАРАЛАШТВА	
И ОБИЧАЈА „ВЕНАЦ“	260
НОВА СРПСКА КУЋА У СТАРОЈ МОЛДАВИ	263
ПРОМОЦИЈА КЊИГА У СРПСКОМ КУЛТУРНОМ	
ЦЕНТРУ У ТЕМИШВАРУ	266
„СУМЊИВО ЛИЦЕ“ У ТЕМИШВАРУ	268
ПРАЗНИК ЛЕПОТЕ И ДОБРОТЕ НАШИХ МАЈКИ	270
РАДИОНИЦА СРПСКОГ ЈЕЗИКА ПРИ	
РЕГИОНАЛНОМ КУЛТУРНОМ ЦЕНТРУ	
САВЕЗА СРБА У ВЕЛИКОМ СЕМИКЛУШУ	273

